דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

אין מלחמות טובות ואין שלום רע. תא"ל יום טוב סמיה עוזב את עזה. און לוי (עמ' 17)

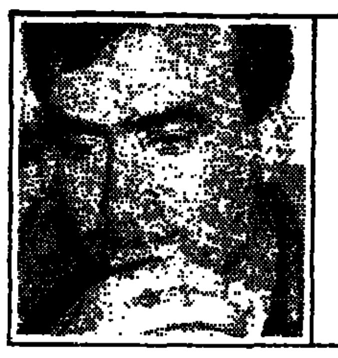

מקסימום ניסוס, מינימום התחייבות. אבא אבן על פגישותיו עם חוסיין. מירי פז (עמ' 15)

דבר אחר

אלפי היצורים הקטנים והוורודים עם הלאק הירוק על האוזניים, שיצאו מהצלחת המעופפת שנחתה על כיכר דיזנגוף ב-31.2.86, היו צליינים ירדנים בתחפושת

דבר יום שישי י"ד באב תשנ"ד 22.7.94 גליון 21309 64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

מובארק יוצא לסוריה בניסיון להגמיש עמדת אסד

אין תזוזה במסלול הסורי – אסד ממשיך להתנגד לחידוש המו"מ הדו־צדדי עם ישראל; סעודיה מעוניינת בשלום אך תבוא אחרונה לשולחן הדיונים; כריסטופר קיצר ביקורו במזה"ת וישוב לארה"ב לאחר פגישתו היום עם אסד

מאת **מוטי בסוק**

זה הזמן המתאים לכניסתה של סוריה למשא ומתן עם ישראל. הגיע הזמן שהסורים ילמדו ממצרים, ירדן והפלסטינים איך מנהלים מו"מ עם ישראל. דברים אלו אמר אתמול נשיא מצרים, חוסני מובארק, לשר החוץ שמעון פרס. הוא הוסיף, כי בדעתו לצאת לדמשק ביום א' הקרוב, כדי לנסות לשכנע את אסד למתן את עמדותיו.

בהתייחסו לסעודיה אמר מובארק, כי למרות הצהרותיה, היא רוצה שלום, והיא גם תפעל להשיגו, אולם תהיה האחרונה שתבוא לשולחן הדיונים.

פרס נפגש אתמול בקהיר, בנפרד, עם מובארק, ועם שר החוץ שלו, עמרו מוסא. שר החוץ בא למצרים בשעות הצהריים, ומיד אחרי שתי הפגישות חזר לישראל.

הוא דיווח לבני שיחו על עימם בהתפתחויות האחרונות בערוץ השלום הישראלי־ירדני, כולל המפגש שנערך שלשום בירדן בין מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר, ראש ממשלת ירדן אל מג'אלי, ופרס עצמו.

שר החוץ דן עם בני שיחו גם במפגש הפיסגה בוושינגטון ביום שני, על ההתפתחויות בערוץ השלום הפלסטיני ועל הדריכה במקום בערוץ הישראלי־סורי.

מובארק אמר לפרס, כי הוא מעודד מתוצאות השיחות השבוע בין ישראל וירדן, אולם אין מנוס מתחייה להסכם שלום כולל באזור. הוא הבטיח להפעיל את כל כובד משקלו והשפעתו על ערפאת, כדי שיכונו מוסדות כלכליים מסודרים, כדי שהמדינות התורמות יוכלו להעביר לאוטונומיה את הכספים שהבטיחו.

מצרים מצידה תדרבן את כל הצדדים במזה"ת, ללא הרף, כדי שכולם יגיעו לשלום. "רכבת השלום יצאה לדרך, והיא לא תעצור עד שתגיע לתחנה הסופית", אמר מובארק. נשיא מצרים הציע את שירותיהם של טאבה, קהיר ואלכסנדריה באירוח שיחות שלום מזרח תיכוניות גם בעתיד.

לאחר הפגישה אמר פרס לעיתונאים, כי השלום עם סוריה חיוני לישראל, וכי בלי שלום עם דמשק לא יהיה שלום מלא במזה"ת. "כל יום בלי שלום הוא בזבוז זמן", אמר. לדבריו, ישראל מוכנה להיכנס למו"מ עם סוריה, אולם דמשק מסרבת.

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, החליט לקצר את ביקורו במזה"ת ביום. הוא יחזור אפוא לארה"ב כבר היום. ייתכן שהמזכיר יחזור למזה"ת בעוד

(המשך בעמוד 2)

אני בעד דבר

★ אני בעד "דבר" כערבת חיים חדשים. יפרח "דבר". יפרחו פרחים רבים (אלדד אגדן).

אנשים מכל התחומים והשכבות מוסיפים להביע את תמיכתם ב"דבר" לנוכח סכנת סגירתו. להלן שמותיהם (רשימה שישית):

ח"כ שבח ויס, חיים גורי, פרופ' פנחס כהן־גן, לובה אליאב, יעקב אגמון, דן שומרון, לוי יצחק הירושלמי, מוסבאח חלבי, ד"ר ברוך בליך, ד"ר ענת פטר, ד"ר דן דאור, יעל ארד, עמיר מקוב, יוסי בוסבול.

לזכר המשיר פוליטי־יומי בשם "חמש אל התומש" שפרסמתי ב"דבר" בשנים 2-1951.

מעשה בעתון שמו "דבר"
שהונח לו סכין על צואר,
אי־לכבה חשוב
להרגיש שוב ושוב
שזמנו בהחלט לא עבר!

הוא אמנם בן 70, בשנתון,
אך עדיין נותן את הטון
וממשיך ואוסף
ולוחם וחושף
את הרע בממסד ושלטון.

דידי מנוסי

(ראה עמוד 2)

ערפאת: בסמכותי להזמין את חוסיין לירושלים

מאת **מיכל סלע**

יאסר ערפאת אמר אתמול, כי רק הוא מוסמך להזמין את המלך חוסיין לבקר במקומות הקדושים בירושלים. ערפאת אמר את הדברים במסיבת עתונאים - בתום פגישתו עם מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר.

"אין לישראל זכות להזמין למקומות הקדושים בירושלים", אמר ערפאת. "הדבר הזה הוא בסמכות הפלסטינים. זו זכותי ואחריותי להציע הזמנה לכל אחיי וידידיי לבקר את המקומות הקדושים של הנוצרים והמוסלמים. אני מעריך שהמלך חוסיין יבוא לבקר את העיר הקדושה יחד איתי. הוא יקבל הזמנה ממני".

פגישת ערפאת־כריסטופר נמשכה כשעתיים, והשתתפו בה יועצים כלכליים של השר ונציגי שגרירות ארה"ב בישראל. עיקר הדיון נסב במצב הכלכלי באוטונומיה. "שרטטנו את הבעיות הכלכליות של הפלסטינים", אמר כריסטופר לאחר הפגישה. "הפלסטינים עוברים כעת שלב קשה. האצתי בהם לפעול בנחישות". כריסטופר הטיל על הנספחת הכלכלית, ג'ון ספירו, להשאר בעזה ולסייע לפלסטינים במגעיהם עם הבנק העולמי.

ערפאת אמר, כי יש לראות את המהומות במחסום ארז כנחלת העבר, ולהביט קדימה. "המצב הכלכלי קשה מאוד. העובדים העומדים בתור במחסום ארז הגיעו לקו האדום של רעב, השפלה ותסכול. אני מקווה שהדבר ישתנה".

ערפאת התלונן, שהוא אינו יכול להגיע ליריחו משום שסדרי "המעבר הבטוח" אינם תקינים.

דובר צה"ל סירב לאשר תגובת גורמים צבאיים על הטענה.

ראש חזית המאבק העממי, סמיר גושה, הגיע אתמול ליריחו, והתקבל בהתלהבות ובחיבוקים על ידי התושבים.

גושה דחה בעבר את בואו לאוטונומיה גם בשל חילוקי דיעות עם ערפאת. אתמול, בתשובה לשאלת עתונאים, אמר כי היה עליו "לסיים כמה עניינים". הוא הודה שאכן יש לו חילוקי דעות בנוגע להסכם קהיר, "אך זהו הצעד הראשון בדרך לבניית מדינה עצמאית".

גושה הוא חבר במועצת הממשל העצמי הפלסטיני.

רבין וכריסטופר, בלשכת שר הביטחון בתל־אביב (צילום: אלון רון/ ישראל סאן)

רבין וחוסיין עשויים להכריז ביום ב' בוושינגטון על סיום מצב מלחמה

– אמר מקור ירדני; הוועדה המשולשת ארה"ב־ישראל־ירדן פתחה בדיונים בדרג של מומחים בעניין פרויקטים כלכליים משותפים

(עיתים-א.פ.) - ראש הממשלה יצחק רבין והמלך חוסיין מלך ירדן עשויים להכריז על סיום מצב המלחמה בין ארצותיהם, כאשר יקיימו ביום שני הקרוב את פגישת הפסגה הפומבית הראשונה שלהם בוושינגטון. כך מסר אתמול מקור ירדני בכיר.

חוסיין ורבין ייפגשו בנוכחות הנשיא קלינטון, וביום שלישי ינאמו בפני שני בתי הקונגרס בוושינגטון. המקור הירדני הבכיר אמר, כי שני המנהיגים יפרסמו בהזדמנות זו "הודעה משותפת שתכריז, בין היתר, על הסכמתם הכוונה לפעול למען שלום כולל" במזרח התיכון. הוא הוסיף, כי הודעה זו "עשויה לכלול הודעה על סיום מצב המלחמה".

ירדן גם עשויה לחתום בוושינגטון על הסכמים דו־צדדיים עם ישראל, על נושאים הכלולים בסדר היום המשותף שנחתם בספטמבר אשתקד בראשי תיבות על ידי שתי המדינות, הוסיף המקור.

הוא ציין, כי "ירדן מסרבת לחתום על הצהרת עקרונות שסעיפיה עדיין טעונים משא ומתן. היא מעדיפה להתקדם כל פעם שמושגת הבנה לגבי הסכמים ספציפיים, שיוביל לחוזה שלום".

ההודעה המשותפת בוושינגטון כנראה גם תבליט את נקודות ההבנה בין שני הצדדים, בין היתר לגבי חלוקת המים, תיחום הגבול ופרויקטים כלכליים, אמר המקור.

(עיתי) - ראש הממשלה יצחק רבין סבור, כי פגישתו בשבוע הבא עם חוסיין תהיה צעד חשוב כדי להתגבר על עשרות שנים של שנאה, גם בהיעדר תוצאות מיידיות, דיווח אתמול העיתון "ניו יורק טיימס".

בראיון שהעניק שלשום בירושלים, צוטט רבין באומרו כי "המפגש כשלעצמו יהווה ציון דרך בעל משמעות רבה, להשגת האווירה שתסייע בפתרון הסוגיות המעשיות". רבין אמר כי הפגישה לא תתמקד רק בסוגיות מעשיות. "מדובר במשהו רגשי בהרבה, בלתי רציונלי לעיתים. שינוי הגישה של זה כלפי זה חשוב בהרבה מקילומטר רבוע זה או אחר", הוסיף.

רבין אמר לעיתון, כי ללא כל קשר לתוצאות השיחות עם חוסיין, הוא מתכוון להמשיך להתקדם בתהליך השלום. "אני מנסה להתמקד בנושא אחד: כיצד להפיל את החומות הפסיכולוגיות שנוצרו כתוצאה מהצטברות של שנאה וחשדנות", אמר רה"מ.

הוסר הסגר ברצועה

• ראה עמ' 2 •

הוסכם על תוכנית־אב לפיתוח משותף באיזור ים המלח והערבה

ראש המשלחת הירדנית: לא חייבים לחכות עד להשגת שלום מלא

מאת **דניאל בן־סימון, ירדן**

המשלחות הישראלית והירדנית הגיעו אתמול להסכם על תוכנית־אב לפיתוח איזור ים המלח והערבה. בנוסף, הסכימו שתי המשלחות על שיתוף פעולה בתחומי התיירות, התחבורה, איכות הסביבה ועניינים פיננסיים.

ראש המשלחת הירדנית, מונזיר הדאריז, הדגיש בסיום השיחות כי שיתוף הפעולה בין שתי המדינות אינו חייב להמתין עד להשגת שלום מלא.

המשלחת הישראלית, שהורכבה מכמה עשרות מומחים בתחומים רבים, הגיעה אתמול בבוקר למלון "ים המלח" שבצד הירדני של ים המלח. מסוק צבאי הנחית את חברי המשלחת במנחת באולתר שהוקם ליד המלון. מיד אחריהם הגיעו מרבית עמיתיהם הירדנים, בשיירה ארוכה של מכוניות. העיתונאים הישראלים הגיעו למלון דרך גשר אלנבי, ורכוביהם הופקדו במסוף הישראלי.

עשרות אנשי ביטחון ירדניים איבטחו את המפגש. מזג האוויר הלוהט גבר אף על המיזוג במלון והקשה על המשתתפים.

בצהריים הודיה רוב חברי המשלחת הישראלית את מעיליהם ונותרו בחולצות קיציות בלבד. גם חברי הצוות האמריקאי, שתפקידו לגשר בין שתי הקבוצות, התהלכו במסודרות המלון בלבוש ספורטיבי. הירדנים לעומתם הפגינו אדישות מול החום הנורא, ונותרו חנוטים בחליפותיהם.

המשלחות התפצלו עם הגעתן לקבוצות עבודה מצומצמות. כל קבוצה דנה בהיבט אחר של ההסכם הכלכלי. ראש המשלחת הירדנית אמר במהלך היום, שהעבודה של כל הצוותים מתרכזת בפירוט ועיבוד ההסכמות הגדולות שגובשו במהלך המפגש שנערך יום קודם לכן בין שרי החוץ של ישראל וירדן ומזכיר המדינה האמריקאי.

בסיום הדיונים כינסו המשלחות מסיבת עיתונאים, שבה שיבחו את האופי הרציני והיעיל של יום השיחות. ראש המשלחת הישראלית, איתן בנצור, אמר שתוכנית המתאר המשותפת לפיתוח איזור ים המלח והערבה תביא לפיתוח ושגשוג של כל האיזור. "מה שהתחיל כחזון הופך למציאות", הוסיף בנצור, "השגנו הבנה מעשית לדברים שסוכמו בין שרי החוץ, ואנו מצפים למפגש ההיסטורי שייערך ביום שני בין מלך ירדן, ראש ממשלת ישראל ונשיא ארה"ב".

בהמשך דבריו הודה בנצור כי הוא וחבריו "נהנו מכל רקע של שהות על אדמת ירדן, ושיבח נמרצות את תרומתם של האמריקאים לגיבוש ההסכמות. גם ראש המשלחת הירדנית, מונזיר הדאריז, שיבח את התרומה של הצוות האמריקאי להצלחת השיחות, והוסיף שארצו מחכה בכליון עיניים ל"פגישה ההיסטורית" בוושינגטון.

הדאריז נשאל מתי יוכלו תיירים ישראלים להיכנס לירדן, והשיב כפי שהשיב יום קודם לכן ראש ממשלתו: "הדברים מעיימים רק כשהם בשלים".

חייל צרפתי מחזיק פליט רואנדי יתום בעיירה גומא בזאיר. אלפי בני אדם מתו אתמול במחנות הפליטים מכולרה (צילום: א.פ.) • ראה הרחבה בעמ' 6 •

ספר הפרוייקטים של המזה"ת יוצא לדרך

(בשיתוף פעולה בין ישראלים פלשתינאים, ירדנים ומצרים)

בעקבות תחילת השיחות לגיבוש הסכם כלכלי עם ירדן באזור וכתוצאה ממפגש ראשון של צוות ההיגוי בשיחות הרב צדדיות במדינה ערבית (בטוניס), נכנס תהליך שיתוף הפעולה האיזורי להילוך גבוה. השיחות עוסקות בקביעת עדיפויות לפרוייקטים אזוריים.

בסיום השיחות הרב צדדיות, יפורסם מידע על הפרוייקטים האיזוריים המועדפים. לקראת פרסום המכרזים הבינלאומיים לביצוע הפרוייקטים, יוצא לאור **ספר הפרוייקטים** של המזה"ת.
ספר הפרוייקטים יהווה מקור אינפורמציה למשקיעים מחו"ל, מישראל, מהאוטונומיה ומהמדינות השכנות, שיהיו מעוניינים לקחת חלק בפיתוח המזרח התיכון וישמש אמצעי חשיפה ליזמים, תעשיינים ומנהלי פרוייקטים, בעלי ניסיון מוכח בייזום, תכנון והקמת פרוייקטים בינלאומיים.

ספר הפרוייקטים יכיל מידע בסיסי על פרוייקטים אזוריים המתוכננים במשרדים הממשלתיים של מדינות האיזור כגון: תעלת המים, מים- המלח לים- סוף.
חמישה תחומים עיקריים יסוקרו בהרחבה בספר: בינוי ותשתית, חקלאות, תיירות, תעשייה, תחבורה ותקשורת.

בימים אלה נשלחים שאלונים לחברות מובילות בתחומים הנ"ל במטרה לקבל מידע על הניסיון שלהם בתכנון והקמת פרוייקטים גדולים. מידע זה ישמש בסיס לקביעת החברות המובילות שיופיע **בספר הפרוייקטים** בפרק הדן על תחום פעילותן.

חברות, יזמים ומנהלי פרוייקטים המעוניינים להופיע **בספר הפרוייקטים** מתבקשים לפנות לקבלת טפסי רישום, אל:

קידום המכון הישראלי לחקר שיווקים בע"מ, בטל': 03-5444850, פקס: 03-6051364

או אל מעוף הוצאה לאור בע"מ, בטל': 08-533580, פקס: 08-565832

ארזה

מרכז נופש מוצא עילית בשערי ירושלים

אגדה של מקום טובל בירק

חוויה בר"ה"ש ובחג סוכות

★★ מחירים עממיים ★★

110 חדרים – בכל חדר שטיח מקיר־אל־קיר וטלוויזיה

אורחי השבוע: ★ הכרת המחשב והשרות הציבורי 120 משתתפים

★ סמינר תנועת אל־עמי 90 משתתפים

★ נופשים גימלאים.

★★ הבמה מקומך בחנים ★★ כעור למהדרין

טל. 177-022-0151 – 02-342291-2

صكنا من الاجل

אני בעד דבר

● **ח"כ שבח וייס**, יו"ר הכנסת:
אני מצטרף לשלל דורשי שלומו של "דבר". מימי הראשון בארץ הפך לעיתון בית. הקנקן והתוכן, צבע הנייר והיותו, האותיות הבולטות, הבריחה מן הנוצץ והצבעוני של האופף, השמרנות והחידוש, הבחוק ("דבר אחר"), ההומור, וגם כוחו של הרגל – ומה רע בהרגל. כל אלה הפכו את "דבר" לחלק מתפילת הבוקר התקשורתית שלי. אני מנוי "דבר" מרצון, מתוך הכרעה אישית מנומקת ואם חלילה ייסגר, הוא יחסר לנו מאד. משאלה לי להנהגה החדשה של ההסתדרות: השאירו לנו את "דבר". לפני בחירתי לתפקיד יו"ר פרסמתי טור אישי ב"דבר". כשאסיים את תפקידי, אשוב ל"דבר" שלי ואני מקווה מאד שיהיה לאן לשוב (רשימותי פורסמו ללא שכר סופרים ובהתנדבות). לא נעים לראות "דבר" גווע.

● **חיים גורי**, סופר:
בגיל שש התחלתי לקרוא ב"דבר", בגיל 70 עודני כותב בו. העיתון הזה שימש אכסניה קבועה לגדולי העט ההגות ולמעצבי ההיסטוריה של הארץ הזאת. הוא היה דוברה של תנועת העבודה לדורותיה ונטל חלק מכריע במלחמות הרוח, החברה והמדיניות. "דבר", על אף פגמיו שאינם מעטים, אינו עיתון מפלגתי ולא שופרו של שלטון. הוא עיתון המבטא מאבק דעות ואמונות בתקופה רבת זעזועים. עודני נושא בליבי את כאב סגירתו של "למרחב". סגירת "דבר" תדלדל את העיתונות העברית ואת הרוח. "דבר" יכול לחיות, ללא אינפוזיה מתמדת, עם קוראיו שיבואו. הוא אינו חייב למות. מי שיהרוס, בשל חשבונות קצרי מועד של כדאיות קטנונית, את המוסד הזה – יוקע אל עמוד הקלון.

● **פרופ' מנחם ברוך גן**, אמן:
אסור בשום אופן לסגור את העיתון כי זה אולי אחרון העיתונים הציבוריים. דמן עוד לא עשה מספיק כדי שיהרוס מפעלים הקיימים 70 שנה. מאידיאות לא נפטרים על־ידי סגירה במשרד רואה חשבון. לא כל פעילות רוחנית נמדדת בכסף, ברווח והפסד מידיים.

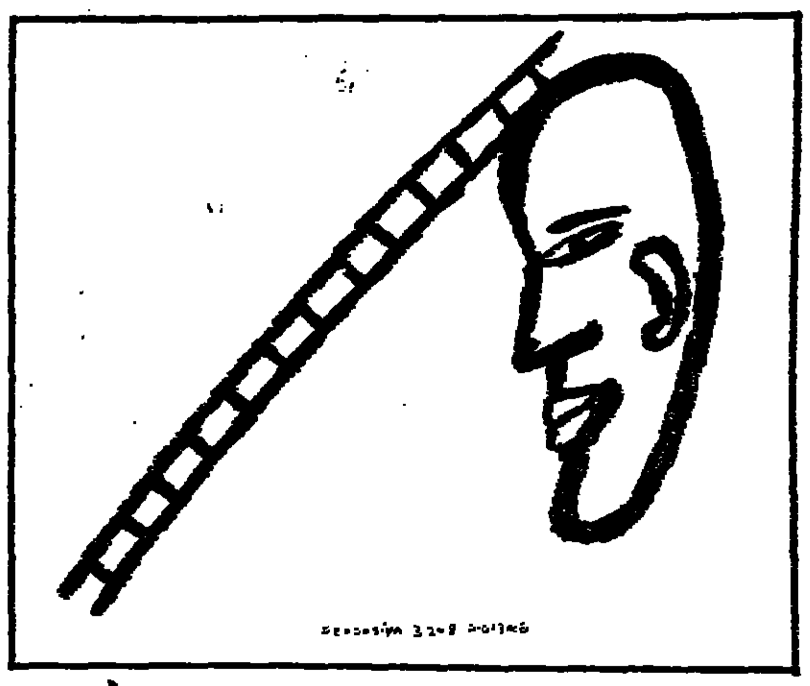

● **לובה אליאב**:
"דבר בעיתו מה טוב", אומר "משלי", ובעת הזאת, כאשר השלום מתחיל, לשמחתנו, להתגשם, אף דמות חברתנו העתידית לוטה בערפל של "כל דאלים גבר", טוב וחיוני כי "דבר" יהיה נושא הדגלים של יתר חופש, יתר שוויון ויותר אחוה.

● **יעקב אגמון**, מפיק, איש רדיו וטלוויזיה:
תנועה רעיונית ומתיימרת בכך שיש לה מה לומר, אינה יכולה לוותר על "דבר".

● **דן שומרון**, לשעבר הרמטכ"ל וכיום יו"ר מועצת המנהלים של התעשיה הצבאית:
גדלתי על "דבר" ולמרות שהוא עבר שינויים רבים בדרך, עודנו מייצג את הערכים שעליהם גדלתי. אסור ש"דבר" ייסגר.

● **לוי יצחק הירושלמי**, עיתונאי:
בלי כל קשר לזכרונות וליחס אישי, אני מביע דעתי החד־משמעית: כל עיתון הוא נכס לדמוקרטיה, לא כל שכן עיתון רציני כ"דבר", שיש לו גם יחוד־ייעוד חברתי וחשיבות ערכית. דווקא במציאות העכשווית, שבה קיימת שליטה כמעט בלעדית של משפחות בעלות מאה בעולם התקשורת והעיתונות, יש צורך חיוני מיוחד בעיתון של בעלי דיעה, עיתון שמולך "הרייטינג" אינו אלילו הבלעדי. ב־1925, כשברל כצנלסון הביא לעולם את הגיליון הראשון של "דבר", המצב הכספי של ההסתדרות היה קשה לאין ערוך מאשר בימינו, ואף על פי כן הצעידה אותו קיימה לאורך 70 שנה. הדברים שכתב ברל באותו גיליון תקפים גם היום. יש צורך ב"דבר", כתב, כדי "להציג בגלוי את בעיותיו של העובד, את תביעותיו לחברה, למוסדות ולשלטונות". יש צורך ב"דבר", המשיך, כדי "לגלות, מבלי מורך, את הליקויים והמארות שבחיי חברתנו, להוקיע כל עוול וכל מעשה דיכוי וקיפוח זכויות, לחשוף את נגע הספסרות בתקות העם והתעשרות על חשבון יצירת העם". דברי ברל חיים. ללא ספק, "דבר" חייב בדק בית ותיקון, אך לצורך זה יש להבטיח לו, קודם לכל, קיום.

● **מוסבאח חלבי**, סופר דרוזי:
"דבר" מביא שנים רבות את דבר העדה הדרוזית לציבור הרחב ומשמש במה להבעת דיעותיהם של משכילים ופוליטיקאים דרוזים. הוא גם מסקר את המתרחש במגזר זה. מאמריו ורשימותיו תורמים להגברת ההבנה בין האזרחים ומסייעים לחיזוק קשרי הידידות והאחוה בין היהודים, הדרוזים והערבים.

● **ד"ר ברוך בליך**, חוקר אמנות:
כשפירקו את הפלמ"ח הקימו לו אלטרנטיבה. אם יפרקו את "דבר", ספק אם אפשר יהיה להציב לו אלטרנטיבה. כמו הקיבוצים בנוף ההתיישבות, כך "דבר" בחיי התרבות והאמנות בארץ. אל תהרסו לנו את הנוף.

● **ד"ר ענת מטר**, החוג לפילוסופיה, אוניברסיטת תל אביב:
אין עיתון בלי צבע – האדום עדיף על צהוב לאין שיעור: בעידן שבו נישא דגל הטשטוש, חשוב לשמור על הקול הצלול הבהיר של ההיגיון.

● **ד"ר דן דאור**, מבקר, חוקר ומתרגם:
טוב עשר צפרדעים בביצה מאשר שני זמירים בכיס של הבעל־בית. בעיני "דבר" הוא הצפרדע הכי יפה בביצה הזאת.

● **יעל ארד**, המדליסטית האולימפית הראשונה:
ב־1975 פורסמה לראשונה תמונתי במדור הספורט ב"דבר" לאחר שזכיתי במקום השני באליפות ישראל בג'ודו לילדות. אני תומכת בהמשך הופעתו של "דבר" שתמך בי כספורטאית מתחילת דרכי.

● **עמיר מקוב**, מנכ"ל "פזכים" ויו"ר אגף הכימיה בהתאחדות התעשיינים:
כתעשיין האמון על תוצאות עסקיות חיוביות, הייתי אולי מזדהה עם מגמת הסגירה של "דבר", אך "דבר" אינו עונה לקריטריון של נכס כלכלי גרידא. כאזרח וכבעל מורשת תרבותית, אני מתנגד בכל תוקף לסגירתו של עיתון: הן למען שימור ערך חופש העיתונות והן משום ש"דבר" מייצג תרבות ישראלית שורשית שאסור לה להיכחד. כשם שמסבסדים תיאטראות ומוסדות תרבות אחרים, יש להתייחס ל"דבר" למען שימורו.

● **יוסי בוטבול**, מזכיר מועצת פועלי דימונה:
אני מנוי על "דבר" כ־10 שנים. זה עיתון חשוב, שתרומתו מכרעת, בעיקר לציבור העובדים ולהסתדרות בכלל.

דבר DAVAR دافار

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל	מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עיתון עובדי ישראל	עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
המו"ל: "דבר בע"מ"	עורך אחראי: דניאל בלוך
נדפס ב"דפוס דבר בע"מ"	סניפים:
המערכת והמנהלה תל־אביב	בית "דבר" רחוב שוקין 45 ת"א
רחוב שוקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233	טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)	ירושלים: רחוב הלל 16
פקסימיליה: 03-294783	טלפון: 02-256873
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים	חיפה: רחוב הנביאים 27
5286156 ,5281860 ,5298032	טלפון: 04-620111
פקסימיליה מודעות: 03-298032	רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141	טלפון: 08-451381, 08-453798
	הפצה "נד" 03-377056

שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, משוחח עם הגיעו לביקור בעזה עם ראש אש"ף, יאסר ערפאת (צילום: א.פ.)

ההכנות למפגש הפסגה בעיצומן

במקביל לפסגה – הילרי תארח לתה את לאה רבין והמלכה נור

יהורם גאון יגיע עם משלחת רה"מ לוושינגטון; לרבין, שיגיע ביום א' ויחזור כבר ביום ג', צפוי סדר יום עמוס לעייפה בפגישות רשמיות

מאת דבורה פרל. וושינגטון

בוושינגטון נשלמות ההכנות לקראת בואם של רה"מ רבין והמלך חוסיין למפגש הפסגה ביניהם, ביום שני בבית הלבן.

פחות מעשרה ימים מהיום בו הודיע הנשיא קלינטון על הפגישה, יקבל הממשל האמריקאי את רבין וחוסיין לביקור רשמי, כפול, לפי כל כללי הטקס וההדר, פלוס תוספות. עדיין לא סוכמו כל הפרטים, אך קוויה הכלליים של התוכנית התגבשו אתמול בערב.

רבין יגיע לוושינגטון במטוס של חיל האוויר ביום ראשון, וינצל את היום לפגישות הכנה. הוא ייפגש עם שר החוץ האמריקאי וורן כריסטופר ואישים בכירים נוספים בממשל. בערב יערכו השגריר איתמר רבינוביץ ורעייתו ארוחת ערב לכבוד רה"מ ומשלחתו בביתם.

ביום שני ב־10 בבוקר יגיעו המשלחות הישראלית והירדנית, כל אחת בנפרד, לבית הלבן. רבין ורעייתו, ואחר כך המלך והמלכה, יחתמו בספר האורחים של הבית הלבן ויתקבלו על ידי הנשיא קלינטון.

טקס קבלת פנים, רשמי וקצר, יתקיים בגן הוורדים. קלינטון, רבין וחוסיין ישאו דברי פתיחה קצרים. אחרי הטקס ייכנסו הנשיא, רה"מ והמלך ל"חדר האובלי" בבית הלבן לצילום רשמי, ואחריו יקיימו ישיבת עבודה בהשתתפות צוותי עוזרים, שתימשך כשעה.

במקביל תארח הילרי קלינטון את לאה רבין ואת המלכה נור לתה.

בהמשך ייצאו המשלחות למרפסה הדרומית של הבית הלבן, שם ייערך לטקס עם כ־500 מוזמנים. תכנית של הטקס עדיין לא סוכמה סופית.

דוברת הבית הלבן, דידי מאיירס, אמרה כי הטקס יכלול חתימה על הסכמים, אותם הסכמים שהעבודה עליהם החלה שלשום בעמאן. מקורות ישראליים הדגישו, כי עדיין לא סוכם אם אכן ייחתמו הסכמים כלשהם, או שתתפרסם הודעה משותפת, או ייתכן ביטוי אחר להתפייסות בין ישראל לירדן.

בכל מקרה, לא כצפוי לחתימת הסכם שלום, אלא בעיקר להסכמי שיתוף פעולה בתחום הכלכלי. אולם ייתכן שההצהרה המשותפת תהיה דרמטית יותר ותכלול הודעה על הפסקה רשמית של מצב הלוחמה בין שתי המדינות.

אחרי הטקס יעברו שלושת המנהיגים ל"בלייר האוס", בית האורחים הרשמי של הממשל האמריקאי. שם יתקיימו שתי ארוחות צהריים במקביל: אחת למנהיגים, והשנייה לעוזרים של כל מהצדדים ולשאר חברי המשלחות.

אחר הצהריים ישתתף רבין בקבלת פנים לקהילה היהודית. קרוב ל־800 איש יגיעו, בעיקר מוושינגטון וניו־יורק, אך גם מקהילות משאר חלקי ארה"ב. הזמר יהורם גאון, שיגיע עם משלחת רה"מ לוושינגטון, ישיר בפני הקהל בקבלת הפנים. בערב יארחו קלינטון ורעייתו את רבין ואת חוסיין, עם רעיותיהם, וכ־130 אורחים נוספים לארוחת ערב רשמית בבית הלבן.

ביום שלישי יופיעו רבין וחוסיין בפני ישיבה משותפת של שני בתי הקונגרס. הם יאכלו ארוחת צהריים עם מנהיגי הקונגרס. אחר הצהריים הם ייפגשו, כל אחד בנפרד, עם קלינטון. בערב יארחו קלינטון וכריסטופר את רבין וחוסיין בקבלת פנים במשרד החוץ האמריקאי.

רבין אמור לעזוב את וושינגטון עוד באותו ערב, עם סיום האירועים. לפנות ערב תערוך שגרירות ישראל בוושינגטון קבלת פנים רשמית לקהילה היהודית בארה"ב.

בערב יערוך הזוג קלינטון ארוחת ערב רשמית ורבת משתתפים לכבוד רבין וחוסיין, המשלחות וחברי קונגרס.

הכאב נראה אותנטי

אחרי השבועות האחרונים, שבהם צילמה הטלוויזיה בעיקר טקסים חגיגיים ודמי משתתפים, נחמד היה לגלות שיש עוד מי שמסוגל להביא באמצעותם תמונה אנושית אמיתית.

סרטו של חיים יבין בסדרה כוח אדם אמש חשף תמונה מורכבת וכואבת של חיי מתיישבי הבקעה בצל תהליך השלום. יבין התמקד בשתי משפחות: משפחת רוניק ממושב נתיב הגדוד בבקעת פצאל ומשפחת לוי ממושב נעמה.

דורון רוניק, בשרי ואב לחמישה ממושב נתיב הגדוד, והוא חקלאי מצטיין, שפיתח שיטות חדישות לייצור פלפלים. המחשבה על הצורך להיעקר מהבקעה, כפי שאמר, גורמת לו לבכות.

אייל ואילנה לוי ממושב נעמה חיים, כהגדרתם, במובלעת ישראלית בלב הבקעה. בניגוד למשפחת רוניק, בני הזוג לוי מוכנים לעזוב את המשק שלהם בנעמה ולעבור למרכז הארץ, אחרי שנים של הזנחה מצד הממשלה.

בדבריהם של רוניק ולוי ובני משפחותיהם מורגש היטב הכאב הכרוך באי הוודאות שמביא איתו תהליך השלום. הכאב הזה נראה אותנטי מאוד.

חיים יבין, גם אם אינו מראיין גדול, הצליח להביא את התמונה במלוא מורכבותה, בלי להסתיר אף פן מחיי המשפחות שבהן התמקד, כולל הסכסוכים הפנימיים בתוך מושב נתיב הגדוד.

הצילום של צ'רלי שטרית היה מצוין.

זו המתנה שיגיש ראש הממשלה יצחק רבין למלך חוסיין: פסל ברונזה של יונת השלום, יצירתו של הפסל דני כפרי. פסלים דומים ניתנו על־ידי ראש הממשלה בשנה האחרונה גם לנשיא ארצות הברית ולנשיאי מצרים, צרפת ורוסיה. פסל זה הוא האחרון בסדרה. על ההקדשה נכתב: "להוד מעלתו, המלך חוסיין הראשון, הממלכה ההאשמית של ירדן, בהערכה, ממבקשי השלום והחזון" (צילום: יעקב סער/ לע"מ)

רק שאלה

"כל הבעיות כאן נראות פתירות"

לדברי דובר המשלחת הישראלית בירדן, יוסי גל, אצל הירדנים הפן המעשי והפוליטי הולכים יחד – וזה התרגום האמיתי של השלום

מאת דניאל בן־סימון. ירדן

יוסי גל, דובר המשלחת הישראלית והמנכ"ל תקשורת במשרד החוץ, חרש את המזרח התיכון בשלוש השנים האחרונות עשרות פעמים. מאז מונה לדובר המשלחת הישראלית לשיחות עם ירדן, בעקבות ועידת מדריד, הוא הספיק לבקר בהרבה בירות ערביות. מכל המפגשים שלו, המפגש עם הירדנים ריגש אותו במיוחד.

"לפי כל קנה מידה, מה שקורה בינינו ובין ירדן בימים האחרונים, לא קרה לנו בשום שיחות אחרות", אמר אתמול גל, על שפת הבריכה של מלון "ים המלח". "שם נפרצו הסכרים בבת אחת. עם הירדנים אנחנו מדברים על התרגום האמיתי של השלום כמו פתיחת נתיבי תעופה, סלילת כביש בין עקבה ואילת, הקמת פרקים משותפים לאורך הגבול המשותף. זו המהות האמיתית של השלום".

השיחות עם הירדנים שונות מאשר עם הפלסטינים?

"אתה לומד מהר מאוד, שבשיחות עם הפלסטינים העניין הפוליטי הוא הדומיננטי. אצל הירדנים, הפוליטי והמעשי הולכים יד ביד. גם האווירה בשיחות עם הירדנים שונה לחלוטין. עם הפלסטינים היה מימד רגשי בגלל המטען הכבד שהצטבר בינינו לבינם. המטען הזה לא קיים עם הירדנים. גם המורכבות של הבעיות עם הפלסטינים עולה לאין שיעור על זו של הירדנים. כל הבעיות כאן נראות פתירות".

תהליך השלום עם הערבים קפץ מדרגה השבוע?

"אכן קפצנו מדרגה. אבל יש לנו עדיין כמה מדרגות, והקשה שבהן היא סוריה".

חווית די הרבה שיאים בדיפלומטיה הישראלית־ערבית.

"ועידת מדריד נראתה בזמנו כשיא השיאים. זו היתה הפעם הראשונה שישבנו מול כל הערבים. השיא השני היה אוסלו והשיחות עם אש"ף. אני זוכר את הפגישה עם ערפאת מיד אחרי טקס החתימה בוושינגטון. ליוויתי אז את סגן שר החוץ, יוסי ביילין, התקבלנו לשיחה אצל ראש אש"ף. השיא השלישי התחיל השבוע בעין עבדונה. המחוזה על אדמת ירדן ריגשה אותי מאוד".

אתה עוקב אחר התקשורת הירדנית, כיצד היא הגיבה על אירועי השבוע?

"יש לתקשורת הירדנית קושי מסוים לעכל את מה שקורה. היא עדיין מדגישה את הנושאים שחשובים לירדן, כמו מים וגבולות".

אתה צופה חתימה על חוזה שלום עם ירדן?

"חלק מהדברים שקורים עכשיו כאן במלון יוצרים מבחינתם שיכבשו וייצרו מציאות חדשה שתהפוך בבוא היום לשלום".

הוסר הסגר שהוטל על רצועת עזה בעקבות ההתפרעויות במחסום ארז

תוכנית היערכות חדשה ביציאות מהרצועה: הפלסטינים יציבו שוטרים מכח באדר המיומן, צה"ל יגדיל את כוחותיו, בדיקת הפועלים תזורז

מאת און לוי

הוסר הסגר שהוטל על רצועת עזה מאז יום ראשון בבוקר, והחל מהבוקר בשעה 3 תותר יציאת פועלים מהרצועה לעבודה בישראל. כך החליט אמש אלוף פיקוד הדרום, מתן וילנאי, לאחר שהוצגו בפניו תוכניות האבטחה והפיקוח על היוצאים לעבודה.

הסגר נמשך חמישה ימים. האלוף וילנאי אישר את התוכניות שהציגו בפניו ראשי המשטרה הפלסטינית ומפקד כוחות צה"ל ברצועה, תת־אלוף יורם אלמוג, לפיקוח ולאבטחה מירבית של היוצאים לעבודה.

הדרישה הישראלית מראשי הפלסטינים כללה תביעה לשיפור איכות כח האדם של השוטרים הפלסטיניים שיאיישו את המחסומים. השוטרים שיוצבו החל מהבוקר יהיו מכח באדר, הנחשבים למקצועיים ביותר מבין כוחות המשטרה הפלסטינית ברצועה. כמו כן הוגדל מספר השוטרים והקצינים שיתפעלו את המחסומים.

על פי ההיערכות החדשה של המשטרה הפלסטינית במחסומים, הם ימנעו מעבר של פועלים שנאסרה יציאתם לעבודה בישראל לפנות עד השעה 8, וכך תתאפשר זרימה מהירה יותר של היוצאים לעבודה בשעת הלחץ.

הפלסטינים התחייבו להעביר את הפועלים בעלי האישורים בקבוצות של 500 איש, על מנת למנוע לחץ על הבודקים במחסום הישראלי בארז.

גם צה"ל יתגבר את כוחותיו בסביבת מחסום ארז. מספר הבודקים במעברים יוגדל, על מנת לזרז את הבדיקות, וכן יוצב כח התערבות מוגבר.

גורמי צבא בכירים בפיקוד הדרום אמרו, כי להערכתם מספר הפועלים שייצאו היום לעבודה בישראל יהיה קטן, ויעמוד על אלפים בודדים, מאחר שמדובר ביום שישי שהינו יום עבודה קצר.

כן העריכו, כי ביום ראשון הקרוב יהיה לחץ גדול ביציאות, וכ־20 אלף פועלים פלסטיניים ייצאו לעבודה.

בימים הקרובים יעקבו קציני צה"ל ברצועה אחר ההיערכות של המשטרה הפלסטינית בנושא.

מזג האוויר

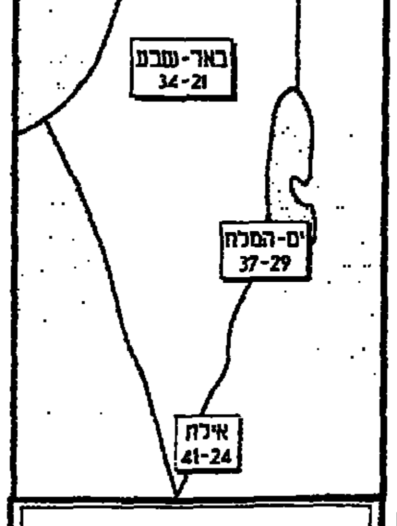

מעונן חלקית עד בהיר

צ'אנס

עלה - 9; לב - J; יהלום - 9; תלתן - Q

פיס

בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס 710002
במכונית הגרלה 302117
בסך 5000 ש"ח כרטיסים -
335343 669973 030200 443089
654836 201322 134742 384856 848059
315746 595183 529766 847196 255162
043262 822589 678872 245947 247105
213709 898024 430648 377544 840987
389851 094180
ב־1,000 ש"ח כרטיסים המסתיימים ב־5 ספרות -
67050 77454 08266 06110 56163
31547 83602 51174 45190 50189
14274 95741 01077 35639 47000
36585 57461 96484 50405
בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 ספרות -
484 220 814 302
בסך 20 ש"ח כרטיסים המסתיימים ב־2 ספרות -
03 15 71 62
בסך 10 ש"ח כרטיסים המסתיימים ב־2 ספרות -
67 62 75 64 86 31 00
בסך 7 ש"ח כרטיסים המסתיימים בספרה 5

נהג!
פחות מהירות והרבה זהירות
תודה

מובארק יוצא לסוריה

(המשך מעמוד 1)

כשבועיים, למסע דילוגים נוסף.

כריסטופר יפגש בדמשק היום עם נשיא סוריה, חאפז אל אסד, בפעם השביעית במסע הדילוגים הנוכחי שלו באזור.

אתמול נפגש המזכיר פעמיים עם ראש הממשלה, יצחק רבין, ובזמן ביניהן, לפני פגישתו עם ערפאת ואחרי הפגישה. הפגישה הראשונה, בבוקר, נערכה בהשתתפות בכירים ממשרד ראש הממשלה, החוץ והביטחון וכן הרמטכ"ל וקצינים בכירים בצה"ל. הפגישה השניה, שבה היא נערכה במשרד הביטחון בתל אביב, נערכה בפורום מצומצם יותר.

בפגישות דיווח המזכיר ועוזריו, כי בשלול הסורי אין כל התקדמות, וכי אסד דבק בעמדותיו המסורתיות. הוא גם ממשיך להתנגד, בכל תוקף, לחידוש השיחות הדו־צדדיות עם ישראל, ומוכן לדבר איתה רק באמצעות צד שלישי.

האמריקאים הביעו סיפוק רב מההתפתחויות בערוץ השלום הישראלי־ירדני, ודנו בנושאים שונים הקשורים במפגש הפיסגה ביום שני בוושינגטון בין חוסיין, רבין וקלינטון.

בפגישה השניה דיווח כריסטופר על מפגשו עם ערפאת וביקורו בעזה. המגע התמקד בעיקר בבעיות הכלכליות של הרשות הפלסטינית.

צ'רני מכחיש לחצים מגבוה

מאת כתב "דבר"

איש העסקים הטלוויזיה והאמריקאי ליאון צ'רני הכחיש אמש כאילו הופעלו לחצים כלשהם מגבוה כדי שייכלל באוטובוס העיתונאים הישראלים שעבר לירדן לשם סיקור פגישת ראש הממשלה עם שר החוץ שמעון פרס.

בשיחה עם "דבר" הסביר כי הוא בעל חברת טלוויזיה בכבלים בארה"ב, שהיא המפיקה הגדולה ביותר של תכניות על ענייני ישראל המזרח התיכון, שרואים אותן כ־700 אלף איש בממוצע כל שבוע. הוא נסע לירדן במסגרת פעילותו בהפקת תכניות על המזרח התיכון בטלוויזיה בכבלים, ולא נעזר לשם כך בשום לחצים.

הנשיא מנם: סליחה מיהודי ארגנטינה על הפיגוע

המניין עד אתמול: 41 הרוגים; עוד צוות ישראלי לזיהוי חללים יצא לארגנטינה

– בעקבות החשש שהצוות שהגיע עם משלחת הסיוע לא יעמוד בעומס; בצוות מומחים לזיהוי קורבנות אסונות המוניים באמצעות טביעות אצבעות ואנטומיה

מאת מוטי בסוק והסוכנויות

צוות שני של המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה יצא אתמול לארגנטינה, לפי הוראת שר החוץ שמעון פרס, כדי לעזור בזיהוי חללי הפיגוע בבניין הקהילה היהודית בבואנוס איירס. הצוות יתחיל במלאכתו כבר היום.

על יציאת הצוות הוחלט בעקבות פנייה מיוחדת של רבני הקהילה היהודית בבואנוס איירס לשגריר ישראל, יצחק אלירן. הרבנים חוששים, כי הצוות שהגיע לארגנטינה עם משלחת הסיוע ביום שלישי, לא יצליח לעמוד בעומס, הדבר עלול לגרום לזיהוי לא נכון של חללים. לדעת הרבנים, בישראל הצטבר ידע וניסיון רב בתחום של זיהוי חללים, גם על רקע של פסיקות הלכתיות.

בראש הצוות עומד סנ"צ אליהו שמלצר, המתמחה בטיפול בזיהוי קורבנות של אסונות המוניים. הצוות מונה עוד שלושה קצינים, המתמחים בזיהוי באמצעות טביעות אצבעות, אנטומיה של הגוף ועוד.

לרב הראשי אליהו בקשי-דורון הגיעו שאלות בסוגיית זיהוי החללים על ידי משטרת ישראל ורבה של ארגנטינה הרב שלמה בן חמו. לרב הופנו גם שאלות הלכתיות הקשורות לחלקי גופות והנחיות הלכה לגבי הקבורה.

"הראשון לציון נמצא כל הזמן בקשר עם רבה של ארגנטינה בכל פעם שיש קושי בזיהוי החלל", אמרו בלשכת הרב הראשי.

אשר להמשך פעולות החילוץ בשבת, נמסר מלשכת הרב הראשי, כי אם יחליט מפקד כוח החילוץ, האלוף זאב ליבנה, שיש סיכוי להציל חיי אדם, יתיר הרב בקשי-דורון, בתיאום עם רבה של ארגנטינה, את המשך הפעילות.

גם רבה של פנמה, הרב ציון לוי, פנה בבקשה לרב בקשי דורון, שישלח צוות של זיהוי חללים לפנמה, בעקבות פיצוץ המטוס שאירע ביום ד', בו מצאו את מותם 12 אנשי הקהילה היהודית בפנמה.

בינתיים ממשיכים צוותי חילוץ של ישראל וארגנטינה בעבודתם. עד כה הוצאו מההריסות 41 גופות. כ-70 איש עדיין נעדרים.

אנשי הקהילה היהודית הביעו תקווה, שיחידת החילוץ הישראלית תצליח עדיין לקלוט אותות חיים מתחת להריסות. "אנו מעריכים את העבודה הרצינית שעושה יחידת החילוץ הישראלית", אמרו אנשי הקהילה. הם הדגישו, כי מאז שאנשי צה"ל הגיעו לבואנוס איירס, עבודת הפינוי נעשית בצורה מהירה ורצינית.

בינתיים, התברר בחקירה, כי משקלו של מטען הנפץ, שהביא לקריסת הבניין, היה 100 ק"ג, ולפי סוג חומר הנפץ, העריכו החוקרים שאיראן עומדת מאחורי הפיגוע.

בשידור טלוויזיה ביום ד' בלילה ביקש נשיא ארגנטינה, קרלוס מנם, סליחה מיהודי ארגנטינה על הפיגוע. "ברצוני לבקש סליחה על האירוע המצער, ואני מתחייב להעביר את המאמצים כדי לשפוך אור על ההתקפה. שוב פעם, השנאה, הטרוף הקיצוניות, בחרו בארגנטינה כמטרה לטרור", אמר מנם. "העם היהודי הוכה אלף פעם, ואלף פעם קם מחדש", הוסיף.

הנשיא מנם ביקש בנאומו את עזרת אומות העולם כדי לאתר את מבצעי הפיצוץ, "משום שהפיגוע אינו רק בעיה שלנו, אלא של האנושות כולה".

מומחים לטרור אומרים, כי ארגנטינה של מנם מרכזת בה את כל האפיונים של מטרה אידיאלית לפיגועי טרור.

לדבריהם, ניתן היה לנקוט צעדים כדי להקטין את השלכות ההתקפות, צעדים שהממשלה הארגנטינית לא נקטה, גם לאחר הפיצוץ ב-17 במארס 1992 בשגרירות ישראל בבואנוס איירס.

מאז הפיצוץ בשגרירות הזהירו גורמים בממשל האמריקאי את ממשלת ארגנטינה, מפני אפשרות של פיגועי טרור נוספים, בשל רמת הביטחון הירודה.

מומחים ממשרד התחבורה של ארה"ב ומרשות התעופה הפדראלית האמריקאית גילו פרצות חמורות בביטחון בנמל התעופה הבינלאומי "אסייסה" וברשות המכס הארגנטינית.

המצב נחשב לחמור עד כדי כך שבסוף 1992, החליט משרד התחבורה של ארה"ב להורות על הצבת שלטים בנמלי התעופה בארה"ב, בהם הוזהרו הנוסעים מפני הליקויים בביטחון במדינה הדרום אמריקאית.

"נראה, כי פקידי ממשלת ארגנטינה היו מודאגים יותר מפגיעה בהכנסות מתיירות מאשר מסכנות בטחוניות", אמר מומחה לבטיחות תעופה ארגנטיני. "פקידים ממשלתיים הבטיחו לנקוט בצעדים להגברת הביטחון, אולם הדבר לא מומש", הוסיף.

תום שיטס, מומחה לעניינים צבאיים באמריקה הלטינית המתגורר בבואנוס איירס, אמר: ארגנטינה היא כל כולה מסננת אחת גדולה. אין מערכת של סיור גבולות. הם מדברים על כיסוי מכ"ם, אך למעשה קיימות רק שלוש תחנות מכ"ם על גבול צ'ילה. וזאת כשמדובר על גבול שאורכו 4,800 ק"מ".

שיטס סבור, כי לארגנטינה אין שירותי מודיעין. "שירות המודיעין של הממשלה 'סידא' (SIDE) הוא בסך הכל גוף מפלגתי, העומד לרשות כל מי שעולה לשלטון, והוא נועד לרגל אחר היריבים במשטר דמוקרטי, ולסייע בהעלמת המתנגדים בתקופות של משטר רודני", אמר.

מנהל הסידא, הוגו אנסורגי, הוזהר השנה על ידי ראש הלשכה האמריקאית למאבק בסמים, רוברט גלבארד, מפני אפשרות של חדירת גורמים קיצוניים מוסלמים ותיכון לגבולות ארגנטינה.

העיתון הארגנטיני "פאגינה דוסה" כתב, כי גלבארד אמר לאנסורגי, כי ארגנטינה היא אחת המדינות שנבחרו כמטרה לפיגועי טרור.

העיתון "ניו יורק טיימס" ציטט במאי השנה את שירותי המודיעין הישראליים, שאמרו כי ארגנטינה היא מטרה פוטנציאלית לפעולות נקם נגד יהודים בעקבות פעולות ישראליות נגד המחבלים בלבנון.

זמן קצר לאחר הפיגוע בשגרירות בבואנוס איירס, הודה מפקד המודיעין המשטרתי בצ'ילה, שגבולה עם ארגנטינה משתרע על פני אלפי קילומטרים, על הגברת אמצעי הביטחון, לאחר שהוזהר על ידי שירותי הביטחון הישראליים מפני אפשרות של פיגועים באמריקה הדרומית.

למרות הכחיש מנם כי ארצו קיבלה אזהרות כאלה.

"קשה להאמין שהישראלים הזהירו את צ'ילה ולא הזהירו במקביל את ארגנטינה, לאחר שזו הפכה כבר למטרה לפיגוע רצחני מצד גורמים קנאים", אמר אחד מראשי הקהילה היהודית בארגנטינה.

שר ההגנה של ארגנטינה, אוסקר קאמיליון, אמר בראיון לרדיו, כי טרור ברמה זו אינו יכול להתבצע מחוץ להקשר מוסדותיה של מדינה כלשהי. "איני יכול לומר באיזו מדינה מדובר, אולם פיגוע כזה מצריך יותר מסתם מתפרעים", הוסיף.

הקונגרס היהודי העולמי הודיע על כוונתו לשגר משלחת לארגנטינה בשבוע הבא. "קבענו לעצמנו למטרה למנוע הישנות של החקירה הבלתי מוצלחת של הפיגוע נגד שגרירות ישראל", כתב יו"ר הקונגרס אדגר ברונפמן, במכתב ששיגר לנשיא מנם.

הנספח הצבאי בשגרירות ישראל, תת-אלוף מאיר זמיר, אמר לכתבים באתר הפיצוץ, כי לדעתו, הפצצה הוטמנה מחוץ לבניין.

כלי התקשורת המקומיים דיווחו על אישה וילדה שנכללו ברשימת הנעדרים, שנמצאו משוטטות ברחובות בואנוס איירס, במצב של בלבול מוחלט.

מפקד המשטרה הפדרלית של ארגנטינה וסגנו התפטרו, לאחר שהנשיא מנם ניצל את הפיגוע כדי להאיץ את הקמתו של משרד הביטחון החדש, שיפקח על המשטרה ועל גופים אחרים האחראים לבטחון הפנים.

שר הפנים הארגנטיני, קארלוס רוקאוף, מינה ביום רביעי את אדריאן חואן פלאצ'י כמפקד חדש של משטרת ארגנטינה. פלאצ'י נתמנה במקום חורחה פאסרו, שהתפטר יחד עם סגן מפקד המשטרה חואן בלטראן וסגן השר לבטחון פנים, הוגו פראנקו.

ממשלת ארגנטינה הודיעה, כי ניתנה הוראה למשטרה החדשה לדאוג לבטחון כל בתי הספר היהודיים בארגנטינה, כאשר יחודשו ביום שני הלימודים אחרי חופשת אמצע-החורף.

משטרת אורוגוואי החלה ביום חמישי בחקירת אזרח איראני, החשוד כי יש לו קשר לפיגוע הרצחני. האיראני, בן 31, ששמו לא נמסר לפרסום, נעצר במונטבידאו, שם הוא חי ללא אשרת שהייה ועם מסמכים מזוייפים.

מקור מוסמך במשטרה הוסיף, כי המשטרה הפדראלית של ארגנטינה ביקשה משלטונות אורוגוואי לעצור שני אזרחים ערביים נוספים, שמצאו מקלט במונטבידאו לאחר הפיגוע.

"אנו פועלים במספר מסלולים", ציין המקור שהדגיש, כי מאז יום שני עובדים שירותי הביון של הצבא והמשטרה האורוגוואיים בשיתוף פעולה הדוק עם שירותי המודיעין של ארגנטינה וישראל.

עצרת ההזדהות עם נפגעי הפיגוע בבואנוס-איירס, אתמול בתל-אביב (צילום: אלון רון/ ישראל כהן)

עצרת הזדהות עם יהדות ארגנטינה נערכה בתל-אביב

מאת נתן רוטי

עצרת הזדהות עם יהדות ארגנטינה, שעשרות מבניה נהרגו בפיגוע בבית הקהילה בבואנוס איירס, נערכה אתמול ברחבת מוזיאון תל אביב בנוכחות אישי ציבור ובראשם יו"ר הכנסת שבח וייס, שגריר ארגנטינה בישראל, ואישי ציבור ומאות יהודים יוצאי ארגנטינה.

היו"ר וייס אמר בעצרת כי "הטרור הוא סרטן שמכלה את החברה, וכך גם קרה בפיגוע בארגנטינה. שר הקליטה יאיר צבן אמר, כי הטרור חיזק את הסולידריות היהודית משני עברי האוקיאנוס, אך המאבק בטרור לא ייפסק.

שגריר ארגנטינה בישראל, חוסה מריה אורסגה, אמר כי הפיגוע הוא פגיעה קשה בארגנטינה, שעוררה זעם וכאב בלב התושבים. לדבריו, ישראל וארגנטינה שותפות למעשה השלום ולמאבק בטרור.

רוני מילוא, ראש עיריית תל אביב, אמר כי תל אביב תהיה מוכנה לסייע בידי כל אחד מהתושבים בבואנוס איירס שנפגע מהפיגוע. חנן בן יהודה, גזבר הסוכנות, אמר כי הסוכנות תעשה הכל כדי לסייע לקהילה היהודית בבואנוס איירס.

האירוע אורגן על ידי הסוכנות והתאחדות עולי אמריקה הלטינית.

החשדות מתרכזים בקרטל הסמים בקולומביה

חוקרים מישראל וארה"ב יבואו לפנמה לסייע בחקירה

פנמה סיטי (עיתים/רויטר) – בני משפחותיהם של הקורבנות היהודיים באסון המטוס בפנמה קברו אתמול את מתיהם. גופותיהם של שניים מהקורבנות, משה פרדו ורענן צבאי, הוטסו הלילה לקבורה בישראל.

עיתוני פנמה מסרו אתמול מפי מקורות במשטרה כי העדויות מצביעות על כך שההתרסקות נגרמה על ידי פצצה שהוטמנה במטוס, אך ציינו שאין עדיין תוצאות סופיות של החקירה.

פקידים אמריקאים אמרו אתמול כי חוקרים פדרליים יבואו לפנמה כדי לסייע בחקירה. רדיו פנמה מסר גם שצוות החקירה הישראלי שבא לארגנטינה כדי לחקור את נסיבות הפיצוץ בבניין הקהילה היהודית בבואנוס איירס יבוא לפנמה כדי לנהל שם חקירה עצמאית משלו.

בפנמה מאמינים כי קרטל הסמים הקולומביאני הוא האחראי להתרסקות המטוס. כתבים מקומיים מסרו שהחשדות אלו מתרכזים באחד הקורבנות היהודיים, שנחקר על ידי שלטונות איטליה בחשד שסייע להלבנת כספי סמים של הקרטל הקולומביאני.

הנשיא הנבחר של פנמה, ארנסטו פרז באלאדארס, אמר בראיון לטלוויזיה כי "עלינו להכפיל את מאמצינו נגד כל הפעולות הקשורות בסחר בסמים ובהלבנת כספים."

صكنا من الاجل

6 חודשי עבודות שירות למזכיר סיעת ש"ס צבי יעקובסון שהורשע במתן שוחד

מאת אלי ברנר

בית המשפט המחוזי בתל־אביב גזר אתמול שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות, שנה וחצי מאסר על תנאי וקנס בסך 10 אלפים שקל על צבי יעקובסון (34), מזכיר סיעת ש"ס בכנסת ועוזרו של שר הפנים לשעבר אריה דרעי.

יעקובסון הורשע במתן שוחד לסא"ל ג'ורג' גרנטי, מי שהיה קצין מטה לפרט במינהל הגיוס בצה"ל. הראיות נגדו עלו במהלך חקירת המשטרה בפרשת דרעי.

בכתב האישום שהוגש לבית המשפט בשנת 1991 נטען, כי יעקובסון הפעיל את קשריו בעיריית רמת גן כדי לסדר עבודה לאשתו של גרנטי במחלקת מהנדס העירייה. הוא גם פעל בהמשך כדי שלא יפטרו אותה. בן פנה יעקובסון לשר הפנים אריה דרעי וביקשו להשפיע על גורמים רמי דרג בצבא שיקדמו את גרנטי בדרג מסגן־אלוף לאלוף־משנה. בתמורה לשוחד איפשר גרנטי לבחורי ישיבה בגיל גיוס לצאת מהארץ ולזכות בהטבות חריגות נוספת, על־פי בקשת הנאשם.

גרנטי זוכה בבית־דין צבאי מאשמת לקיחת השוחד, אך הורשע בעבירה של התנהגות שאינה הולמת הודר בדרגתו.

בגזר הדין ציין השופט עודד מודריק, כי במעשיו של הנאשם נמצא עניינם של אחרים אחרים נפגע ומכילא גם עניינו של הציבור. "מדובר בעובד ציבור הנותן שוחד, לאמור אדם הגורם להשחתת המנגנון שהוא עצמו נמנה בין שורותיו ואשר עליו מוטלת חובה מוגברת לשמור ולהגן על אושיות היסוד של מערכת זו. במעשהו של יעקובסון היה היבט של הסטת מערכת שלטונית מדרך פעילותה הרגילה לטובתו של אדם שהנאשם חפץ להועיל לו, והיבט של ניצול מצוקת עובד ציבור, קצין הצבא גרנטי, כדי לכרוך אותו בעבותות של מחויבות עצמה לנאשם", קבע השופט.

עוד ציין השופט, כי מדובר ב"שוחד דברים", ולא ב"שלמוני שוחד". יש הבדל, לדעתו, בין מתן כסף בפועל בכוונת המקבל להתעשר מכך ובין מי שקיבל טובות הנאה אחרות, כמו במקרה הזה.

סניגורו של יעקובסון, עו"ד אביגדור פלדמן, אמר בטיעונים לעונש, כי יש הבדל בין מתן שוחד לקלתו ולא ייתכן שנותן השוחד יענש בחומרה גדולה ממקבלו. לטעמתו טענה התובעת, כי אין הבדל בין נתינת שוחד או קבלתו ומי שורשע בעבירת שוחד צריך לקבל עונש מרתיע.

השופט התחשב בעובדה שליעקובסון אין עבר פלילי ושהוא אב למשפחה ברוכת ילדים ואשתו בהריון לקראת לידת ילדם השמיני. כמו־כן התחשב השופט בעדויות האופי שנשמעו לטובתו בבית המשפט, בהן של השר יוסי שריד וחברי כנסת. השופט התחשב גם בעובדה שיעקובסון הביע חרטה על מעשיו, מעשה יוצא דופן נוכח העובדה שהוא כפר באשמה שיוחסה לו. השופט ציין, כי יעקובסון הודה שטעה וניצל את מעמדו ואת יכולתו בצורה פסולה וכי עצם ההרשעה בדין היא הטלת תג כבד ומבזה מבחינתו.

יעקובסון סירב להגיב על גזר הדין. עורך דינו פלדמן אמר, כי לאור העונש תישקל אפשרות ערעור על עצם ההרשעה.

ח"כ אריה דרעי טען אתמול לאחר מתן גזר הדין, כי מי שהחליטו להעמיד את יעקובסון לדין עשה מעשה פשע. לדבריו, לראשונה הועמד לדין עוזר שר שעשה תפקידו ועזר לאנשים. האשימו אותו במתן שוחד בכך שסידר עבודה לקצין צה"ל, אמר דרעי.

צה"ל אסר על חברי מפ"ם להיכנס לרצועה לפגישה עם ראשי איגודים

מאת אפרים דוידי

חיילי צה"ל במחסום ארז מנעו אתמול מחברי משלחת מפ"ם להיכנס לעזה בטענה "שלא קיבלו את ההנחיות הדרושות". חברי המשלחת עמדו להיפגש עם ראשי פדרציית האיגודים המקצועיים הפלסטיניים ברצועה, כדי לדון עמם במצב החומר השורר בעזה מאז הסגר המלא שהוטל עליהם לפני שבוע.

חברי המשלחת הביעו את מורת רוחם מהאיסור, מאחר ותיאמו את כניסתם עם הגורמים הנוגעים בדבר. הם דרשו מגורמים אלו לבדוק את סיבת האיסור. הם ניסו ליצור קשר עם מפקדים בכירים בצבא במחסום ארז, אך ללא כל תוצאה.

במשלחת השתתפו שני חברי הוועדה המרכזת היוצאת, בנימין יסעור ומחמוד יונס, שני חברי הוועדה המרכזת החדשה, מישל אלמליח ומחמוד מפרע, והאחראי על הדסק הערבי במפלגה, לטיף דורי. חבר ועדה מרכזת נוסף, אפרים דוידי, אמור היה להשתתף בביקור אך ביטל את בואו.

יצויין שהשבוע אמורה היתה להתקיים פגישה דומה עם ראשי האיגודים הפלסטיניים ברצועה ובגדה. הפגישה אמורה היתה להתקיים בבית מפ"ם בתל־אביב, אך עקב הסגר הביקור לא התממש.

אנשי מפ"ם סברו כי ניתן יהיה לקיים את המפגש בעזה כדי לעקוף את הגבלות הסגר בכל הנוגע ליציאת הפלסטינים מהרצועה. חבר הוועדה המרכזת החדשה, בנימין גונן, יו"ר הרשימה המשותפת היהודית־ערבית, מחה אתמול על איסור הכניסה של משלחת מפ"ם לרצועה.

"יש בצה"ל השוכחים שהפרשה העגומה המוגדרת 'כיבוש השטחים' עומדת בפני סיומה", אמר גונן. לדבריו, הוא יציע להקים משלחת משותפת של כל סיעות הקואליציה בהסתדרות, רם, העבודה והרשימה המשותפת.

"תהיה זו משלחת־מחאה כפולה, נגד הסגר ונגד מניעת כניסת אנשי השמאל הישראלי לעזה. כמו כן, יהיה זה מפגן של אחווה בין עובדים ישראלים ופלסטינים", אמר גונן.

השרה שולמית אלוני וראש העיר רוני מילוא ביקרו אתמול בנמל תל אביב. השרה הביעה את התפעלותה מתכניות העירייה להקים בנמל מרכז לאמנויות והפוטנציאל הטמון באזור כמרכז אמנויות, תרבות ובילוי מסוג אחר. (צילום: ישראל הדרי)

מנכ"ל מד"א יפקח על עצמו

יו"ר הוועד הפועל של מגן דוד אדום התמנה גם למנכ"ל בפועל

יוחנן גור נבחר לתפקיד ללא מכרז, ויקבל שכר תמורתו; גורמים במד"א: זהו כפל תפקידים הנוגד כללים של מינהל תקין

מאת עזרא חן

יו"ר הוועד הפועל של מגן דוד אדום, יוחנן גור, בן ה־71, ששימש כמנכ"ל זמני, התמנה שלשום לעוד שנה לתפקיד מנכ"ל בפועל, בשכר וללא מכרז.

תפקיד היו"ר במגן דוד אדום הוא התנדבותי, ללא שכר, ומשותו קביעת מדיניות ופיקוח על עבודת המנכ"ל.

לדברי גורמים במגן דוד אדום, מינוי היו"ר למנכ"ל הוא "כפל תפקידים הנוגד כללים של מינהל תקין הנהוג ציבורית".

גור נבחר ליו"ר הוועד הפועל במארס 95'. בפעם הראשונה התמנה לתפקיד מנכ"ל זמני בתחילת השנה, לאחר התפטרותו של המנכ"ל הקודם, ד"ר יעקב אולה.

במכרז לאיוש מנכ"ל שפורסם לפני כשנה שנה, הגיש מועמדות 107 איש. לפי דובר מגן דוד אדום, "לא נמצא בהם אדם מתאים לתפקיד".

גור התמנה שלשום למנכ"ל על־ידי הוועד הפועל של מגן דוד אדום. בוועד הפועל 11 חברים – שלושה נציגי ממשלה, שלושה נציגי ציבור, ושלושה נציגי המתנדבים, וכן המנכ"ל ויו"ר הוועד הפועל – יוחנן גור.

לדברי דובר מגן דוד אדום, "הוועד הפועל בחר בגור, והוא לא כפה עליהם את עצמו".

בישיבת הוועד הפועל, שמינתה את גור למנכ"ל, לא השתתפו שניים מתוך שלושת נציגי המתנדבים, וגם לא שניים מנציגי הציבור – נציג מרכז השלטון המקומי ונציג ההסתדרות. יתר הנוכחים, לרבות נציגי הממשלה, ובהם נציג משרד האוצר ונציג משרד הבריאות, תמכו במינויו של גור.

עמותת אמיתי תובעת מרבין להדיח את שבס

מאת נתן רועי

עמותת אמיתי (אזרחים למען מינהל תקין וטוהר מידות) פנתה לראש הממשלה יצחק רבין בתביעה לשחרר מתפקידו את מנכ"ל משרדו, שמעון שבס, שעל פי טענות שונות, שיבש את החקירה נגד שר הפנים לשעבר אריה דרעי.

עו"ד חיים סלומון, מנכ"ל אמיתי, שיגר מכתב לרבין בתגובה למכתבו, כי שבס לא פעל בצורה חריגה כאשר פנה למפכ"ל המשטרה בפרשת שחל־טרנר.

לדברי סלומון, עצם התערבותו של שבס בהליכי החקירה היא פסולה מעיקרה, וגם אם נעשתה, כפי שטוען רבין, כדי לסייע ולקדם אותה, אין בה כדי להצדיק את המעשה. לדבריו, יש לדחות גם את הטענה של רבין כי שבס פעל בתום לב.

"לא יעלה על הדעת שממלא תפקיד כה רם בהירארכיה ממלכתית אינו מבין את משמעותה החמורה של התערבות פוליטית, מה גם שחל עליה איסור מפורש על פי הוראות התקשי"ר", הדגיש סלומון.

אתמול פורסם, כי המנכ"ל שבס ניהל שיחה טלפונית עם מפכ"ל המשטרה טרנר על האפשרות שדרעי יחקר אישית על ידי טרנר. לדברי סלומון, הליך זה מחמיר עוד יותר את מעורבותו של שבס ומחייב הסקת מסקנות.

פרקליטות המדינה בודקת את התלונה של עמותת אמיתי נגד שבס.

ח"כ שפירא עדיין מאושפז בטיפול נמרץ לב

מאת עזרא חן

ח"כ אברהם שפירא עדיין מאושפז, מאז יום ראשון בלילה, במחלקה לטיפול נמרץ לב באיכילוב. אמש שהו בני משפחתו ליד חדרו וסירבו למסור פרטים על מצבו, וכך גם הנהלת בית החולים.

כששפירא אושפז נמסר שהוא סבל מבעיות נשימה ומבצקת ריאות. עוזרו של ח"כ שפירא מסר אמש כי מצבו השתפר, וכי "מערכות פיזיולוגיות בגופו פועלות אפילו טוב יותר מאשר לפני שנה". לדבריו, ח"כ שפירא לא מועבר למחלקה פנימית, ונשאר בטיפול נמרץ לב, למרות השיפור במצבו "עקב מטעמי זהירות".

עוד מסר עוזרו, כי "הוא ישוחרר מבית החולים כנראה בתחילת שבוע הבא, אולי ביום שני".

שרי האוצר והבריאות מתנים סיוע לקופ"ח בהתייעלות מקיפה

מאת עזרא חן

שר הבריאות ושר האוצר מתנים מתן סיוע כספי לקופות־החולים הכלליות, בכך שהנהלת קופות־החולים תגיש תוכנית התייעלות מקיפה לטווח ארוך, כולל שנת 95'.

תוכנית התייעלות זו עשויה לכלול העברת בתי־החולים של קופות־חולים למסגרת אשפוז משותפת עם בתי־החולים הממשלתיים, תוך הפיכת כל בתי־החולים למשק כספי סגור בניהול עמותה ציבורית, המשך מכירת נכסים, ואולי גם קיצוץ נוסף במצבת כוח־האדם בקופת־חולים.

אתמול נמשכו הדיונים בלשכת שר האוצר בתל־אביב, בהשתתפות השרים שוחט וסנה, מזכ"ל ההסתדרות חיים רמון והגזבר חיים אורון, יו"ר קופת־חולים המנכ"ל.

בן קיימת מחלוקת על שיעור השתתפות הממשלה השתתפות ההסתדרות במימון הגרעון של קופת־חולים ל־94'. נראה כי הגרעון בשנה זו יסתכם ב־800 עד 900 מיליון ש"ח.

הדיון בין הצדדים אמור להימשך הבוקר.

לאחר ששבתה רעב 4 שבועות – שוחררה האסירה רביחה שתייה

נידונה לפני כ־3 שנים ל־8 שנות מאסר על פעילות במסגרת החזית העממית; ארגונים רבים לזכויות אדם פעלו באחרונה לשחרורה

מאת מיכל סלע

רביחה שתייה, תושבת ירושלים בת 34, השתחררה אתמול ממעצר לאחר ששבתה רעב בארבעה שבועות. ארגון נשים למען אסירות פלסטיניות וארגונים אחרים למען זכויות האדם פעלו לשחרורה.

שתייה נעצרה לפני כשלוש שנים ונידונה לשמונה שנות מאסר על פעילותה במסגרת החזית העממית ועל העברת נשק לאדם אחר. האדם שלו העבירה את הנשק נידון רק לארבע שנים, כנראה משום שהיה מוכן לעסקת טיעון.

בעיצומו של שחרור האסירים הפלסטינים פתחה שתייה בשביתת רעב, שמטרותיה היתה כפולה: דרישה לשחרר את כל האסירים חברי כל המפלגות, וביקורת על הסכם שהושג בין ישראל לפלסטינים.

46 נשים פלסטיניות נמצאות בבתי הכלא של ישראל והן מסרבות לחתום על התחייבות לתמוך בתהליך השלום, ללא הבדל שיוכן הפוליטי.

שתייה חולה זה שנים אחדות ושביתת הרעב שקיבלה על עצמה החריפה את מצבה והיה חשש לחייה. עניינה נדון גם בוועדה המשותפת העוסקת בשחרור אסירים. יש להניח שישראל לא רצתה להסתבך בהחמרה יתרה במצבה הבריאותי והגיעה למסקנה, כי הרחקתה מהכלא היא הפתרון הטוב ביותר, שגם ימנע תסיסה בתוך הכלא.

אתמול בביתה אמרה שתייה, כי אינה מרוצה משחרורה, משום שבכלא נותרו כמה אלפי אסירים. היא גם חזרה והצהירה, כי היא מעוניינת בשלום – אך היא מתנגדת לתהליך השלום כפי שהוא מתנהל כעת.

מאות אורחים במסיבת יום ההפיכה המצרי במלון 'דניאל'

מאת דן אבידן

מאות אורחים, ובראשם הצמרת המדינית והצבאית של המדינה, חגגו אתמול עם שגריר מצרים בישראל מוחמד בסיוני ורעייתו נאגווה, מלאת 42 שנים להפיכת "הקצינים החופשיים" במצרים ששמה קץ למשטר המלוכני. יום זה נחשב מעין חג העצמאות המצרי.

הקוקטייל הענק התקיים בגן מלון 'דניאל' בהרצליה פיתוח, כמדי שנה. השנה לא קשטו המקום במוצגים מצריים אופייניים, והאווירה היתה צנועה משנים עברו, כיאה למצרים שאיננה מדינת שפע.

בין האישים שכיבדו את בסיוני ורעייתו בנוכחותם: הנשיא עזר ויצמן ורעייתו ראומה, ראש הממשלה יצחק רבין, הרמטכ"ל אהוד ברק ורעייתו נאוה, שרים וביניהם שר החוץ פרס ששב אמש מביקור חטוף במצרים, צמרת המשטרה, קצינים בכירים, יו"ר הכנסת, נכבדי הסקטור הערבי, שגרירים ואנשי במה.

הבשורה החשובה ביותר של קוקטייל העצמאות המצרי השנה היתה העובדה, שהשגריר בסיוני החלים כליל מניתוח המעקפים שעבר לאחרונה בלבו. הוא נראה טוב ובריא, וקיבל את אורחיו במלוא המרץ והבעה גלויה.

בראיון ל'קול ישראל' בערבית, הביע השגריר תקווה, כי בשנה הבאה יטלו חלק בקוקטייל גם שגרירים ערביים נוספים, בזכות ההתקדמות הצפויה במשא־ומתן המדיני בין ישראל למדינות ערב.

בישיבת חוג 'הכפר הירוק'

רמון חותר להפוך את ההסתדרות לפדרציה של איגודים מקצועיים

מירום: מצע העבודה התיישן בעקבות השינויים המדיניים והחברתיים

מאת אמיר נוימן

מזכ"ל ההסתדרות חיים רמון חותר להפוך את ההסתדרות לפדרציה של איגודים מקצועיים במתכונת המקובלת כיום באירופה. לרשות פדרציה זאת תעמוד קרן של כ־100 מיליון ש"ח בשנה למטרות תרבות, חינוך, נוער וספורט. רמון נפגש אתמול בצהריים בבית ברל עם חברי חוג "הכפר הירוק" במפלגת העבודה, ורווח להם על השאיפות ויעדי הפעולה שלו בהסתדרות.

באווירה יוצא דופן סירב מזכ"ל ההסתדרות לשאת דברים בפני חברי החוג בנוכחות העיתונאים שהוזמנו, ולכן התבקשו העיתונאים לעזוב את המקום.

יו"ר "הכפר הירוק", ח"כ חגי מירום, אמר כי החוג תובע לבטל את מכתבי ההרחקה שנשלחו לאנשי מפלגת העבודה שהיו מעורבים בפעילות רשימת רם בהסתדרות, וקביעה ההצהרתית של מוסדות מפלגת העבודה, כי כל מי שהורחק באופן זה מהמפלגה, ישוב להיות חבר מהמניין.

מירום אמר כי הליך זה מוטל, על־פי החלטת לשכת מפלגת העבודה, על יו"ר ועדת חוקה, דוד ליבאי. כן אמר, כי "הכפר הירוק" יתנגד להחלטה של ועדת חוקה, אם תתקבל כזאת, להטיל על מי שמעוניין לשוב למפלגת העבודה להגיש בקשות של הצטרפות מחדש. לדבריו, הליך כזה ישפיל את המורחקים.

רמון עצמו סירב להתייחס לשאלות בדבר אפשרות חזרתו למפלגת העבודה.

מירום אמר עוד בישיבה, כי הגיעה העת להתחיל במאבק על עיצוב מצע חדש למפלגת העבודה, מכיוון שהמצע הנוכחי איבד את הרלוונטיות המדינית, החברתית והכלכלית שלו. לדבריו, התמורות הזרות במציאות המדינית בעקבות תהליך השלום המתקדם, והתמורות ההברתיות שחלו בעקבות הבחירות להסתדרות, גרמו להתיישנות מואצת של המצע.

בדבריו בפני חברי החוג התייחס רמון גם לעיתון "דבר". לדבריו, אינו מעוניין כלל, כמזכ"ל ההסתדרות, להיות מו"ל של עיתון וכי אין בדעתו להמשיך בסבסוד העיתון.

ריינר: ל"דבר" אין חובות

מאת כתב "דבר"

אפרים ריינר, שמונה על ידי מזכ"ל ההסתדרות חיים רמון כבודק למצבו של "דבר", אמר אתמול בראיון לרדיו ברקאי "גלי צה"ל", כי ל"דבר" אין חובות. לדבריו, הבעיה של העיתון אינה מצבת החובות, אלא היעדר איזון בין הכנסות להוצאות. ההכנסות ממינויים וממפרסמים מכסות רק שלושה רבעים מהעלות.

ריינר אמר עוד, כי "סגירה היא החלופה הפשוטה ביותר, כמעט הפחות מתקבלת על הדעת", לפתרון מצבו של העיתון. שתי החלופות למכירת העיתון שהציג ריינר בראיון הן מכירת "דבר" למשקיעים והאיחוד עם "על המשמר".

עד כה התעניינו חמישה משקיעים פוטנציאליים ברכישת העיתון. שלושה מהם קשורים לענף התקשורת, אבל אף אחד מהם אינו נמנה עם שלושת "הגדולים", מוזס, נמרודי ושוקן. אחד המתעניינים ברכישת "דבר" הוא יוסף ציגלה, מבעלי "תקשורת".

ריינר סרב לנקוב במחירו של "דבר", אם כי להערכתו העיתון "שווה הרבה מאד למשקיע שרוצה לקנות לעצמו משבצת בעולם העיתונות". זאת מפני שבמצבו הנוכחי ניתן לקנות את "דבר" במחיר נמוך יותר מאשר אילו היה מצבו טוב.

בין הרוכשים הפוטנציאליים הזכיר ריינר את קבוצת עיתונאי "דבר", שהביעה רצונה להתאגד עם רוכשי הבעלות על העיתון תמורת כספי הפיצויים המגיעים לה.

ריינר הציג את החלופה של מיזוג "דבר" עם "על המשמר" כחלופה המועדפת על "התנועה" של אנשי השמאל הנותן, החושים כי חסר להם עיתון בעל השפעה. "אני אעשה הכל שדבר לא ייסגר", אמר ריינר. הוא הוסיף כי החלופה של סגירה תשקל רק אם לא תהיה ברירה אחרת.

רם: העדר החלטה בעבודה מעכב המשך המו"מ

צמרת העבודה תתכנס היום להכרעה איזה אגף בהסתדרות תשמור בידיה

ככל הנראה תעדיף העבודה לקבל את תיק הארגון; ראשי העבודה יידרשו להכריע גם מי יעמוד בראש התיק המרכזי של המפלגה

מאת אפרים דוידי

צוותי המשא ומתן של רם והעבודה נפגשו אתמול כדי לנסות ולסיים את המשא ומתן בטרם יתכנס הוועד הפועל של ההסתדרות ביום ראשון. בישיבה, שתתקיים בשעות אחר הצהריים, אמורים חברי הוועד הפועל לבחור בוועדה המרכזת החדשה.

ברם מאשימים את העבודה בכך שהעדר החלטה לגבי התיק העדיף עליה לא מאפשר את התקדמות המשא ומתן. על פי הסכם שנחתם בין הצדדים, המשא ומתן אמור היה להסתיים ביום שלישי שעבר.

היום ייפגשו ראש הממשלה יצחק רבין, מזכ"ל המפלגה נסים זוילי ויו"ר הסיעה בהסתדרות חיים הברפלד. הם צריכים להכריע בשתי סוגיות, הראשונה – אם עדיף למפלגת העבודה לשמור בידיה את אגף הארגון במועצות הפועלים או את אגף האיגוד המקצועי, והשנייה – מי יעמוד בראש התיק המרכזי של העבודה – מאיר גת או פיני שומר.

ההנחה המסתמנת היא שמפלגת העבודה תיקח לעצמה את תיק הארגון ותעביר לידי רם את האגף לאיגוד מקצועי. לגבי השאלה מי יעמוד בראש התיק הזה, הפיצו בשבוע האחרון תומכי גת ושומר הודעות בדבר תמיכת ראשי המפלגה בכל אחד מהם. לכתב "דבר" נודע כי לא היתה התבטאות חד־משמעית מצד ראשי המפלגה בסוגיה זו.

אם תכריע מפלגת העבודה בסוגיית התיקים והאישים, יסתיים המשא ומתן עם רם לכל המאוחר ביום ראשון, והוועד הפועל יתכנס ביום ראשון בשעות אחר הצהריים.

אתמול התכנסו ראשי הסיעות בוועד הפועל לשיחה על נהלי עבודה חדשים של המוסד. יו"ר נשיאות הוועד הפועל, ח"כ רן כהן, מסר בישיבה שהוועד הפועל יתכנס לעיתים תכופות, עד שלוש פעמים בחודש, במקום פעם בחודש כפי שהיה עד עכשיו. הוא מסר גם על הקמת ועדות משנה בוועד הפועל.

הישיבה הקרובה תתכנס ביום ראשון, ואחריה תתכנס ישיבה נוספת ביום ראשון ה־31 ביולי, כדי להחליט על הקמת חמש מועצות פועלים במגזר הערבי וקיום בחירות עוד השנה.

רעייתו של פולארד מבקשת מרבין לפעול למענו בארה"ב

(עו). – אסתר פולארד, רעייתו של ג'ונתן פולארד הכלוא בארה"ב, הגיעה אתמול בצהריים למשרד ראש הממשלה בירושלים, במטרה להיפגש עם רבין ולהעביר מסר מבעלה, לפני צאתו של ראש הממשלה לארה"ב.

"אני מוכנה להתחנן לפני ראש הממשלה שהפעם לא ישכח את יונתן. אני משוכנעת שהוא מבין שבעלי הקריב את חרותו למען ישראל", אמרה פולארד. היא הוסיפה, כי בתחילת השבוע נפגשה עם שר המשפטים דוד ליבאי, שהבטיח לה כי ישראל מקבלת את האחריות לשחרור בעלה.

פולארד סרבה לפרט מהו המסר שהביאה, אולם ציינה, כי שוחחה אתמול בבוקר עם בעלה בכלא האמריקאי. "הוא הביע אמון מוחלט ברבין, שיעלה את הנושא בפני נשיא ארה"ב. אנחנו מאחלים לו הצלחה ומחכים לבשורה טובה לכל העם".

פולארד אמרה כי מצבו הנפשי של בעלה ממשיך להידרדר. לדבריה, בעיות הנשימה מתוך סבל המיזוג מאז נשלח לעבודות פרך, וכן כי הוא להשתעל ולהקיא דם. שלטונות הכלא אינם מאפשרים לו, לדבריה, לעבור בדיקות רפואיות אצל רופאים פרטיים.

בשל העדרו של ראש הממשלה, השאירה פולארד במשרדו מכתב, ובו הסבירה את נחיצותה של פגישה עמו.

"רבין הפך משרד רה"מ למטה בחירות 1996"

– טוען "המטה לביקורת השלטון בליכוד"; שמעון שבס: טענות מגוחכות וחסרות בסיס

מאת אמיר נוימן

המטה לביקורת השלטון בליכוד טוען, כי ראש הממשלה יצחק רבין, באמצעות מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס, הפך את משרד ראש הממשלה למטה בחירות אישי ומפלגתי לקראת הבחירות ב־1996.

הדוח שהמטה פרסם אתמול טוען, כי משרד ראש הממשלה הפנה 12 מיליון ש"ח מתוך תקציב המשרד למטרות פוליטיות מובהקות, ישירות ועקיפות, וביניהן עריכת סקרי דעת־קהל פוליטיים. כן טוען הדוח, כי המשרד מעסיק את קלמן גאייר, המשמש גם כיועץ לענייני סקרים במפלגת העבודה. לטענת כותבי הדוח, נוהל העסקה זה אינו תקין.

כן טוען הדוח, כי על מנת להפעיל את מטה הבחירות במשרד ראש הממשלה, החליט להעביר את ארכיון המדינה מן המשרד לאתר אחר, ולפנות בכך קומה נוספת לצרכי המטה.

המטה לביקורת השלטון, בראשות דובר הליכוד לשעבר גיל סמסונוב, פועל בחודשים האחרונים במטרה לחשוף מקרי שחיתות במשרדי הממשלה. הדוח שהתפרסם אתמול מבוסס ברובו על קטעי עיתונות המדווחים על השימוש שעושה ראש הממשלה רבין בסקרי דעת־קהל. מקור המידע הנוסף המובא בדוח של המטה הוא ספרי תקציב המדינה.

עם זאת, אין בדוח ראיות מבוססות המצביעות על נכונות הטענות או המאששות את האמור בקטעי העיתונות המצורפים.

הדוח נשלח אתמול למבקר המדינה וליועץ המשפטי לממשלה, בדרישה לבדוק את אמיתות הטענות הקשות המובאות בו.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, הגיב אתמול על הדוח ואמר, כי הטענות שבו מגוחכות וחסרות בסיס.

שני טילי נ.ט. נורו לעבר מסוק יוניפי"ל בדרום לבנון

צור (עיר ראו.א.ט.ב). – שני טילי נ.ט. נורו ביום רביעי בערב לעבר מסוק של כוח יוניפי"ל, אולם החטיאו את המטרה, מסר אתמול קצין בכוח הבינלאומי. לדברי הקצין, נורה המסוק, שהיה מסומן בסמל האו"ם ובאורות אדומים וירוקים, בעת שטס מעל הכפרים כפרא ויעטר, בגבול אזור הבטחון בדרום לבנון. בשני הכפרים נמצאות עמדות של המחבלים. הם משמשים לעיתים קרובות מטרה להפגזות מסוסי צה"ל. נפתחה חקירה.

מקורות בטחוניים לבנוניים מסרו שפגז שנורה מרצועת הביטחון גרם אתמול למותו של רועה לבנוני ולפציעתם של שני אנשים אחרים בדרום לבנון.

האו"ם ונאט"ו מתכננים צעדי עונשין נגד הסרבים בשל דחיית תוכנית השלום

ארה"ב: ייתכן שיוסר אמברגו הנשק מעל המוסלמים; אבל רוסיה הודיעה שניתן להמשיך במו"מ; המוסלמים והקרואטים חזרו בהם מקבלת תוכנית השלום של המעצמות בעקבות תגובת הסרבים

(סוכנויות הידיעות). – מאמצי השלום בבוסניה ספגו אתמול מכה קשה, לאחר שהסרבים דחו למעשה את תוכנית השלום של המעצמות והממשלה המוסלמית חזרה בה מקבלת התוכנית.

הסרבים בבוסניה פירטו אתמול את הסתייגויותיהם מתוכנית השלום של "קבוצת הקישור" – הכוללת את ארה"ב, רוסיה, צרפת, בריטניה וגרמניה – וקראו להמשך המו"מ.

ואילו מנהיג המוסלמים בבוסניה, אליה איזטבגוביץ' אמר כי התשובה החיובית "על תנאי" שנתנו המוסלמים ובעלי בריתם הקרואטים לתוכנית אינה תקפה עוד עקב סירוב הסרבים לקבלה. "תשובתנו החיובית, שהיתה למעשה הסכמה ללא תנאי, אינה תקפה עוד", אמר לכתבים בסרייבו. הוא דרש מנציגי המדינות ב"קבוצת הקישור" להחמיר את הסנקציות נגד הסרבים, כפי שהודיעו שייעשו אם תידחה התוכנית.

ארה"ב, צרפת וגרמניה ביקרו את הסרבים על שלא קיבלו ללא תנאי את התוכנית – המעניקה להם 49 אחוז משטח בוסניה – אבל רוסיה נקטה בעמדה פשרנית יותר. ההבדל זה בתגובה מעמיד בסימן שאלה את יכולתן של המעצמות לגבש חזית אחידה על מנת לכפות על הסרבים לקבל את התוכנית.

שר ההגנה האמריקאי, וויליאם פרי, אמר כי תגובת הסרבים בבוסניה עשויה להוביל לסנקציות קשות יותר נגד סרביה ולהסרת אמברגו הנשק המוטל על המוסלמים. "כן, אני מאוכזב מתגובת הסרבים", אמר פרי המבקר באלבניה.

חמש המעצמות אמורות לשקול צעדים נגד הסרבים בפגישת שרי החוץ שלהן ב־30 ביולי בז'נבה. "הם ישקלו סדרה שלמה של צעדי עונשין נגד הסרבים, כולל הידוק הסנקציות נגד סרביה. כצעד אחרון הם ישקלו את הסרת אמברגו הנשק מעל בוסניה", אמר.

אולם שר החוץ הרוסי, אנדריי קוזירב, אמר כי הסרבים לא קיבלו את תוכנית השלום, אך גם לא דחו אותה וכי ניתן להמשיך במו"מ.

ואילו המתווך האמריקאי, צ'ארלס רדמן, מסר על אכזבה בקרב עמיתיו ב"קבוצת הקישור", לנוכח היעדר תשובה החלטית מצד הסרבים, אותה הוא פירש כדחיית התוכנית. הסרבים לא היו מסוגלים להסכים לתוכנית השלום, אמר רדמן, והוסיף, כי עמדתם תגרור את בוסניה למצב חמור ביותר.

הוא הוסיף, כי המתווכים אינם מתכוונים לשנות את הצעתם. "במה שנוגע לנו, זו המפה ואנו נעמוד על כך", אמר.

המשלחת הסרבית, בראשות של רדובאן קרדז'יץ', מסרה ל"קבוצת הקישור" כי הפרלמנט של הסרבים בעיר פאלה לא הגיע לכלל החלטה לגבי התוכנית המוצעת, בשל חוסר המידע לגבי ההיבטים שמחוץ לעניין הטריטוריאלי. חברי המשלחת הסתפקו רק בתאור תוכנית החלוקה כבסיס טוב למו"מ שיאפשר את המשך השיחות.

השליח המיוחד של האו"ם לבוסניה, יאסושי אקאשי, מסר כי האו"ם ונאט"ו מתכננים יחדיו צעדי עונשין נגד הסרבים, אם ידחו את תוכנית השלום החדשה לבוסניה. הוא גם אמר כי ייתכן שכוחות האו"ם יצטרכו להתפנות מהרפובליקה. אקאשי אמר כי החלטת "קבוצת הקישור" לממש את איומיה בדבר הסלמת העיצומים נגד הסרבים, תעמיד את חיילי כוח האו"ם בבוסניה במצב חדש.

צרפת הכריזה כי אין לקבל את דרישת הסרבים לנהל שיחות נוספות. עם זאת אמרה דוברת משרד החוץ הצרפתי, כי "אין אנו יכולים להאמין כי הסרבים יבחרו בנתיב המלחמה".

גם שר החוץ הגרמני, קלאוס קינקל, אמר, כי תשובת הסרבים היא "מאכזבת" וכי אם עמדתם לא תשתנה, הם יצטרכו לשאת בתוצאות. "אם העמדה של הסרבים הבוסנים לא תשתנה עד ל־30 ביולי, תיחשב תשובתם כ'לא', על כל התוצאות הנובעות מכך". קינקל הוסיף: "הצד הסרבי חייב לשקול בכובד ראש אם הוא רוצה לוותר בקלות ראש על סיכוי זה לשלום".

מנהיג הסרבים בבוסניה, רדובאן קרדז'יץ', עוזב אתמול את מלונו בז'נבה, מלווה באשתו ליליאנה ובשומרי ראשו (צילום: א.פ.)

קיצונים מוסלמים בבנגלדש מאיימים בג'יהאד נגד הודו והמערב בשל תמיכתם בסופרת נאסרין

דאקה (עיו.א.פ.). – הקנאים המוסלמים בבנגלדש איימו להכריז ג'יהאד על הודו והמדינות המערב, בתגובה לתמיכתן בסופרת טאסלימה נאסרין, שהואשמה כפגיעה באיסלאם ויורדה למחתרת.

עיתוני דאקה דיווחו אתמול, כי קבוצות פונדמנטליסטיות האשימו את שר החוץ של גרמניה, קלאוס קינקל, בהתערבות בענייניה הפנימיים של בנגלדאש, לאחר שהודיע ביום שלישי כי 12 מדינות האיחוד האירופי ביקשו מממשלת דאקה להעניק הגנה לנאסרין.

המופתי מולאנה פאזלול הוק, מנהיג איסלאמי קיצוני רב השפעה, העומד בראש ועדת הפעולה האחראית הכוללה על תיק נאסרין, אמר שלטום כי הסופרת משרתת את האינטרסים של האירופאים, האמריקאים וההודים. "הם רוצים להצילה, אך אם ינסו זאת, ניאלץ לפתוח בג'יהאד נגדם", הוסיף.

נאסרין בת ה־32, רופאת נשים שהפכה לסופרת, מסתתרת מאז יוני, לאחר שארגונים איסלאמיים קיצונים הציעו פרס על ראשה. ספרה "לאג'ה" (בושה), שיצא לאור בהודו, נאסר להפצה על־ידי ממשלת בנגלדאש, הטוענה כי הוא פוגע באיסלאם.

נאסרין ביקשה מקלט מדיני בארה"ב. וושינגטון פנתה לממשלת דאקה בבקשה להגן עליה.

הפרלמנט הרוסי דחה בפעם השנייה את תוכנית ההפרטה של הממשלה

מוסקווה (עיתי.פ.איי.). – הבית התחתון של הפרלמנט הרוסי נמנע אתמול, בפעם השנייה, מלאשר את תוכנית ההפרטה הממשלתית; בכך גברו הסיכויים שהנשיא בוריס ילצין יממש את התוכנית באמצעות צווים.

למרות ש־212 מחברי הדומה הצביעו בעד התוכנית, חסרו 14 קולות לאישורה. התוכנית לא אושרה למרות קריאות של חמישה ראשי ועדות של הבית התחתון, שציינו כי הממשלה נענתה להסתייגויות של המחוקקים וכללה אחדים מהתיקונים שאותם הציעו בתוכנית מתוקנת וחדשה.

השרים נענו לדרישות חברי הפרלמנט לא לכלול בתהליך ההפרטה אדמות, בתי חולים, בתי ספר ובסיסים רוסיים בחו"ל, עד שיאושרו חוקים מיוחדים למטרה זו.

ארה"ב תבקש ממועצת הביטחון אישור להתערבות צבאית בהאיטי

על מנת להפיל את הכת הצבאית ולהחזיר לשלטון את הנשיא המודח, ז'אן ברטרנד אריסטיד; 75 אחוז מהאמריקאים מתנגדים לצעד זה

מאת מרים פוקס, ניו יורק

שגרירית ארה"ב באו"ם, מדליין אולברייט, אמרה אמש שוושינגטון עומדת להגיש למועצת הביטחון הצעת החלטה הקוראת להקמת קואליציה בין־לאומית על־מנת לנקוט "בכל הצעדים הדרושים" כדי להחזיר את הדמוקרטיה להאיטי.

החלטה בנוסח דומה התקבלה על־ידי מועצת הביטחון לפני מלחמת המפרץ ושימשה הצדקה לפעולה הצבאית של בעלות הברית נגד עיראק. אולברייט הדגישה שארה"ב רוצה להשאיר את כל האפשרויות פתוחות ואמרה כי "שום אפשרות אינה נפסלת", אך בקונגרס האמריקאי נשמעים קולות הטוענים שעל הנשיא קלינטון להביא בפני הקונגרס לדיון כל תוכנית לפעולה צבאית.

סקרי דעת קהל מצביעים שכשלושה רבעים מהציבור האמריקאי מתנגד לשיגור כוחות צבא כדי להחזיר את הדמוקרטיה להאיטי.

בעוד הממשל האמריקאי מתלבט באשר למדיניותו כלפי האיטי, המצב במדינה הקריבית הנחשלת – שרק אחוז אחד מתושביה נהנים ממים זורמים – הולך ומחמיר. ההחמרה נובעת בחלקה בגלל העיצומים הכלכליים שהטיל האו"ם על האיטי ובשל נסיונות השלטון הצבאי, בראשותו של הגנרל ראול סדראס, להשיג הכרה דיפלומאטית.

כדי להשיג הכרה כזו מנע השלטון את חלוקת המזון והמצרכים החיוניים שנשלחים כסיוע מגופים בינלאומיים ודורש משגרירויות זרות לבקש מהשלטונות שחרור ממס על מוצרים אלה.

הנשיא קלינטון ספג ביקורת על מדיניותו ההססנית באשר למשבר בהאיטי. עתה דורש הממשל שהגנרל סדראס יפנה את מקומו לנשיא הנבחר של האיטי, ז'אן ברטרנד אריסטיד, עד אוקטובר, אך הגנראל סדראס אמר השבוע לפקידים אמריקאים בכירים שכוונתו לפנות את מקומו רק בעוד שלוש שנים.

לאור הניסיון בפנמה מעריכים פרשנים שאין לארה"ב כל בעיה לבצע פלישה צבאית להאיטי ולהחזיר את אריסטיד לשלטון. החשש הגדול של הממשל והמומחים הוא האם ניתן יהיה להוציא משם את הכוחות האמריקאיים במהירות ובמספר מינימאלי של אבידות, שכן נראה שהציבור האמריקאי אינו מוכן להקריב קורבנות כדי להחזיר את הדמוקרטיה להאיטי.

עיתונאי נרצח בדרום אלג'יריה בידי הקנאים המוסלמים

ה־15 במספר מאז תחילת מסע הטרור האיסלאמי נגד העיתונאים במאי 93'

אלג'יר (עיתי רע"א.אף.פ.). – עיתונאי של סוכנות הידיעות האלג'ירית, מוחמד לאמין לגוי, בן 49 ואב לחמישה ילדים, נרצח בלילה שעבר בבו סעדה שבדרום המדינה, כך מסרו שלטונות הבטחון האלג'יריים.

לגוי נורה למוות בחזית ביתו. זו הפעם הראשונה שעיתונאי של סוכנות הידיעות האלג'ירית הרשמית נהרג, מאז החל מסע הטרור של הקנאים האיסלאמיים נגד עיתונאים במאי 93'. מאז נרצחו באלג'יריה 15 עיתונאים, בהם עיתונאי צרפתי.

העיתונאים של הטלוויזיה האלג'ירית שילמו את המחיר היקר ביותר: חמישה מהם נרצחו, בהם מנהל הטלוויזיה לשעבר, מוסטפה עבאדה.

מאז תחילת האלימות באלג'יריה, לאחר ביטול תוצאות הבחירות הכלליות בינואר 92, בהן עמדה לנצח חזית ההצלה האיסלאמית, נהרגו כ־4,000 בני אדם, רובם אנשי כוחות הביטחון וקיצונים מוסלמים.

נשיא דרום אפריקה, נלסון מנדלה, הניח אתמול זר על קברו של נשיא מוזמביק לשעבר, שנהרג בתאונת מטוס בדרום אפריקה ב־86' (צילום: א.פ.)

ארה"ב וצפון קוריאה הסכימו עקרונית על חידוש השיחות ביניהן

וושינגטון (עיו.א.פ.). – דיפלומטים אמריקאים וצפון קוריאנים הסכימו אתמול עקרונית לחדש את השיחות שהופסקו עקב מותו של מנהיג צפון קוריאה, קים איל־סונג, כך נמסר מהבית הלבן.

דוברת הבית הלבן, די די מאיירס, אמרה כי שני הצדדים החליטו כי השיחות, שהיו אמורות להתקיים לקראת סוף החודש בז'נווה אכן יתקיימו וכי ההחלטה אמורה כעת לקבל אישור מבכירים בוושינגטון ובפיונגיאנג.

שיחות ז'נווה הופסקו יום לאחר שהתחילו, עקב מותו של קים, אולם אנשי המשלחת הצפון קוריאנית רמזו כי יוכלו להמשיך בהן לאחר הלווייתו של המנהיג. בשיחות מנסה ארה"ב לשכנע את פיונגיאנג לנטוש את תוכניתה לייצור נשק גרעיני, בתמורה להכרה דיפלומטית ולהטבות כלכליות.

מאיירס אמרה כי ההסכמה העקרונית לחידוש השיחות התקבלה בדו שיח בין דיפלומטים שהתקיימו בניו יורק.

סימפסון מציע חצי מיליון דולר למי שיביא למעצר רוצחי גרושתו

מאת מרים פוקס, ניו יורק

או. ג'יי. סימפסון הציע פרס של חצי מיליון דולר לכל מי שיספק מידע שיביא למעצר הרוצח או הרוצחים של גרושתו ומכרה.

על הפרס הודיע אמש מנהל עסקיו של סימפסון, לירוי טאפט, במסיבת עיתונאים שכינס בקליפורניה. באותו מעמד הודיע, עו"ד טאפט: "או. ג'יי. סימפסון חש שהוא חייב לערוך חקירה משל עצמו ועל חשבונו כדי להשיג כל מידע שיביא למעצר ולהרשעה של הרוצח או הרוצחים במקרה זה".

לאור הכרזה זו, שבאה יותר מחודש אחר הרצח, נראה שסניגוריו של סימפסון מגבירים את המאמץ להטיל ספק בלבם של המושבעים הפוטנציאליים לגבי טיעוני התביעה, על־פיהם סימפסון הוא שרצח ב־12 ביוני את גרושתו ניקול סימפסון ואת מכרה רון גולדמן.

סניגוריו של סימפסון הדליפו לכלי התקשורת שהם מטילים ספק בעדותו של בלש פורמן במשטרת לוס אנג'לס, שהעיד שמצא בשטח ביתו של סימפסון כפפה מוכתמת בדם הזהה לכפפה שנמצאה במקום הרצח.

בית האופנה של כריסטיאן לקרואה הציג אתמול בפאריס את קולקציית החורף הבא (צילום: א.פ.)

פיונגיאנג: הוקעת קים איל־סונג על־ידי הדרום – הכרזת מלחמה

סיאול טענה שהדיקטטור המנוח אחראי למלחמת קוריאה ב־1950

טוקיו (עיר). – צפון קוריאה מתחה אתמול ביקורת חריפה על דרום קוריאה, על שהוקיעה את מנהיגה לשעבר קים איל־סונג, ואמרה כי ההצהרותיה של סיאול הן בגדר הכרזת מלחמה.

רדיו פיונגיאנג מסר, בשידור שנקלט בטוקיו על־ידי סוכנות הידיעות "רדיופרס", כי את דברי ההשמצה של ראש ממשלת דרום קוריאה, לי יונגדוג, כלפי הצפון ניתן לפרש כהכרזת מלחמה.

לי, שניסה להדוף את גל האהדה בדרום כלפי הנשיא לשעבר של צפון קוריאה, הטיל עליו את האחריות לפרוץ מלחמת קוריאה ב־1950 ולהבצרות חלוקתו של חצי האי הקוריאני. "לא מדובר רק בעיוות ההיסטוריה, אלא גם בפגיעה בבני העם בצפון, שאין לכפר עליה", ציינה צפון קוריאה, בהודעה שפרסמה סוכנות הידיעות הממלכתית.

הסוכנות ציינה כי דבריו של לי הרגיזו את הצפון ומסכנים את השיחות בין פיונגיאנג לארה"ב. "מדובר בהתגרות מכוונת, כדי להשיב את היחסים בין שתי הקוריאות לשלב העימות הבסיסי, ולשים מקלות בגלגלי השיחות בין צפון קוריאה לארה"ב", נאמר בהודעה.

הממשל מזהיר האמריקאים שלא לטוס בחברות התעופה הרוסיות

בשל בטיחות לקויה ותנאים קשים

וושינגטון (עיר). – ארה"ב הזהירה את אזרחיה שלא לטוס ביורשותיה של חברת התעופה הסובייטית "אירופלוט", כך מסר שלשום משרד החוץ בוושינגטון. לפני כן הוזהרו פקידי הממשלה שלא לטוס בחברות תעופה רוסיות.

דובר משרד החוץ, דיוויס ג'ונסון, אמר לכתבים, כי המשרד להזהיר את האזרחים כדי להימנע מלנהוג איפה ואיפה, לאחר ההודעה לעובדי הממשל. הוא ציין כי לאחר שחברת "אירופלוט" התפרקה למספר חברות קטנות, בטיסות בתוך רוסיה לא נשמרים לעיתים כללי הבטיחות. הוא הוסיף כי הנוסעים המקומיים חייבים להתמודד גם עם לוחות זמנים בלתי סדירים ועם תנאים קשים, כמו שירות לקוי ועומס יתר.

הוא הזהיר, כי עד שמומחי רשות התעופה הפדראלית של ארה"ב לא ישלימו את הערכתם על מערכת התעופה האזרחית ברוסיה, רק במקרה של משימות חשובות וחיוניות למבשל האמריקאי יורשו הפקידים לטוס בחברות התעופה הרוסיות. כל טיסה כזו טעונה אישור של הממונים בארה"ב.

עוד אמר הדובר כי האזרחים יוכלו להשתמש במידע זה בתכנון טיסותיהם. אולם הוא הדגיש, כי הטיסה בחברות תעופה רוסיות אסורה אך ורק על פקידים אמריקאים בתפקיד, אך לא על אזרחים מן השורה.

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780 ,5605731 ,5605591
רם ובערב 03-5032969 ,5010597 ,5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

יחד עם המשפחה
אנו אבלים על מותה של חברתנו
צילה וינר ז"ל
עובדת הבנק בגימלאות
בנק הפועלים בע"מ
סניף ירושלים

לחברנו יוסף צור
איתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף כפר סבא

מודעות עד חצות
אבל, לוח ומסחריות
בחיוג חינם
177-022-3000
מוקד ארצי

למשפחת רויזמן
משתתפים באבלכם הכבד במות
משה רויזמן
מכון לבון
ההנהלה, העובדים והמתנדבים

במלאת שנתיים למותה של בתנו
הדס בטקו ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון
כ"ג אב תשנ"ד, 31.7.94, ביטבתה.
בשעה 18.45 עליה לבית הקברות.
בשעה 21.00 ערב לזכרה.
המשפחה
ובית יטבתה

هكذا من الاهل

נסיונות נואשים לבלום את מגיפת הכולרה במחנות הפליטים הרואנדים

אלפי אנשים מתו אתמול מהמחלה; ארגוני הסיוע מסוגלים לספק בקושי חמישית מכמות המזון הדרושה למיליון הפליטים בני ההוטו הנמצאים במחנות בזאיר; ביקורת קשה נגד האו"ם על כשלונו להזרים אספקה במועד

גומא (רויטר). – פליטים רואנדיים תשושים ומוכי כולרה מתו אתמול באלפיהם, בעת שאנשי ארגוני הסיוע ניסו נואשות לבלום את המגיפה במחנות הפליטים המזוהמים והצפופים במזרח זאיר.

"אנשים עדיין מתים כמו זבובים", אמרה איזבל פרגריגו, דוברת ארגון הסיוע "רופאים ללא גבולות". בשל התוהו ובוהו אין נתונים על מספר הקורבנות, אבל אנשי ארגוני הסיוע ניסו להעריך את מספר הגופות המתגוללות במחנות ובעיירה גומא. "בדרך הנה ספרנו 800 גופות", אמרה האחות ההולנדית, ינקה קרדיס, במחנה מוניגי בו פגיעת הכולרה חמורה במיוחד.

פליטים התמוטטו ומתו בקיאם ובצואתם מסביב לאוהלי המרפאה של "רופאים ללא גבולות", הסובלים ממחסור חמור בתרופות. שני קברי אחים שנכרו על־ידי חיילי כוח ההתערבות הצרפתי בגומא התמלאו עד אפס מקום, כשבכל אחד מהם כ־300 גופות.

ארגון "רופאים ללא גבולות" מזהיר שאלפים עלולים למות מכולרה בימים הקרובים. המחלה מדבקת מאוד והורגת את קורבנותיה בתוך שעות.

לשני מחנות נוספים ליד גומא הצליח אתמול האו"ם לבסוף להזרים מזון, בראשונה מאז החלו מיליון בני הוטו לברוח מרואנדה לפני יותר משבוע. משאיות ובהן 30 טון דוחן וקמח סויה – שדי בהם להאכיל כ־60 אלף בני אדם למשך יום אחד – הגיעו למחנה מוגונגה, 20 ק"מ ממערב לגומא.

דוברת מטעם האו"ם אמרה כי את המשאיות – שעברו בקרב אלפי חיילים של צבא רואנדה המובס – ליוו ארבעה חיילים של צבא זאיר. שלשום לא הצליחו המשאיות להגיע למחנה, כיוון שהחיילים דרשו לקבל חלק מהמזון. לפחות משאית אחת של האו"ם הגיעה גם למחנה קטלה, 60 ק"מ מצפון לגומא.

סוכנויות האו"ם האחראיות לטיפול בפליטים – "תוכנית המזון העולמית" ו"נציבות האו"ם לפליטים" – ספגו ביקורת קשה על כשלונן להזרים מזון ואספקה לפליטים במועד. כמעט כל 310 טונות המזון שחולקו לפליטים בשבוע האחרון באו מהצלב האדום, שלרשותו 1,100 טונות מזון נוספות מאוכסנות בגומא.

מיליון הפליטים זקוקים ל־500 טון מזון ביום. כל סוכנויות הסיוע ביחד מספקות בקושי חמישית מכמות זו.

מחנה מוגונגה מתמלא במהירות בפליטים, אותם מסלקים חיילים של צבא זאיר מגומא. שלשום היו במקום 10,000 פליטים, אך אתמול כבר הגיע מספרם ל־50 אלף. למרות שהמחנה צפוף פחות ממחנה מוניגי, גם בו כבר התגלו מקרים החשודים כמקרי כולרה. "הרבה מאוד אנשים מתים. אפילו אנשים שאינם סובלים מתת תזונה חולים ומתים", אמרה דוברת של האו"ם במקום.

ראש יחידת החירום של נציבות האו"ם לפליטים, פיליפ גראנדי, אמר כי ארגונו פנה לממשלות שונות לשלוח ישירות סיוע לפליטים הרואנדים, תוך תיאום עם הנציבות, שאינה מסוגלת להתמודד עם המצב לבדה. "הכדור עתה במגרש של הממשלות", אמר. הוא הודיע כי עד עתה לא התקבלו תשובות החלטיות.

ברור שהפתרון המלא היחיד הוא החזרת הפליטים בני ההוטו לבתיהם. גראנדי אמר כי ארגונו מנהל לשם כך מו"מ עם הממשלה החדשה בקיגאלי – הנשלטת על־ידי בני הטוטסי. אולם בני ההוטו חוששים מאוד מהממשלה החדשה, שנלחמה בממשלת רואנדה הקודמת, שאנשיה טבחו כ־500 אלף בני טוטסי.

פליט רואנדי בבית הקברות של העיירה גומא בזאיר. כמה עשרות מבין מיליון הפליטים בני ההוטו שנמלטו מרואנדה חיים עתה במקום (צילום: א.פ.)

חוקר האו"ם בנושא הפרת זכויות האדם:

יש להעמיד לדין בכל מקום בעולם את מבצעי רצח העם ברואנדה

ז'נבה (עיר ועי.אף.פ.). – החוקר המיוחד של האו"ם בנושא הפרת זכויות האדם ברואנדה קרא אתמול לכל המדינות הנותנות מקלט לאחראים לטבח ההמוני במדינה לעשות כמיטב יכולתם כדי שהרוצחים לא ימלטו ממשפט צדק.

בהודעה שפורסמה בז'נבה, הביע עורך הדין רנה דגי־סגי את דאגתו מדו"חות שקיבל לאחרונה, בהם נמסר על הוצאות להורג ומעשי ביזה בבירת רואנדה קיגאלי, הנעשים בידי אנשי "החזית הפטריוטית של רואנדה", שהשתלטו על המדינה.

דגי־סגי אמר כי האחראים להשמדת העם ברואנדה, בה נהרגו מאז אפריל חצי מיליון בני אדם, בעיקר בני שבט הטוטסי, "חייבים להופיע בפני בית דין ולהישפט על מעשיהם בכל מקום בעולם בו הם נמצאים".

בקריאה שהופנתה ישירות לזאיר, לשם ברחו חיילי המיליציה של המשטר הקודם יחד עם חיילי צבא הממשלה הוסיף רנה סגי: "החוקר המיוחד דורש כי מדינות שנתנו מקלט לפושעים אלה ינקטו בצעדים המתאימים כדי להבטיח שהאחראים לא ימלטו ממשפט".

המסמך אינו מפרט או מסביר את השמועות על הוצאות להורג הנעשות בידי המורדים, אולם האחראים לא הכחישו כי נקטו בפעולה מיידית ומהירה נגד אנשים בהם חשדו כי היו מעורבים במעשי הטבח.

כן הוסיף החוקר, בהערה המופנית לראשי השלטון החדש ברואנדה, כי עליהם לכבד את כל הנורמות הבין־לאומיות, בהן "הגנת הזכות מפשע והזכות למשפט הוגן".

"עד פרוץ מלחמת האזרחים, היתה רואנדה תחת משטר רודני במשך כ־20 שנה. כיום היא אמורה לקבל עזרה כדי לכונן משטר של חוק וסדר, ולמסד מנגנון משפטי שיוכל לענות על עקרונות זכויות האדם המוכרים על־ידי הקהילה הבין־לאומית", נקבע בדו"ח.

גופת פליט רואנדי מובאת לקבורה (צילום: א.פ.)

תיגרות ידיים בפרלמנט האיטלקי בין צירי שתי מפלגות הקואליציה

בדיון על צו שפרסם ראש הממשלה ברלוסקוני המגביל את סמכויות המעצר של השופטים; ביטול הצו מהווה מכה קשה לממשלה

רומא (עיר ועי.פ.אי.). – המתיחות בפרלמנט האיטלקי הפכה אתמול לתיגרות ידיים, כאשר המחוקקים המשיכו לנהל דיון סוער על צו שנוי במחלוקת שביקש להגביל את סמכויות השופטים החוקרים לעצור חשודים.

בקטטות נטלו חלק חברי פרלמנט ממפלגת "קדימה איטליה" של ראש הממשלה, סילוויו ברלוסקוני, שתמכה בצו, ובעלי בריתם ממפלגת "הליגה הצפונית", שהתנגדו לו בתוקף. סדרני הפרלמנט נאלצו להפריד בין הקבוצות, לאחר שהצו כמעט גרם להפלת הממשלה.

ברלוסקוני ביטל את הצו, שלדברי השופטים החוקרים היה מונע מהם מלפעול ביעילות נגד החשודים בשחיתות. ביטול הצו מהווה מכה משפילה למפלגת השלטון. הדחיפות בין חברי הקבוצות היריבות הגיעו כאשר ציר "קדימה איטליה", פייטרו די מוצ'ו, הכריז: "מוטב שאלף פושעים יסתובבו חופשיים מלהחזיק אדם אחד חף מפשע בכלא".

חברי הליגה הצפונית – השותפים בקואליציה של ברלוסקוני – שעמדו בראש המתנגדים לצו הבלתי פופולארי, קמו על רגליהם והתחילו לצעוק. הסדרנים נאבקו קשה כדי להפריד בין הניצים. צירי האופוזיציה התבוננו משועשעים בחוזר הבוז ומחאו כפיים.

הצו של ברלוסקוני נתפס על־ידי רבים כניסיון להציל פוליטיקאים של הממסד הישן, החשודים בשחיתות, מתקופות מעצר ארוכות לקראת העמדתם למשפט. הצו גרם לקרע עמוק בין ברלוסקוני לבין בעלי בריתו בליגה הצפונית ובברית הלאומית הניאו־פאשיסטית.

הממשלה החליטה לבטל את הצו ולהגיש במקומו הצעת חוק מתוקנת, לאחר שהתעוררה סערה ציבורית. תיגרות הידיים הבליטו את חולשתה של הקואליציה, שזכתה במארס השנה בניצחון מוחץ בבחירות לפרלמנט.

שר העבודה, קלמנטה מאסטלה, מסר אתמול לעיתון "לה סטאמפה", כי לדעתו לא תאריך הממשלה ימים יותר משנה. "אם נצליח להעביר את התקציב, ייתכן שממשלת ברלוסקוני תאריך ימים עד לבחירות המקומיות באביב הבא", אמר.

התאחדות הסטודנטים היהודים בצרפת קוראת להעמיד לדין את פושע המלחמה מוריס פאפון

פאריס (עטמיא). – חברי התאחדות הסטודנטים היהודים בצרפת הפגינו באחרונה מול ביתו של פושע המלחמה מוריס פאפון, ודרשו להעמיד לדין את הצרפתי האחרון המואשם בביצוע פשעים נגד האנושות במלחמת העולם השניה.

פאפון, בן ה־83, היה מזכיר המחוז בעיר בורדו במשטר וישי, עד לשחרור העיר באוגוסט 1944. למרות שבורדו, בדרום מערב צרפת, לא היתה אז תחת כיבוש הנאצים, סייע פאפון לגירושם של 1,690 יהודים מהאיזור למחנות המוות של הנאצים.

פאפון, שהיה מפקד המשטרה בפאריס בשנות ה־60 וגם שר בממשלה בשנות ה־70, הצליח עד כה להימלט מהעמדה לדין באמצעות סדרה של תחבולות משפטיות.

הפרלמנט האירופי אישר מינויו של סנטר לנשיא נציבות האיחוד האירופי

המינוי של ראש ממשלת לוכסמבורג אושר ברוב קטן בלבד, כיוון שצירים רבים התנגדו לתהליך המינוי והטילו ספק בכישוריו של המועמד

שטרסבורג (רויטר). – הפרלמנט האירופי הצביע אתמול ברוב קטן בעד אישור מינויו של ראש ממשלת לוכסמבורג, ז'אק סנטר, לנשיא נציבות האיחוד האירופי, ומנע בכך משבר פוליטי.

במינוי סנטר תמכו 260 צירים, לעומת 238 שהתנגדו; 23 צירים נמנעו בהצבעה, שנערכה לאחר דיון, בו הביעו צירים רבים את ספקותיהם באשר ליכולתו של סנטר להיכנס לנעליו של נשיא הנציבות הנוכחי, הצרפתי ז'אק דלור, המסיים את כהונתו בינואר.

"אני סבור שהפרלמנט האירופי הוכיח שהוא ראוי לסמכויות הרחבות שהוענקו לו", אמר סנטר לאחר ההצבעה.

ההצבעה מסיימת תקופה של אי־וודאות בפוליטיקה האירופית, לאחר שווטו מצד בריטניה מנע את בחירתו של המועמד הראשון, ראש ממשלת בלגיה, ז'אן־לוק דהאן, שזכה לתמיכת שאר 11 חברות האיחוד האירופי.

סנטר מונה לתפקיד בפסגת חירום שהתקיימה בבריסל ביום שישי, אבל רבים מחברי הפרלמנט האירופי לא היו מרוצים מתהליך המינוי וסברו שסנטר מייצג את המכנה המשותף הנמוך ביותר. "מובן שאני מכנה משותף, שכן נבחרתי על־ידי כל 12 המדינות. אם אני הנמוך ביותר, איני יודע. – תצטרכו לשפוט אותי לפי מעשיי", אמר סנטר, נוצרי דמוקרט בן 57, במסיבת עיתונאים.

סנטר, הזוכה לפתע לתשומת לב בין לאומית ממנה לא נהנה בעשר שנות כהונתו כראש ממשלת לוכסמבורג, אמר כי ינסה לזכות גם באמונם של אלה שפקפקו בכישוריו. "וודאי שאין זו משימה קלה, אבל אעשה זאת בדרכי הנחושה הרגילה", אמר והוסיף, כי המוטו שלו יהיה: "לא להתמקד בעניינים פורמליים, אבל לפעול בנחישות".

מופע רחוב בחוצות בייג'ין. מופעי רחוב בשיתוף חיות מחמד, שאחזקתן נאסרה בעבר על־ידי השלטון הקומוניסטי, פופולריים מאוד בסין (צילום: א.פ.)

טוני בלייר, איש האגף המתון, נבחר למנהיג הלייבור בבריטניה

לסגנו נבחר ג'ון פרסקוט איש האגף השמאלי; כמעט מיליון מחברי המפלגה השתתפו בבחירות הפנימיות

לונדון (רויטר). – מפלגת הלייבור הבריטית, החשה שהשלטון בהישג ידה לאחר 15 שנים באופוזיציה, בחרה אתמול כמנהיג חדש עורך דין כריזמטי.

טוני בלייר בן ה־41, איש האגף המתון, זכה אתמול בניצחון מוחץ בבחירות לראשות הלייבור. הוא יחליף את ג'ון סמית שמת במאי מהתקף לב במהלך מסע הבחירות לפרלמנט האירופי.

"המשימה היא לרומם את רוחה של האומה", אמר בלייר בנאום הניצחון, שהיה דומה בתוכנו ובסגנונו לנאומי הבחירות של נשיא ארה"ב, ביל קלינטון. "הצטרפו אלינו במסע צלב זה למען שינוי", קרא בלייר לציבור הבריטי שהנחיל ללייבור תבוסה בארבע מערכות בחירות רצופות.

בלייר צייר תמונה של ממשלה שמרנית מושחתת ומותשת לאחר זמן רב מדי בשלטון. "אם לא יכולתם לשפר את המצב במדינה במשך 15 שנה, לעולם לא תצליחו. הגיע זמנכם ללכת", אמר בלייר בהתייחסו למפלגת השלטון של ראש הממשלה, ג'ון מייג'ור. מייג'ור עצמו ניסה שלשום להכניס חיים חדשים לממשלתו ולשפר את תדמיתה באמצעות חילופי גברי. ואילו יו"ר המפלגה השמרנית, ג'רמי האנלי, אמר כי בלייר נבחר בשל מראהו המצודד: "הוא כולו סגנון ללא תוכן".

בלייר, הצעיר ממייג'ור בעשר שנים ובעל הופעה טלוויזיונית מרשימה, הציב את השמרנים בעמדת התגוננות עוד לפני היבחרו. הוא אימץ את ההדגשה השמרנית המסורתית על חשיבות החוק והסדר המלחמה בפשע והציג מסר של סוציאליזם מתחוכם. "השמרנים איבדו את תמיכת העם", אמר בלייר למאות חברי הלייבור ולמנהיגי איגודים מקצועיים. "אבל אין פירוש הדבר שאנו נירש אותם אוטומטית. אנו צריכים לעבוד לשם כך", הוסיף.

כשהיא מובילה במשאלי רעת הקהל ב־20 אחוז מול השמרנים, שנתיים לפני הבחירות הבאות, נחושה מפלגת הלייבור שלא לשמוט את יתרונה בגלל חזרה לפילוג הישן בין השמאל לימין. בלייר הבטיח לערוך רפורמות במערכת הבריאות, לצמצם את האבטלה ולהוליך את בריטניה לאיחוד האירופי.

יחד עם בלייר על בימת הנואמים היה סגנו החדש, ג'ון פרסקוט, איש האגף השמאלי של המפלגה. בלייר ניצח ברוב של 57 אחוז מבין כמעט מיליון חברי הלייבור. הוא ציין כי מייג'ור נבחר למנהיגות מפלגתו על־ידי 200 עמיתים בלבד ב"חדר עשן".

בלייר ופרסקוט ניצחו בבחירות את המתמודדת הנוספת על שני התפקידים, מרגרט בקט, מהאגף השמאלי, שהיתה עד עתה סגנית מנהיג המפלגה.

רעידת אדמה בטוקיו

טוקיו (עיר). – רעידת אדמה היכתה אמש בטוקיו ובפרבריה.

דובר המרכז הסיסמולוגי בטוקיו אמר, כי מוקד הרעש, שעוצמתו עמדה על 7.8 בסולם ריכטר היה בעומק 560 ק"מ מתחת לפני האדמה באיזור ולאדיווסטוק שבמזרח הרחוק הרוסי. הרעש התרחש בשעה 21:38 (שעון ישראל).

כן אמר הדובר כי עוצמת הרעש בטוקיו והסביבה היתה ממוצעת, ועמדה על שלוש בסולם היפני שבו שבע דרגות. הוא הוסיף ואמר כי אין כל חשש להיווצרות גל גאות.

הסולם היפני מודד את תנועת האדמה באיזור נתון ביחס למוקד, בעוד סולם ריכטר מודד את האנרגיה האבסולוטית של הרעש במוקד.

תיק הוצל"פ תל־אביב 7־94־33843־00

הזמנה להציע הצעות לרכישת ברזל מתוח 6 מ"מ

1. מתבקשות הצעות לרכישת 1,640 טון חוטי פלדה מתוחים, בקוטר 6 מ"מ (להלן – "הברזל"). את הברזל ניתן לראות בנמל אשדוד, ולאתרו לפי מטען שהובל באניה "OREL 2", מצהר 93/77, מ־18.1.94, בשעות המקובלות.
2. ההצעות בכתב, בצרוף שיק בנקאי לפקודת החי"מ על סך 15% מהסכום המוצע, יש למסור לחי"מ במשרדו ברח' ויצמן 4 תל אביב, "בית אסיה", לא יאוחר מאשר עד ל־1.8.94. זכותו של החי"מ לפרוע את השיק הנ"ל, במקרה והמציע יחזור בו מהצעתו, או לא יחתום על חשבון הרכישה וקיים את תנאיו.
3. אין החי"מ מקבל על עצמו אחריות כלשהי לתקינות הברזל ו/או להתאמתו, ואינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא, ושומר לעצמו את הזכות (אך אינו חייב) לערוך מכירה פומבית בין המציעים ו/או לנהל עם כל אחד מהם מו"מ נפרד, לפי שיקול דעתו הבלעדי.
4. המכירה כפופה לאישורו של כב' יו"ר ההוצל"פ בתל אביב בתיק הנ"ל.

יקותיאל נתנזון, עו"ד
כונס נכסים
רח' ויצמן 4, תל אביב
טל' 03־6958135, פקס' 03־6958139

שוקי המטבע בעולם / ביל כספי

הבנק המרכזי של גרמניה מתסיס את השווקים

הבנק המרכזי של גרמניה התסיס אתמול את שוקי ההון של העולם, בשעה שהנהלתו התכנסה לדון בשינוי שערי הריבית בגרמניה. בתום הפגישה לא שינתה הנהלת הבונדסבנק את המדיניות, אך יצאה בשדרה של הצהרות שבעצם עשויות להביא לעליית שערי הריבית.

הבונדסבנק יצא עם הודעה, שהוא אינו מוריד את שערי הריבית בשל הפחד מפני התגברות הלחצים האינפלציוניים. ראשי הבנק המרכזי אמרו, שיש לשים לב במיוחד למחזור הכספי שעלה מאז תחילת השנה.

למרות ששוקי המטבע בעולם המתינו בקוצר רוח להחלטת הבנק המרכזי הגרמני להוריד את שערי הריבית המארקיים, כאשר הוחלט שלא לעשות זאת נמשכו המגמות בשוקי ההון כפי שהיו בתחילת היום: ביקושים לדולרים, היצעים למארקים.

בעקבות מגמות אלו עלה שער הדולר ל־1.5785 מארקים, 1.3322 פר"ש, 6.4060 פר"צ, ואילו הלירה שטרלינג ירדה ל־1.5363 דולר.

המגמה בשוקי המטבע של העולם היא בהתאם לציפיות המומחים. הדולר עולה והמטבעות האירופיים יורדים.

אך האם ימשכו מגמות אלו בשוקי המטבע? יש תמימות דעים שהדולר נמוך מדי וכל עלייה בערכו מוצדקת. אך לנוכח חוסר היציבות בשוקי המטבע והתגובות הלא רציונליות של השווקים, לא מן הנמנע שלמרות שהדולר צריך לעלות, הוא ירד.

האירועים בשוקי המטבע לא השפיעו על שוקי ניירות הערך. בניו יורק נמשכו אתמול ההיצעים הקלים, וגם שערי המניות הישראליות ירדו קלות. בשעות הצהריים ירד מדד הדאו ג'ונס ל־3,723.06 נקודות, ירידה חצי יומית של 4.21 נקודות.

בשוקי ניירות הערך של אירופה עלו שערי המניות תוך התעלמות במעט מופגנת מהחלטת הבנק המרכזי הגרמני שלא להוריד את שערי הריבית. בפרנקפורט עלה מדד הדקס ל־2,138.65 נקודות. בלונדון עלה המדד הכללי ל־3,114.00 נקודות.

מדוע עלו שערי המניות למרות ששערי הריבית בגרמניה ובאירופה לא ירדו? משום שבשעות הבוקר היתה ציפייה לירידת שערי הריבית והתחילו ביקושים לניירות ערך. הדינמיקה הביקושית היתה כה חזקה, עד כי אפילו החלטת הבנק המרכזי שלא לשנות את הריבית בגרמניה כלפי מטה, לא בלמה אותה.

בשוקי ניירות הערך של המזרח הרחוק היתה המגמה הפוכה: היצעים לאורך כל הקו. ההנג סנג בהונג קונג ירד ל־9,117.66 נקודות, ירידה יומית של 71.16 נקודות. בטוקיו ירד מדד הניקי ב־157.80 נקודות, ירידה יומית של 20,622.90 נקודות.

"וישיי אינטר טכנולוג'י" קנתה את "ויטראמון"

מאת הדס גייפמן

חברת וישיי אינטר טכנולוג'י – החברה האם של וישיי ישראל העוסקת בייצור רכיבי אלקטרוניקה, הודיעה על רכישת חברת ויטראמון המייצרת כבלי קרמיקה. מחיר הרכישה 184 מיליון דולר. על כך הודיע אברהם ענבר, נשיא וישיי ישראל.

עינבר מסר, כי בבעלותה של חברת ויטראמון מפעלים בארה"ב, גרמניה, צרפת ובריטניה, והיקף מכירותיה אשתקד הסתכם ב־118 מיליון דולר.

עוד מסר ענבר כי עם רכישת ויטראמון מתכננת וישיי להקים קו ייצור של כבלי קרמיקה גם בישראל. לדבריו, ייצור כבלי הקרמיקה בארץ ייעשה במפעל החברה ההולך ומוקם במגדל העמק אשר יעסיק מאות עובדים.

שיווק / הדס גייפמן

מודל בקרת שירות

חברת מידע שיווקי מפעילה מודל בקרת שירות ומוכרנות עבור רשת קנטאקי פרייד צ'יקן ועבור רשת פיצה האט. הבקרה מבוצעת ב־16 מסעדות פיצה האט, בשירות השליחויות ובשני סניפי קנטאקי פרייד צ'יקן.

חברת מידע שיווקי אוספת מידע מנקודות מכירה בסביבה של לקוח מדומה, ומשוב מלקוחות הנתונים האמתיים בשטח, מעובדים, באמצעות מודל בקרה ממוחשב שפותח. הבקרה נעשית באופן שוטף ולאורך זמן.

מטרתה של בקרת השירות היא לאתר את הנקודות הבעייתיות בסניפים, כדי לשפר את השירות ללקוח. תוכנית העבודה הוכנה לשנה מראש, ותכלול ביקורים שוטפים של לקוחות מדומים בנקודות המכירה וכן סקר משוב לקוחות.

התאוששות בענף הצבע

לאחר חורף חלש יחסית בתחום מכירות הצבע, מסתמנת התאוששות בענף, מדווח דוד קנדלר, מנהל השיווק של חברת פריזמה. הביקוש החלש במשך החורף נבע ממזג האוויר הנוח שמנע שיפוצי צבע, ומעצירת הבנייה.

בימים אלה מתחילים המעברים לדירות ובתים חדשים, לקראת פתיחת שנת הלימודים, ואיתן גם השיפוצים במוסדות ציבור, בתי ספר, אוניברסיטאות ועוד.

פריזמה פותחת במבצע לתקופת הקיץ: כל הרוכש קופסה של 18 ליטר צבע לבן של פריזמה או שני מיכלים של חמישה ליטר, יקבל במתנה רולר שימושי לצביעה קלה.

הנחות בשיחות גובייינא

חברת איי טי אנד טי מכריזה על מבצע הנחות מיוחד למתקשרים מישראל לארה"ב, באמצעות שירות "איי טי אנד טי – יו.אס.איי דיירקט". המבצע, שמתחיל בימים אלה ויסתיים ב־15 בספטמבר, מעניק למתקשרים הנחה של יותר מ־15% על שיחות גוביינא.

במהלך המבצע יהיה מחיר שיחת גוביינא לארה"ב 1.13 דולר לדקה ו־2.49 דולר עבור השירות. שיחות 10 דקות תעלה 13.79 דולר.

איי טי אנד טי – יו.אס.איי דיירקט, הוא שירות הניתן על ידי החברה ביותר מ־131 מדינות. בארץ מאפשר השירות ביצוע שיחות גוביינא מישראל לארה"ב, באמצעות מרכזנית דוברת אנגלית הנמצאת בארה"ב.

ניתן להגיע לשירות זה באמצעות חיוג 177־100־2727.

זכוכית בעלת 4 שכבות

חברת זכוכית ביזודית מפ"ת, העוסקת בפיתוח וייצור זכוכית ביזודית (זכוכית כפולת שכבות ובפנים אויר) שמספקת מענה לבעיות תרמיות ואקוסטיות, השקיעה לאחרונה פרויקט גדול להתקנת זכוכית־ביזודית בעלת ארבע שכבות למניעת רעש חזק של מטוסים, בשכונה חדשה הנבנית בקריית־עקרון בסמוך לשדה התעופה הצבאי תל־נוף.

היקף הפרויקט בשכונה החדשה כ־400 אלף ש"ח. מהנהלת זכוכית ביזודית נמסר, כי מתקיימים מגעים נוספים לאספקת הזכוכית החדשה לאתרי בנייה הסמוכים למקורות רעש.

"ארטא" תשווק לתעשיית הטקסטיל

חברת ארטא לאספקת ציוד לאמנות, גרפיקה וציוד משרדי, הולכת לשווק מכונות וציוד לתעשיית הטקסטיל בארץ.

בארטא קיימת מחלקה תעשייתית למכירת ציוד וחומרים להדפסת משי ושילוט, בענפי דפוס המשי, מוצרי פרסום, תעשייה וטקסטיל. מדובר בציוד הכולל מכונות אוטומטיות ומתקנים להדפסה ידנית. בימים אלה חתמה החברה על חוזה עם חברה אמריקאית לשיווק מכונות אוטומטיות חדשות להדפסה על חולצות ובגדים.

כן מייבאת ארטא תנורי ייבוש מיוחדים למוצרי טקסטיל לאחר הדפסה. לחברה זכיון בלעדי לשיווק מכונות פאד פרינטינג להדפסה על מוצרים עגולים ואובליים, המתאימים לתעשייה ולמוצרי פרסום.

צביעת זיווד באבקה

חברת זיוודים בבעלות יהודה שמש ושמעון כהן, העוסקת בייצור זיווד אלקטרוני וכן בעיבוד וחלקים בקרן לייזר, הנכנת בימים אלה קו חדש לצביעת זיווד באבקה, שבהקמתו הושקעו כ־400 אלף דולר. המערכת החדשה היא מערכת צבע במעגל סגור, שתפוקה אוטומטית על ידי יחידת מחשב מרכזית.

בעקבות הוספת קו הצביעה החדש מתעתדת החברה להרחיב את מצבת העובדים שלה, המונה כיום כ־75 איש. החברה היא ספקית של החברות בתחום ההיי־טק בישראל.

היקף המכירות של החברה בשנת 93' הסתכם בכ־3.5 מיליון דולר.

חברת "גבריל" מציגה את דגמי "האש פאפיס" בתערוכה בת שלושה ימים. בשנה האחרונה הוכפלו מכירות נעלי "האש פאפיס" והגיעו לכ־60 אלף זוגות בשנה.

משלחת מתאילנד בודקת את תנאי העסקתם של בני ארצה במושבים

מאת דן הלוי

תת שר העבודה של תאילנד, סוּחארי פרמגה, ומנכ"ל משרד התעסוקה התאי, סאנצ'י רנטרגין, הם אורחי תנועת המושבים בארץ. הם באו כדי לבדוק את תנאי העסקתם של התאילנדים.

כ־3,800 עובדים תאילנדים מועסקים כיום במסגרת הסכם בין משרד התעסוקה בתאילנד לתנועת המושבים, וכ־2,000 עובדים נוספים יגיעו בחודש הקרוב. כתום ביקור בן שלושה ימים בארץ מסרו אתמול שני הפקידים במסיבת עיתונאים בתל אביב, כי באופן כללי הם שבעי רצון מתנאי המגורים, העבודה והבטיחות של התאים העובדים במושבים.

עם זאת טענו, כי העובדים משתכרים פחות משכר המינימום בארץ, והמליצו להעלותו. אם, שכרם בהתעמדו על שכר המינימום הנהוג בישראל. נושא זה, נמסר לעיתונאים, עוד יידון בין נציגי ממשלת תאילנד למושבים.

שלום שמחון, מזכ"ל תנועת המושבים, מסר כי העובדים התאים משתכרים 350 דולר לחודש, וכי לפי בקשת הפקידי הממשלה התאים הועלה שכרם ב־10% – ל־385 דולר.

שכר המינימום בישראל עומד כיום על 1,566 ש"ח בחודש. שמחון טען, כי בשכר כלולות גם הוצאות מגורים בכ־125 ש"ח, ביטוח לאומי, רפואי וחיים (כ־95 ש"ח לחודש לעובד), אורח חופשי לתוותם (בכ־35 ש"ח לחודש), בגדי עבודה ונעליים (45 ש"ח), וכרטיס טיסה לישראל וחזרה (35 ש"ח) – המסומנים בידי המעסיק – מלבד אירועים חברתיים ובילוי המאורגנים להם במושבים, שאינם כלולים בשכר. לפיכך, הדגיש, השכר מגיע לשכר המינימום ואף מעבר לכך.

בהזדמנות זו נמסר, אגב, כי בתאילנד עצמה מועסקים כ־450 אלף עובדים זרים מקמבודיה, סין, בנגלה דש, בורמה ומדינות שכנות, וכי שורות שם תרעומות על תנאי ההעסקה והשכר להם זוכים עובדים אלה, המשתכרים מתחת לשכר המינימום המחייב במדינה זו. עוד נמסר, כי ממשלת תאילנד אינה מעודדת את אזרחיה לצאת לחו"ל למטרות פרנסה.

בכירי משרד העבודה התאילנדי ציינו, כי התנאים שבהם חיים התאילנדים טובים יותר מאלה הנהוגים בתאילנד הסמוכה, כי הם מצפים ליצירת הסכמי ידע בין שתי המדינות בעתיד.

הם הדגישו, כי המדיניות התאילנדית אינה מעודדת עבודה של אזרחים תאילנדים מחוץ לתאילנד. בתשובה לשאלת "דבר" הודו, כי אין להם כל מידע או קשר עם עובדים מארצם המשתכרים בישראל במסגרות אחרות.

צה"ל מצטייד ברכב אמריקאי

מאת אריה ארד

צה"ל מצוי בעיצומה של החלפת מכוניות הואן המיניוואן מתוצרת פורד אירופה.

הסדנים, ברכב אמריקאי מתוצרת ג'נרל מוטורס. באחרונה נמסר, שצה"ל החליט להצטייד במשאיות מתוצרת פרייטליינר האמריקאית. הצטיידות זאת משקפת את המדיניות לרכוש בארה"ב את כל הפריטים שאין מייצרים בארץ, חוץ מרכש־גומלין מארצות המצטיידות בתוצרת ישראל ומתנות אותה בכך.

צה"ל מצטייד במאות ואנים מדגם ונדורה ובטנדרים מדגם סונומה מהמותג ג'י.אם.סי. כן ייעשה מאמץ להצטייד בדגמי ספארי מאותו המותג, חלקם בתצורת 4*4 שישמשו מכוניות מעבר בשטחים קשים למפקדים בכירים.

צה"ל גם שוקל רכישת אחד מדגמי ג'י.אם למפקדים הבכירים, אולם חוששים שהדבר ינקר עיניים, אף על פי שניסויים ותחשיבים הוכיחו, שבחישוב מקיף הכולל את כל מחזור חיי הרכב, זולה המכונית האמריקאית מהאירופית ונוסעיה נפגעים פחות מהאירופית בתאונות. בארה"ב אף גובות חברות הביטוח פרמיה, העומדת ביחס הפוך לגודל המכונית – שלא כבישראל, שבה הפרמיה גדלה בכל שהמכונית יותר גדולה.

באחרונה שוקל מינהל הרכב הממשלתי להעמיד לרשות השרים המנבלים רכב אמריקאי. עיתכן שדבר זה יכשיר בעיני הציבור גם את ציוד האלופים במכוניות אמריקאיות.

היתרון הרגעי של המכונית האמריקאית היא במחירה, נוכח ירידת שער הדולר מול עליית שערי המטבעות האירופיים הרלוונטיים. בטווח היותר ארוך מאפשר הדבר תשלום מכספי הסיוע הצבאי האמריקאי, במקום ממטבע־חוץ החופשי של מערכת הביטחון.

יתרון נוסף הוא, שלאחר תקופה ארוכה של שפל חזר הרכב האמריקאי להתחרות בהצלחה ברכב האירופי והיפני הן מבחינת הבטיחות, הן מהבחינה של צריכת דלק הן מבחינת המחיר.

"להפחית מיד את תמלוגי הטלוויזיה החינוכית"

מאת אביבה ולצמן

שר החינוך, אמנון רובינשטיין, קרא להפחית מיידית ובאופן משמעותי את התמלוגים שמשלמת הטלוויזיה החינוכית על שידוריה בערוץ 2. בישיבה שהתקיימה אתמול, בהשתתפות מנהלת הטלוויזיה החינוכית, אהובה פיינמסר, ואנשי משרד האוצר, הביע השר את דאגתו הרבה ממצבה הכספי הקשה של הטלוויזיה החינוכית, ומהגירעון שנוצר עקב התמלוגים הגבוהים העומדים היום על 30%.

השר רובינשטיין אמר, כי לולא קיבל את הבטחותיהם של שרי האוצר והכלכלה לטפל ולבדוק את נושא הפחתת התמלוגים, לא היה מוותר על שעה וחצי של שידורים לטובת הטלוויזיה הישראלית. עוד ציין, כי הטח"י זכתה בחוק הערוץ ה־2 בשיעור הפקות מקוריות גבוה ב־50% משיעור הפקות המקוריות של שאר הזכיינים, בעוד שהפוטנציאל להכנסות מפרסומת בשעות השידור שהוקצו לה, נמוך בהרבה מזה של הזכיינים.

סיפור מהשטח / רן הלוי

"גבס גשר": בזכות הטיח מגבס

סידוגבס הוא חלק, לכן ואינו מתפצץ, בהיותו טיח על בסיס גבס ולא על בסיס צמנט, כמו שאר סוגי הטיח המוכרים. מסיבה זו, מוסרת חברת גבס־גשר, זהו הטיח היחידי הנהוג מתוצרת ישראלית.

במפעל גבס־גשר פותחה שיטה מהירה לטיוח באמצעות חומר זה. מדובר במכונה המופעלת בידי חמישה עובדים, המאפשרת להם לסיים טיוח דירה ביום עבודה אחד, בהשוואה לחמישה ימים הנדרשים למלאכה זו באמצעים המקובלים.

מן החברה מוסרים לנו, כי באירופה וארה"ב מקובל כבר מזה 15 שנים לטייח בגבס – ולא רק שם. חוקרים שוויצרים, נמסר עוד, גילו שכבר במצרים העתיקה נעשה שימוש בגבס לטיוח וציפוי פנימי של הפירמידות.

האיגוד הישראלי לקידום הנדסת מתכנים ממליץ אף הוא בחום על סידוגבס, ורואה בו אחד הפיתוחים החשובים ביותר בבנייה המודרנית.

יימכרו אדמות שיועדו לבתים לעולים חדשים

מאת נתן רועי

עיריית פתח תקוה עומדת לאשר מכירת אדמות שיועדו להקמת בתים לעולים חדשים, לזכאי משרד השיכון בשכונת עמישב, זאת בצילה של טענת העולים החדשים, כי הסכומים שיתבעו מהם לא יאפשרו להם בנייה במקום.

יו"ר עמותת "גל חדש", ישראל שגב, ומנהל הפרויקטים לעמותות, נחום רוזנברג, אומרים כי המכרז של מינהל מקרקעי ישראל להקצאת קרקעות במסגרת עמותות לבניית מגורים הוא לזכאי משרד הבינוי והשיכון בלבד.

הבעיה הראשונה שעולה מכך היא, שעלויות הקרקע והפיתוח נקבעים לפי מחירי השוק ומגיעים ל־35 אלף דולר ליחידת דיור. הסכום הזה גבוה בשלושת אלפים דולר מכלל המשכנתא (97 אלף ש"ח) שמקבלת משפחת עולים חדשים, וב־12 אלף דולר מן המשכנתא שמקבל זוג צעירים ישראלים ששירתו בצה"ל (70 אלף ש"ח).

הבעיה השנייה היא שהשטח המיועד לרישוי לבנייה נקבע כ־110 מ"ר לדירה. מכאן שאוכלוסיית העולים לא תוכל לבנות במקום לעולם, מאחר שלא יהיה בידיהם את סכום הכסף הדרוש.

ראשי עמותת "גל חדש" מציעים להקטין את שטח הבנייה ל־75־80 מ"ר לדירה ולהעלות מספר היחידות בלי לשנות את השטח המיועד לרישוי, וכך תקטן עלות הקרקע והפיתוח ב־35 אחוז.

עד כה לא נתקבלה תשובת מינהל מקרקעי ישראל להצעת ראשי הפרויקט.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

21.07.94		בנק ישראל: שער יציג	בנק ישראל: שינוי בשקלים	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים: העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: שטרות מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	בנק לאומי: העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי: שטרות מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט: שטרות מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0370	−0.0070	3.0163	3.0590	3.11	3.0169	3.0594	3.10	3.0160	3.0580	3.10
בריטניה	1 ליש"ט	4.6982	−0.0028	4.6723	4.7383	4.82	4.6677	4.7335	4.78	4.6736	4.7386	4.86
גרמניה	1 מרק	1.9452	+0.0099	1.9338	1.9612	2.00	1.9306	1.9578	1.98	1.9334	1.9604	2.01
צרפת	1 פרנק	0.5678	+0.0032	0.5637	0.5717	0.58	0.5636	0.5716	0.58	0.5642	0.5721	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7342	+0.0085	1.7236	1.7480	1.77	1.7219	1.7461	1.77	1.7235	1.7475	1.79
שוויץ	1 פרנק	2.3043	+0.0151	2.2920	2.3244	2.37	2.2859	2.3181	2.35	2.2895	2.3214	2.38
שבדיה	1 כתר	0.3926	+0.0015	0.3905	0.3961	0.40	0.3903	0.3958	0.40	0.3894	0.3949	0.41
נורבגיה	1 כתר	0.4455	+0.0026	0.4424	0.4487	0.46	0.4426	0.4488	0.45	0.4428	0.4490	0.46
דנמרק	1 כתר	0.4954	+0.0025	0.4924	0.4994	0.51	0.4920	0.4989	0.51	0.4923	0.4992	0.51
פינלנד	1 מרק	0.5872	+0.0024	0.5829	0.5912	1.60	0.5835	0.5918	0.60	0.5836	0.5917	0.60
קנדה	1 דולר	2.1956	−0.0057	2.1811	2.2119	2.25	2.1811	2.2118	2.24	2.1776	2.2079	2.24
אוסטרליה	1 דולר	2.2354	−0.0051	2.2185	2.2499	2.30	2.2213	2.2526	2.27	2.2179	2.2488	2.28
דרום אפריקה	1 רנד	0.8263	−0.0010	0.8203	0.8320	0.84	0.8210	0.8325	0.76	0.8212	0.8327	0.84
בלגיה	10 פרנק	0.9438	+0.0044	0.9386	0.9519	0.97	0.9381	0.9513	0.96	0.9386	0.9517	0.98
אוסטריה	10 שילינג	2.7639	+0.0136	2.7478	2.7866	2.83	2.7446	2.7833	2.82	2.7482	2.7864	2.86
איטליה	1,000 לירטות	1.9505	+0.0154	1.9379	1.9653	2.02	1.9376	1.9649	2.00	1.9398	1.9668	2.02
יפן	100 יאן	3.0864	+0.0234	3.0701	3.1134	3.16	3.0669	3.1101	3.15	3.0700	3.1127	3.16
ספרד	100 פזטות	2.3596	+0.0130	2.3411	2.3742	2.47	2.3420	2.3749	2.43	2.3443	2.3770	2.44
ירדן	1 דינר	4.3581	−0.0100	-	-	4.51	-	-	4.53	-	-	-
מצרים	1 לירה	1.0250	−0.0024	-	-	0.92	-	-	0.92	-	-	-
ECU/אקו		3.7150	+0.0185	3.6894	3.7415	-	3.6897	3.7416	-	3.6847	3.7359	-

ביהמ"ש העליון: שכר למתווך בעיסקות גדולות ללא חוזה – 1%

(עתים). נשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר והשופטים דב לוין ויעקב קדמי, קבעו ביום ד', כי השכר הראוי למתווך בעיסקאות גדולות במקרה שהצדדים לא חתמו על חוזה ביניהם, הוא אחוז אחד.

השופטים דחו את ערעורו של איש העסקים האמריקאי, הנרי מוסקוביץ, נגד החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים. בית המשפט קבע כי עליו לשלם דמי תיווך לאסתר ביר, המנהלת את עזבונו של המתווך, טוביה ביר ז"ל, שתיווך עבור מוסקוביץ לראשונה את המשא ומתן לרכישת מלון "המלכים" בירושלים. יחד עם זאת, הפחיתו השופטים את דמי התיווך משני אחוזים לאחוז אחד, והמליצו למחוקק לקבוע בחקיקת משנה את שיעור דמי התיווך לעיסקאות לגביהן לא נחתם חוזה בין המתווך לבין הרוכש.

השופטים קבעו, כי גם במקרה שנכשל המשא ומתן באמצעות המתווך, ולאחר מכן נרכש הנכס על ידי אותו קונה שלא באמצעות המתווך – על הרוכש לשלם למתווך את דמי התיווך.

ביר ניהל את המו"מ לרכישת המלון בעבור מוסקוביץ, אולם המו"מ עלה על שרטון. נושא רכישת המלון עלה שנית, בשלב מאוחר יותר, שלא באמצעות ביר, ולאחר מו"מ הוא נרכש תמורת 7,350,000 דולר. תביעתו של ביר לתשלום דמי תיווך, נענתה על־ידי בית המשפט המחוזי.

בית המשפט העליון אישר תביעה זו. השופטים ציינו בפסק הדין, כי אמנם לא כל מתווך שהראה לקונה פוטנציאלי נכס מסוים זכאי לקבל דמי תיווך, כאשר הנכס נרכש לאחר מכן באמצעות אדם אחר. אולם במקרה זה קבעו כי ביר זכאי לדמי תיווך, בהתחשב בתרומתו הרבה לחתימת ההסכם הסופי שנחתם לבסוף, שלא באמצעותו.

ויצמן: עלינו למכור תעשייה במקום תחמושת

מאת כתבנו הכלכלי

"הסבת תעשייה בטחונית לתעשייה אזרחית היא המטרה החשובה ביותר העומדת בפנינו בימים אלה של עידן השלום. פארק תעשיות 'פולג שיאים' באזור התעשייה נתניה הוא האתר המתאים לכך בשל הרכבו ומיקומו. אחת הבעיות הקשות היא הסבת המערך הבטחוני לתעשייה. יש מקום רב לכך בשוק ואנחנו צריכים למכור תעשייה במקום תחמושת".

דברים אלה אמר נשיא המדינה, עזר ויצמן, בעת ביקורו בפארק התעשייה פולג שיאים, במסגרת יום סיור בנתניה רבתי, כאורחו של ראש עיריית נתניה, צבי פולג.

הנשיא הניח את אבן הפינה למכללת נתניה, ובדבריו התייחס לאפשרויות התעסוקה שיוצר פארק פולג לבוגרי המכללה.

פארק התעשייה פולג שיאים יפתח עם סיום בנייתו על שטח כולל של 150 אלף מ"ר בהשקעה כוללת של 180 מיליון דולר, ויהווה כ־30 אחוז מכלל שטח התעשייה של נתניה רבתי. עיריית נתניה מעודדת את הקמת הפארק ומסייעת ליזמים ולשוכרים.

מלחמות כלכליות / חגי פורשנר

נלחמים בעצמם

העלאת שער־הריבית בארצות־הברית כבר איננה בסימן־שאלה: בחורף ובאביב כבר הועלו שערי־הריבית לטווח־קצר – ובעת מתחיל הבנק־המרכזי את הכנת היסודות הפוליטיים להעלאה נוספת, שתתבצע הקיץ.

"העלאת שער־הריבית המתיימה למעשה" – אמר נגיד הפדראל ריזרב (הבנק המרכזי של ארה"ב), אלן גרינספאן. האם שיקר? כן. הכיוון: ריבית גבוהה.

לשם סלילת הדרך לקראת מימוש כוונה זו, גרינספאן הופיע אתמול בערב (לאחר כתיבת שורות אלה) בפני ועדת הסנאט לענייני בנקים – ומחר יופיע בפני הוועדה המקבילה בבית־הנבחרים. הסיבה הרשמית להופעות אלה היא הגשת הדוח החצי־שנתי, כולל תחזית כלכלית וקווי המדיניות העתידיים בתחום המוניטארי.

לדברי פרשנים, "מכיוון שהקונגרס מתעב את הרעיון של העלאת שערי־הריבית" – בעיקר לאחר הניסיון המר עם המדיניות של הנגיד פול וולקר בתחילת העשור הקודם, שהוריד את ארה"ב למיתון רציני – "יוטל על גרינספאן לגייס את כל כשרונותיו כדי למנוע התייצבות מאסיבית, במישור הדעה הציבורית (אין מישור אפשרי אחר בתחומים אלה), של הקונגרס נגד תוכניותיו".

זמנו דוחק: המועד הבא שבו תיווצר אפשרות להעלות את הריבית הוא 17 באוגוסט, כאשר תתכנס 'מועצת השווקים הפתוחים' של הבנק־המרכזי. זהו גם תזמון מניפולטיבי, מכיוון שבתקופה זו נמצאים הדיוים העיקריים (הנשיא ואנשי הקונגרס המתעשיינים) בחופשה.

מסע־השכנוע כבר הוחל: ה"פרשנים", שצוטטו לעיל, הם פעילים בתחומי הפיננסים – ואליהם כבר הצטרפו פרופסורים מהאוניברסיטאות. התקופה ה"טובה" בארה"ב – צמיחה בשיעור 3% (ויותר), ואבטלה בשיעור 6% (לפחות) מכוח־העבודה "בלבד" – עומדת להסתיים.

נלחמים בבתים

ההעלאות הקודמות בשיעורי הריבית בארה"ב – שהיו "מוגבלות" לשער־הריבית לטווח־קצר, אך מייד הביאו להעלאת ריבית־הפריים (כעת 7.25%) – כבר השיגו את מטרתן: מספר התחלות־הבנייה ירד כדי עשירית (9.8%) בחודש יוני, בעקבות העלייה של ריבית־המשכנתאות על שיעור הגבוה בשתי נקודות־האחוז יותר מן השיעור הנמוך שנקבע בסתיו. הריבית על משכנתאות, שנהגה כעל 8% מאז אפריל, היתה 8.4% ביוני, וכבר הגיעה (כשבוע שעבר) לכ־8.7 אחוזים.

לפתרונות־הדיור בארה"ב יתוסו כעת לפחות 150 אלף יחידות־דיור – בהנחה (מוטעית) שמספר התחלות־הבנייה בחודשים הקודמים, 1.5 מיליון יחידות־דיור, היה מספיק למתן הפתרונות הדרושים כבתים. מספר הבקשות להיתרי־בנייה ירד בשלושה אחוזים.

לא זו בלבד שענף הבנייה לא יוכל להוות מנוע לצמיחה כלכלית, אלא הוא עוד יגרור את המשק למסלול איטי. פחות מועסקים, יותר מובטלים – ובסוף התהליך, יותר חסרי־בית.

אל דאגה: הבנקים ימשיכו להרוויח, ויגדילו את רווחיהם.

נלחמים בים

האוקיינוס האטלנטי סער מאוד בימים האחרונים: בסוף־השבוע, 60 ספינות־דייגים מספרד התנגשו עם הצי־הזעיר ספינת־דייג צרפתית; הספרדים השליכו רימוני־עשן, חתכו את הרשתות של הצרפתים וניסו להשתלט על ספינותיהם של אלה האחרונים.

טעות היתה בידי מי שחשב, כי זה היה השיא. את הספינה מצרפת ("לה־גאבריאל") נגשה, הדייגים הספרדים השתלטו עליה וגררו אותה (מרחק כ־700 ק"מ) אל נמל בזרלה שבצפון־מערב ספרד. ראש עמותת הדייגים של בזרלה, חוסה רוקאדופיקה, ניסה להסביר כי "ספינה נמצאה כשהיא נטושה, וכל שעשינו היה למלא אחר הנורמות הימיות הבינלאומיות".

אבל אף־אחד לא האמין לדבריו. בטח לא הצרפתים: "זוהי פרשה רצינית בחומרתה, והממשלה תעקוב אחרי ההתפתחויות כדי שתדבעשה" – הצהיר דובר הממשלה בפאריס. שר החקלאות־והדייג של צרפת, ז'אן פָּש, כבר היה בעיצומו של מו"מ עם אנשי ממשלת ספרד כדי להשיג את שחרור הספינה – אשר הדייגים הסגירו לרשויות הנמל, שבינתיים הודיעו כי "אין לדעת מה ייעשה בה".

הבעיה, כמובן, חמורה יותר מאשר גורלה של ספינה אחת. הספרדים טוענים כי דייגי צרפת אינם מכבדים את ההסכם (שחתמו שני השרים ביום שני), ולפיו אורכן של הרשתות לא יעלה על 2.5 ק"מ. למעשה, הספרדים אינם רוצים לשחרר את הספינה בטרם תינתן למפקחים (מטעם נציבות הקהילה האירופאית (בבריסל) ההזדמנות להיווכח כי "לה־גאבריאל" הטילה לים רשת באורך 5.7 ק"מ – והיא מייצגת את השיטה הצרפתית.

לכה קוראים לתהליכים הנוכחיים בשם "איחוד אירופה"?

נלחמים באדם

כשהמערב ביקרה את המערכת הקפיטליסטית לארצות אחרות, הוא כנראה לא טרח להביא אליהן את ההגבלות הטובות ביותר. פעילי הגנה על זכויות האדם טוענים כי בממשלת בורמה, שמבצעת במיזם ג'ויינט־ונצ'ר (מיזם משותף) עם פירמה בארצות־הברית ועם פירמה בצרפת – בניית מסילת־ברזל בקרבת הגבול עם תאילנד, לצורך הנחת צינור־גז – משתמשת בעשרות־אלפי עבדים.

כפריים שברחו מאתר־העבודה תיארו ימי־עבודה הנמשכים עשר שעות ויותר, חיילים המשגיחים על קצב־העבודה באמצעות קוטים המונחתים שוב ושוב על גב העובדים, היעדר תופשות (מלבד למי שבמקום שוחד לחיילים), תאונות־עבודה, רעב ומחלות. לא זו בלבד שהעובדים אינם מקבלים משכורת – הם גם אוספים כסף בינם לבין עצמם, כדי שהחיילים ישכירו להם צינור־בנייה.

המסילה, כרצועת־הנוף המרוחקת בקצור בורמה הדרומית, אמורה לשרת צינור־גז ענקי, שיביא חומר־בעירה זה מאוצרות־הנפט המצויה בלבים. הבים המשותף מאפשר את החונטה הצבאית של בורמה (החוקק נתאשות לכסף) עם מפעל בתאילנד (הוקע להמרי־גלסא הטכנולוגיה המיתון יבואו מן הפירמה יונוקל (לוס־אנג'לס בארה"ב) ומן הפירמה טוטאל (צרפת) – ואליהן גם יילכו הרווחים. שתי הפירמות מכחישות כל קשר בין צינור־הגז לבין מסילת־הברזל.

את הטענה הזו מכחישות קבוצות וביחידי אדם במדינות שונות, על־סמך מידע עצמאי ומידע שמחייבת קבוצות בבורמה המתנגדות למשטר: "בלי מסילת־ברזל, אי אפשר לבנות את צינור־הגז – ולא תהיה אפשרות לתחזק אותו, שלא לדבר על שמירה עליו בפני פעילותנו הנשענת שם על תמיכה מביעים אתנים חוקים".

ממשלת בורמה מכחישה את הטענות נגדה, ומציינת כי סיוזה אסירי פוליטיים – אך גורמים במערב קובעים כי הרקטנורה הצבאית ממשיכה במדיניות של עינויים וכל ניצול־אלים נגד הכפריים. לפי הטענות נגד החונטה השלטת בבורמה, לפחות 150 אלף אנשים (בני 15 עד 60) גויסו לעבודות־כפייה: מדיניות והנזק הכלכלי נגד החקלאות בבורמה גובלת בהרעבה שיטתית, ומאלצת את הכפריים להתנבות בתעסוקות בסוג אחר.

בממשלת בורמה טוענת כי היא "עוסקת בליברליזציה נמרצת של הכלכלה, כדי להבריאה". אולי היא מכוונת לרעב גדולים?

صكنا من الاصل

"בזק" סוגרת את תחנת החוף בחיפה

(עתים) חברת בזק תסגור, החל מיום ראשון, את תחנת החוף שלה בשקמונה, המספקת שירותי שידור הצלה לאוניות בלב ים, בשל הפסדים כספיים המסתכמים בשישה מיליון ש"ח בשנה.

התחנה תיסגר לאחר יותר מ־40 שנות פעילות, אם לא יימצא פתרון להפסדים הכספיים.

מנכ"ל חברת "בזק", יצחק קאול, מסר כי הוחלט לסגור סופית את תחנת החוף, כיוון שלא נמצא גורם כלשהו שהיה מוכן ליטול על עצמו את מימון ההוצאות הגדולות הכרוכות בהפעלת תחנת שידור והצלה דוגמת זו שבשקמונה.

חברת בזק התריעה זה זמן רב, כי הפעלת התחנה עבור גורמים שונים מסבה לה הפסדים כבדים. עד כה היא נמנעה מסגירתה, בשל היענותה לפניית המשתמשים בשירותי התחנה והאחראים להם, הכוונה למשרד התקשורת ומשרד התחבורה.

באחרונה פנתה גם שרת התקשורת לבזק בבקשה שלא לסגור את התחנה עד למציאת פתרון. אולם, בתום דיונים ארוכים ומגישות לא נמצא פתרון כלכלי אשר יבטיח את המשך פעילות התחנה.

מנהל התחנה, צבי כץ, מסר כי הפסדי התחנה נובעים מפעילותה הבטיחותית והבטחונית. משרדי התחבורה והתקשורת וגם משרד הביטחון אינם משלמים כלל על השירותים שהם מקבלים מתחנת החוף, מאחר שהתחנה פועלת במסגרת איגוד הטלקומוניקציה הבינלאומי, אשר על פי הוראותיו, מבוצעות כל פעולות ההצלה והעזרה ללא תשלום.

בצד פעילויות אלה מספקת תחנת החוף שירותים גם לחברות השיט והספנות, מאות סוכני אוניות ואלפי לקוחות פרטיים. בתחנה מועסקים כיום 21 עובדים באופן ישיר, ו־13 נוספים המספקים לה שירותי שידור בתחנות ובאתרי בזק השונים ברחבי הארץ.

לפני כשנתיים קלטו עובדי התחנה את שידורי המצוקה של ספינת הסוחר הסורית "קאיס" שנקלעה למצוקה בלב ים בשל קלקול טכני במנועיה. הספינה הובאה לנמל חיפה, שם תוקנה התקלה ולאחר מכן הפליגה הספינה לדרכה.

עובדי תחנת החוף זוכים הצלות רבות של יאכטות פרטיות שנקלעו למצוקה, וכן את ניהול הקשר עם המכלית "ביזטה" שנעצרה לפני שנים אחדות במפרץ סואץ על ידי המצרים בטענה שזיהמה את מי הים.

"סאיטקס" תשלם 1.9 מיליון דולר על פי הסכם פשרה

מאת הדס גייפמן

חברת סאיטקס הודיעה, כי הגיעה להסדר פשרה על פיו היא תשלם 1.9 מיליון דולר בתביעה ייצוגית של בעלי מניות שהוגשה אשתקד נגד החברה וכמה דירקטורים ונושאי משרה בכירים בה. חלק ניכר מסכום הסדר הפשרה ישולם על ידי חברת הביטוח.

הסדר הפשרה מתייחס לתביעה שהוגשה על ידי שני תובעים, המייצגים קבוצת בעלי מניות שרכשו את מניות סאיטקס בין 13 למאי ל־14 ביולי אשתקד. טענות התובעים להפרה כביכול של חוקי ניירות הערך בארה"ב נדחו בתוקף על ידי סאיטקס.

מהחברה נמסר, כי ההחלטה על פשרה נבעה מרצונה למנוע הוצאות מיותרות וביזבוז משאבים כספיים וניהוליים בהליך משפטי ארוך. סאיטקס עוסקת בתחום מערכות אלקטרוניות להכנה לדפוס צבעוני המשמשות לעיצוב גרפי, דפוס והוצאה לאור.

שער סל המטבעות עלה ל־3.3799 ש"ח

מאת אמנון אמר

הזיגזג הנרשם לאחרונה בשערי המטבעות החשובים, נמשך גם אתמול והפעם הגיע תורו של המארק הגרמני לעלות. במקביל ירד שער הדולר, ואילו בשער סל המטבעות נמשך הפיחות הזוחל הרגיל. לאחר העליות החדות יחסית בשלושת הימים הקודמים, עלה אתמול הסל בשמונה מאיות אחוז נוספות ושערו היציג הגיע ל־3.3799 ש"ח.

שערו היציג של הדולר ירד, כאמור, בכרבע אחוז, ל־3.0370 ש"ח. שער המארק עלה, לעומת זאת, בכחצי אחוז, ל־1.9452 ש"ח. גם אתמול היו עודפי הביקושים למטבע חוץ נמוכים יחסית והסתכמו בכ־2.5 מיליון דולר בלבד. כמו ביומיים הקודמים, לא התערב בנק ישראל כלל במהלך המסחר.

"טמפו" תעשיות בירה תציג בימים הקרובים את סדרת מוצרי מי הסודה שלה באריזה חדשה. על האריזה החדשה של מי הסודה תהיה תווית שתהיה בעלת מסגרת אחת (במקום שתיים) והצבע כסף (במקום זהב).

בורסה / איתן יעקבסון

החל בירידות, נגמר בעליות

המסחר בשוק המניות נפתח אתמול במגמה של ירידות שערים מתונות, אשר הוגדרו כמימוש רווחים לאחר שני ימי מסחר של עליות.

הירידות הוסברו גם בחששות המשקיעים ממהלך אפשרי של העלאת הריבית מצד בנק ישראל, ומתנודתיות חריפה בשוק המניות לקראת פקיעת האופציות על מדד המעו"ף בשבוע הבא.

במהלך המסחר ירד מדד המשתנים לרמה של 178, אולם עקב שיפור שהסתמן במסחר טיפס המדד בסיומו לרמה של 180. ירידה של 10% בלטה אתמול במניות ליפשיץ 1, כאשר ברקעה העובדה שהשליטה בחברת ליפשיץ עברה ממשפחת ליפשיץ לקבוצת מנור־שנהב.

עלייה של 4.5% נרשמה במניות אריית, בתגובה להודעה לבורסה שאוורגרין ושותפויות המנוהלות על־ידיה מנהלות מו"מ למכירת רוב אחזקותיהן ב"אריית" בכמות שבין 700 אלף למיליון מניות.

מניות טבע רשמו אתמול עלייה של 2% ונסגרו במחיר של כ־26.3 דולר, בהשוואה למחיר סגירה של 25.75 דולר בניו־יורק ביום רביעי בלילה. מחיר זה מייצג 0.1 ע"נ מניות טבע בת"א. עליות חדות במיוחד בלטו אתמול במניות אורמת, אגיס, והבנק לפיתוח התעשייה.

תעודות ההשתתפות של ישראמקו המשיכו לרדת אתמול במתינות. בכר"מ נרשמה מגמה מעורבת עם נטייה לעליות שערים.

בסיום המסחר עלה מדד המשתנים בכ־0.7% לרמה של 180.1. מדד המעו"ף עלה בכ־0.25% לרמה של 181.8. מחזור העסקות הכולל במניות החופשיות הסתכם בכ־165 מיליון ש"ח.

מניות כלל אלקטרוניקה ירדו אתמול בשיעור של 2%, בתגובה לירידה חדה בשיעור של 6.5% במניות אי.סי.איי טלקום בניו־יורק ביום רביעי בלילה.

בשוק צמודי הדולר נרשמה מגמה של עליות שערים, בתגובה לעליית שער הדולר היציג לרמה של 3.04. בשוק צמודי המדד נמשכה המגמה החיובית, כאשר ברקע האטה בקצב האינפלציה.

בוטלה הקמת מפעל בנצרת עילית בשל מחיר הקרקע שדורש ממ"י

מאת כתבנו לענייני נדל"ן

משקיע יהודי־אמריקני ביטל תוכנית להקים מפעל בנצרת עילית בהשקעה של 90 מיליון דולר, לאחר שמינהל מקרקעי ישראל דרש, לטענתו, עבור הקרקע מחיר הגבוה פי עשרה מזה שסוכם עליו לפני חודש ימים בלבד. ראש עיריית נצרת עילית, מנחם אריאב, תובע להחזיר את המצב לקדמותו.

לדברי אריאב, לפני כחודש סיכם המשקיע האמריקני עם מינהל מקרקעי ישראל על תשלום של 103 אלף ש"ח עבור הקרקע, שעליה רצה להקים מפעל תעשייתי בהשקעה של 90 מיליון דולר שיעסיק מאות עובדים. אך בעקבות מדיניות חדשה של מינהל מקרקעי ישראל לייקר את מחירי הקרקע לתעשייה, נאמר לו כי יהיה עליו לשלם שלושה מיליון ש"ח.

בעקבות הודעת המינהל הודיע היזם, לדברי אריאב, לבטל את תוכניתו: "עם מדינה כזו אני לא רוצה עסקים".

במברק לראש הממשלה ולשרי האוצר, השיכון והכלכלה כתב ראש עיריית נצרת עילית: "רק גורם המבקש לפגוע פגיעה אנושה בכלכלת מדינת ישראל יכול לתת למשקיעים בינלאומיים גדולים את התחושה כי מרמים ומנסים לסחוט אותם". מבחינת המשקיעים זה שוד לאור היום. כראש עיר בישראל אני בוש ונכלם. כראש עיריית נצרת עילית אני זועם שמדינת ישראל מסכלת ומטרפדת הקמת תעשייה ומקומות עבודה בעירנו".

דובר ממ"י הגיב, כי לא מדובר כלל בעליית מחירי הקרקע לתעשייה בשיעור של פי 10, אלא פי שלושה בלבד, עוד כמאי השנה. העלייה במחירי הקרקע בשיעור של פי 10 היא מסוף 1991 ולא בחודש האחרון.

תעשייני המתכת והחשמל חתמו על עסקות עם חברות סיניות

מאת הדס גייפמן

"נחתמו הסכמים עסקיים בין חברות סיניות לחברות ומפעלי מתכת מישראל". כך מסר צבי פלדה, יו"ר משלחת תעשייני המתכת והחשמל של התאחדות התעשיינים ומכון היצוא, המבקרת בסין.

הוא מסר, כי חברת זיקה ממפעלי אלקטרודות הגיעה להסכם עם ראש המכון לריתוך בפרובינציה מודבנג'ין שבסין, במסגרתו יבוצע מחקר משותף לריתוך אלומיניום עבור התעשייה האווירית הסינית בטכנולוגיה ייחודית לציוד ריתוך שפותחה על ידי זיקה. בכל הנראה, תחתום החברה על הסכם עם מכון המחקר הראשי למתכות של מיניסטריון המטרולוגיה בבייג'ינג, ועם חברה מקומית לייצור חוטי ריתוך מסוגים שונים ואלקטרודות מיוחדות.

חברת גמא אלומיניום חתמה על הסכם עקרונות ונמצאת במשא ומתן מתקדם עם הפרובינציה שאנדונג להקמת מפעל משותף באזור וי פנג (ליד הגבול עם קוריאה). כן חתמה חברת גמא אלומיניום על מזכר הבנה עם מפעל בשנגחאי, המעוניין ברכישת טכנולוגיות וציוד לצביעת אלומיניום.

חברת ענק בשנגחאי הביעה עניין רב בהקמת מפעל בשיתוף עם גמא לייצור תריסים לשיווק מקומי וליצוא. חברת דיימש הגן עומדת להתקשר עם חברות בבייג'ין ובשנגחאי.

חברת חיש טכנולוגיות ושינוע נפגשה עם יזמים מאזור הסחר החופשי בפודונג, לבחינת האפשרות לשיתוף פעולה בהקמת מפעלים למיצים מפרי שהינו ייחודי לאיזור זה, ואשר מיוחסת לו סגולת מרפא למחלת הסרטן. כן ייתכן שיתוף פעולה בין חיש טכנולוגיות ושינוע ובין חברה מקומית, בהקמת מפעל לייצור שמן וקמח עתירי פרוטאין מגרעיני כותנה.

חברת תדיראן תעשיות מוצרי צריכה יצרה קשרים ראשוניים עם חברות מקומיות, שישאו פירות בכל הנראה בעתיד הלא רחוק. השוק הסיני מהווה עבור חברה זו פוטנציאל אדיר. כן נדון פרויקט משותף אשר תדיראן תהיה בעלים של 51% ממנו.

חברת התנובה עתידה לחתום על מזכר הבנה עם יזם מקומי לשיתוף פעולה בהקמת חברה לייצור ארגזי קירור להובלת מזון בהשקעה משותפת של מיליון דולר.

שלוש חברות יקימו רשת atm כלל עולמית באמצעות לוויין

מאת הדס גייפמן

חברת איי טי אנד טי הכריזה על הסכם שיתוף פעולה עם חברת קיי.די.די מיפן ועם חברת טלסטרה מאוסטרליה, להקמת רשת איי.טי.אם כלל עולמית באמצעות לוויין. במסגרת שיתוף הפעולה תקיימנה החברות ניסויי משותף להעברת תקשורת מהירה רחבת פס באופן העברה אסינכרוני (איי.טי.אם) באמצעות לוויין.

שיתוף הפעולה המתחיל החודש, יתמודד עם אתגרי שידור פס רחב במערכת המשלבת קווי סיב אופטי ותקשורת לוויינים. שלוש השותפות בניסוי ישלבו את כוחותיהן המקצועיים בניסיון לבחון וליישם מערכת מתוחכמת לקידוד והוסת מידע, המאפשרת אופטימיזציה של השימוש בתקשורת לוויינים לצורך תמיכה בתקשורת איי.טי.אם.

לדברי ג'ים קסטרוב, סגן נשיא החברה ומנכ"ל יחידת התקשורת לעסקים שלה, השימוש בלוויינים לתקשורת איי.טי.אם מציע פוטנציאל גישה לכל פינה על פני כדור הארץ, תוך פתיחת שווקים העשויים לצאת בשכרם מהאפשרות לשלב תקשורת קול, וידיאו ונתונים על גבי ערוץ העברה אחד. להערכתו, תאפשר הצלחת הניסוי לזרז את אספקת טכנולוגיית תקשורת המולטימדיה לארצות מתפתחות ולחברות רב־לאומיות, במהירות גדולה יותר מזו האפשרית באמצעי העברה אחרים.

במסגרת הניסוי יקושרו משרדי קיי.די.די. בטוקיו, טלסטרה בסידני אוסטרליה ואיי.טי.אנד טי. בניו־ג'רסי ברשת איי.טי.אם תוך שימוש בקשרי תקשורת לוויינית. הניסוי מיועד ליצור סביבה ריאליסטית לפיתוח יכולות ניהול רשת, הן ברמת התשתית והן ברמת השירותים למשתמשי הקצה.

איי.טי.אנד טי. וקיי.די.די משתפות עתה פעולה בניסוי עליו הוכרז אשתקד לקישור שני אתרים שהמרחק ביניהם נאמד ב־16 אלף ק"מ.

הניסוי החדש ייצור רשת משולשת, המשלבת כבלי סיב אופטי וקשר לוויין יחד עם מערכות מיתוג מדגם "גלובוויו" שיותקנו בשלושת האתרים. קווי הלוויין יסופקו על ידי חברת קומסאט, חברה בת של איי.טי אנד טי המפעילה את רשת לווייני אינטלסאט – ויעשו שימוש במגברי איי.טי.אם מתוצרת חברת הלוויינים.

איריס צמח – מנכ"ל "חיפושי נפט והשקעות"

מאת הדס גייפמן

שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, מינה את איריס צמח למנכ"ל חברת חנ"ה (חיפושי נפט והשקעות).

על פי החלטת הממשלה, נמצאת חברת חנ"ה בהליך מיזוג עם חברת הנפט הלאומית (חנ"ל). צמח, שהיתה סגנית מנהל המינהל לכלכלה ותכנון במשרד האנרגיה והתשתית, תשמש כמנכ"ל החברה עד לסיום הליך המיזוג.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

סכסוך ב"יכין־חקל"

סכסוך עבודה הוכרז אתמול על ידי הסתדרות הפקידים בחברת יכין־חקל עקב פנייה של ועד העובדים. דובר הסתדרות הפקידים מסר, כי העילה לסכסוך נובעת מההודעה החד־צדדית של החברה בדבר העברת עובדים המועסקים בתל־אביב ופתח־תקווה לאשקלון.

בהודעה הרשמית על הכרזת סכסוך העבודה שנשלחה אל הממונה הראשי על יחסי העבודה, עו"ד נחמן אורי, נכתב כי הסכסוך נוגע לכ־150 עובדים מנהליים המועסקים במשרדים, בבתי האריזה ובמפעלי ומתקני החברה.

האחראי על פקידי התעשייה באיגוד, מרדכי גלר, מסר כי הוועד והעובדים רואים בצעד של ההנהלה פגיעה בתנאי העבודה, בסדרי העבודה ובזכויות העובדים. לדבריו, ההנהלה מסרבת לנהל מו"מ על תנאי המעבר לאשקלון. באסיפת עובדים שנערכה לפני מספר ימים, הוחלט להתנגד למעבר.

שי צנוע לחגים

השבוע החליטה הנהלת אגף המינהל וכוח אדם בהסתדרות, כי השי לחג של עובדי הוועד הפועל ומוסדותיו יעמוד על כ־175 ש"ח. ההסתדרות תתרום 122.50 ש"ח לחג, וועד העובדים 52.50 ש"ח נוספים.

עובדים המועסקים במשרה חלקית, מחצית משרה או פחות, יקבלו מחצית השי. כן יקבלו מחצית השי עובדים חדשים המועסקים שלושה חודשים עד למועד החג. יצוין, שההשתתפות של ההסתדרות בשי לחגים הקרובים מותנית בכך, השי יוזה אך ורק מתוצרת הארץ.

השי שיקבלו עובדי הוועד הפועל צנוע, יחסית, כי שוויו הממוצע של השי לעובדים בחגים הקרובים הוא כ־340 ש"ח.

זכויות העובדים במצרים

מנגנוני הביטחון פוגעים בזכויות האדם והעובד, וגורמי החקירה אינם עורכים חקירות רציניות בנוגע לכך – האשים הארגון המצרי לזכויות האדם במצרים בדו"ח מיוחד שראה אור אתמול. הארגון תיאר את המצב במצרים כ"גרוע יותר ויותר".

כן צוין בדו"ח, שעל חלק גדול מהפגיעות בזכויות האדם אשתקד, אחראיות הקבוצות האיסלמיות הקיצוניות. עוד נכתב, שבשנה שעברה היתה נסיגה גדולה בתחום החקיקה בנושא זכויות האדם. הממשלה חוקקה חוקים שעומדים בסתירה עם האמנות הבינלאומיות של זכויות האדם ועם אמנות בינלאומיות של ארגון העבודה הבינלאומי, בהם החוק החדש המקנה לשלטון אפשרות להתערב בחיי האיגודים המקצועיים והאגודות הפרופסיונליות.

הארגון הודיע, כי כ־207 איש נהרגו בגלל מעשי אלימות שביצעו הקבוצות הקיצוניות, וכן נהרגו 59 שוטרים. הארגון גינה את התרחבות התופעה, שבה מועברים אזרחים המואשמים במעשי טרור לבתי משפט צבאיים, שגזרו על 31 נאשמים פסקי דין מוות בשנת 1993, ואשר 27 מפסקי הדין הוצאו אל הפועל.

הארגון רשם בדו"ח השנתי שלו שאותו פירסם המזכיר הכללי של הארגון, נג'אד אלברעאי, כמה הערות ביקורתיות על בתי המשפט הצבאיים. הדו"ח מציין, שכוחות הביטחון ממשיכים לפגוע בזכויות האדם, וכי במחלקת בטחון המדינה, במחלקות המשטרה, בבתי הכלא ובחלק ממחנות כוחות הביטחון ממשיכים לבצע עינויים.

עוד גילה הדו"ח, כי היו 14 מקרי מוות בתוך בתי הכלא ובמרכזי מעצר שונים. הארגון האשים גורמי חקירה בהתרשלות בעת עריכת חקירות רציניות בנוגע לעינויים. כן ציין הארגון, [illegible] שלא מפעילים את התביעה הפלילית נגד הנאשמים במעשי העינויים.

הארגון הצביע על המשך ההגבלות על חופש ההתכנסות. כן פורסמו תלונותיהם של מספר פלסטינים העצורים במצרים.

כסף קטן / רן הלוי

"תשורה גמישה"

תוכנית "תשורה גמישה" של בנק אמריקאי־ישראלי היא תוכנית חיסכון לשנתיים, בסכום מינימלי של 15 אלף ש"ח, בריבית של 3% לשנה – צמודה למדד. במרוצת תקופת החיסכון – בתום חצי שנה, שנה ושנה וחצי ממועד ההפקדה – יוכל החוסך ללוות עד 75% מן הערך המשוערך של פקדונו בתוכנית זו – אך לא פחות מ־10,000 ש"ח או יותר מ־20 אלף ש"ח.

הבנק מציג אפשרות זו כ"פתרון לחוסך, במקרה שיזדקק לכסף מזומן במהלך תקופת החיסכון, בכך שייהנה ממקור זמין לכסף בלא שייאלץ "לשבור" את חסכונותיו לשם כך". קרן ההלוואה תיפרע בתשלום אחד עם תום תוכנית החיסכון, והריבית תוחזר בידי הלקוח בתשלומים רצופים.

ברירת הצמדה לחוסך

תוכנית חיסכון חדשה לשלוש שנים של בנק מרכנתיל דיסקונט, בשם "יתרון תשורה מדד/סל", מאפשרת לחוסך להצמיד את חסכונו לגבוה מבין ערכי ההצמדה של מדד המחירים לצרכן בריבית של 2.5%, או לסל המטבעות האירופיים בריבית של 4%.

הנהלת הבנק מפנה את תשומת לב החוסכים לעובדה, שמתחילת השנה פוחת השקל לעומת הדולר ב־0.6% בלבד – עקב החולשה שהדולר מציג לאחרונה בשוקי המטבע הבינ"ל – לעומת פיחות של 5.5% של השקל כלפי סל המטבעות בתקופה זו.

כתב "דבר" מפנה את תשומת ליבם לקצב הפיחותים האטי המאפיין את ערך השקל בשוק המט"ח מזה שנים מספר, לעומת ירידת ערכו כלפי הסחורות והשירותים בשוק המקומי, קרי – לעומת האינפלציה.

הסכם בתורכמניסטן

בנק דיסקונט חתם השבוע על הסכם קו אשראי עם הבנק הממשלתי לסחר חוץ של הרפובליקה התורכמניסטנית בחבר העמים, בסכום של 12.75 מיליון דולר לתקופה של חמש שנים. ההסכם נועד למימון יצוא ציוד ומוצרים חקלאיים באמצעות חברת מרחב מגב בע"מ, שהיא חברה ישראלית התחתמה על הסכמים מסחריים עם רשויות השלטון בתורכמניסטן.

עוד נמסר מדיסקונט, כי נתקבל אצלו אשראי דוקומנטרי על סך חמישה מיליון דולר ע"י הבנק בתורכמניסטן, להבטחת תמורות. על יצוא תרופות מספקים ישראלים באמצעות חברת מרחב.

הבנק מוסר להשכלתנו, כי תורכמניסטן הינה מדינה מוסלמית־טונית השוכנת ממזרח לים הכספי, שנתברכה במקורות אנרגיה רבים, מה שמהווה סיכוי לפיתוח בטווח הקצר והארוך כאחד. דיסקונט, נאמר עוד בהודעת הבנק, הוא הבנק הישראלי הראשון שחתם על הסכם מסחרי כגון זה עם רפובליקה, ומקווים שזה ישמש פתח להסכמים נוספים בעתיד.

קרנות נאמנות

נכון ליום 21.7.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	13498.06	13401.43	-7.33	-0.05%
אביקה	1735.92	1703.21	3.15	0.19%
אביר	163.87	160.99	0.05	0.03%
אגוז	777.95	762.73	0.84	0.11%
אגס	311.73	305.76	-0.39	-0.13%
אודם	887.15	870.73	1.17	0.13%
אוורגרין	88.63	88.43	1.09	1.25%
אוורגרין שקולה	101.56	101.29	0.09	0.09%
אופיר	395.77	394.28	0.59	0.15%
אוצר אג מדינה	105.55	103.60	0.18	0.17%
אוצר גמישה	69.43	68.17	0.31	0.46%
אוצר מניות	78.53	77.13	0.37	0.48%
אור	800.93	796.01	-3.29	-0.41%
אורלי	934.15	928.12	1.22	0.13%
אוריין	163.60	160.45	-0.04	-0.02%
אורן	2836.78	2783.11	2.55	0.09%
אחריות אגח מד	300.12	295.70	0.44	0.15%
אחריות גמישה	446.47	437.85	0.47	0.11%
אחריות מניות	317.05	310.53	-0.75	-0.24%
אחריות נדלן	246.77	241.26	0.66	0.27%
אחריות נפט ומח	235.58	230.53	-0.40	-0.17%
אחריות	137.59	134.86	0.14	0.10%
אחריות מטח אגח	99.16	97.78	0.63	0.65%
אחריות תושב חוץ	72.35	70.55	0.26	0.37%
אטלס פקן	96.56	94.38	0.90	0.97%
אילן 5	158.91	154.66	0.66	0.43%
אילנות 90	177.89	174.39	0.12	0.07%
אילנות בטוחה	103.42	102.81	-0.04	-0.04%
אילנות גלובס	80.94	79.19	1.60	2.05%
אילנות כרם	156.53	153.50	0.37	0.24%
אילנות מעוף	130.00	129.38	0.31	0.24%
אילנות פיננסים	70.76	69.32	0.18	0.26%
אילנות שחקים	61.35	60.21	0.09	0.15%
אילנות תקשורת	66.07	64.73	-0.19	-0.29%
איפקס גמישה	103.38	101.76	-0.23	-0.23%
איתן	232.59	228.33	0.03	0.01%
אלון	1525.30	1498.90	1.01	0.07%
אליעז ביטוח	69.63	68.45	0.16	0.24%
אלמוג	321.09	315.15	-2.43	-0.76%
אמינא נדלן מניב	88.55	86.78	0.29	0.34%
אמירים קרן נאמנות	92.33	91.64	-0.18	-0.20%
אנליסט אג חברו	208.39	204.24	0.09	0.04%
אנליסט אג מדינ	290.87	286.59	0.49	0.17%
אנליסט אירופה	120.05	117.10	0.23	0.20%
אנליסט גמישה	520.44	506.95	0.52	0.10%
אנליסט מניות	819.23	796.93	0.55	0.07%
אנליסט תעשיות	255.34	248.35	0.23	0.09%
אסף	179.82	177.58	-0.65	-0.37%
אפיקים אגח	199.55	195.45	-1.75	-0.89%
אפיקים גמישה	138.76	135.87	0.74	0.55%
אפיקים חיל	125.19	123.37	0.74	0.59%
אפיקים מניות	227.72	222.94	4.27	1.95%
אפסילון 36	82.25	81.21	0.93	1.16%
אפסילון אג חברות	110.20	106.77	-0.10	-0.09%
אפסילון אג מד	143.37	141.44	0.23	0.16%
אפסילון מניות	179.01	176.49	0.27	0.15%
ארז	260.36	257.21	-	0.00%
אש	706.56	694.37	0.04	0.01%
אשל	515.32	505.30	0.37	0.07%
אתגר	115.76	113.62	0.40	0.35%
אתרוג	755.23	740.55	-1.98	-0.27%
בדולח	700.18	687.37	0.93	0.14%
בונד	134.37	132.45	0.04	0.03%
בורסון גמישה	73.78	73.31	0.12	0.16%
בטוחה 30 פלוס	146.68	144.65	0.14	0.10%
בטוחה אגרת מדינה	1627.71	1605.32	1.72	0.11%
בטוחה אגרח	2179.53	2149.49	3.49	0.16%
בטוחה גמישה	2156.30	2125.90	4.15	0.20%
בטוחה חרל	119.04	116.26	0.29	0.25%
בטוחה מניות	3827.93	3770.17	8.90	0.24%
בסט	181.99	179.23	1.49	0.84%
ברון	171.25	168.10	-0.28	-0.17%
בריש	2259.57	2215.31	-0.15	-0.01%
בריאות	65.50	64.52	1.04	1.65%
ברק	1951.55	1913.34	-1.70	-0.09%
גביש	4704.13	4616.45	2.44	0.05%
גבע	299.69	295.56	0.50	0.17%
גורן	505.04	495.56	0.70	0.14%
גיא	457.62	450.52	-1.95	-0.40%
גל	83.54	82.70	-0.19	-0.23%
דובדבן	1935.82	1901.47	1.69	0.09%
דוברת שרם אגרת	112.95	111.02	-0.05	-0.05%
דוברת שרם גמיש	123.00	119.97	-0.19	-0.16%
דוברת שרם מניות	76.95	75.05	-0.28	-0.37%
דוכס	163.45	159.53	0.16	0.10%
דולב	675.19	664.59	-0.18	-0.03%
דולר	192.02	189.52	1.07	0.57%
דותן	683.56	670.93	-0.13	-0.02%
דקל	2165.49	2123.83	-1.19	-0.06%
הדס	1849.63	1828.72	0.64	0.04%
הון פקן	76.37	74.39	0.21	0.28%
הוק	117.61	117.06	0.20	0.17%
הייטק 92	209.37	206.49	-0.52	-0.25%
היובל	171.28	167.34	-0.05	-0.03%
הילה	359.64	353.23	0.20	0.06%
המרה	892.25	862.48	-2.35	-0.27%
הראון לביא	171.92	169.71	0.10	0.06%
זוהר	342.32	337.61	0.30	0.09%
זיו	425.91	420.03	0.31	0.07%
זיק	387.46	378.11	0.10	0.03%
זלר אבלמן מסד	100.93	100.26	-0.31	-0.31%
חרל	196.55	192.32	2.33	1.23%
חליפין	319.11	319.11	-0.01	-0.00%
חלמיש	247.88	247.08	0.31	0.13%
חץ	360.28	358.84	-0.15	-0.04%
טופז	317.79	310.89	1.44	0.47%
טל	13361.12	13210.16	62.68	0.48%
טנדו	106.23	105.13	-0.32	-0.30%
טרנגו 5	132.51	131.17	-0.46	-0.35%
יבול	501.75	492.46	0.14	0.03%
יהלום	900.48	883.86	0.68	0.08%
יוזמה	163.46	160.42	0.40	0.25%
יסודות	2382.13	2332.16	4.20	0.18%
יעד	189.37	187.74	-0.16	-0.09%
יעד גמישה	79.99	79.22	-0.02	-0.03%
יער	83.66	83.02	0.57	0.70%
יערה	391.20	383.96	-0.06	-0.02%
ישראל אמריקה	136.98	133.20	0.87	0.66%
כוכב	138.54	135.91	0.26	0.19%
כימיקל פקן	79.04	77.59	-0.48	-0.62%
כללי אגרח מד	343.13	336.57	0.36	0.11%
כללי אייל 50	119.20	117.47	-0.19	-0.16%
כללי אייל 25	153.83	152.47	0.33	0.22%
כללי אייל אג	153.88	152.43	0.23	0.15%
כללי גמישה	1069.50	1047.72	0.43	0.04%
כללי זמינה	101.94	101.94	0.06	0.06%
להק אגמיה	153.10	152.21	-0.15	-0.10%
להק אגפה	219.06	215.10	1.49	0.70%
להק אנקור 5	681.39	665.45	-0.21	-0.03%
להק דוכיפת	577.52	566.99	-0.26	-0.05%
להק זמיר	665.95	656.70	-0.59	-0.09%
להק חוחית	443.97	435.61	0.81	0.19%
להק יסעור	111.54	110.80	-	0.00%
להק כחל	305.75	299.89	1.93	0.65%
להק סלעית	120.96	119.65	-0.17	-0.14%
להק סנונית	436.32	433.64	0.18	0.04%
להק עפרוני	401.66	394.29	0.37	0.09%
להק צופית	518.66	509.24	-0.07	-0.01%
להק קוסטוס	101.08	100.79	-0.05	-0.05%
להק רום	77.59	75.68	0.95	1.27%
להק שנשונ	80.34	78.87	-0.15	-0.19%
להק שחף	153.96	151.12	-1.43	-0.93%
להק שלדג	176.42	173.81	-0.50	-0.29%
להק שקנאי	158.47	155.60	-0.07	-0.04%
להק תור	306.05	304.19	0.93	0.31%
להק תיירות	63.16	62.00	0.20	0.32%
למשקיע	382.23	378.09	-0.27	-0.07%
לפיד	1497.60	1468.65	-0.64	-0.04%
לשם	1039.72	1028.11	1.48	0.14%
מבחר	382.98	379.50	0.14	0.04%
מבטח	1159.69	1148.71	0.68	0.06%
מבנה	304.95	302.08	-0.50	-0.17%
מבריק	217.12	212.30	1.25	0.59%
מגד	691.14	684.64	1.58	0.23%
מגדל אהב מניות	62.68	61.45	0.25	0.41%
מגון	1344.86	1332.18	-0.33	-0.02%
מגור פיננסי	77.86	77.09	1.47	1.93%
מד דיקלה	105.76	104.76	-0.05	-0.05%
מד מעוף	133.77	132.80	0.32	0.24%
מודיאל	120.47	118.90	0.70	0.59%
מור	1144.17	1133.05	-1.81	-0.16%
מוריה 5	127.58	125.57	0.03	0.02%
מזון	99.08	97.63	0.36	0.37%
מזרחי אייל	86.32	85.79	-0.13	-0.15%
מזרחי אייל אגח	81.62	81.14	-0.25	-0.31%
מטח	187.02	182.08	2.85	1.59%
מיטב אגרח מד	3471.77	3440.93	6.55	0.19%
מיטב אופציות	67.94	66.61	0.82	1.24%
מיטב גמישה	1906.01	1870.48	-8.44	-0.45%
מיטב מקרית	228.00	226.07	0.04	0.02%
מיטב מניות	187.86	183.98	0.55	0.30%
מימד	305.06	302.25	0.16	0.05%
מירב	108.48	107.97	-0.17	-0.16%
מכלול	559.51	548.95	-0.13	-0.02%
מלכרית	206.28	203.97	-0.28	-0.14%
ממון	192.18	189.40	-0.11	-0.06%
מסוף	145.46	142.78	0.35	0.25%
מעגל	66.20	0.00	-	-
מעוף	2298.58	2277.17	-0.56	-0.02%
מעופים גמישה 50	111.49	109.51	0.02	0.02%
מעיין	1032.99	1023.22	0.83	0.08%
מעלה מעוף פרץ	126.89	124.55	0.31	0.25%
מפתן	89.11	88.26	0.11	0.12%
מקשה	862.22	854.88	0.64	0.07%
מרווח	437.39	433.32	-1.11	-0.26%
מרום צקת אגרח	102.69	101.26	-0.18	-0.18%
מרום	4144.17	4104.95	3.14	0.08%
מרכזית אגרח מדינה	96.18	95.37	-0.08	-0.08%
מרכזית מניות	71.15	70.55	-0.37	-0.52%
מרכזית מעוף	124.60	124.30	0.33	0.27%
מרץ	343.94	340.81	0.06	0.02%
משאבי טבע	75.61	74.17	-0.20	-0.27%
משתנים	246.25	245.43	-0.88	-0.36%
נגה	589.55	581.54	0.76	0.13%
נוף	325.32	322.68	1.10	0.34%
נטיף	1444.25	1428.08	1.57	0.11%
ניל	856.72	844.79	-0.35	-0.04%
נסיכה קונטיננטל	62.67	61.53	-	0.00%
נץ	214.86	213.99	0.57	0.27%
נשואה אגח חברות	125.30	124.38	-	0.00%
סגולה	256.65	251.89	0.52	0.21%
סיגמא גמישה	88.38	87.55	-0.82	-0.93%
סיון	174.59	172.12	-0.93	-0.54%
סימון אגרח	122.24	120.02	-0.55	-0.45%
סלע	963.56	955.28	0.80	0.08%
סער	142.90	141.25	-0.08	-0.06%
ספנות אגרח ק.	101.46	101.16	0.14	0.14%
ספנות קרן מניות	70.83	70.57	0.38	0.54%
עדיף	112.62	112.24	-0.27	-0.24%
עומר	158.60	155.77	0.10	0.06%
עידית	3109.28	3073.93	-3.60	-0.12%
עמדה 10	140.70	139.11	-0.34	-0.24%
עמדה אמריקאית	65.15	64.17	0.46	0.72%
עמדה יזמא	68.79	67.98	0.05	0.07%
עמדה כללית	162.92	161.06	0.05	0.03%
עמדה מעוף	138.59	137.38	0.43	0.31%
עמדה משולבת	217.65	216.03	0.26	0.12%
עמינל אגרח	98.85	98.03	-0.22	-0.22%
ענבל	132.65	132.39	0.01	0.01%
ענבר	141.75	139.09	0.36	0.26%
ערמון	155.57	152.58	0.05	0.03%
פיא	5645.40	5539.78	5.21	0.09%
פיא 2000	66.46	65.05	0.34	0.52%
פיא זינוק	61.91	60.74	-0.12	-0.20%
פיא מעוף	128.30	127.50	0.33	0.26%
פיא עולמית	75.40	73.53	0.74	1.01%
פיא פריים	96.06	95.32	0.01	0.01%
פיוניר אג חרל	96.74	95.10	-0.67	-0.70%
פיל	219.54	216.86	-0.21	-0.10%
פנתר	464.21	460.34	-1.94	-0.42%
פסגות 50	209.44	207.01	0.51	0.25%
פסגות גמיש	419.07	416.28	-0.03	-0.01%
פסגות חרל	96.53	94.01	0.76	0.82%
פסגות יציב	414.18	411.64	-1.09	-0.26%
פסגות כל חודש	103.61	101.77	-0.10	-0.10%
פסגות כל רגע	135.84	135.83	0.01	0.01%
פסגות לימיט	223.20	221.35	0.84	0.38%
פסגות מבט לשלום	90.64	88.94	0.35	0.39%
פסגות מדד	367.98	361.23	0.18	0.05%
פסגות מטרת	382.41	374.46	0.43	0.11%
פסגות מלכ"ר	314.79	312.12	0.32	0.10%
פסגות מניות	601.87	588.47	1.15	0.20%
פסגות משולבת	425.67	417.91	-0.27	-0.06%
פסגות עולם	121.34	118.63	0.20	0.17%
פסגות על קרן	65.55	64.20	0.45	0.70%
פסגות פוקוס	70.84	69.54	-0.14	-0.20%
פסגות תאגידים	358.77	352.19	0.39	0.14%
צבר	230.88	226.51	0.23	0.11%
צוק	265.63	264.30	0.31	0.12%
צמיד	3184.87	3125.86	5.20	0.17%
צמיחה אגרח מד	1382.82	1374.37	2.69	0.20%
צמיחה גמישה	2321.30	2306.78	2.96	0.13%
צמיחה יזמא	187.19	185.94	0.10	0.05%
צמיחה מניות	466.13	463.47	1.10	0.24%
קלע	623.99	620.89	0.18	0.03%
קפיטל חרל	103.89	102.12	0.91	0.90%
קפיטל מניות	83.20	82.09	-0.17	-0.21%
קשת	312.07	306.28	-0.93	-0.30%
רזא	137.29	134.60	0.34	0.25%
רימון	336.13	335.70	-0.12	-0.04%
רעם 90	298.63	292.41	1.17	0.40%
רשף	391.25	384.87	2.06	0.54%
שביט	465.60	463.82	0.40	0.09%
שחר	156.63	153.65	0.02	0.01%
שירה	1925.12	1911.39	2.95	0.15%
שמורה קס	101.66	0.00	-	-
שמיר	1016.92	998.09	2.55	0.26%
שסק	714.63	700.72	1.25	0.18%
שפע	183.57	181.96	0.56	0.31%
שקד	255.37	250.46	0.25	0.10%
תאנה	1120.63	1079.59	0.39	0.03%
תבל	894.73	882.87	4.59	0.52%
תדהר	2242.51	2230.84	1.59	0.07%
תוכנה ותקשורת	79.20	77.42	0.65	0.82%
תמוז	132.72	131.71	-0.02	-0.02%
תמריץ	77.29	75.87	-0.09	-0.12%
תנופה	273.75	268.81	0.54	0.20%
תפזה	734.70	720.56	0.98	0.14%
תפוח	492.03	488.93	0.45	0.09%
תרשיש	151.25	148.46	0.23	0.16%
תשרי	1355.28	1345.43	0.74	0.06%

* השינוי מחושב לפי מחיר הפדיון

[illegible]

משתנים נכון ליום 21.07.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.נ.	ת.כ.
קרדן השק 5	565	15	2.27	6650.00	37145.50
אגן	3797	-29	-0.07	-1040.00	-39377.20
מגן נפט 5	7806	-39	-0.05	-0.00	-0.00
מכטח שמיר	1326	-41	-3.30	-1200.00	-15903.60
מלל	458	-19	-4.40	-2400.00	-10992.00
מליבו 5	856	-13	-1.15	-750.00	-6390.00
עארא	4929	12	0.02	1925.00	94339.70
משוב	650	-7	-1.10	-5000.00	-33425.00
חולס	6997	-89	-1.12	-25.00	-1736.00
פריקלאס	2681	-20	-0.07	-360.00	-9573.00
כלכלית ים	1200	29	2.25	2400.00	28573.50
כלסו שיש	255	4	1.17	840.00	21476.00
פוסידון	1805	-25	-1.12	-1100.00	-19610.00
קורי אשראי	1725	-4	-2.22	-4400.00	-75660.00
כלל ביטוח	1747	38	2.22	477.00	82479.60
מבני תעשיה	382	-4	-1.10	-1120.00	-42776.00
בזק	540	-5	-1.10	-6630.00	-356562.00
ישרמקו יהש	166	-0.3	-2.20	-125100.00	-211383.00
אקרשטין תעש	584	22	4.40	2280.00	131736.00
ממן	783	21	2.27	3600.00	29826.00
	365	0	0.00	0.00	0.00
תגל יהש	488	0.8	1.17	2700.00	13393.00
אבנק יהש	56	3	5.57	24900.00	134925.00
רב בריח	1819	-37	-2.20	-1440.00	-26159.50
יעד	764	-4	-0.05	-0.00	-0.00
פורמולה	1763	-64	-3.35	-300.00	-5316.00
אורמת	816	50	6.65	2260.00	180968.00
אמבר יהש	128	0	0.00	2400.00	3072.00
[illegible]	-542	-28	-4.47	-4800.00	-27507.00
כלל [illegible]	218	6	2.27	17990.00	389648.00
כיתן	1200	-21	-1.17	-1920.00	-23025.60
אסם [illegible]	1763	22	1.12	1440.00	25141.50
מכתשים	1491	-23	-1.15	-2100.00	-31306.00
אגיס	2157	122	6.60	11840.00	250935.20
סמבור	828	6	0.07	1400.00	11676.00
אורגיןהשק	2932	-22	-0.07	-1360.00	-39971.20
נסיתל	2014	0	0.00	2160.00	43500.00
שקס	208	7	3.32	14250.00	29265.00
חברהלישר 1	26876	134	0.05	144.00	38312.04
חברהלישר 5	25962	0	0.00	19.50	5062.59
רומזין	3342	-112	-3.32	-1600.00	-53104.80
מישור החוף	820	-8	-1.10	-0.00	-0.00
יואל	239	5	2.20	7140.00	16667.00
אריח	791	34	4.45	2550.00	199332.00
איטונג	826	2	0.02	100.00	5340.00
ליבפייר 1	357	-33	-8.85	-660.00	-23760.00
בינלאומי 1	29764	222	0.07	65.00	19327.95
בינלאומי 5	28521	282	1.10	99.00	28236.07
לאומי ארז	1	0	0.00	0.00	0.00
לאומי	307	13	4.45	6150.00	199925.00
פת תעש מבכ	34027	1697	5.52	105.00	35354.55
כלל תעשיות	1937	-50	-2.25	-3660.00	[illegible]
אפריקה 0.1	383964	4730	1.12	45.00	[illegible]
אפריקה 1	359718	0	0.00	22.50	[illegible]
הכשרת ישוב	1398	21	1.15	13320.00	[illegible]
פרוד 5	2205	-11	-0.05	-720.00	[illegible]
טבע	[illegible]	1566	2.20	515.00	[illegible]
ים המלח	1106	22	2.20	3450.00	[illegible]
נייר חדרה	13821	-246	-1.17	-598.00	[illegible]
דלק	6000	-91	-1.10	-360.00	[illegible]
דיסקונט השק	21661	526	2.25	1092.00	[illegible]
נפטא	707	-5	-0.07	-1000.00	[illegible]
סיבון ריל	577	-3	-0.05	-2000.00	[illegible]
כור	23758	118	0.05	1702.50	[illegible]
פועלים	359	13	3.37	34000.00	[illegible]
טפחות רג	199161	0	0.00	95.00	[illegible]
מהדרין	14700	-416	-2.27	-109.00	[illegible]
פריון	14581	-147	-1.10	-156.00	[illegible]
כבלים	1629	0	0.00	1100.00	[illegible]
אלקו	9539	0	0.00	800.00	[illegible]
פועלים השק	10563	431	4.42	2295.00	[illegible]
נכסים בנין	21661	-219	-1.10	-104.00	[illegible]
אוסיף	8973	-160	-1.17	-375.00	[illegible]
יצוא	1505	0	0.00	700.00	[illegible]
כלל סחר	1029	3	0.02	1134.00	11592.60
אמריב	4241	-131	-3.30	-400.00	[illegible]
כללישראל 1	8991	-114	-1.12	-630.00	[illegible]
אידיבי אחז	1099	5	0.05	2355.00	[illegible]
עלית 5	1251	-16	-1.12	-4700.00	-59949.00
אלרון	10782	0	0.00	810.00	[illegible]
תאפ	851	-11	-1.12	-2400.00	-20428.00
פולגת ב	497	-10	-2.20	-1500.00	-7518.00
פספורט	219	-7	-3.32	-700.00	-15281.00
פטרוכימיים	691	-7	-1.10	-1250.00	[illegible]
פיבי	43245	848	2.20	341.50	[illegible]
אלביט	22555	-402	-1.17	-320.00	-75951.76
אורדן	375	-12	-3.30	-400.00	-1520.00
ספנות בנק	2639	39	1.15	1520.00	[illegible]
שופרסל	5578	26	0.05	375.00	[illegible]
אידיבי פתוח	61965	0	0.00	207.50	124963.55
פקר	13619	-567	-4.40	-96.00	-13352.36
תאת 5	461	-14	-3.30	-4000.00	-15368.00
טמפו	1379	53	4.40	6960.00	[illegible]
כללאלקטרונ	33754	-689	-2.20	-346.50	-116856.99
כהן פיתוח	795	-19	-2.25	-500.00	[illegible]
דנבאר 5	2531	-85	-3.32	-980.00	[illegible]
גרנית אב	126.5	-3.5	-2.27	-3600.00	-45156.00
שקס ברקן 4	136	-2	-1.15	-0.00	-0.00
יואל אגב 2	91	0	0.02	13500.00	12247.50
טבע אב 5	429	-5	-1.12	-630.00	-3472.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה הבאים לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים טעון בדיקה ואימות. כל החלטה על ידי המשתמש במידע נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי השקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

תבוסה מחפירה מול ליטא

אליפות אירופה לנוער

מאת עמית פז

נבחרת ישראל ספגה אמש תבוסה מחפירה בהפרש של 20 נקודות, במשחקה מול נבחרתה הלוחמת של ליטא, במסגרת אליפות אירופה לנוער בכדורסל – 88:68 (39:29).

אומנם אמש הוכח שוב שאין לכדורסל הישראלי עתיד מבטיח, לפחות בכל הנוגע לשחקנים צעירים, אבל קשה שלא למתוח ביקורת על משחקה של הנבחרת הישראלית ובעיקר על הכנתה הרשלנית לקראת האליפות.

שאף אחד לא ינסה לשכנע אותנו שגם נבחרת ישראלית פושרת צריכה לחטוף תבוסות בייתיות מול נבחרות כמו סלובניה וליטא. אין ספק, כי לראשי איגוד הכדורסל מצפה מלאכה קשה של הסקת מסקנות עם תום האליפות.

בינתיים, איבדה ישראל את הסיכוי האחרון שהיה לה להתמודד על המקומות 8־5 והיא תאלץ לשחק על המקומות 9־12.

הליטאים במשחק גבהן ניצלו עד תום את ההחטאות הרבות של הישראלים מקו העונשין, כדי לסיים את המחצית הראשונה עם יתרון של עשר נקודות. גם במחצית השניה המשיכה ליטא להחזיק ברסן המשחק, אבל בדקה ה־36 נדמה היה שהישראלים מתעוררים, לאחר שההפרש צומצם לחמש נקודות בלבד – 70:65, אבל אז החלו הליטאים בריצה מטורפת ובשלוש הדקות הסיום הם קלעו 18 נקודות ללא מענה וסיימו את המשחק עם נצחון מוחץ.

הרבו לקלוע לישראל: שטיין 21, דאנו 14, איל 10.

יתר תוצאות בית ב'

יוון – גרמניה 65:71
איטליה – סלובקיה 71:72

תוצאות בית א'

ספרד – תורכיה 61:81
רוסיה – אוקראינה 82:98
קרואטיה – צרפת 69:83.

היום באליפות:

תורכיה – רוסיה, צרפת – אוקראינה, סלובניה – יוון, קרואטיה – ספרד, גרמניה – ישראל, איטליה – ליטא.

ישראל שמינית באירופה

כדורמים

מלטה ניצחה בסופיה את ישראל 5:6, באליפות אירופה לכדורמים בבית ב', ובעקבות כך תפסה ישראל את המקום ה־8 מבין 12 נבחרות.

אוקראינה זכתה בתואר אלופת אירופה, לאחר שניצחה את בולגריה במשחק הגמר 4:5.

בדיקות המכס עלו לשר במשרתו

בראזיל במירוף

שר האוצר והמכס של בראזיל, אוזיריס לופס פילו, הודיע אתמול על התפטרותו, בעקבות לחצים בממשלה שהופעלו עליו כדי שיאשר את כניסתם לבראזיל של כוכבי נבחרת הכדורגל שזכתה בגביע העולם בכדורגל, מבלי שישלמו מכס על מטענם.

הכדורגלנים הבראזילאים, שזכו בפעם הרביעית בגביע העולמי, שבו מארה"ב עם מטען צבוע שמשקלו 17 טון. המטען הורכב בעיקר ממוצרי צריכה יום יומיים כבלי בית, מוצרי חשמל, מחשבים ומערכות סטריאופוניות.

איציק זוהר עשוי להישאר במכבי ת"א במקום לשחק באנטוורפן הבלגית. וכך, כמו שבמכבי חיפה ימשיכו עופר ובריקוביץ' לשתף פעולה, יעשו זאת בת"א זוהר והנמני. הקשר של זוהר לאירופה יהיה דרך גביע אירופה למחזיקות גביע (צילום: א. קנפר)

נא להכיר את יריבות ישראל בגביע אירופה

זלצבורג: קבוצת הייצוג של הכדורגל האוסטרי

לפחות שלוש קבוצות אירופיות יתארחו בישראל בסיבוב הראשון של משחקי גביע אירופה ● היריבה הקשה ביותר נכונה למכבי חיפה בגביע האלופות: קזינו זלצבורג, שנוצחה אשתקד בגמר גביע אופ"א לאינטר, וניצחה בדרך לגמר שתי קבוצות צמרת גרמניות ● בהרכבה שבעה שחקני הנבחרת האוסטרית, שהתמודד עם ישראל בגביע העולם ● אריס סלוניקי חזרה לאחרונה לצמרת היוונית ומנסה להתחזק ולהשתפר ותהווה יריבה עיקשה לב"ש ● קפלאויק מייצגת עיירה איסלנדית קטנה וצנועה, ולא צריכה להוות בעיה למכבי ת"א

יריבתה של מכבי חיפה בסיבוב הראשון בגביע אירופה לאלופות היא ספורט וראין קזינו זלצבורג מאוסטריה.

לחובבי הספורט שצפו במשחקי גביע אופ"א בשנה שעברה באמצעות תחנת הכבלים "יורוספורט" מוכרת הקבוצה האוסטרית החזקה, בעקבות העפלתה למשחק הגמר מול אינטר מילאנו האיטלקית.

נכון שהאיטלקים זכו בגביע, אבל האוסטרים השאירו רושם כביר. בדרך לגמר ניצחו שתי קבוצות גרמניות חזקות, איינטרכט פרנקפורט (רבע הגמר) וקרלסרואה (חצי הגמר). הישג חסר תקדים לכדורגל האוסטרי. בשמינית הגמר חלפה זלצבורג על פני משוכה גבוהה נוספת, ספורטינג ליסבון.

על פי משחקיה בגביע אופ"א אפשר היה לראות קבוצה חסונה, חזקה, מהירה וקשה לפיצוח, המפגינה את מיטב הסגנון האוסטרי, המוכר לנו. 1993 היתה שנה טובה ופוריה עבור המועדון, שהצליח לצאת מחוב בן 6 מיליון דולר. בסיום העונה זכתה הקבוצה באליפות אוסטריה, אחרי שלוש שנים רצופות כסגנית.

קזינו נוסדה ב־1933, ובשנה שעברה, במלאות לה 60 שנה חגגה כאמור עם העליה לגמר אופ"א והזכיה בתואר האוסטרי.

את הקבוצה מדריך המאמן הקרואטי הפרובלמאטי, אוטו באריץ'. מאמן בעל אישיות סמכותית ומושכת, שהושעה ממשחקי גביע אופ"א, אחרי שירק על החלוץ הרוסי של איינטרכט, סטראדוה.

לקבוצה שבעה שחקנים בסגל נבחרת אוסטריה, עימה התמודדה ישראל בקדם גביע העולם. השוער קונראד, הבלם וינקלהופר, שחקני הקישור פיירזינגר, ארטנר והוטר, וכן החלוצים פייפנברנר ואייגנר.

במקום שני הזרים בשנה שעברה, מרקיניו מבראזיל ויורצ'ביץ' מקרואטיה (מלך השערים), ישחקו בעונה הקרובה שני הזרים הקרואטים קוצ'יאן ומלארדנוביץ'.

האיצטדיון הביתי של קזינו, "לאהן" מכיל בקושי 15,000 מושבים (פחות מקרית אליעזר), אך בגביע אירופה מעתיקה הקבוצה את משחקיה לאיצטדיון פראטר בוינה.

■■■

גביע המחזיקות: קפלאויק

יריבתה הראשונה של מכבי תל־אביב בגביע אירופה למחזיקות גביע תהיה א.ב.ק קפלאויק מאיסלנד.

מדובר ביריבה נוחה, שהגיעה לגביע אירופה אחרי שנוצחה בגמר הגביע האיסלנדי לאלופה אקראנס. אבל האלופה אקראנס תשחק רק בגביע אופ"א, בגלל שיטת השיבוץ החדשה של גביעי אירופה.

קפלאויק היא עיירה קטנה בת 5000 תושבים, המרוחקת כחצי שעה נסיעה מעיר הבירה רייקיאויק.

בקפלאויק מגרש ביתי קטן וצנוע בעל 2000 מושבים. כמו מיועד לכל גברי העיירה. מועדון הכדורגל נוסד ב־1946. קפלאויק זכתה בקריירה שלה ב־5 תוארים באיסלנד. 4 תוארי אליפות: 64', 69', 71' ו־73'. ופעם אחת בגביע: 75'. מאז שנות ה־70 הגדולות ידעה עליות וירידות.

השנה מדורגת הקבוצה במקום השלישי אחרי 9 מחזורים. באיסלנד משחקים בקיץ שלנו. את הקבוצה מדריך המאמן פייטור פייטורסון בן 35, שחקן פיינורד בעבר. מנהיג הקבוצה הוא הקשר בן ה־32, רגנאר מרגייסון, בעל 46 הופעות בינ־לאומית. הזר של הקבוצה הוא מרקו טנטסיץ' מסרביה.

■■■

גביע אופ"א: אריס סלוניקי

יריבתה הראשונה של הפועל באר שבע בגביע אופ"א היא הקבוצה היוונית, אריס סלוניקי. את השם אנחנו מכירים דווקא מכדורסל. בכדורגל אין למועדון הישגים מרשימים במיוחד. העונה החולפת, 1993/94 היתה המוצלחת ביותר מבחינת אריס בשנות ה־80 וה־90.

שניים משחקני הקבוצה השתתפו במונדיאל במדי נבחרת יוון: השוער כריסטוס קרקאמאנים, שספג שני שערים מול ניגריה, וכן הקשר סאבאס קופידיס, שלא הספיק להותיר את רישומו.

בעונה הקרובה ישחק בקבוצה שחקן מונדיאל נוסף, שנרכש בימים אלה, הקשר אליאס סאבידיס.

ארבעה זרים משחקים באריס: המגן האלבני אירתור לקבלו, הקשר איואן מבראזיל, החלוץ זוראן לונצאר מקרואטיה והחלוץ ליובישה מילוייביץ' מסרביה. שניהם מבקיעים מצטיינים, שאמורים לסחוב את הקבוצה כולה קדימה.

מאמן הקבוצה הוא יורגוס פירוס, שחקן נבחרת לשעבר. כעוזר מאמן משמש כוכב אריס לשעבר, דינוס קואיס, שמהווה את סמל הקבוצה.

ההישג הגדול של אריס בגביע אופ"א נרשם ב־1980, השנה המוצלחת האחרונה עד 93: נצחון חוץ מדהים 0:3 על פרוג'יה מאיטליה (עם פאולו רוסי הצעיר) ותיקו ביתי 1:1. הנצחון הוביל אותה למפגש כפול עם סנט אטיין מצרפת, שניצחה ועלתה.

האיצטדיון הביתי של אריס מכיל 27,000 מושבים. תלבושת שלה מזכירה את בית"ר ירושלים: חולצות צהובות ומכנסיים שחורים.

טור דה פראנס

הקטע ה־18 של אוגרומוב, אך הטור של אינדוראין

אלוף הטור דה־פראנס שלוש פעמים הספרדי מיגל אינדוראין צועד לקראת זכיה רביעית בטור לאחר שהגדיל בקטע ה־18 בטור דה־פראנס את יתרונו בשניה. הוא סיים במקום השני בקטע זה למרחק 175 קי"מ כשפיגר ב־2.39 דקות אחרי המנצח אוגרומוב מרוסיה שעבר את המרחק ב־4 שעות 52:19 דקות. לאינדוראין עתה 7.22 דקות יתרון על הבא אחריו הצרפתי ריצ'ארד וירנק ואילו המנצח של הקטע ה־18 אוגרומוב עלה למקום השלישי כשהוא מפגר ב־8.55 דקות אחרי אינדוראין. לסיום, ביום ראשון, נותרו עוד שלושה קטעים ואם לא יקרה לספרדי משהו בלתי צפוי, הרי שהתואר הרביעי בכיסו. בתמונה: אינדוראין בודק בשלוה את האופניים שלו

קפטן מתיאוס תוקף את המאמן פוגטס

מתח בנבחרת גרמניה

קפטן נבחרת גרמניה בכדורגל, לותר מתיאוס תקף השבוע בראיון ליומון "בילד" את המאמן ברטי פוגטס ואמר כי הוא עשוי לפרוש מהנבחרת בגלל אי הסכמה עמו. מתיאוס אמר כי בעקבות כשלון הגרמנים להגן על הגביע העולמי לאחר הפסד ברבע הגמר לבולגריה (2:1) נוצר משבר אמון בין המאמן והשחקנים.

"במשך 15 שנים נתתי מעצמי לטובת הכדורגל הגרמני. אך כפי שהדברים התנהלו במהלך הגביע העולמי איני רואה מדוע אני צריך להמשיך" אמר הכדורגלן.

מתיאוס שלבש 117 פעמים את המדים הלאומיים סיפר עוד, כי ערב המשחק נגד הבולגרים הדליף פוגטס לכמה מהשחקנים על ההרכב הצפוי. "אני גיליתי זאת רק במקרה. כך שעלי להניח שאני בעיניו הקפטן הלא נכון".

הוא ממשיך: "איני רוצה לנפנף בוותק שלי, אך אם הוא (פוגטס) לא רוצה להעניק לי אחריות ואם אני חש שאיני חשוב עבורו משהו כאן שגוי. איני מציע שהמאמן יתחשב ברעותי, אך הוא צריך לפחות להאזין להן. במקום זאת הוא מעדיף לקבל עצות משחקנים אחרים".

מתיאוס תקף גם חלק מחבריו לנבחרת, אך לא ציין את שמותיהם. הוא אמר כי לפחות חלק מהם לא נראו כמי שמוכנים לתרום את המיטב מעצמם להצלחת הנבחרת.

מתיאוס השוהה בחופשה בהאוי נשאל האם יסייע לפוגטס לבנות את הנבחרת מחדש, לאחר שהמאמן הודיע כי הוא מתכוון להוליך את הנבחרת לקראת משימתה הבאה, אליפות אירופה ב־1996.

והוא ענה "אני חייב לתת אימון במאמני, ואני חייב לקבל אחריות. אם אחוש שאנשים פועלים נגדי אודיע, כי אין בכוונתי להמשיך ולהיות קפטן".

לראשונה בישראל טורניר "אלוף האלופים" בג'ודו

במסגרת שנת משחקי הפועל ה־15 ייערך לראשונה בארץ טורניר אלוף האלופים בג'ודו. הטורניר המאורגן ע"י מרכז הפועל, ייערך בשבת הבאה 30 ביולי באולם הספורט העירוני בהרצליה.

בטורניר יתחרו ב־2 משקלים בלבד עד 71 ק"ג ומ־71 ק"ג עד 95 ק"ג.

הטורניר ייערך בשיטת ליגה כששני הראשונים מכל בית יעלו לחצי גמר וגמר.

בטורניר ישתתפו כל אלופי ישראל בג'ודו. במשקל הראשון יתחרו 12 ספורטאים ביניהם גיא פוגל, ברוניסלב מלינסקי, גיל עופר, זאב שתיל, אריה שלי, צחי נחום ועוד, ובמשקל השני ישתתפו אורן סמדג'ה, יעקב והבול ועוד. יש לציין שהתחרות נערכת ב"חצי הדרך" שבין הזכיה במדליות באולימפיאדת ברצלונה בשנת 92 לבין המשחקים האולימפיים באטלנטה ב־96'.

נערה ניצחה את נובוטנה

הטניסאית הצ'כית יאנה נובוטנה הפסידה בטורניר ניו ג'רסי לנערה האמריקאית בת ה־17 גינו וסיליץ המדורגת 265 בעולם בשלוש מערכות: 2:6, 7:6, 6:2.

בטורניר בושינגטון הודחו מדורגים נוספים פרט לעמוס מנסדורף. היו אלו מליוואי וושינגטון מארה"ב ווין פררה מדרום אפריקה שהפסיד בשלוש מערכות לשכנו מזימבאבווה, בלק. סטפן אדברג הכניע את אנטוניץ' מאוסטריה 2:6, 1:6.

● בגביע הפדרציה בטניס לנשים בפרנקפורט עלו לרבע הגמר גרמניה, צרפת, יפן ודרום אפריקה. גרמניה גברה על סלובקיה 1:2, צרפת על איטליה 0:3 ובאותה תוצאה גברה יפאן על שוודיה. דרום אפריקה, המדורגת 14, ניצחה במפתיע את הולנד המדורגת שביעית, 1:2.

מנסדורף ושאר ההפתעות

שתי הפתעות נרשמו בטורניר הטניס בושינגטון בו נוצח הישראלי עמוס מנסדורף בסיבוב השני ע"י הניו־זילנדי ברט סטיבן 6:1, 4:6, 6:4. המדורג שלישי וויין פריירה מדרום אפריקה הודח ע"י ביירון בלייק מזימבאבווה 6:7, 6:4, 6:1 והמדורג תשיעי מאלווי וושינגטון הפסיד לדייויד וויטון 6:4, 4:6, 6:3.

המדורג שני שטפן אדברג ניצח בקלות את האוסטרי אלכס אנטוניטש' 2:6, 1:6.

תוצאות. נוספות: מרק רוסט (4) – מרקוס זוקה 6:3, 5:7, 6:7; איוון לנדל (7) – אוליבר גרוס 2:6, 4:6; ארון קריקשטיין (8) – אליס פריירה 2:6, 5:7; מכס וילנדר – יונאס ביורקמן 3:6, 2:6.

סקורהבי במו"מ עם לידס

חלוץ נבחרת צ'כיה, תומאס סקורהבי, אמר, כי הוא מנהל עדיין מגעים עם קבוצת לידס האנגלית, אליה הוא מבקש לעבור מגנואה האיטלקית. הוא הרגיש, כי ההצעה האנגלית אינה הגיונית וכי אינו רוצה להופיע בקבוצה בה יהיה שכרו נמוך יותר מאשר בקבוצה האיטלקית.

סקורהבי שצוטט בעיתון בפראג מצוי כרגע במחנה אימונים של גנואה בטרנטו. כפי שנמסר הציעה לידס לאיטלקים 4.68 מיליון דולאר תמורת החלוץ הצ'כי הידוע בכינוי "המפציץ".

איטליה ממשיך לקלוט את הכוכבים הגדולים ביותר

איטליה אמנם הפסידה בגמר גביע העולם לבראזיל, אולם טובי הכדורגלנים בתבל מככבים בליגה האיטלקית.

כמה פנים חדשות יצטרפו העונה. החלוץ הגרמני הבינלאומי יורגן קלינסמן עובר ממונאקו לגנואה במקומו של הצ'כי סקוראבי שעבר ללידס האנגלית. הקולומביאני רינקון מקבוצת אמריקה בקאלי לנאפולי והרומני דומיטרסקו עבר משורות האלופה הרומנית סטיאווה בוקרשט לברשיה במקומו של הקפטן האג'י שיצטרף ככל הנראה לברצלונה. גם החלוץ ראדוצ'יו יוצא ממילאן לאספניול, יריבתה העירונית של ברצלונה.

נבחרת החלומות החלה בהכנותיה

אליפות העולם בכדורסל

"נבחרת החלומות" האמריקאית מספר 2 החלה אתמול את הכנותיה לקראת אליפות העולם שתחל ב־4 באוגוסט. מאמן הנבחרת דון נלסון הבהיר לפני האימון את החשיבות שהוא מייחס לאליפות ומה הוא דורש מהם.

נלסון אמר כי חברות המיליונרים המרכיבה את הנבחרת האמריקאית, המופיעה לראשונה בהרכב של שחקני אנ.בי.איי באליפות העולם, עוברת קשה לקראת המשימה. "כל אחד מהשחקנים איבד לפחות 4 ק"ג ממשקלו במהלך האימונים," אמר נלסון לעיתונאים.

אליפות העולם בה זכו כדורסלני ארה"ב רק פעמיים בעבר תערך בין ה־4 ל־14 בחודש הבא בטורונטו ובהמילטון שבקנדה.

בנבחרת נכללים בין היתר שאקיל אוניל, אלונזו מורנינג, דריק קולמן, לארי ג'ונסון, שון קמפ ודומיניק וילקינס, רג'י מילר וקווין ג'ונסון.

זו הפעם השניה בתולדות הכדורסל האמריקאי שנבחרת של שחקני אנ.בי.איי מייצגת את ארה"ב בטורניר שכזה. קודם לכן הופיעה נבחרת החלומות 1 בטורניר האולימפי בברצלונה ולקחה, כמעט בהליכה, את מדלית הזהב.

לואיס ובובקה ייפגשו ברוסיה

משחקי הרצון הטוב

קרל לואיס וסרגיי בובקה, עד לא מכבר משני צידי המלחמה הקרה, ישתתפו בשבוע הבא פעולה ברוסיה באירוע הספורט הגדול מאז התפרקותה של ברית המועצות – משחקי הרצון הטוב שיערכו בפעם השלישית, בעיר סט. פטרסבורג ויפתחו בשבת הבאה ע"י הנשיא בוריס ילצין.

לואיס שוכה עד כה בשמונה מדליות זהב יתחרה בריצת 100 מטר וינסה להחזיר לעצמו את שיאו העולמי שנגזל ממנו ע"י חברו למועדון סנטה מוניקה, לירוי בורל, לפני כשבועיים. בובקה, שזכה ארבע פעמים באליפות העולם בקפיצה במוט, מתכוון לאיים פעם נוספת על שיאו העולמי.

משחקי הרצון הטוב נערכו לראשונה ב־1986 ביוזמתו של איל התקשורת האמריקאי טד טרנר, שנתיים לאחר שברה"מ יחד עם גרורותיה החרימו את המשחקים האולימפיים בלוס־אנג'לס.

ריצת 100 המטרים בה ישתתף כאמור לואיס תעמוד במוקד תחרויות האתלטיקה תרף העובדה שאלוף העולם הבריטי לינפורד כריסטי יעדר בגלל פציעה.

במסגרת המשחקים יערכו תחרויות ב־24 ענפי ספורט, כולל שחיה בה יפגשו שיאן העולם ב־50 מטר חופשי הרוסי פופוב את עמיתו האמריקאי הוותיק טום ג'אגר.

קובה משגרת למשחקים נבחרת איגרוף חזקה, כולל האלוף האולימפי פליקס סאבון. בהתעמלות תוביל את נבחרת הנשים של ארה"ב שאנון מילר, אלופת העולם בקרב רב.

הערב: ביסלט באוסלו

הערב תערך באיצטדיון "ביסלט" אוסלו תחרות האתלטיקה בהשתתפות כמה מהאתלטים הטובים בעולם. במוקד התחרות יעמדו נסיונה של האירית סוניה אוסליבן לשבור את שיאה בן חמש השנים של הרומניה פאולה איבן בריצת המייל.

מבקש להכריז על שני שחקנים כקדושים...

אורח בולגרי הציע תרומה לכנסיה האורתודוכסית, אם תכריז על שניים מהכדורגלנים שהלהיבו את ארצם בארצות הברית, המקום הרביעי בגביע העולמי, כקדושים.

סוכנות הידיעות הבולגרית מסרה כי קיריל דונב הבטיח לתרום רבע מיליון לב (5,000 דולר) למינזר בן המאה ה־19 במרכז בולגריה, אם יכריז על החלוץ חריסטו סטויצ'קוב והבלם פטאר הובצ'ב כקדושים.

דונב הבטיח להכפיל את הסכום אם ראש המינזר, הבישוף נסטור, יסכים שדיוקנאותיהם יצויירו על הקירות החיצוניים של הכנסיה.

המינזר עדיין לא השיב על הבקשה.

הבולגרי סטויצ'קוב, המועמד למעמד קדוש, מבקיע את השער המפורסם ביותר שלו במונדיאל, באותה בעיטת עונשין נפלאה לרשת גרמניה

באיראן אסור לנשים לבוא למגרשים

התאחדות הכדורגל האיראנית שבה ואסרה על נשים להגיע למגרשי הכדורגל כדי לצפות במשחקים, לאחר שלדעתה נכשל הנסיון שאפשר לנשים לצפות במשחקים מהיציעים. "לצערנו מספר קטן של צופים לא הצליח להתאים עצמו לשינוי, לפיכך לא נאפשר לאחיותינו להגיע לאיצטדיונים", אמר דובר של ההתאחדות לכתב העיתון "ג'ומהורי איסלמי".

האיסור על ביקורי נשים במגרשי הכדורגל הוחל ב־1979 עם המהפכה האיסלמית. בשבוע שעבר נערך באירן טורניר לנערים ובעקבותיו נכתב בעיתונות המקומית כי הוא גרם לקשר האסור על פי דת האיסלאם בין שני המינים.

קרוב ל־500 נשים חזו במשחקים בין נערי אירן והודו ובין נערי בחריין ואינדונזיה באיצטדיון "שאהיד שירודי" בטהרן. הן מוקמו במקומות נפרדים מ־2000 הגברים שחזו אף הם במשחק.

אולם יומיים לאחר תחילת הטורניר הודיעו השלטונות האיראנים על הטלת איסור צפיה על הנשים והציעו להתנחם בצפיה הכדורגל לחזות בהם בשידורים ישירים בטלוויזיה.

לא נמסר על מגע בין שני המינים באיצטדיון אך בעיתונים נאמר כי כמה מהנשים ניסו להשיג אוטוגרפים מהכדורגלנים הצעירים. בעיתון נכתב כי נוכחותם של צעירות במגרש בו מתרוצצים צעירים בני 15 בתלבושת ספורט נוגדת את הסטנדרטים האיסלמיים.

בולים מאת אריה לינדנבאום

ברוסיה – י. באבל ובישראל ה"רוסלאן"

משום מה חששנו שלא בקלות נזכה עוד בבולים עם דיוקנאות יהודים ברוסיה, אך מסתבר שלא היה צריך לחשוש. לא מזמן הופיעה שם גלויית דואר עם דיוקן הפסל אנטוקולסקי וכבר עתה הגיעה אלינו היישר ממוסקווה גלויה אחרת שהוקדשה שם לסופר היהודי יצחק באבל ויצחק בן עמנואל באבלא!

דואר רוסיה הנפיק במלאות 100 שנה להולדתו של באבל – איצאק עמנואלוביץ' (1894–) גלויית דואר עם בול מודפס ובמוסקווה הוטבעה חותמת אירוע מיוחדת המציינת מלאות 100 להולדתו. יום מותו של באבל אינו ידוע שכן הוא נעלם מאודיסה, עיר הולדתו, כבר ב־1938 ועקבותיו לא נודעו.

קיימת סברה שבאבל, שהיה סופר וקומיסר פוליטי ופעיל בגופים סובייטיים שונים, לרבות הבר בציקה, שמה של הבולשת הסובייטית בראשיתה, הוצא להורג באשמת טרוצקיזם.

כבן העיר אודיסה תיאר באבל את אודיסה היהודית המתבוללת ב"מעשה בשובך" ומתאר את הפוגרום באודיסה באוקטובר 1905 (תורגם לעברית), ואמנם האיור שעל גבי הגלויה המודפסת מתאר ילד עצוב עם יונים מעל ראשו וגם בידיו. בבול שעל הגלויה מופיע דיוקנו של באבל וכן השנים 1984־1941, השנה שהרוסים מייחסים למותו.

ב"חיל הפרשים" תיאר באבל את הווי הצבא האדום והתיאור לא היה לרוחם של הקומיסרים והגנרלים, שכן בספר השף באבל את האכזריות במלחמת האזרחים, בה נלחמים אב בבנו ואחים זה נגד זה. תיאוריו זכו לביקורת קשה במיוחד על־ידי הגנרל בודיוני, שתחת פיקודו שירת באבל בחיל הפרשים.

באבל נולד למשפחת סוחרים יהודים ועד גיל 16 קיבל חינוך יהודי־מסורתי.

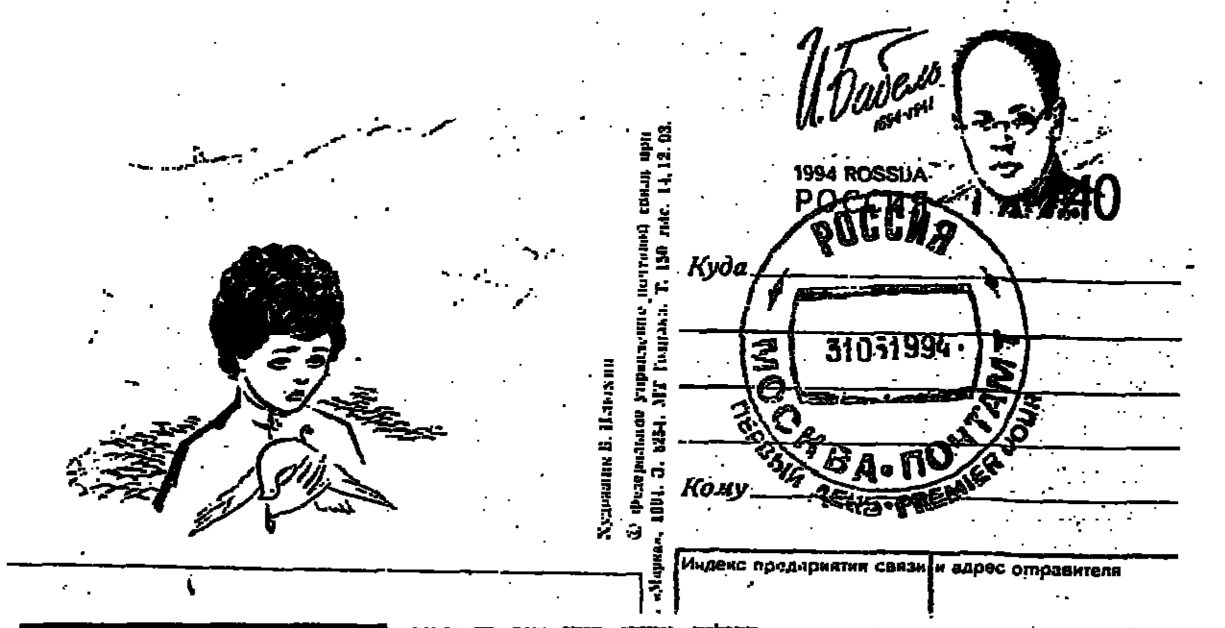

העלייה השלישית והרביעית

את העליות לארץ ישראל בתקופה המודרנית סופרים משנת 1882, שנת העלייה הראשונה. עד מלחמת העולם הראשונה עלו לארץ־ישראל בני העלייה

הראשונה והשנייה. בין השנים 1914־1918, ימי מלחמת העולם הראשונה, לא היתה עלייה, הגל החדש של עולים בא עם העלייה השלישית ב־1919 שנמשכה עד 1923. עלייה זו התאפיינה בהרכבה החלוצי, שכן מתוך 34 אלף העולים, רובם היו חלוצים צעירים שבאו ללא רכוש וביקשו לתרום כאן תרומה אישית להקמת היישוב היהודי בא"י.

השירות הבולאי ינפיק כבר בחודש אוגוסט שני בולים מיוחדים לציון העלייה השלישית והרביעית, וד"ר מרדכי נאור כתב סקירה מיוחדת בנושא זה שתלווה את הופעת שני הבולים.

בין השאר הוא מציין שראשוני העלייה השלישית באו באוניה "רוסלאן" שהביאה לנמל יפו 671 נוסעים, חשובים והורים שגורשו על־ידי התורכים בצירוף עולים חדשים. בין הבאים ב"רוסלאן" היו סופרים, רופאים ואישי ציבור ויש הרואים במעפילי "רוסלאן" המעפילים הראשונים.

גדוד העבודה על שם יוסף טרומפלדור, שהוקם ב־1920, הוא מבאי אותה עלייה.

העלייה הרביעית היתה שונה במידה רבה, שכן חלק גדול מן העולים לא היו חלוצים אלא אנשים מבוגרים יותר בעלי משפחות והון פרטי. הם עלו ברובם מפולין בשל הרעת התנאים הכלכליים שם בימי שר האוצר הפולני גרבסקי שגזר גזרות כלכליות. עולים אלה ביקשו לקיים אורח חיים עירוני רובם התמקמו בעיר תל־אביב שהפכה בתוכם מעיירה לעיר. כ־40% מ־60,000 העולים התיישבו בתל־אביב והשאר במושבות שמסביב. העלייה הרביעית זכורה הן בשל גל העולים הגדול וצמיחתה של תל־אביב והן בשל המשבר והירידה מן הארץ במיוחד בשנת 1928.

הבולים עוצבו בידי דוד בן הדור ויופיעו בערכים של 1.40 ו־1.70 שקל. הבולים מתארים אלמנטים אופייניים מתוך שתי העליות כמו האוניה "רוסלאן" וסיסמת העולים ביידיש "נגאל את העמק" ובית הספר "אחד העם" בתל־אביב והקמת בית החרושת ללבני סיליקט.

תיקון טעות

אנו מודים לקוראנו ויקטור קלמהולץ על שהסב תשומת לבנו לטעות בפירסום חותמת דואר איטלקית, במדורנו בשבוע שעבר.

המדובר בחותמת שהוטבעה במקום בשם פוסה ארדיטינה ליד רומא, בה נרצחו באכזריות כ־200 בני אדם בסוף מלחמת העולם השניה, סמוך לכניסת האמריקאים לאיטליה.

כמובן, הוספינו החותמת מציגה קורבנות הטבח ושם המקום ולא שם ספורטאי יהודי. ה"35" בא לציין את מספר היהודים בטבח ולא גילו של הספורטאי. חן חן למר קלמהולץ.

דולפינים באיי סולומון

שמה של סדרת הבולים האחרונה בדואר איי שלמה הוא "הדולפינים של סולומון". בסדרה 5 בולים בערך נקוב של 8.25 דולר (מקומי).

חותמת אירוע לשיחות עם ירדן

שיחות שלום בין ישראל לירדן, שהחלו השבוע בעין עברונה, שבערבה, צוינו בחותמת אירוע מיוחדת.

דואר ישראל הטביע ב־18.7.94 חותמת מיוחדת בבית הדואר המרכזי שבקניון האדום באילת (לא ידוע לנו אם גם בצד הירדני ראו להנציח את המאורע בחותמת בולאית מיוחדת).

מפאת קוצר הזמן מן ההודעה ליום המפגש של שר החוץ שמעון פרס וראש ממשלת ירדן, הבטיח השירות הבולאי שלמעוניינים ניתנת אפשרות לרכוש מעטפות מוכנות גם אחרי תאריך המפגש, בכמות שלא פחות מ־5 מעטפות בסך של 11.10 ש"ח, בהמחאה לשירות הבולאי, שד' ירושלים 12, יפו.

בתורכיה – איינשטיין

תורכיה הנפיקה במסגרת בולי "אירופה המאוחדת 1994" שני בולי מדענים – פרופסור אלברט איינשטיין ומאדאם מרי קירי.

גם חתולים

השנה היא, כמובן, שנת הכלב בלוח הסיני ומדינות שונות הנפיקו בולים עם כלבים גזעיים. מסתבר שנמצאו כאלה שביקשו לא לקפח את החתולים והנה מבה גדולה של בולי חתולים.

באיי ניוויס הופיעה דפית זכרון עם שמונה חתולים המעוררים ללא ספק חיבה יתרה...

25 לנחיתה על הירח

השנה מציינים מלאות 25 שנה לנחיתה הראשונה של האמריקאים על הירח. זו כמובן עילה מכובדת לשפע בולי דואר בעולם כולו, בחלקם עם תצלומי תמונות מתוך הנחיתה ובחלקם דיוקנאות מדענים שליוו את המחקר עד ליום הגדול של הנחיתה על הירח.

ברידג' / ארנונה שפאן

שיגרת האלופות

אתם משחקים, מויקים ומבצעים בקושי חוזה סטנדרטי ולא מסובך ומשמים לרווחה כאשר תוצאה חיובית נרשמת לזכותכם.

לעומת זאת, אצל האלופות, ידים מסובבות מסוג היד הבאה, ממש בשפכות, ללא היסוס. היד הבאה שוחקה באליפות אירופה האחרונה שהתקיימה בפינלנד. כשהקבוצות המתחרות הן נבחרת פינלנד (אלופת העולם) ומולה נבחרת אנגליה (סגנית אלופת העולם).

מערב	צפון / דרום	מזרח
	♠10 5 3 ♥9 6 ♦10 3 ♣10 8 7 5 4 2	
♠2 ♥J 8 7 5 ♦Q J 9 8 6 4 ♣A Q		♠A K 9 ♥10 4 3 2 ♦A 5 ♣K J 3
	♠Q J 8 7 6 4 ♥K Q ♦K 7 2 ♣9 6	

מחלק: דרום
פגיעים: אף אחד
ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 ספייד	2 דיאמונד	--	2 הארט
--	4 הארט	--	4 בלי שליט
--	5 דיאמונד	--	6 הארט

ברור לכולנו שעל הכרוז לבסס לקיחה בהארט ולקיחה בספייד וחסל סדר הסלם. אולם לא כך חשבה הכרוזה הפינית שישבה במזרח (לא סתם הפכים לאלופים). דרום הוביל במלכה ספייד הכרוז זכתה במלך, המשיכה באלוף הארט, ולאחר ההכרזה ברור לה שכל העקודות נמצאות בדרום, ולכן ברור שהעקיפה בדיאמונד תיכשל, לכן המשיכה בדרך הבאה, היא שיחקה את האלוף ספייד, חתכה את התשיעית ספייד בדומם, המשיכה באלוף קלאב ובמלכה קלאב, כשהיא לוקחת את המלכה עם המלך בידה, והמשיכה בנסיך קלאב, דרום מנע בלחתוך המצב היננו כזה:

מערב	צפון / דרום	מזרח
	♠-- ♥6 ♦10 3 ♣10 8 7	
♠-- ♥J 8 ♦9 8 ♣--		♠-- ♥10 4 3 2 ♦A 5 ♣--
	♠J 8 ♥K ♦K 7 2 ♣--	

עתה שיחק הכרוז הארט, דרום זכה בלקיחה ונאלץ לשחק ספייד או דיאמונד. אם ישחק ספייד, יחתוך הכרוז בדומם וישליך את הדיאמונד מידו והחוזה מבוצע. לעומת זאת אם דרום ישחק דיאמונד, זוכה הכרוז עם המלכה שבדומם, והחוזה מבוצע בכל מקרה.
ככה זה כשהאלופים מבצעים חוזה.

שחמט / אלון שולמן

כישרון שחמטאי בסכנה

מאז עדש קיומה של המדינה הפגינו ומפגינים שחמטאיה הצעירים של ישראל כושר וכישרון בלתי מבוטלים, ותקצר היריעה מלתאר את רשימת הישגיהם בזירה הבינלאומית. אולם דבר־מה קורה לשחמטאי שלנו בהגיעו לבגרות ומדאיגה העובדה שהישגים של הבוגרים נופלים מאלה של הצעירים. לפני 11 שנה שיחקה נבחרת צעירה של הפועל הרצליה בתחרות בינלאומית לנוער עד גיל 15 בפאריס. בתחרות השתתפו שחקנים כמו: לאוטייה, לרץ ועוד שחקנים שהם כיום רבי־אמנים ואמנים בינלאומיים מן הצמרת העולמית לגילם ואילו אנו אנה הגענו? מבלי להפחית בהאורה מכשרונם של לאוטייה, לרץ ודומיהם. אין ספק שיש בישראל כשרונות לא מבוטלים המסוגלים להגיע להישגים מצויינים לא פחות. הבעיה המרכזית של השחמטאי הצעיר היא הגיוס לצה"ל בגיל 18, המנחית מכת מוות על הקריירה של כל שחמטאי מבליח, דווקא בגיל בו היא יכולה לנסוק.

הבעיה של הגיוס משותפת לספורטאים צעירים בכל ענפי הספורט ולשם כך מקצה הצבא לכל מחזור גיוס תקן של מספר ספורטאים אשר בהתאם להמלצת רשות הספורט מקבלים מעמד של ספורטאי מצטיין בצה"ל. ספורטאי מצטיין משרת שירות צבאי מלא אולם הוא זכאי להקלות בתנאי השירות אשר מאפשרות לו להמשיך בשיגרת תחרויות ואימונים. הקריטריון המינימלי המאפשר לשחמטאי להתמודד על התקן הוא דרגת אמן־בינלאומי ומד־כושר 2350.

האמן הבינלאומי דובי צפרוני המתגייס ב־7.8 לצה"ל עונה על הקריטריונים המקצועיים מעל לכל ספק. דובי השיג את דרגת האמן הבינלאומי בגיל 16! לאחר שבאמתחתו הכתרים של אלוף ישראל לילדים 1987 ואלוף ישראל לקאדטים 1990. הצעיר המצטיין השתתף כבר ב־10 תחרויות בינלאומיות לבוגרים בארץ ובחו"ל כולל באליפות ישראל וזכה מול רבי־אמנים רבים.

לאחר שעמד בקריטריונים של האיגוד הישראלי לשחמט לקבלת ספורטאי מצטיין הופנתה הבקשה לרשות הספורט בצירוף המלצת אגודת "הפועל" הרצליה (אשר בשורותיה משחק צפרוני בליגה הלאומית) ומאמנו רב־אמן אלון גרינפלד.

הבקשה הוגשה ב־2.6.94, חודשיים לפני הגיוס כשבטופס הבקשה מצויין מפורשות שניתן להגיש את הבקשה עד חודש מיום הגיוס. על אף המצויין לעיל נתקבלה תשובה מרשות הספורט שהבקשה הוגשה באיחור וכי רשימת השמות המלאה הוגשה לשלישות הראשית יומיים קודם.

למותר לציין את התסכול הרב של הספורטאי העונה על כל הקריטריונים המקצועיים, מגיש את הבקשה בזמן ונוחל מפח נפש העלול להביא להפסד קריירה של כישרון גדול.

עובדה מדאיגה נוספת היא שבמחזור אוגוסט (שהוא הגדול ביותר) לא קיבל אף שחמטאי מעמד ספורטאי מצטיין ויש בכך פיחות מדאיג במעמד השחמט בקרב ענפי הספורט בארץ. (נוסף לעובדה שזו השנה השנייה ברציפות שלא מתקיימת אליפות צה"ל).

כמוצא אחרון פנו ההורים והאגודה לסגן שר החינוך הממונה על הספורט ח"כ מיכה גולדמן, אשר הצהיר פעמים רבות על החשיבות הגלומה בטיפוח כשרונות בספורט במסגרת צה"ל, למען יטפל אישית בעניין. כולנו תקווה שהסגן הכנסת גולדמן יתקן את המעוות...

שח קיץ נתניה

לאחר הפסקה של 3 שנים (אשתקד עקב המכביה) חודש האירוע במלון "מרגוע", ניצח האמן הרמת־שרוני משה כגען. המורה למתמטיקה בן ה־49 זכה בשבוע שעבר ב־38,000 ש"ח כשפתר (שוב) את חידת המיצר, צבר 7.5 מ־9 (אלוף "הפועל") הקדים בבוכהולץ את אבישי לאור ואת הנער המוכשר ירון הדס. אחריהם: זיגמונד פלקוביץ 6.5, אלה פיטס ואיגור בלטר 6. השתתפו 40 שחקנים.

בתחרות המשנית (32) ניצח מיכאל וישנבצקי 7 מ־9 לפני מרדכי לייטהיין ויעקב סורוצקין 6.5. באליפות הבזק ניצח רמי סופר ובשח אקטיבי – אלכס רבינוביץ. ניהלו אבי דודנר וטל גוד.

פועלי כל העולם – שחקו

באליפות ספורט הפועלים עליה דיווחנו לפני 3 שבועות, שנערכה בעיירה הפינית האלקאקוסקי (200 ק"מ מהלסינקי) השתתפו 6 קבוצות. הרמה היתה גבוהה מהרגיל עקב הצטרפותם של ארגוני עובדים מהגוש המזרחי לארגון ספורט הפועלים. ניצחה המארחת ק"ב "TUL" מפינלנד שצברה 12.5 מ־20 ו־2־3 אסטוניה ורוסיה 12, 4־5 Intel (פורטוגל) ו"הפועל" ישראל 10, איגוד הפועלים של בולגריה סבל מהעדרם של סטויצ'קוב וחבריו וצבר 3.5 נק' בלבד. סטפן ועודי גלר צברו 3 מ־5 כ"א, קורלשיין 1.5, יורם תמרי 2.5.

ישראל גברה על פורטוגל ובולגריה, סיימה בתיקו עם אסטוניה, והפסידה לפינלנד ולרוסיה.

בקונגרס שנערך במקום אושרה ישראל כמארחת האליפות האישית ב־95 באשקלון ואסטוניה קיבלה אופציה לאירוח האליפות הקבוצתית ב־96. אורח במשחקים היה נשיא פיד"א קמפומנס המסיים באולימפיאדת סלוניקי את כהונתו. אילו "קפטן" פורטוגל היה האמן הבינלאומי דוראו אחד המתמודדים בסלוניקי לתפקיד נשיא הפיד"א. דוראו שהוא אוהד ישראל מושבע יתמודד על התפקיד מול מקרופולוס היווני וקאמלי הצרפתי.

הישג לאנה סגל

אנה סגל מישראל זכתה להישג נאה כשהגיעה למקום רביעי באליפות העולם לנערות עד גיל 20. זהו כמדומני ההישג האישי הטוב ביותר של שחמטאית ישראלית עד כה. באליפות שנערכה בעיר הצ'כית ליטומיסל השתתפו 30 שחקניות. זכתה באופן משכנע האמנית הבינלאומית סילביה אלכסייבה בת ה־20 מבולגריה שצברה 9 מ־11. שניה הגיעה בהפתיע השחקנית הבלתי מדורגת אינגה חורטסילאבה מגרוזיה 8, 3. יליגה דניאליאן בת ה־15 מארמניה 7.5, 4־5. אנה סגל (ישראל) וקובאלייבסקאיה (רוסיה) 7, 6־9. אנדריסקי (הונגריה), דאריקינה (ליטא), הגאורובה (סלובקיה), מלמד (אוקראינה, מישהי מסלובניה) 6.5.

הישג לאמיל סוטובסקי

האמן הבינלאומי הישראלי הצעיר הגיע למקום 4־5 בתחרות הבינלאומית הפתוחה החזקה שנערכה בליובליאנה (סלובקיה). השתתפו 160 שחקנים ניצחו "הטרויקה" טבשניקוב (רוסיה) זגרבלני (אוזבקיסטן) ודרגונוב (רוסיה) 7.5 מ־9, 4־5. סוטובסקי ושר (רוסיה) 7, ריסקין (רוסיה הלבנה), באולה (סלובקיה), בודמאקין (רוסיה), צ'באלו (קרואטיה), לאנקה (לטביה), ודודוב (אוקראינה) 6.5.

מאוצר התחבולה

גיפסליס – סאבורובסקי
1961

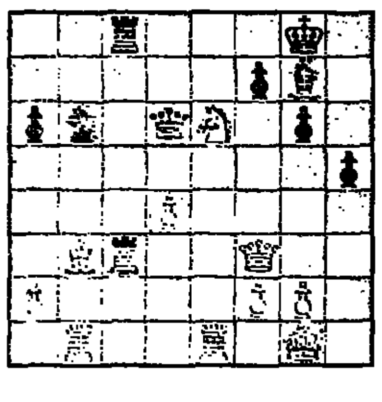

1. מהו7+! מהו7. 2. פ5ד + + מד6. 3. פ4ה+ מה7. 4. פ6ד+ מד6. 5. צ6ה+ מג7. 6. צ7ה+ ולכן זכה.

אליפות ההתיישבות העובדת

תתקיים בין ה־8–11.8.94 במדרשת רופין. בתוכנית 7 סיבובים שוויצריים והעלות כ־200 ש"ח, הכוללת כלכלה ולינה.

פרטים: טל': 03־6951407 (הקבה"א), 03־6927638 (תרבות תק"ב).

גילתק

הודעה על אסיפה כללית שלא מן המניין

ניתנת בזה הודעה לבעלי המניות של החברה, גילתק תקשורת בע"מ, בדבר כינוס אסיפה כללית שלא מן המניין, ביום א' ה־14 באוגוסט 1994 בשעה 10:00 במשרדי החברה, שברחוב הפרדס 11 איזור התעשיה, אזור.

סדר היום של האסיפה הכללית שלא מן המניין:
1. קבלת החלטה מיוחדת בדבר שינוי תקנון החברה.
2. הגדלת הון החברה ב־10,000,000 ש"ח כך שיעמוד על 25,000,000 ש"ח ע.נ. שיהיה מורכב מ־25,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח כל אחת.

ניתן לעיין בנוסח ההצעה לשינוי התקנון במשרדי החברה בשעות העבודה המקובלות.

בעלי המניות רשאים להצביע אישית או על ידי בא כח, ובמקרה של בעל מניה שהוא תאגיד, על ידי אדם שהורשה לייצגו, כאמור בתקנון ההתאגדות של החברה. את מסמכי המינוי של בא הכוח או הנציג יש לערוך בכתב, כנדרש בתקנון ההתאגדות של החברה ולהפקיד במשרדי החברה, בכתובת האמורה, 48 שעות לפחות לפני האסיפה או האסיפה הנדחית לפי העניין.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה בשבוע אחד לאותו יום באותה שעה ומקום. אם לאחר מחצית השעה מהמועד הקבוע לאסיפה הנדחית, לא ימצא מנין חוקי, כי אז שני בעלי המניות, הנוכחים בעצמם או על ידי באי כחם יהוו מנין חוקי.

קבלת מודעות אבל
דבר
177-022-9977
מכבדים כרטיסי אשראי
לוח ומסחריות
24 שעות ביממה
בחיוג חינם

מטבעות מאת אריה לינדנבאום

הופיעו עדינרים עם מטבעות דינר מכסף

מדליות ומטבעות שלום כבר הופיעו אצלנו ואפילו אף מוגדרת כמדליית שלום עם מצרים. במרוצת השנים הופיעו כמה פעמים פריטים נומיסמטיים לקראת השלום המיוחל הן בחברה הממשלתית למטבעות ומדליות והן ע"י גופים פרטיים. עתה צפויה הנפקה נוספת, ממלכתית, אולם בשלב זה נמסרו פרטים לגבי הפילטלית בלבד.

אמנם, הופיע אצלנו פריט נקוב בדינרים, אך הוא לא קשור בדינר הירדני דווקא, אף־על־פי שהדינר הירדני הוא עתה מטבע עובר לסוחר, כמעט גם אצלנו.

החברה הממשלתית למטבעות ומדליות הנפיקה זה עתה פריט חדש ובלתי שיגרתי בשם עדינר, הכוונה לעדיליונים עם מטבעות דינר אמיתיים מכסף.

דינרי הכסף המשובצים בעדיליונים היו הלך חוקי בארץ ישראל בין המאה השניה לפנה"ס למאה השלישית לספירה, תקופה בה היתה ישראל פרובינציה של האימפריה הרומית. הדינרים שבתוך העדיליונים, שגילם כאלפיים שנה, התגלו בחפירות ארכיאולוגיות באזורנו. כל עדיליון הוא למעשה יחיד בצורתו. כיוון שהמטבעות מתקופת הרומאים יוצרו ידנית, אין למעשה שני מטבעות הזהים בכל זה לזה. גם אופן השחיקה של כל מטבע שנמצא והובא לשיבוץ ע"י החברה למטבעות הוא שונה, כך שכל עדיליון הוא יחיד במינו ובסוגו בעולם. כל המטבעות נמצאו באיזור הים התיכון. עתה כמות מן השלל משובצת במספר דגמי מסגרות זהב, בשמות שונים: "אודם חן" זו מסגרת עם אבני רובין; שתיים האחרות נקראות עדינר "חמה" ועדינר "גור".

סידרה נוספת של מסגרות עדינרים (משובצים במסגרות מזהב 14 קראט), כבר מוצעת:

מסגרת "ציפורנות" – 1037 ש"ח
"סהרורה" – 963 "
"משושה" – 963 "
"מערבולת" – 931 "
"עטורה" – 815 "

מדליית כסף לכנס הנומיסמטי

הכנס הנומיסמטי הבינלאומי שנערך השנה במוזיאון ארץ ישראל, בהשתתפות מציגים ואספנים רבים, צוין במדליה מיוחדת, המופצת ע"י החברה הממשלתית למטבעות ומדליות. מדליה מיוחדת זו הוטבעה בכסף בקוטר 19 מ"מ, במשקל 3 גרם. בפני המדליה חותם עברי מן המאה השביעית לפנה"ס. בגב המדליה – חמישה מטבעות ומדליות שהונפקו ע"י החברה. העיצוב הוא של גנן קרס המבלטים של קריצמר, ירושלים.

תשובות

אכן, הונפק בבריטניה מטבע בן שתי לירות שטרלינג, אבל הכוונה למטבע זיכרון שהמטבעה הממלכתית הבריטית הטביעה במלאות 300 שנה ל"בנק אוף אינגלנד".

במטבע מופיע דיוקן המלכה אליזבת השניה, ובציור השני – הכתר המלכותי וציון השנים 1694־1994.

★★

"הפרוטה והירח" זו סידרת מטבעות נוסטלגיים. החברה למטבעות ומדליות מפיצה עתה סידרה באלבום מיוחד הכולל מטבעות משנותיה הראשונות של המדינה. בסידרה אחדים שבעה מטבעות פרוטה, מטבע 1 מיל מתקופת המנדט הבריטי ומדליית הפרוטה והירח מנחושת־ניקל (בלעדית לסידרה זו בלבד).

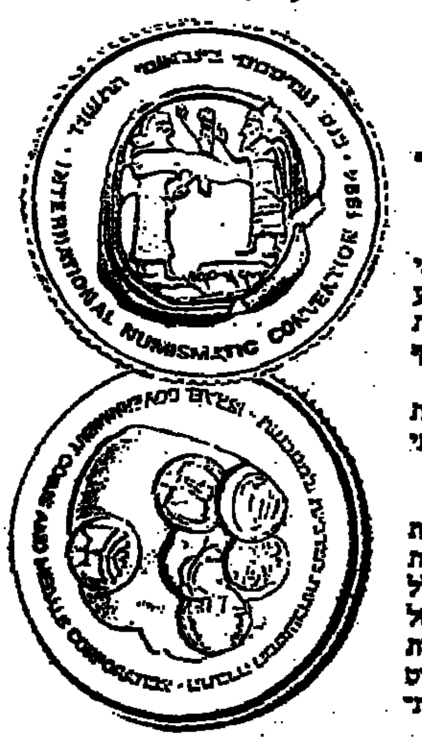

ביום האזכרה של סבתה נטמנה חלי פוקס בת ה־13 בחלקת הקבר שנועדה לסבה

חלי נהרגה שלשום מפגיעת רכבת ושני בני דודיה נפצעו קשה

מאת אורי שרון

בשעה שבה אמור היה להיערך טקס האזכרה לסבתא רחל, במלאת 11 שנה למותה, כרו בני משפחת תורג'מן את חלקת הקבר הצמודה, שנועדה לבעלה הקשיש בהגיע יומו, וטמנו בה את נכדתם בת ה־13 וחצי, חלי פוקס, הקרויה על שם סבתה.

חלי נהרגה שלשום אחר הצהריים מפגיעת רכבת הנוסעים "טופה" כשהיתה בדרכה, יחד עם ארבעה מבני משפחתה, מחוף הרחצה במבואותיה הדרומיים של חיפה לבית הסבתא שבצד הכביש הראשי לתל־אביב.

בתאונה נפצעו קשה דודניה של חלי, סמל השריון נדב הררי בן 20 מהיישוב אדורה שבהר חברון וחן פניני בת החמש, אף היא מאדורה. שני הדודנים האחרים שהיו עימם, טל הדר בן השמונה ואחותו אופיר בת החמש מקרית־גת, הוכו בהלם. "כולם מתו. קח אותי הביתה, אני רוצה לישון", מלמל טל באוזני אביו, שחש למקום התאונה יחד עם שאר בני המשפחה המבוהלים. אתמול לא ניתן היה לדובב את טל ואת אחותו.

סיפרה דודתה של חלי, מרים פרידה: "כל המשפחה באה לבית הסבתא בכניסה לחיפה, לערוך לה את האזכרה. בערב היינו אמורים לקיים את הטקס ברידה ולמחרת (אתמול) לעלות לקברה. אחר הצהריים ישבנו על המרפסת המשקיפה על המסילה שמעבר לכביש. ראינו את הרכבת באה מחיפה, עוצרת ואחרי זה צופרת. באה שכנה ערביה ואמרה שבטח קרה שם משהו. כולם שאלו איפה הילדים ורצו למטה. ראיתי את הילדים, אבל המשטרה לא נתנה לי להתקרב".

בני המשפחה סיפרו, כי סמוך לשעה 16 ביקשו חלי, טל, אופיר וחן ללכת לחוף הים הסמוך ונדב הצטרף אל הילדים כדי להשגיח עליהם. כעבור שעה היו החמישה בדרכם חזרה לבית הסבתא. היה עליהם לחצות את המסילה, לטפס על סוללת העפר ולחצות את הכביש הראשי הסואן.

נראה כי חלי נטלה בידיה את טל ואופיר והעבירה אותם את המסילה. מיד שבה על עקבותיה, נטלה את חן הקטנה, וחצתה שוב את המסילה בלוויית נדב. אולם מצדה השני של המסילה נחפרה תעלה עמוקה לצורך הנחת מסילה נוספת, והחמישה החלו ללכת, ככל הנראה, לאורך המסילה לכיוון דרום, בחפשם נתיב לעבור את סוללת העפר שלשמאלם. לפתע הגיחה מאחוריהם רכבת הנוסעים הדוהרת השקטה. נדב התעשת, דחף את חלי ואת חן אל מעבר למסילה, אך היה זה מאוחר מדי. דיירי הבניין הסמוך טענו אתמול שהרכבת לא צפרה לפני שנעצרה, בניגוד לגירסת הנהג.

חלי, שהוריה גרים בטבריה, התגוררה בשנים האחרונות בבית דודתה מרים פרידה בחיפה, בגלל מחלת הלב של אמה רות. היא נרשמה ללימודים בכפר עליית הנוער באלוני יצחק שבשרון, וכבר החלה בסידוריה האחרונים לקראת המעבר לשם. אתמול דפדפה האם רות באלבומי התמונות, מהם ניבטה אליה בתה במלוא יופיה.

נדב הררי מאושפז ביחידה לטיפול נמרץ בבית החולים רמב"ם בחיפה. הוא נפגע בראשו ובחזהו ונותח במשך שש שעות. מצבו עדיין קשה. חן פניני, שנפגעה בטחול ובריאות, מאושפזת ביחידה לטיפול נמרץ ילדים. היא נותחה במשך ארבע שעות ומצבה יציב.

מהמשטרה נמסר שחקירת התאונה נמשכת, וכי נהג הרכבת אמר בחקירתו כי הבחין בילדים, צפר ובלם. עוד מסרה המשטרה, כי לאורך המסילה נמתחו חוטי מתכת כדי למנוע גישה אליה. מדובר בקטע של עיקול לאורך 300 מטרים, ששדה הראייה בו גרוע.

דובר הרכבת, דוד גולן, מסר, כי "במקום ישנן גדרות הפרדה ושלטי אזהרה האוסרים כניסה והליכה בשטח המסילה. להולכי רגל אין מה לעשות על המסילה ואין לחצות מסילות, אלא רק במקומות המיועדים לכך, וגם זאת רק לאחר שבודקים אם אין רכבת מתקרבת. המקום שבו אירעה התאונה נמצא בעיקול. זה לא מקום שמיועד למעבר הולכי רגל".

יצוין, כי בין הפסים ישנם אדני עץ המשמשים למעבר הולכי רגל.

מנכ"ל הרכבת, יעקב שן צור, מינה ועדה לבדיקת נסיבות התאונה.

באשר למותו של אלמוני כבן 60 שלשום אחר חצות, כמה מאות מטרים מערבה ממקום התאונה, המשטרה סבורה כי מדובר בהתאבדות. ישנה עדות שלפיה השליך עצמו האיש אל המסילה כאשר הרכבת התקרבה לתחנת בת גלים בחיפה. זהותו עדיין לא ידועה.

חלי פוקס (צילום: דויד אדם)

החשוד בהתעללות שגרמה למותו של כלב בת"א שוחרר בערבות

מאת אלי ברנר

שופטת בית־משפט השלום בתל־אביב שחררה אתמול בערבות את יעקב קרייף (25), החשוד בהתעללות שגרמה למותו של כלב הפינצ'ר.

קרייף נעצר ביום שלישי לפנות בוקר על־ידי צוות מסא"ז שהבחין בו בשעה שהשליך את הכלב באוויר ובעט בו. הכלב פונה למרפאה "הנו לחיות לחיות" שם מת מפצעיו.

קרייף הודה בחקירתו במעשה אך הכחיש שהיה מעורב במקרים דומים של התעללות בכלבים שהיו בתל־אביב.

נציג המשטרה, רס"ר מנשה ישראל, ביקש בבית המשפט להאריך מעצרו של קרייף בשבעה ימים לצורך המשך החקירה וכדי לשלוח אותו לבדיקה פסיכיאטרית.

קרייף, העובד כמנהל מסעדה ובאר בחוף גורדון, טען, כי התעלל בכלב "מעייפות ומעצבים". הוא אמר שמעולם לא היה בטיפול פסיכיאטרי ולכן אין צורך שייבדק.

השופטת תירתה כוחן קבעה, כי החקירה הסתיימה ואין הצדקה להחזיק את החשוד במעצר. במרכז אין אינדיקציה שהחשוד סובל מבעיה נפשית ולכן אין לשלוח אותו להסתכלות. לפיכך הורתה השופטת על שחרורו בערבות.

תרגיל רחב היקף במחוז הדרומי כדי לבחון תפקוד המשטרה באירועי פח"ע

מאת רוני ברזילי

כ־4,000 שוטרים השתתפו אתמול בתרגיל ביטחוני רחב היקף, שכונה "עידן חדש", במחוז הדרומי של המשטרה. התרגיל, שהחל בצומת תל־שוקת, עבר ביישובים שדרות, קרית־מלאכי וניצנים והסתיים באשדוד, נחשב לראשון בסוגו בהיקפו ונועד לבחון את תפקוד יחידות המשטרה מרמת השטח ועד המחוז והמטה הארצי, בעיקר באירועי חירום ופיגועים.

את התרגיל יזם מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב אסף חפץ, מיד עם כניסתו לתפקיד, כדי להכין את המשטרה להתמודדות עם אירועי פח"ע.

להערכתו של רב־ניצב חפץ, אתגרי הביטחון העומדים בפני ישראל בימים אלה מחייבים היערכות מקצועית של המשטרה להתמודדות עם אירועי פח"ע. "העברת האחריות לביטחון הפנים מצה"ל למשטרה באיזור מרחב לכיש והפריסה המחודשת בעקבות האוטונומיה חייבו ארגון מחדש של כוחות המשטרה במחוז הדרומי. אני מקווה שלא יהיה צורך בתרגול אמת. אך אם חלילה נידרש לכך, חשוב שנהיה ערוכים ומוכנים", אמר המפכ"ל.

שר המשטרה, משה שחל, שנכח אף הוא בתרגיל, אמר, כי הוא משוכנע שיש למשטרת ישראל כוח מקצועי ומיומן שיוכל לתת תשובות לפיגועי פח"ע אם וכאשר יתרחשו. השר ציין, כי המחוז הדרומי ומרחב לכיש נבחרו לצורך התרגול בעיקר עקב קרבתם לרצועת עזה.

בתרגיל השתתפו לוחמי ימ"מ, מג"ב, כוחות צה"ל ומערכות אזרחיות כגון בתי חולים, מד"א, שירותי כבאות ורשויות מקומיות.

הכוחות תרגלו השתלטות על בית־ספר שנתפס בידי מחבלים וכן מרדפים בליווי מסוקים אחר מחבלים שחטפו מכוניות אזרחיות.

במסגרת ההיערכות המחודשת במחוז הדרומי הוקם מרחב חדש, הנקרא מרחב שמשון, הוקמו יחידות מג"ב חדשות לאבטחת המעבר בארבעה צירים מרכזיים שנקבעו בהסכמים עם הפלסטינים, ותוגברו כוחות המשטרה לביטחון השוטף ביישובים לאורך קו התפר עם רצועת עזה ומרחבי לכיש ושמעון.

נהג!
פחות מהירות
והרבה
זהירות

טקס הענקת אות לחיילים ואזרחים עובדי־צה"ל מצטיינים נערך אתמול באתר ההנצחה לחללי חיל החימוש על חוף ימה של נתניה, בהשתתפות הנשיא ויצמן (צילום: דו"צ)

פסטיבל ערד ננעל אתמול

מועצת ערד מתכננת לקיים "מיני פסטיבל" נוסף בסוכות או בפסח

יוקדש בעיקר לשירי ארץ ישראל; 24 צעירים נעצרו בימי הפסטיבל – אך כמות הארועים הפליליים שנרשמה היתה נמוכה

מאת אמיר רוזנבליט

המועצה המקומית ערד מתכוונת לקיים "מיני פסטיבל ערד" בחג סוכות או חג הפסח, במקביל לפסטיבל ערד המסורתי המתקיים מדי שנה באמצע יולי. כך אמר אתמול ראש המועצה המקומית ערד, בצלאל טביב, בשיחה עם כתב "דבר".

טביב ציין כי "מיני פסטיבל ערד" יוקדש בעיקר לשירי ארץ ישראל, והוא יימשך יומיים בלבד. הוא מסר כי בימים אלה מחפשת המועצה המקומית נותן חסות ("ספונסר") לארוע המתוכנן.

אחד המופעים הבולטים אתמול, היום שנעל את הפסטיבל, היה זה של אחינועם ניני וגילי דור – זמרת בעלת נוכחות בימתית חזקה המפלרטטת עם הקהל, ונגן גיטרה וירטואוז. ניני ודור, על סף קריירה בינלאומית, הוחזרו על ידי הקהל לארבעה הדרנים, בטרם נעלו את המופע.

בתוכניית הפסטיבל הובטח כי המופע של מאיר בנאי יכלול שירים שמעולם לא בוצעו בהופעות, אולם בניגוד גמור לכך – כלל המופע כמעט את כל השלאגרים הגדולים של יוצר מוכשר זה. אולי הפרסום המטעה גרם לכך שבאולם המתנ"ס בו הופיע בנאי – נראו פה ושם "קרחות", כך או כך, בנאי לא אכזב, והוכיח כי הוא יוצר מבטיח ומקיים.

גולת הכותרת של ארועי יום אתמול היה, ללא ספק, "המופע המשולש" של שלמה ארצי באיצטדיון טוב. במשך כשלוש שעות ללא הפסקה שר ארצי, כשהוא מלווה בתזמורת בת 18 נגנים, את מיטב שיריו מעשר השנים האחרונות, בלבוש חדש ומפתיע.

דובר משטרת מרחב הנגב, סגן ניצב פיני יחזקאלי, מסר אמש כי בארבעת ימי הפסטיבל נרשמו מקרה אונס אחד, ארבעה ארועי תקיפה, ועשרים גניבות של חפצים שונים. בעקבות של אותם ארועים נעצרו 24 צעירים, חלקם נכלא וחלקם הובא לשיפוט מהיר. מפקד משטרת מרחב הנגב, תת ניצב יוסף אבבי ציין כי בסך הכל כמות הארועים הפליליים שנרשמה בפסטיבל, היתה נמוכה מההערכות ומהצפוי בארועים בסדר גודל כזה.

שדדו באלימות 10 ש"ח מישיש

(עע). – צוות בלשים ממשטרת מרחב הירקון עצר שלשום בלילה שני חשודים בשוד אלים של 10 שקלים מישיש בן 81 במרכז תל־אביב.

הישיש, שישב על ספסל בקרן הרחובות שדרות רוטשילד ואלנבי, הותקף בידי שני גברים שחבטו באבן בראשו ושדדו ממנו את כספו – שטר של 10 שקלים.

הישיש נפגע באורח קל, קיבל טיפול רפואי ושוחרר. הוא מסר לחוקרי המשטרה את תיאורם של שני השודדים. בסריקות שערכו שוטרי מרחב הירקון נעצרו שני חשודים לא הרחק ממקום השוד.

החשודים הם עולים מחבר המדינות.

פעוטה בת שלוש וקשישה בת 84 נדרסו למוות

מאת אורי שרון ועתים

פעוטה בת שלוש וחצי נדרסה אתמול למוות ביישוב קלנסואה שבמשולש.

רכב מסחרי, שעוסק בהסעות ילדים, החזיר אתמול סמוך לשעה 2 בצהריים ילדים ממשפחתה בקלנסואה לבתיהם. הפעוטה הורדה ליד אחד הבתים ונהג הרכב החל לנסוע, לא הבחין בה ודרס אותה למוות.

נהג הרכב נעצר לחקירה.

רוזה כרער בת 84 מחיפה נהרגה אתמול בתאונת דרכים ליד ביתה שברחוב גולומב, כשחזרה מקניות.

התאונה אירעה סמוך לשעה 12 בצהריים. האשה חצתה את הכביש מימין לשמאל שלא במעבר חציה ומכונית "הולבר" פרטית שנסעה במעלה הכביש פגעה בה. צוות מד"א שהוזעק למקום קבע את מותה.

חוקרי לשכת התנועה במשטרת המרחב חוקרים את נסיבות התאונה.

מופע/ אלון כספי

עלה על העצבים

אל ג'ארו, היכל התרבות, יום ד'

אל ג'ארו הוא ללא ספק פזמונן קולי יוצא דופן, העושה במיתרי גרונו ככל העולה על רוחו. לפני עשרים שנה, כשהוא פרץ לתודעה, היה בכך ייחוד, וגם האקלים המוסיקלי התאים לכך. אבל היום, ולמרות שלמעט בבי מקפרין אף אחד לא מערער על מעמדו, יכולתו הווירטואוזית כבר אינה מספקת. כדי להיות משכנע היום צריך גם נשמה. ולפחות בהופעה שלו אמש, מינוני הנשמה היו מועטים מדי.

ג'ארו אינו אמן־יוצר בדרך־כלל. לרוב הוא לוקח שירים – עדיף מוכרים – ונותן להם פרשנות משלו. מבחינת הליווי הכללי, מדובר בדרך־כלל בהעברה לפאנקי או לריתם־אנד־בלוז, המאפשרים לג'ארו לבטא את יכולתו המדהימה להשתמש בקולו ככלי נגינה, ואף יותר מכך. רגע אחד הוא גיטרה בס, רגע אחר הוא סקסופון, ואז פתאום הוא משמיע מפיו נקישות של צעדי סטפס. וזה, לפחות בפעמים הראשונות, מלהיב ומעורר השתאות. אבל אחרי זמן מה הוא מתחיל להרגיז. ברגעים רבים בהופעה הזכיר ג'ארו להטוטן שחוזר על אותו להטוט במספר מוגזם של פעמים, עד שזה נמאס.

לג'ארו, וגם לקהל לא נמאס, כה שהפך את ההופעה בשלב מסוים לתצוגה מרהיבה, אך מעייפת. היו רגעים שבא לך לשמוע אותו שר כמו בן־אדם. אבל הוא בשלו. לזכותו ייאמר שהוא בחר להקה מוצלחת ביותר, שכללה שני נגני סינתיסייזר, אחד מהם גם סקסופוניסט, שלושה זמרי ליווי ושלישיית ריתם סקשן. כולם מקצועיים ועושים את מלאכתם נאמנה. הבעיה היא שהם רק סטטיסטים בשואו של איש אחר. האיש הזה, לפחות אתמול, עלה על העצבים.

עציר בן 17 הותקף מינית באבו־כביר

מאת אלי ברנר

נער בן 17 התלונן, כי במהלך שהייתו באגף הנוער בבית המעצר המחוזי באבו־כביר הוא הותקף מינית על־ידי צעירים אחרים שהיו עימו בתא.

הנער עצור בחשד שהיה מעורב בהתפרצויות לדירות ובתי עסק באיזור רמת־גן.

במשטרת מחוז תל־אביב הוקם צוות חקירה מיוחד הפועל מתחנת משטרת יפו. כן מונה קצין בודק שיברר אם נשמרו הנהלים בבית המעצר.

מעצרם של שלושה מבין הנערים החשודים הוארך אתמול בבית המשפט לנוער. היום יובא לבית המשפט חשוד נוסף שנעצר בפרשה, להארכת מעצרו.

חשוד בזיוף לוחית רישוי לטריילר

מאת אורי שרון

עבד אל האדי צרצור, נהג משאית מרמאללה, חשוד בהחזקת עגלה נגררת (טריילר) למשאית שמספר הרישוי שלה זויף. בדיקה העלתה שהעגלה גנובה.

נציג המשטרה, צוער עידו קליין, טען אתמול בבית משפט השלום בחיפה, כי החשוד נעצר ביום שני במחסום משטרתי לביקורת מסמכים שגרתית. השוטרים גילו, כי מספר הרישוי של העגלה הרתומה למשאיתו זהה למספר הרישוי של עגלה אחרת שנעצרה באותו מחסום ושגם היא שייכת לו. "זיוף החותם של כלי רכב הפך למכת מדינה", אמר נציג המשטרה.

החשוד הודה שהצמיד על העגלה לוחית רישוי שנטל מעגלה אחרת וטען, כי קנה את העגלה אך טרם הושלמה העברת הבעלות, ולכן מסמכי הרישוי אינם ברשותו.

השופטת רחל חוזה האריכה את מעצרו בעשרה ימים.

אמש בתיאטרון/ חיים נגיד

כפילו של עלוב חיים

תיאטרון חיפה מציג: הכפיל מאת ערנה מויא על־פי דוסטוייבסקי; בימוי: גלה צלמון; עיצוב תנועה ועריכה מוסיקלית: דניאלה מיכאלי; תפאורה: מרים גורצקי; מוסיקה: שלמה גרוניך; תאורה: יחיאל אורגל; משתתפים: מוני מושונוב, אלכס מונטה, אהרון אלמוג, יצחק קלונר, יהויכין פרידלנדר, יותם ייני, דניאלה סוויסה.

מעשה בפקיד ממשלתי, יועץ לייעול משרדי, טפיל תקוע בחרדה תמידית הפוגש לילה סר ונמהר אחד באיש לבוש כמוהו, בעל כלומר שיער דומה לשלו, דומה לו בכל רק צעיר יותר. בקיצור, כפיל שלוקח ממנו לא רק את חייו והונו, אלא גם את שמו, דוחה אותו הצידה והופך את חייו לסיוט.

האם זה באמת סיוט או מציאות מתעתעת? קשה לדעת. ערנה מויא בעקבות דוסטוייבסקי ההולך בעקבות גוגול יוצרת סיפור המדלג בגיחוך מטיל אימה בין מציאות לדמיון. כמו החוטם שנעשה לאישיות עצמאית בסיפורו של גוגול, כך הכפיל המוחצן של דוסטוייבסקי דוחק הצידה את האנטי־גיבור.

לא קשה להבין מדוע ערנה מויא נמשכה אל סיפור זה של דוסטוייבסקי. הרי גם ב"משחקים בחצר האחורית" היא יצרה דמויות ראי. הפליטה היא גם הנערה הנאנסת, עורכי הדין המגנים על הנערים האנסים הם גם האנסים עצמם. היא כנראה נמשכת לא פחות מדוסטוייבסקי אל כפילות ההויה, מוקסמת מן החילוף התמידי של דמויות שהם קורבנות בזמניים של עצמם.

הביצוע של גלה צלמון לא היה מגיע לשלמות ולוירטואוזיות בהצגה זו ללא עיצוב התנועה המתוחכם להפליא שנעשה בידי דניאלה מיכאלי. הכל כאן מחושב עד תום השערה. כל תנועה מדויקת ומחושבת, כמו צלילים בקונצרט. ורק בזכות יפי התנועה של ההצגה היא ראויה לצפייה. אבל, אם נוסיף לכך את משחקו המופלא של מוני מושונוב ואת משחקו של תואמו יותם ייני, ההולך ומשתכלל מהצגה להצגה, הרי לנו עוד סיבה להמליץ על הצפייה בהצגה זו. אם נוסיף לכך את ביצועיהם של אהרון אלמוג בתפקיד רופא הנראה תחילה מטיל אימה ולאט לאט מתגלה כעלוב חיים לא פחות מהפציינט שלו ואת התנועה המסוגננת של יצחק קלונר (שהיה בעבר הרחוק שותפו ב"הכיכר" ועכשיו מכהן כמנהל אדמיניסטרטיבי של תיאטרון חיפה), המפתיע מאוד במשחקו הכלוטס, ואת יהויכין פרידלנדר, הרי אין ספק שזו הצגה המומלצת לצפייה.

נ.ב. נודע לי כי בקרוב עומדת ההצגה לעבור מהאולם הקטן והאינטימי בן 250 המקומות של ארי סאלים אל האולם הגדול שמימדיו גדולים פי ארבעה מן ההולל המקורי שבו הוצגה ההצגה. כך שאינני אחראי לתוצאות שבהם יצפו, מן הסתם, המנויים של תיאטרון חיפה בגלגול הבא של ההצגה. רק ההנהלה של תיאטרון חיפה אחראית לזה.

אמש במחול/ אורה ברפמן

תרגיל באוטיזם

"דרך השליחים" – רות זיו אייל. מרכז סוזן דלל.

"דרך השליחים" הפכה על במת סוזן דלל למירוץ השליחים, מירוץ מתיש עד מאוד. זהו פרק שישי שבונה רות זיו אייל עם קבוצת רקדנים שעושה איתה מסע ארוך זה כמה שנים. יותר מהכל אפשר לראות שהם ניחנו בסבלנות אין קץ, עם מעט מאוד תמורה.

אם בפרק הקודם, "כוח המשיכה", בנתה הקבוצה איכויות אינטנסיביות שבבסיסן תחושה פולחנית, הרי שבפרק הנוכחי עיקר הכוונות נשאר בתחום התיאורטי.

45 דקות של שקט, על במה חשוכה מרבית הזמן. הם בעיקר רצים ועל פי רוב לאט. לאן הם רצים, מדוע ועד מתי הן שלוש השאלות המרכזיות שאפשר היה לשאול לו הם היו מצליחים לסקרן, והם לא.

יותר מהכל הם נראים כתרגיל באוטיזם. תרגיל בבדיקת גבול המעבר בין התנועעות לשם תזוזה פיזית ובין התנועעות לשם הגעה אל מקום אחר. שלב הבדיקה הוא נכון בעבודת סטודיו, אך רק התוצר הסופי שגלומות בו תשובות ברורות הולם במה וקהל המשלם עבור זה מכספו. הערב נראה היה שלתשלום אין תמורה.

בניגוד לפרק הקודם גלשה הקבוצה יותר מפעם אל שפת הקריקטורה יותר מאשר לתיאטרון. זיו אייל, בנטותה להצטמצם לתוך מינימליזם טהור, ויתרה על מוסיקה ובחרה בשקט שאותו שוברים הרקדנים בקולות המיית יונים פעם בעשר דקות. מצד שני היא העמיסה עליהם מסיכות לבנות במערכה האחרונה, אלמנט צעקני מבחינה חזותית שחוסם כל אפשרות לקבוצה לבצע את המעבר אל המעוף הנכסף.

"דרך השליחים" הפכה בזאת לדרך אטומה בתוך בועה פרטית, קפריזית משהו, דרך ללא מוצא.

מינוי בצה"ל

תא"ל סוקניק – לתפקיד בכיר במערך השדה; יקבל דרגת אלוף

(עע). – תא"ל משה עברי סוקניק ימונה היום לתפקיד בכיר במערך השדה של צה"ל ויועלה לדרגת אלוף.

תא"ל סוקניק נולד ב־1949 בתל אביב והתחנך בקיבוץ שער העמקים. ב־1967 התגייס לצה"ל ואת שירותו הסדיר עשה בשריון. במלחמת ההתשה היה מ"מ שריון ובמלחמת יום כיפור היה מפקד פלוגה שלחם בחזית הדרום. על לחימתו במלחמה הוענק לו עיטור העוז.

במלחמת שלום הגליל היה סוקניק מפקד גדוד בגזרה המזרחית מול הצבא הסורי. הוא פיקד על חטיבת שריון ובהמשך על אוגדת מילואים. כן היה מפקד קורס מג"דים של צה"ל. בתפקידו האחרון היה מפקד עוצבת שריון סדירה.

תא"ל סוקניק הוא בוגר קורס למפקדי אוגדות וביה"ס לפיקוד ומטה בצה"ל. הוא בעל תואר ראשון בהיסטוריה מאוניברסיטת תל אביב, נשוי ואב לשלושה.

בית המשפט העליון קבע: משולם ו־11 מחסידיו – יישארו במעצר

(עע). – שופט בית המשפט העליון, יעקב קדמי, ביטל אתמול את החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב לשחרר בערבות שלושה מחסידיו של הרב עוזי משולם. השופט קדמי דחה גם את הערר שהגישו משולם ושמונה מחסידיו כנגד החלטת בית המשפט המחוזי להחזיק אותם במעצר עד תום ההליכים.

משולם וחסידיו נאשמים בקשירת קשר לפשע, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, ייצור נשק, ניסיון לחבלה חמורה באדם, נשיאת נשק שלא כחוק, איומים, שיבוש מהלכי משפט וסיכון חיי אדם במזיד בנתיבי תחבורה. הם התבצרו בביתו של משולם ביהוד ותקפו, על פי כתב האישום, שוטרים בנשק חם, בבקבוקי תבערה ובאמצעי לחימה נוספים, "תוך זלזול בערכי יסוד של קדושת החיים, זכותו של הזולת לביטחון ושלטון החוק".

השופט קדמי הגדיר את הפרשה כאחת החמורות ביותר שהיו במדינה. הוא דחה את טענת המערערים, שהבטחות שלטוניות שניתנו להם הופרו – מכיוון שהבטחות אלה נכפו באיום של שימוש בנשק חם.

לכן קבע השופט קדמי, כי בית המשפט המחוזי טעה כשאיפשר את שחרורם של שלושה מחסידי משולם. לדבריו, אין משמעות לכך שהנשק שנשאו היה ברשיון, כפי שאין משמעות למצבם המשפחתי, הבריאותי, או עובדת מגוריהם ביהודה ושומרון.

אלטלנה על הירדן

שלמה גינוסר

פתאום כל מי שהיה משהו בליכוד – מראש ממשלה ועד אחרון האחשדרפנים – נזכר שהוא היה החבר הכי טוב של הירדנים, מהמלך ועד אחרון שריו. הם תמיד אמרו לנו שעם ירדן אפשר לעשות ביזנס, שחוסיין הוא לא רק אוייב אלא גם ידיד, שחוץ מלהיות על אלטלנה (היה צעיר מדי) הוא כמעט אחד משלנו, שהוא מבין את הליכוד, כי הוא מעריך גאווה לאומית ויודע להסתדר איתה, שהוא בן לתנאתי המערך ושרק הליכוד, המתמקח הקשוח, זה שקנה את השלום עם מצרים במחיר המגוחך, כידוע, של כל סיני וחבל ימית עד המילימטר האחרון של הישובים היהודיים שם, הוא היחיד המסוגל לעשות שלום עם ירדן.

זה היה שבריר של היה, חלקיק מחלום העיוועים של ארץ־ישראל הגדולה הקשוחה. החלום הזה, כמו כל הוויה בועתית המנותקת מן המציאות, היה מעוקר לחלוטין ממרכיבים תלת־חלומיים ומאוד ארציים, כגון הבעיה הפלסטינית.

איזה קפנדריות עשו ממשלות הליכוד כדי להגיע לחוסיין בלי להיתקל בפלסטינים. פעם הם נתקלו בהסכם לונדון (חוסיין־פרס) ופוצצו אותו. פעם הם נתקלו באסכולת "ירדן היא פלסטין" (אריק שרון), שעד היום מעוררת פלצות בעמאן, וכמעט התפוצצו יחד איתה. כל המאמצים לבודד את חוסיין מערפאת ומאש"ף עלו בתוהו. כל הנסיונות הלא־יצירתיים האלה שהתמזגו בהם מידות שוות של שועליות ותמימות (נוסחה בדוקה לניטרול עצמי) שימשו רק ערובה בטוחה לעוד כמה שנים של אפס־שלום עד למלחמה הבאה.

אבל, אחרי הסכם אוסלו נעו אמות הסיפים בארמון המלך בעמאן. חוסיין החליט לשים קץ למשחק המאולץ של "אוייב שהוא גם ידיד". זאת השעה שביבי נתניהו בחר כדי להכריז שמלכתחילה היה צריך לנהל משא־ומתן עם ירדן במקום לנהל משא־ומתן עם אש"ף. רגע אחד. האם זה לא בדיוק מה שהליכוד עשה כל השנים – ניהל מגעים עם ירדן במקום עם אש"ף? נו, מה יצא מזה?

חמש עשרה קטנות. רק רבע שעה בקו אווירי של "יסעור" מפריד בין מנחת המסוקים שליד גן הוורדים מול הכנסת בירושלים ובין המנחת המאולתר ליד מלון "ים המוות" על החוף המזרחי של ים המלח.

איש אחד עמד ליד חלון המסוק ורשם "חמש עשרה קטנות" של היסטוריה. שמעון פרס. איש שצבר יותר שעות אווירפידגון מכל מדינאי ישראלי אחר בעשרות השנים האחרונות. איש שטכנולוגיית החזון שלו נחשבה לבלתי־עבירה מול חומות של ניכור, לעג ואיבה שבטית, כמעט קמאית. האיש ששבר את מחסום חמש עשרה הדקות.

האיש שיהיה במפגש הפיסגה חוסיין־רבין בוושינגטון גם אם הוא לא יהיה שם.

צילו הארוך של מרדוק. ערב אחד השבוע, בעיצומו של הלם ההווה המזרח תיכוני, בין עין עברונה וים המלח לבין הביצה הלוהה של בידור־תחתיות טלוויזיוני וסדרות הכדורגל למיניהן, שידר ערוץ 1 ראיון מדהים עם דניס פוטר.

מדובר לא רק בגאון, ש"הבלש המזמר" שלו עשה לדרמה הטלוויזיונית מה ש"האזרח קיין" של אורסון וולס עשה לקולנוע, אלא גם באדם מיוסר ואמיץ שרוב ימיו היה חולה במחלת עור קשה ושהעניק את הראיון הזה לבי.בי.סי כאשר ידע שנותרו רק שבועות ספורים עד למותו הבלתי־נמנע מסרטן הלבלב.

פוטר, שסדרת הדרמה שלו "שפתון על צווארך" משודרת בשבועות אלה בערוץ 1, מת כחודשיים אחרי הקלטת הראיון הזה. לפני כן הוא הספיק להעניק שם לסרטן הלבלב שלו כדי שיוכל להתייחס לסרטן הקטלני הזה בצורה אישית יותר. הוא קרא לסרטנו הפרטי "רופרט" על שמו של איל העיתונות האוסטרלי רופרט מרדוק, שבשנים האחרונות הצליח לזהם חלקים גדולים של התקשורת הכתובה והאלקטרונית במערב בקצב מבהיל ומסליד.

"אילו יכולתי, הייתי יורה במנוול", אומר פוטר בראיון. פוטר איננו הראשון המבטא את רתיעתו מתהליך ההצהבה המרדוקי של התקשורת. שנים לפניו כתב דיוויד הייר את המחזה "פראבדה", שהועלה על קרשי ה"נאשנאל תיאטר" ושבו מגלם אנתוני הופקינס הבלתי נלאה את בן דמותו של מרדוק.

"זיהום העיתונות הוא גם חלק מזיהומה של הפוליטיקה", אומר דניס פוטר בראיון, שמי שלא הקליט אותו מוזמן לפנות לערוץ 1 ולבקש לשדרו שנית בשעה סבירה יותר מחצות הלילה, שעה המיועדת רק לפריקים של יוצר "הבלש המזמר". המסחור שפשה בתקשורת ובפוליטיקה, הערכים המסחריים שבהם הולכו למדוד את שני אלה הפכו אותנו מאזרחים לצרכנים. הכל נמדד על־פי סדרי גודל כלכליים, מזהיר פוטר. תראה את כל ההשתלטויות האלה על אמצעי התקשורת, הוא דוחק במראיינו מלווין בראג. ועל "תרבות ה"רייטינג" הוא אומר: "עוד מעט נדע כל חמש שניות מי מכבה את מכשיר הטלוויזיה. כל דבר קיבל תווית של מחיר וכל דבר אחר נחשב לנלעג". איש חכם וטראגי, דניס פוטר. מי מלבדו היה מצליח לנסח בדיוק לירי כל־כך את יחסו לדת ("אלוהים הוא רק שמועה") בעידן שהתקשורת סוגדת ל"רייטינג"?

בשנות ה־70 נפגשתי בלונדון פעמים עם ריצ'ארד קרוסמן, פרלמנטר מבריק, שר בממשלת הלייבור ובאחת משתי שיחותי איתו – עורך ה"ניו סטייטסמן". נשאר לי זיכרון מחייך מאחד הדברים שאמר לי: "הניו סטייטסמן הוא שבועון קטן. אולי הוא לא נהנה אצלנו מן המעמד הרחב יותר שיש אצלכם ל"דבר", אבל יש לו קול ייחודי והוא נשמע היטב. אני אומר לך באחריות שאם הניו סטייטסמן ייקלע למשבר כלכלי קשה – אני מכיר אישית כמה 'טוריס' (שמרנים) ששונאים אותנו שנאת מוות, אבל שיעשו הכל כדי שהקול שלנו ימשיך להישמע וכדי שהם יוכלו להמשיך להשמיץ אותנו עם קצף על שפתיהם". זה היה באנגליה בעידן הפרה־מרדוקי.

אתם הבנתם את זה; חיים ואפרים? ■

השטחים, התמורה והשלום

אמיר אורן

על דאגנת אגמון; חיים חרשים בים המלך; אדמה, מים, אוויר, אש והשפעת תיק סימפסון על קצב הפינוי של רמת הגולן

התקופה המשמעותית ביותר על סיכויי השלום הישראלי־ערבי בוצעה, לדברי משקיף אמריקאי מנוסה, בלוס אנג'לס. העקבות הובילו אל האירגון הנקרא או ג'יי סימפסון. פרשת סימפסון, המשועבדת לסיקור־דווחה של כל דף חיע, מועילה ללבנים מסויימים ("ברונקו" של פורד, שמכירותיו תפחו מאז המירדף המצולם) ומזיקה לאחרים. הקהילה השחורה, שהכירה את אלימותו של סימפסון ואת גמותו כלפי רעייתו הראשונה, השחורה, חדלה אמנם מכבר להתייחס לתאור כדמות־מופת, אך מול תביעה ושפיטה לבנות, בקורי־התיחום הגזעיים של אמריקה, מאיים משפטו של שחור הנאשם ברצח שני לבנים לקרוע את הרקמות הדקות של הפוליטיקה המקומית והנשיאותית. בזירה המשפטית, אם יצליחו פרקליטי סימפסון לשבץ בחבר־המושבעים תושב אחד של גטאות־העיר, המאמין כמרבית שכניו כי אין צדק לבן לנאשם שחור, עשויים המושבעים להתפזר בלא הכרעה. מחוץ לאולם, בין עשרות המיליונים הרתוקים לשידורים, יהיו שחורים רבים שיסירו את תמיכתם הקבועה מהדמוקרטים ויעבירו אותה למועמד משלהם, ג'סי ג'קסון או עסקן מתון ממנו (בן שאוויז מ"ההתאחדות הארצית לקידום הצבעונים"). כך יהיה ביל קלינטון, לקראת בחירות 1996, רק אחד מחמישה מתמודדים – שלושת הנוספים יהיו מועמד הרפובליקאים (אולי מושל קליפורניה – המיסית מהנצחון בבחירות – פיט וילסון, שבכוחו גם להמתיק את גזר־המוות שלא יוטל על סימפסון), מועמד הימין המשיחי (מטיפוס פט רוברטסון) ורוס פרו. סיכויו להיבחר בשנית יתאפסו; ראשו לא יוכל להיות בתהליך ההשלמה הישראלית־ערבית. אם יבקש לקשט את מימשלו בשחור מצטיין, סימפסון חיובי, יפציר בקולין פאואל לתפוס את כסאו הריק של וורן כריסטופר, אבל פאואל ייאות לכך רק במחיר קבלה־בפועל של סמכויות העוך, דוגמת זו שתבעו ג'ראלד פורד והנרי קיסינג'ר מהמועמד רונלד רייגן ב־1980, תמורת מינוי פורד לסגנו של רייגן.

רק לכאורה מורכבת המשוואה "שטחים תמורת שלום" משני נעלמים. ב"תמורה" גלום הנעלם השלישי: ישראל נותנת את השטחים, הערבים את השלום והאמריקאים, לשני הצדדים, את התמורה. שיטה סיבובית זו פעלה מאז מלחמת יום־הכיפורים ושרדה גם בהסתיים המלחמה הקרה, שתימרצה את האמריקאים לשלם למסוכסכים האזוריים למען יתייצבו ויסכרו את הסובייטים. הסביבה האסטרטגית השתנתה, אבל ישראלים וערבים ממשיכים לצפות למימון אמריקאי של התפייסותם, לסוכנו העקיפה של הביטחון הלאומי האמריקאי. זהו תת־הסעיף המזרח־תיכוני של סעיף פירוק־הנשק בתקציב האמריקאי, בדומה להעברת מאות מיליוני דולרים לרוסיה ולשכנותיה בשכר גריסת הטילים ודילול ראשי־הקרב הגרעיניים שלהם. אמריקה העכשווית מעדיפה לצאת לקרב רק להגנת מקומות־עבודתם של אזרחיה, שהם גם מצביעיה. בתוקף תפקידו כיו"ר האגד לאיגוד מקצועי, יפלוש קלינטון להאיטי כדי לבלום את נהירת פליטיה, המאיימים על תעסוקת קולטיהם האמריקאים. לשמע צפירותיהן של הספינות חדלה אמריקה לשמש מקלט והפכה לחדר אטום.

באלבומו של קלינטון חשובות התמונות המתורות הרבה יותר מהכיתובים המפורטים. ספטמבר 1993, קלינטון עם רבין וערפאת; יולי 1994, קלינטון עם רבין וחוסיין; ? 1995, קלינטון עם רבין ואסד. קלינטון בעד שלום כולל, אבל הוא (היה, עד שנסוג השבוע ושוב נסוג קצת מנסיגתו) גם בעד "כיסוי לכל" בתוכנית ביטוח הבריאות שהציג בתקופה קלינית לקונגרס. אסד יכול ללמוד כי במיקוח עם קלינטון מוטב להשתהות ולהתחסם, כי לבסוף יחליט קלינטון כי למען עיסקה עליו להיחלץ מחיבוק תומכיו המקוריים ולגעת לעבר הצד העיקש. מאחר שזו שיטתו הקבועה של אסד, טרם סופקה לו סיבה לסטות ממנה. המבחן המכריע, בכל החלטה המבקשת לא סתם רווח אלא רווח מירבי, יהיה העיתוי.

בדצמבר 1991, בהיפתח שיחות אחר־מדריד בוושינגטון, היה עדיין קלינטון מתמודד אלמוני על הזכות הדמוקרטית להפסיד מול בוש. יצחק רבין היה רחוק שני צעדים גדולים, פרס ושמיר, מראשות ממשלת ישראל. בתצפית הקומה השנייה בסטייט דיפרטמנט, שאליה חדר קומץ הנצוף של עיתונאים, ניראו עבדל סלאם מג'אלי, חידר עבד־אל שאפי ואליקים רובינשטיין יושבים בכורסאות שבמסדרון, מתקשים לרבע את העיגול ולירדן את פלסטין. מג'אלי חיזק את חוסיין במסעו לעבר ישראל, כראש הממשלה ובניגוד לקודמו מ־1985 זייד אל־ריפאעי. עבד אל־שאפי ורובינשטיין התרחקו, בטעמים קטנים, מהחיבוק החדש ערפאת־רבין. אף שהרושם הראשוני, אשתקד, היה עקיפת החוליה הירדנית בדילוגים אל אש"ף, החווירו המאורעות האחרונים, ממחסום ארז ועד לים המלך, קצת תשמידה לאיזור: לא זו בלבד ששלום עם מדינות חשוב לביטחון ישראל יותר מהסדר עם אש"ף, אלא שגם בקרב הפלסטינים נשמעים, קולות, מסוכות מאוכזבי ערפאת של אותה מציאות שאינה מציאה גדולה כל־כך.

עם כל חזיונות של הצבעות האמריקאים בשתי המלחמות, הקרה והעיראקית, להאצת הערבים לעבר השלמה סופית עם ישראל ולהאצת האמריקאים למיצוי המהלך, היו הצדדים על סף סיכומים דומים, כרוכים בפשרות ויתורים ישראליים, כבר לפני עשור. הישגם הגדול של יצחק שמיר, הליכוד והימין הנוקשה ביהדות האמריקאית – זה המוכן לקנות בשארית הונו הפוליטי את הערב שתאכל בישראל לנצח – היה עיכוב המעמדים של השבוע החולף והשבוע הבא מאמצע שנות ה־80 לאמצע שנות ה־90. "הסכם לונדון" של אפריל 1987 לא היה שיאן של שנים חמוצות אלה (שיגור משה ארנס אל ג'ורג' שולץ בשליחות שמיר לא היה תקדימי – שולץ מתאר שליחויות קודמות והפוכות אליו, של שמחה דיניץ מטעם פרס). הסיכוי הממשי בוזבז בין פברואר לאוקטובר 1985, כאשר מגעי אברהם תמיר ואחרים עם חוסיין ואנשיו להרכבת משלחת ירדנית־פלסטינית ולהכרזה האשמית על סיום מצב הלוחמה עם ישראל סוכלו באיחוד כוחות של הקונגרס, מוצלף איפא"ק. על המימשל נאסר לספק נשק לירדן; חוסיין – אלרגי ללובסטר שהגיש לו שולץ בסעודה ולמרורים שהאכילו אותו בגבעת הקפיטול – ניתק מגע; רייגן לא הצליח לפייס בהבטחה לסיוע־חירום אם סוריה תפלוש לירדן.

התועלת העיקרית במגעים ההם היתה הסטת הכוונת הצבאית מירדן. שולץ סיפר בזכרונותיו כי באחד מביקוריו החשאיים של דיניץ דיווח לו שליחו של פרס על הפצצת חיל־האוויר בפרבר התוניסי חמאם־א־שט, בתגובה על פיגוע "כוח 17" נגד ישראלים בקפריסין. הפצצת מפקדת אש"ף שם, הסביר דיניץ, היתה חלופה לפגיעה המתבקשת במיתקני "כוח 17" בירדן. משהו, אם כך, השתנה אצל שר־הביטחון רבין, מאז היה רמטכ"ל ופגע בירדן (סמוע) במקום בסוריה.

השיטה הישראלית במשא־ומתן מורכבת משני שלבים. בראשון מודיעים "ייהרג ובל יעבור". בשני, שבועות או חודשים מעטים לאחר הראשון, מגלים כי הכוונה היתה רק ל"יעבור, למה לא, אבל בתנאי שיעניק זכות־קדימה לרכב הבא מימין". עם מצרים נהגו כך לפחות שלוש פעמים, בנסיגות ההדרגתיות מהתעלה (אחרי מלחמת יום־הכיפורים) במקום בתהליך לה, בהסדר־הביניים השני בסיני ובפינוי אל־עריש כתוצאת קפא דיווחר במקום כמתווה שביקש סאדאת מוולצבורג ומוייצמן ושהוכשלה בהתנגדות דיין). בשיחה עם יגאל אלון ב־1975 פיקפק אברהם תמיר, בהסתמכו גם על השיחות עם חוסיין, ביכולת להגיע להסכם שלום עם ירדן שיתבסס על גבולות תוכנית אלון. "אברשה", השיב לו אלון, לפי "חייל שוחר שלום", ספרו של תמיר, "גבולות תוכניתי הם גבולות־ביטחון עד אשר נבטיח השגת שלום־אמת עם המדינות הגובלות בנו". בהיתתקו מהגדה המערבית החליט חוסיין, למעשה, לקבוע את הגבול הביטחוני הסופי גם יחד עם ישראל בגזרות הבלתי־פלסטיניות. הוא אינו אדיש למתרחש ביחסי ישראל־אש"ף, אבל מוטב לו להימצא כלפיהם בעמדת משגיח ולא מתמקח.

תנועות־הפרוזדור של מנהיגים ישראלים וערבים אינן מבטיחות, כשלעצמן, דבר – מה גם שלשכותיהם של מנהיגים אלה גדושות בטיפוסים שחיוכה של רעות אמינה על שפתיהם וסכין קפיצית בכיסיהם. לא החזות קובעת, אלא החזית. השלום עם מצרים חילץ את ישראל מהחזית המערבית, השלום עם ירדן נועד לשחרר את ישראל מהחזית המזרחית והשלום עם סוריה אמור לפטור אותה מהחזית הצפונית. היעד הביטחוני הנשאף ביותר הוא המעבר ממצב אי־התקפה, השורר על הירדן זה רב־עשור, לחוזה הגנה, שימנע כניסת גייסות זרים לירדן (ולישראל, אלא בהסכמה הדדית) ויתיר שימוש במרחב האווירי והימי של השכנה להתגוננות. כוחות משלוח עיראקיים או איראניים לא יוכלו עוד לתכנן מסע מערבה בכבישי ירדן, פן יופעל הסעיף ההולם בחוזה וכוחות צה"ל – מטוסים, טילים, עוצבות – יפגשו אותם בסמוך לגבול המזרחי של הממלכה. אילו נהג מצב חוזי כזה בפלוש עיראק לכוויית, היה על סדאם חוסיין להביא בחשבון גם כוח ישראלי הפועל, ברשות, מגבול עיראק־ירדן.

הרעיון כולו הוא איגוף, אנכי או תנ"כי – את אשור מאדום, את בבל מעמון, את מדי מאדום. השותפה הנלהבת ביותר לרעיון זה בשנים האחרונות היא תורכיה, הנאבקת מרה בכוחות הסדירים־למחצה של ה"פ.ק.ק" הכורדים (ובשתי מחתרות־זוטא נוספות) בחבליה הדרום־מזרחיים. לפי ההיגיון התורכי, אם ה"פ.ק.ק" קבע את מטהו בבקעת הלבנון, שבשליטת סוריה, אין כישראלים לסייע באיסוף מידע עליו. לפי אותו הגיון, גמול נאות יהיה בהשתלת עיניים, אוזניים ואולי גם שיניים ישראליות לראש התורכי המשופם שבעורף הסורים, העיראקים והאיראנים. למרבה הסימליות, שמו של מפקד חיל־האוויר התורכי, שסייר הקיץ בארץ והוא רק אחד בשורה מתארכת של גנרלים ופקידים בכירים בביקורים הדדיים, הוא גולן.

ראש ממשלת תורכיה, טנסו צ'ילר, אמורה לבוא ארצה לביקור רשמי ראשון בספטמבר. אם תבוא – בירושלים כבר הורגלו במועדים דחויים ומבוטלים, לא רק של שר־החוץ חכמת צ'טין אלא גם של זוטרים – תוכל להחליף עם רבין חוויות משותפות על נכסים אמריקאיים אסורים. יריבי צ'ילר בפוליטיקה ומבקריה בתקשורת חגגו בשבועות האחרונים גילויים מפורטים של הון שצברה, היא ובעלה, בשנותיהם באמריקה. (לעומת זאת, אין מנכ"ל משרד ראש־הממשלה בתורכיה פרוס עתה על שולחנה של אותה פרקליטת המדינה שלא הוזמנה על־ידי צ'ילר "לעוף לבית־המשפט העליון" ואף לא כונתה בפיה, בחיבה אופיינית, "בת־זנונים").

תורכיה מוכנה להשביח את מטוסי־הקרב שלה – פאנטומים ואולי גם אף־5, כ־100 בסך־הכל – בתעשיה האווירית בישראל. היא נוטה גם לרכוש מתע"א מטוסי־תידלוק, שיגדילו את טווח הגיחות (וההתרעה) של האווירייה התורכית. עסקות אלה עשויות להסתכם ב־600 עד 800 מיליון דולר, עם קושי זעיר אחד: לתורכיה אין די כסף. מערכת הביטחון הישראלית, יותר מכל התעשיה האווירית, הודיעה כי במפעליה יבוצעו עבודות רק תמורת תשלום, בין במישרין מתורכיה ובין בתיקצוב מבטחוני ישראלי שיסתמך על ההנחה, או התקוה, לקבלת החזר באנקרה. במערכת הביטחון זועמים על הכוונה שנקלטה בתורכיה בסביבתו של פרס, לקבלת מים תמורת השבחת הפאנטומים. במחלוקת זו על תורים או מזומנים – החוץ בעד התורים, הביטחון בעד המזומנים – טרם הכריע רבין.

בעייתו של המאגף היא שגם אותו ניתן לאגף, באמצעות הגרדתה־העצבית באחראי לקהילות יהודיות ברחבי תבל, או למצער כמקים זיקה אליהן. פיגועי האירגונים המוסלמיים וחוס־איראן בבואנוס איירס, או בכל יעד יהודי אחר בעולם, מנצלים את פגיעותה של ישראל הרחק מקו־המגע. הם גם שבים ללעג את "כללי דרך־ההסכם", בהעלותם באוב את דברי ראש־הממשלה בגין על הפסקת־האש שלו עם אש"ף ביולי 1981. להסכם ההוא, אמר בגין בתכננו את מלחמת לבנון, היו "שלושה פירושים: יש פירוש ישראלי שאסור לתקוף גם בארץ וגם בחוץ לארץ, ויש פירוש אמריקאי בכל הגזרות אבל בחו"ל זה דבר אחר, ויש פירוש אש"פי, פי.אל.או־איסטי, שלפיו מותר להם לתקוף בכל הגזרות, זולת כניסה מאצבע הגליל".

אם איראן מאגפת את ישראל בארגנטינה, אכן חשוב לאגף אותה – ואת סוריה ועיראק – בתורכיה, אבל הלקח אינו ניתן להעתקה: מימסד שגם בתקופותיו הבלתי־צבאיות מגביל את יכולתה של תורכיה להתאבדות דמוקרטית. חופש־הדיבור בתורכיה מוחלט: מותר לומר הכל, אך מי שמעז לפקפק בתבונת הגבולות והסכם של המדינה, מי שמעז לדבר על התבדלות אפשרית של מחוזות כורדיים, מתבקש, בחסות החוקה, לבטא לדבריו הרהורי חרטה שנים בכלא.

במיפגש באנקרה, בראשית השבוע, בהשתתפות פלסטינים, ערבים אחרים, ישראלים, אמריקאים, תורכים ובריטים, הסכים אחד הפלסטינים עם מארחיו והמחיש את ההבדל בין "זכות היחיד" של המערב ו"חובת הציות" של המזרח: הוא מעדיף, אמר, ארכה ערבית תחת רודנות של חוסיין או אסד על החירות לומר בכל העולה על רוחו בעוד אדמתו כבושה. אדמה, חתך, תשובה באוויר.

פלסטיני אחר לחש, בדרך למעלית, כי לנוצרי כמותו אין "דרך שלישית", בין הישראלים והמוסלמים. ערפאת הכתיר במקום לאלוף העונה בליגת בדיחות האיזור, מיכוחו של דוד לוי אשכול. דוגמה לבנונית־בצרית, מהזהר עזתית: טזהא הודיעה שהיא בהריון – "החזית העממית" קיבלה על עצמה את האחריות. בהירגע המצהלות המשותפות, הערביות והישראליות, הרהים את שומעיו אחד הפלסטינים, התכך ותיק באש"ף. עכשיו, אמר, למראה תיפקודו של ערפאת, הוא רוחש הערכה מחודשת למישטרו היציב של חוסיין – ואולי מוטב לפלסטינים להדור שוב בהידוק קשריהם עם האשמים. ■

נורמליזציה תחילה

מערכת היחסים בין ישראל לירדן, שלא כמו בינה לבין מצרים, מתחילה בצעדים של נורמליזציה ורק אחרי השגתה, לפחות בחלקה, יגיע תור השלום החוזי הרשמי בין שתי המדינות. תהליך זה נובע מאילוצים ירדניים

דן אבירן

האירוע המרכזי במפגש ההיסטורי בין שלושת שרי החוץ של ישראל, ירדן וארה"ב על אדמת ירדן ביום רביעי השבוע, היה הנאומים שנשאו פרס, מג'אלי וכריסטופר. למרבה הפלא נקטו שלושתם לשון דומה. שלושתם עמדו על כך שמערכת היחסים החדשה בין ירדן וישראל תושתת על בניית שורה של פרויקטים משותפים, שיוליכו בסופו־של־דבר לחתימה על חוזה שלום בין שתי המדינות.

הבליט זאת במיוחד ראש הממשלה ושר החוץ של ירדן, עבד אל־סלאם מג'אלי, כשאמר כי "בניית השלום היא כמו כתיבת ספר. פרק אחר פרק חייב להיכתב בדרך המדוקדקת ביותר, אך הספר איננו תם עד שכל הפרקים הוצאו לאור". הפרקים הם התוכניות הכלכליות ששני הצדדים עומדים לדון בהן בוועדות הדו־צדדיות ובוועדה הכלכלית המשותפת לארה"ב, ישראל וירדן.

השר כריסטופר הזכיר בנאומו את הפרויקט של סלילת כביש שיחבר את ישראל וירדן קרוב לאילת ולעקבה. "הפרויקט הזה", אמר כריסטופר, "יכול לזרז פרויקטים אחרים, שכל אחד מהם יכול לטוות את החוטים לקשר משותף בין שני העמים ולהבטיח את השלום הכולל".

השר פרס אמר, כי "נוכל לשנות את פני המפה וליצור בבקע השבור הזה (בקעת הירדן) רצף של חיים חדשים. נוכל להפוך את גבול התוגה לבקעת התקווה. עובדי אדמה יבואו תחת חיילים, חממות תחת קסרקטינים, מטעים ישתלטו על הדיונות".

נראה איפוא, כי שלא כמו עם מצרים, מערכת היחסים בין ישראל לירדן מתחילה בצעדים של נורמליזציה ורק אחרי השגתה, לפחות בחלקה, יגיע תור השלום החוזי הרשמי בין שתי המדינות. התהליך המיוחד הזה נובע מאילוצים ירדניים ולאו־דווקא מבחירה ירדנית חופשית. המלך חוסיין איננו יכול להיכנס עתה למו"מ מורח עם ישראל על חתימת חוזה שלום. שכן, צעד כזה ייחשב כתקיעת סכין בגבה של סוריה, שטרם השיגה פריצת־דרך במו"מ בינה לבין ישראל. נוסף לכך, חוסיין איננו מוכן להרגיז יתר על המידה את האופוזיציה האסלאמית מבית, המתנגדת לחוזה שלום עם ישראל והמסוגלת לעורר תסיסה ציבורית נגד המלך.

יחד עם זאת מצא המלך חוסיין לנכון להעלות עתה מדרגה את מערכת היחסים בין ירדן לישראל. הוא עשה זאת בכך שהסכים לקיים את המשא־ומתן המדיני בין שתי המדינות בגבול בערבה. במסגרת זו התכנסו ב־18 וב־19 ביולי בעין עברונה שלוש תת־הוועדות לנושאי סימון הגבול, ביטחון וחלוקת מים. הוא גם עמד מאחורי פגישת שרי החוץ של ירדן, ישראל וארה"ב שנערכה לראשונה על אדמת ירדן באיזור ים המלח. נוסף לכך נכונה לנו פגישת הפסגה שתתקיים ביום שני בבית הלבן בוושינגטון, שבה ישתתף המלך חוסיין עצמו וייפגש עם ראש הממשלה רבין, בחסות הנשיא קלינטון.

חוסיין מצא לנכון לקדם את מערכת היחסים שלו עם ישראל בשל ההתקדמות המשמעותית שחלה במשא־ומתן בין ישראל לפלסטינים. התפתחות זו, שנעשתה על־פי תחושתו מאחורי גבו, הדאיגה אותו. הוא חשש שהקשר שנוצר בין הפלסטינים לבין ישראל יגרום לכך שירדן תאבד את התמיכה המסורתית של ישראל בממלכה ההאשמית. העובדה שלמעלה ממחצית האוכלוסייה בירדן היא פלסטינית מטרידה את המלך חוסיין מאז ומתמיד. לעיניו עומד תסריט אפשרי שבו יקחו לידם הפלסטינים את רסן השלטון בירדן וישימו קץ לשלטונו ולקיומה של השושלת ההאשמית. חשש זה של המלך, שהיה רדום בזמן האחרון, פרץ מחדש לתודעתו על רקע נכונותה של ישראל להקים ישות פלסטינית בשטחים, שמעצם קיומה עלולה לעודד אירידנטה פלסטינית בתוך ארצו.

קידום היחסים עם ישראל צריך להבטיח למלך חוסיין, קודם כל, את תמיכתה של ממשלת ישראל בקיומה של ירדן כמדינה לגיטימית בראשות השושלת ההאשמית, למרות תהליך הקמתה של הישות הפלסטינית. לא במקרה חזר שר החוץ פרס כמה פעמים בהצהרות שהשמיע שלשום בירדן על מחויבותה של ישראל לקיומה העצמאי של הממלכה הירדנית ההאשמית. הוא גם אמר, כי פתרון הבעיה הפלסטינית לא יבוא על חשבונה של ירדן.

כמו־כן צריך קידום היחסים עם ישראל לאפשר למלך חוסיין מעורבות ומידת השפעה על תהליך צמיחתה של הישות הפלסטינית בשטחים, כדי שישות זו לא תהפוך להיות חזקה יותר מדי וכדי שהאינטרסים הירדניים בגדה המערבית יישמרו. אינטרסים אלה כוללים בראש ובראשונה את שמירת מעמדה של השושלת ההאשמית כמפקחת על המקומות הקדושים לאסלאם בירושלים, וכן שמירה על קשריה הכלכליים של ירדן עם הגדה המערבית.

בנאומו שלשום אמר ראש ממשלת ירדן: "בני אברהם הם אלה המאמינים בשלוש הדתות המונותאיסטיות. הם חייבים לפתור את הבעיה של ירושלים. הריבונות על המקומות הקדושים בירושלים היא רק של האלוהים, ובשמו עלינו לכבד זכות זאת". בדברים מעורפלים אלה ביקש מג'אלי לומר, כי על־פי תפיסתה של ירדן ירושלים המזרחית היא בבחינת מרכז רוחני לשלוש הדתות המונותאיסטיות, והיא איננה צריכה להיות בשום מקרה מרכז פוליטי שלטוני של הפלסטינים, כפי שהם תובעים לעצמם.

מערכת היחסים החדשה בין ירדן לבין ישראל מושתתת עתה, כאמור, על קידום פרויקטים כלכליים משותפים, מצד אחד, ועל קידום עבודתן של הוועדות העוסקות במשא־ומתן להסדר מדיני והמטפלות בשאלות סימון הגבול, חלוקת המים ועניני ביטחון, מצד שני.

הפרויקטים הכלכליים הידועים שבהם ידונו הצדדים בתקופה הקרובה כוללים תוכנית־אב לפיתוח בקעת הירדן, פתיחת מעבר בין עקבה לאילת לתיירים וזרים, תוכנית לסלילת כביש שיקשר בין ירדן, ישראל ומצרים באיזור אילת ועקבה, מתן היתר למטוסי מדינה אחת לטוס מעל המדינה האחרת, תוכנית מחקר לחפירת תעלה בין ים סוף לים המלח, תכנון הקמת איזור סחר חופשי באיזור אילת ועקבה, ניסוח כללים בדבר יחסי סחר בין ירדן לישראל ועוד.

הגשמתן של התוכניות הכלכליות האמורות איננה מותנית במימושו של הסכם שלום בין שתי המדינות, אלא במידת הרצון הטוב שיגלו שני הצדדים להגשים תוכניות אלה ובסבירותן הכלכלית. יחד עם זאת יש אינטרס הן לישראל הן לירדן לקדם את תהליך המשא־ומתן המדיני ביניהן לקראת חתימת חוזה שלום. ישראל היא הדוחפת העיקרית להביא לחתימתו של חוזה כזה מוקדם ככל האפשר, גם אם יהיה זה חוזה שלום נפרד. לעומת זאת אין ירדן ממהרת לחתום על חוזה שלום עם ישראל, מתוך

(המשך בעמוד 18)

גול עצמי

אמנון אמר

במקום לבודד את מקור המחלה ולשלוח את החולה למרפאת החוץ של בייגה ופואד, מעדיף פרנקל לטפל בכל המשק בהרדמה כללית ולעזאזל יצרני וסוחרי הרהיטים, הבגדים והמזון, הנאלצים כבר תקופה ארוכה לממן מלאים בריבית ריאלית של עשרות אחוזים

בכלכלה קוראים לזה "הקצאה לא אופטימלית של גורמי יצור", בהגזה, כמובן, שבהתבטאויותיו של נגיד בנק ישראל יש גם כמה גורמים המסייעים לייצור. מאז פרשת "הבועה הפיננסית" המפורסמת, ראוג פרופ' פרנקל ("לא אמרתי בועה") לסכור את פיו בכל מה שקשור לבורסה. קרוב לשנה וחצי שתק הנגיד, גם כשלנגד עיניו ממש עודדו הבנקים, שליציבותם הוא אחראי במישרין, את לקוחותיהם לקנות אשראי במאות מיליוני שקלים כדי להצטרף למצעד האיוולת ברחוב אחד העם.

גם בגל ההתבטאויות הלפני אחרון, זה שבו נולצו ראש הממשלה ושר האוצר לעזרת הבורסה, ושוחט אף הורדו להבכית שהירידות הן רק משבר חולף, הסתפק פרנקל בגן הודעה סתומה בנוסח האורקל מדלפי. אבל אל חשש, את חסך הדיבור שכפה על עצמו, השלים הנגיד בתחילת השבוע, בפרץ מילולי ארוך, שהוקדש כולו לניתוח המדד. תחילה בהודעה לעיתונות, ארוכה מהרגיל, ומיד לאחריה בשני ראיונות רצופים ביומני הבוקר של קול ישראל וגלי צה"ל. ליתר ביטחון, שלחו אנשי הבנק לעיתונאים גם את תמלילי הראיונות. בשני הראיונות הרדיופוניים תיאר הנגיד את עליית המדד כמשמעותית במיוחד ונזקק לכמה דימויים מעולם הרפואה כדי להסביר את חשיבות הדיאגנוזה והפרוגנוזה לריפוי המחלה. אבל למרות הדיווקים שקיבל השבוע הנגיד מכמה אגפים בעיתונות, נראה כי המציאות בשטח דרמטית הרבה פחות.

בששת החודשים הראשונים של השנה עלה המדד ב־7 אחוזים, לעומת 5.8 אחוזים במחצית הראשונה של השנה שעברה. בחודשים הקרובים אמור פער לא גדול זה להצטמצם במידה נוספת. גם הנגיד, סביר להניח, יודע שאחרי עלייה של 89 אחוז בחודש שעבר, אין לשופים לאן לעלות יותר. במחירי ההלבשה והנעלה, שרשמו בחודש שעבר את העלייה הגדולה ביותר בין סעיפי המדד, יבואו החורים לידי ביטוי בכידות סוף העונה. לכל זה יש להוסיף את העובדה כי "ניתוח נתוני העבר, בין השנים 1986 ו־1993, מראה כי השליש הראשון של השנה מאופיין בהאצה עונתית של עליית המחירים" (הסקירה השנתית של המחלקה המוניטרית בבנק ישראל, ע"מ 19).

מעבר לוהיסותו של הנגיד להגן על מדיניות העבר שלו, משל היה מאמן נבחרת איטליה לפני ההתעוררות הפתאומית של רוברטו באג'ו. גורמים המיטעונים שהעלה השבוע להסתת הדעת מהבעייה האמיתית. במחצית הראשונה של השנה עלה, כאמור, המדד ב־7 אחוזים. מחירי הדירות בבעלות הדיירים עלו בתקופה זו ב־18 אחוז. קצב התייקרות השנתי של מחירי הדירות מסתכם היום ב־39 אחוז, יותר מפי 2.5 מקצב האינפלציה השנתי של 14.5 אחוז, שכל־כך הרבה דיבור עליו השבוע. סעיף הדיור היה ונותר הבעיה האמיתית של המדד וכל הדיבורים על אינפלציה בכל סעיפי המדד חוטאים, במקרה הטוב, לאמת.

במקום לגלגל, ברוין, את האשמה למדד הגבוה אל פיתחה של הממשלה ולקרוא לה שוב ושוב ליישם סוף־סוף את התוכנית להוזלת מחירי הדירות, מוסיף הנגיד לטעון כי האינפלציה עלתה כיתה, רק כדי להצדיק את העלאות הריבית התכופות שביצע בחודשים האחרונים. אם מחירי המזון עלו מתחילת השנה ב־3.7 אחוזים בממוצע, מחירי ההלבשה וההנעלה ב־3.4 אחוזים, מחירי הריהוט והציוד לבית ב־2.1 אחוזים ומחירי כל סעיפי המדד פרט לסעיף הדיור ב־5 אחוזים, מדוע מתעקש פרופ' פרנקל לראות באינפלציה "מחלה שהתפשטה לאורך כל הגוף"? במקום לבודד את מקור המחלה ולשלוח את החולה למרפאת החוץ של בייגה ופואד, מעדיף פרנקל לטפל בכל המשק בהרדמה כללית ולעזאזל יצרני וסוחרי הרהיטים, הבגדים והמזון, הנאלצים כבר תקופה ארוכה לממן מלאים בריבית ריאלית של עשרות אחוזים.

בנוסף לפטור הזמני מעבודות קשות שהעניק לממשלה, נסחף הנגיד בלהט רטורי קל, שבו עתיד נמהל בעבר וכולם אשמים, פרט לבנק ישראל, כמובן. כאשר העזה מגישת תוכנית הבוקר בגלי צה"ל לקבוע כי העלאת הריבית לא הביאה לתוצאות המקוות, הורדו פרנקל להעמידה על טעותה. אי־אפשר להטיל על המדיניות המוניטרית לבדה להתמודד עם בעיית האינפלציה, אמר הנגיד וגם פירט למה בדיוק הוא מתכוון: קיימת מערכת שלמה של צעדים משלימים, כמו הגרעון בתקציב ומדיניות השכר.

גם אם טיעונים אלה היו נכונים כשלעצמם, לא זה מה שהיה לנו השנה. מתחילת השנה אין כל גרעון בתקציב והפער בין הגרעון המתוכנן למצב המזומנים בקופה מתסתכם, נכון לעכשיו, בעודף של 4 מיליארד ש"ח. גם הסכמי השכר בשירות הציבורי, שעוררו את המתח של פרנקל, נחתמו רק לפני חודשיים וחצי ולא הספיקו, לכן, להתגלגל לסקטור העסקי או להשפיע על רמת המחירים במשק.

התקציב המאוזן והשחיקה המתמשכת בשכר, לפחות בארבעת החודשים הראשונים של השנה, דווקא מגבים את המאמצים לצמצום האינפלציה. העובדה שלמרות נתוני פתיחה חיוביים אלה לא הצליחו עליות הריבית התכופות להוריד את האינפלציה, מצביעה על אפשרות אחת: העלאת הריבית היא תרופה טובה ואולי אפילו מוכחת בכמה מקרים אחרים, אבל במקרה שלנו צריך פשוט להוריד את מחירי הדירות.

וכך, במקום לקרוא לילד בשמו, העדיף הנגיד לכדרר סביב רחבת ה־16 של בנק ישראל ולסיום בעט את הכדור לרשתו הוא. למולו מתרחשת כל המציאות המדומה הזאת בירושלים. במראיין, קולומביה, הסיפור עלול היה להיגמר אחרת. ■

על חורבות האימפריה

אמיר נימן

לאחרונה קיבל יו"ר מפלגת העבודה יצחק רבין מכתב מחבר, חבר מפלגה וחבר ב"אגד", אחד מהמרכזים שבאנשי הקואופרטיב. במכתב מודיע

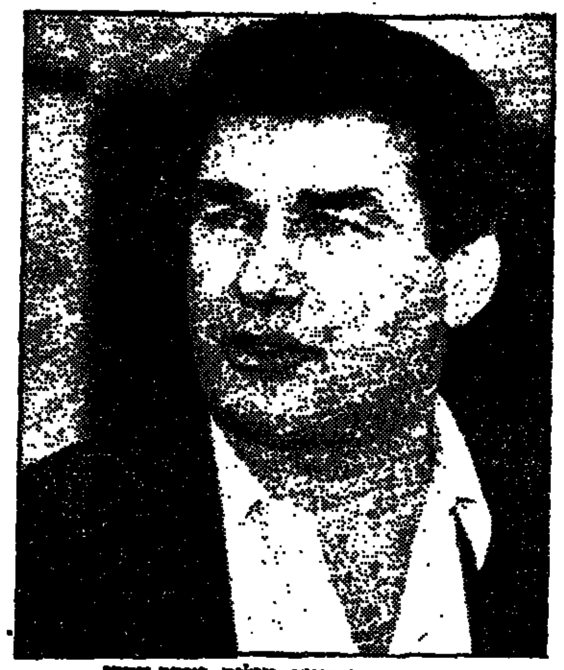

רמון. יימטר, יטמר, יתמטר. צילום: יצחק הררי

האיש, כי בכוונתו לפרוש ממפלגת העבודה במחאה על בחירתו של גרשון גלמן לחבר הוועדה המרכזת.

גלמן, מושא לזעמו של רבין על המחטף הקואליציוני שעשה במועצת פועלי תל־אביב, זכה בשבוע שעבר בקולות 252 חברי מרכז מפלגת העבודה. סימון שמו בטופס לא היה הצבעה אלא נקמה – נקמת המרכז בחיים רמון ובמידה מסויימת גם ביצחק רבין. 252 אלה, שלמרות חשאיות ההצבעה אפשר לזהות בוודאות גמורה: כאנשי פרס ומנגנונאי הסתדרות משבעים, הפגינו בכך את סירובם לקבל את האבחנה שעשה יו"ר העבודה בין המודר של רמון לבין המודר של גלמן וביקשו לנפנף במזכיר מועצת פועלי תל־אביב כסמרטוט אדום בעיני המזכ"ל החדש, כל אימת שתתכנס ישיבת ממשלת ההסתדרות.

בעיני החבר מ"אגד" היתה בחירתו של גלמן לוועדה המרכזת מעשה לא יסולח, את לשפל הארגוני והמוסרי שאליו נקלעה מפלגת העבודה. השר עוזי ברעם, שכתב מכתב הפרישה הפנה אליו עותק ממכתבו, אינו רואה בבחירת גלמן צל"ש למפלגתו, אבל במחאתו ובהסתלקותו של חבר המפלגה הוותיק הוא רואה את אזהרה שאין תריף ממנו. לא מדובר בסתם "כרטיס אדום" שמישהו הוציא לעצמו, סבור ברעם, שהי בחייו של כל חבר מפלגה חולפים די הזהר אירועים המשמשים מבחינתו עילה לנטוש.

ככה זה בחיים – מפלגה אינה תעודת ביטוח. היא טועה ומועדת, ראשיה נכשלים ומכשילים ונבחריה מסתכסכים ועוברים על כל לאו מפורש. פרשת גלמן, תולדות הכישלון בהסתדרות השלבותיו – כל אלה אירועים טראומטיים בחיי מפלגת העבודה, שגם תהליך השלום הדרמטי לא ימחוק את רישומיהם. ובכל זאת, חבר מפלגה ותיק לא קם ועוזב את ביתו הפוליטי, בגלל גלמן כזה או גלמן אחר. הוא קם ונוטש כשהוא חש שקירות הבית מאיימים להתמוטט עליו, ושבחוץ יש בתים אחרים, נאים לא פחות אם לא יותר.

השבוע נפגש ברעם, מזכ"ל העבודה לשעבר, עם המזכ"ל הנוכחי נסים זוילי. השניים נפגשים לעתים מזומנות ומשוחחים כדבר מזכ"ל אל מזכ"ל. אחת הסיבות לכך שאינני מצטרף למותחי הביקורת עליך, אמר ברעם לזוילי, היא שאתה אחז בהגה המפלגה בתקופה הקשה בתולדותיה. רבים חולקים על הערכתו, אבל ברעם סבור, שאפילו 1977 היתה שנת בציר פוליטי טובה יותר.

בעת שממשלת רבין איבדה את השלטון במאי 1977, המערך נאלץ להסתגל בייסורים רבים לספסלי האופוזיציה, עמד בראש ההסתדרות הכללית ירוחם משל ובראש הסוכנות ישב יוסף אלמוגי. התנועות הקיבוציות עמדו עדיין במלוא פריחתן, קופת־חולים היתה עדיין ענק, "כור", "סולל בונה" ושאר הקונצרנים שלטו במשק הישראלי ללא עוררין, כשהם קשורים בטבורם ל"מפלגה". פרשיות השחיתות פה ושם לא נראו עדיין כאיום על תנועת העבודה. אבדן השלטון היה אמנם אירוע טראומטי ורעידת האדמה הפוליטית הורגשה היטב, מה גם שר"ש נראתה

ביילין. הוגג לחברים. צילום: אי.פי

לפרק זמן קצר כמועמדת להחליף את המערך כגורם דומיננטי במרכז המפה, אבל הנפילה כשלעצמה זו היתה מרופדת ונבלמה אל מזרון עבה ומשכך זעזועים. זו היתה 1977, ולרבים היא נראתה כמו סוף העולם.

ב־1994 אוחזת מפלגת העבודה בהגה השלטון, אבל בהסתדרות יושב חיים רמון מ"חיים חדשים", שאינו מעוניין לחזור לחייו הישנים. הסוכנות היהודית הולכת ומצטמקת. הקיבוצים נאבקים על שאלות קיומיות. "סולל בונה", במובן ההוא, היה ואיננו, ואילו "כור" פרש כנפיים ועף – מה לו ולארלוזורוב 95 או רחוב הירקון 110? קופת־חולים ובנק הפועלים יוצאים לחיים חדשים. רוב הרשויות המקומיות הגדולות נתונות בידי הליכוד. מאז 77 ועד היום התחוללה מהפכה תחיקתית ונורמטיבית לא מבוטלת. ימי הפתקים נוסח "הנ"ל מאנ"ש" נראים רחוקים כתקופת הברונזה. ועכשיו, נאמר שבכיר במפלגת העבודה רוצה בטובת אחד ממקורביו שנפלט ממערכת זו או אחרת ומבקש לסדר לו "סידור עבודה", למשל ראשות מועצת מנהלים או מנכ"לות חברה. מקרים כאלה הם כמעט מעשה יום ביומו. אך בימים אלה זה לא פשוט, כלל וכלל לא פשוט. המזרון העבה ההוא התפורר איננו. האימפריה הגדולה היא נחלת העבר.

במצב הזה, מה מותר מפלגת העבודה? מה מבטיח לה גם בקדנציה הבאה את המשך הדומיננטיות הפוליטית על פני מרצ או "חיים חדשים"? הסנטימנט אל העבר המפואר? החבר מ"אגד" מבין משהו בתחבורה ציבורית. יכול להיות שהוא יורד מן האוטובוס הזה רגע לפני התחנה הסופית, כדי לטפס על אוטובוס חדש, שיוצא עתה לדרכו?

אתה בא אלי עם חמישה?

השבוע נפגשו שוב החברים משמיניית היונים הדו־מפלגתית. מזכ"ל ההסתדרות החדש פרש בפניהם בפעם המי יודע כמה את תוכניותיו. אחת הבעיות עם רמון היא שרפוטי הפעולה הפוליטית שלו חורגים מן הדגם המקובל, עד

גלמן. 252 קולות לנקמה

שקשה להאמין שהוא מתכוון לממש את הדברים שהוא משמיע. זה, אגב, היה מכבר הכשל הלוגי של "המהפכנים". בדיונים תיאורטיים שהיו בחוגים שונים במפלגת העבודה על השינוי הדרוש בהסתדרות, דובר תמיד על כך שכל מהפכן אשר יגיע אל כס המזכ"ל לא יהיה מוכן לוותר על מוקדי הכוח המסורתיים, וכך תתגשם המהפכה המתוכננת – לשון אחר: הכסא יעצב את המזכ"ל. רמון, כך נראה בינתיים, אינו מתכוון לוותר. הוא לא הגיע לשם כדי להישאר, אלא כדי ללכת הלאה. הוא יודע שעומדת לרשותו תקופה מוגבלת כדי להציג הישגים בפני הציבור.

ברעם. לא סתם כרטיס אדום. צילום: יצחק הררי

בריטוריקה שלו זה נשמע כמו "מהפכה". ברטוריקה של מפלגת העבודה זה נקרא "הרס". כשיפרוש מן ההסתדרות, כדי לשוב לזירה הלאומית – כך הוא מתכוון – לא תהיה שם הסתדרות כללית אלא פדרציה של איגודים מקצועיים עם כמה מפעלים של חינוך ותרבות. בדרך יעשה משליטת ההסתדרות קופת־חולים הכללית על בתי־החולים שלה ורפואותיה, ומספר מועצות הפועלים יצטמצם במחצית ואולי יותר. ההשקעות והאחזקות הקיימות כיום ב"כור" ובמפעלים יימכרו. בניין הוועד הפועל יימכר ומרכז ההסתדרות יעבור לארזה. מטפי עובדי הוועד הפועל ומועצות הפועלים יצטמצם לכמה מאות בודדות. אלה הכוונות, וכולן מצויות עדיין על הנייר. אבל מי שהגיעו – ורבים עשו כן – שמרגע שיתיישב על כס המזכ"ל, יפתח רמון את התכוונות בדבר הדיאטה הרצחנית שהוא עומד לכפות על ההסתדרות, אינו יכול למצוא לכך שום ביטוי.

באחד מרגעי הישיבה המשותפת העלה יוסי ביילין בפני רמון בעיה של כמה מתבריד לתוג "משוב", המועמדים לפיטורים באחד ממוסדות ההסתדרות. אני מדבר על פיטורי 1,600 איש ואתה בא אלי עם חמישה? השיב לו מזכ"ל ההסתדרות. ומה יהיה אחר־כך? תבוא אלי כדי לבקש על 500?

במהלך הישיבה הביעו החברים הרהורי כפירה בתוכניות שפרש. גם אתם לא מאמינים לי? שאל רמון בחיוך. מבחינתו, הדרך ברורה לגמרי, וגם אם חבריו לא בוטחים בו לגמרי, הוא עצמו משוכנע שכל אלה מהם שלא יצטרפו למפלגה החדשה שיקים סמוך לבחירות, יעשו זאת זמן קצר לאחר מכן. ■

קואליציות מהסוג האחר

ההתקרבות הישראלית־ירדנית תשליך על העורף הישראלי־פלסטיני ולהיפך. כך למשל, סימון הגבול בבקעה ייעשה בוודאי על־ידי ישראל וירדן, מבלי לשתף את הפלסטינים, אף שהנושא קריטי גם לגביהם, והם בוודאי לא יעברו על כך לסדר היום. וזה יקרה גם בשורה של נושאים אחרים

מוטי בסוק

לפני כשבוע עשתה משלחת ישראלית, בראשות סגן שר החוץ ד"ר יוסי ביילין, בתוניס בשיחות ועדת ההיגוי לתהליך הרב־צדדי לשלום. משום מה לא התלוו למשלחת עיתונאים. בסיום הדיונים העבירה דוברות משרד החוץ בירושלים מידע מתומצת על תוכן הדיונים ועל ההחלטות לכתבים המדיניים. בין השאר נאמר שם, כי ירדן הסכימה לארח, במסגרת התהליך הרב־צדדי, באביב הקרוב ברבת־עמון את דיוני אחת הוועדות. החלטה שמשמעותה הסכמה לארח משלחת של דיפלומטים ישראלים ברבת־עמון וגם קבוצה של עיתונאים בכירים מירושלים ותל־אביב. הסכמה, ללא ספק, מהפכנית, במיוחד לנוכח מאמצי ערב הסעודית בחודשים האחרונים לרסן את ההתקרבות הערבית־ישראלית בערוץ הרב־צדדי.

עוד לפני שהכתבים המדיניים הספיקו לעכל את הידיעה, לנסות לברר אצל ביילין ואחרים במשלחת לתוניס מה עומד מאחוריה, נפלה ביום שישי בערב "פצצה" דרמטית: חוסיין מלך ירדן וראש הממשלה יצחק רבין ייפגשו ביום שני הקרוב בבית הלבן בוושינגטון, בהזמנת הנשיא ביל קלינטון.

בשנות ה־50, ה־60 ואפילו ה־70 הלכה בארץ דעה כי ירדן תהיה המדינה השנייה שתחתום על הסכם שלום עם ישראל. לא ראשונה, בשל פחדנותו המפורסמת של המלך. שנייה, גם מפני שהבעיות בין ירדן וישראל קלות יחסית לפתרון, וגם משום שבית המלוכה ברבת־עמון וממשלות ישראל בירושלים דאגו לאורך כל השנים לשמור על היחסים המיוחדים בין שתי המדינות. בשנות ה־70, ה־80, וה־90 התקיימו מגעים חשאיים מרובים בין המלך חוסיין, אחיו הנסיך חסן ופקידים בכירים בירדן ובין מקביליהם בישראל. רק חלק קטן ממגעים אלו דלף לתקשורת. ולמרות התקוות, הערכות וההבטחות קיבל המלך, כל פעם מחדש, פיק ברכיים כשהיה צריך לחצות את הרוביקון לקראת מהלך של שלום עם ישראל. אף כי אנואר סאדאת סלל לו את הדרך כבר לפני 17 שנה.

הכל השתנה פתאום, ממש בשבועות האחרונים, כשהמלך קיבל החלטה אסטרטגית לעשות שלום עם ישראל. הכל החל לזרום במהירות, עד שלעיתים קשה לעקוב אחרי קצב האירועים והמפגשים.

ב־8.6.94 הוקמה בירדן ממשלה חדשה, עם הפנים לתהליך השלום. בישיבתה הראשונה ביטלה הממשלה את התנגדות ירדן לרעיון הישראלי־אמריקאי לקיים ברבת־עמון ועידה כלכלית בינלאומית גדולה בהשתתפות ישראל. ב־20.6.94 הבטיח חוסיין לכתבים הישראלים בוושינגטון ש"בקרוב תהיה הזדמנות לפגישה גלויה שלי עם רבין". כעבור יום הודליף בכיר ירדני, כי "פגישה בין רבין לחוסיין צפויה באוקטובר". חוסיין עצמו אמר "אפעל לשלום בלי קשר לסורים". ב־22.6.94 נפגש חוסיין בבית הלבן עם קלינטון. לאחר הפגישה אמר חוסיין, כי "פסגה משולשת ביני לבין קלינטון ורבין לא עלתה עד כה בשיחות עם ישראל, אבל בעתיד הכל אפשרי". קלינטון אמר לאחר הפגישה, כי "אנו בתמוך בידידי השלום ולאורך זמן. נעזור לירדן בבעיותיה הכלכליות".

בראה שלמרות דברי המלך, נסללה בפגישתו עם קלינטון הדרך לפגישה המשולשת. חוסיין קיבל הצעה שלא יכול היה לסרב לה, מחיקת חובות, סיוע כלכלי נדיב ונשק חדיש ומודרני מארה"ב, תמורת פגישות לאור היום עם ישראל ופריצת־דרך דרמטית בתהליך השלום. חוסיין שב לירדן והחל לעכל את הדברים. ב־9.7.94 הצהיר המלך "אפגש עם רבין". ירושלים הגיבה "מהלך אמיץ וצעד חשוב לקראת השלום". החוגים המדיניים הזהירים בירושלים העריכו כי מזכיר המדינה, וורן כריסטופר, בביקורו השבוע בארץ, יעסוק, בין השאר, בתיאום הפגישה. אלא שחוסיין, בשלב זה, כבר לא היה זקוק לקטליזטורים.

מג'אלי, כריסטופר ופרס. "הגיע הזמן שירדן תדאג לירדן". צילום: יצחק הררי

ביום שישי שעבר הצתה משלחת ישראלית, לראשונה בגלוי, את הירדן לפגישות עם משלחת ירדנית. במשלחת הישראלית היו פקידים ממשרדי הביטחון והחוץ. בעוד המשלחות שוהה במלון "ים המלח" בירדן הודיע הנשיא קלינטון, לכל העולם, על הפגישה ההיסטורית בבית הלבן ביום שני. ובאמור, מאודע רודף מאורע. בימים שני ושלישי השבוע, לאחר מפגש במדריד ו־13 סבבי שיחות בוושינגטון, נפגשו משלחות מירדן ומישראל, לראשונה בערוץ הדו־צדדי לשלום במזרח התיכון, בעין עברונה שבערבה. וביום רביעי המפגש הגלוי הראשון בין ראש ממשלת ירדן ושר החוץ שלה, ד"ר אל מג'אלי, ושר החוץ של ישראל שמעון פרס, על אדמת ירדן, בשידור ישיר של הסי.אן.אן, הטלוויזיות הירדנית והישראלית.

פתאום חוסיין קיבל אומץ והוא רץ קדימה והמעט בכל הכוח. פתאום הציבור הירדני רואה בטלוויזיה שלו כי לישראלים אין קרניים. למה? מה קרה? לאחר שנים שבהן דגלו ממשלות ישראל באופציה הירדנית ביצבה ממשלת רבין־פרס, באוגוסט שנה שעברה, באוסלו בירת נורווגיה, מהפך לטובת האופציה הפלסטינית. אין זה מקרה כי יום לאחר שישראל והפלסטינים חתמו, ב־13.9.93, בוושינגטון, על "הסכם העקרונות", במהלך תגיגה ענקית על מדשאות הבית הלבן, חתמה ירדן על הסכם לסדר יום עם ישראל, גם כן בוושינגטון, אבל כמעט במחתרת.

ירדן חוששת כי הפלסטינים יסחבו לה את השטיח מתחת לרגליים. מה עוד שבניגוד להרבה ציפיות והערכות מוקדמות, ואולי גם תקוות, ההסכם בין הישראלים לפלסטינים מתקדם בצורה טובה למדי. הירדנים גם חוששים כי למרות כל ההתבטאויות הפומביות בוושינגטון, דמשק וירושלים, משהו בכל זאת מתבשל בערוץ הסורי־ישראלי, וכי בסופו־של־דבר הם ייאשרו הפריירים של האיזור. או כמו שאמר חוסיין, הגיע הזמן שירדן תדאג לירדן.

קשה לדעת אם יש הבנה סורית־ירדנית המאפשרת למלך לנוע קדימה במסלול השלום הירדני־ישראלי, ואם כן עד היכן. וורן כריסטופר ידע לספר ביום רביעי, לאחר שיחותיו עם הנשיא חאפז אל־אסד, כי סוריה הבטיחה לארה"ב שלא תפריע למסלול הירדני־ישראלי. גם הוא לא ידע לומר מה שווה ההבטחה. קיימת גם אפשרות כי חוסיין החליט הפעם ללכת קדימה, לטובת האינטרסים של ירדן בזווית האמריקאית ובזווית הישראלית, גם מבלי שקיבל אור ירוק מדמשק. ייתכן כי קלינטון נתן לחוסיין גב מספיק חזק, גם למקרה שסוריה תנסה להציב מוקשים בדרכה של ירדן. העתיד צופן בוודאי עוד הרבה רגעים דרמטיים בקטע הסורי־ירדני.

איש בירושלים אינו יודע לומר בוודאות עד היכן יהיה המלך מוכן להרחיק לכת ביום שני בפגישתו עם רבין וקלינטון בבית הלבן. פגישה שתיערך בשש עיניים, בלי עוזרים ויועצים. ישראל היתה רוצה, כמובן, לשמוע את המלך אומר "הסכם שלום", אבל נראה כי בשלב זה חוסיין עדיין חושש, עדיין מהסס לדלג על מספר מדרגות בקפיצה אחת. כדרכו, הוא מעדיף לכפס לקומה השנייה לאט לאט, שלב אחרי שלב. לא בטוח שהוא צודק, גם לשיטתו. הערוץ הישראלי־פלסטיני הרי לא נעצר. נראה כי גם אחרי פסגת וושינגטון החום בציר ירושלים־רבת עמון יהיה בערבון מוגבל תמיד בכמה דרגות מהחום המתפתח בשנים האחרונות בציר ישראל־מרוקו ובקרוב גם בציר ישראל־תוניס.

גם סיעות הימין, החל בליכוד וכלה בצומת, תומכות בהסכם הישראלי־ירדני, אף כי שמיר־ארנס טירפדו את "הסכם לונדון" ב־1987, ואף שגם הן יודעות כי בלי פריצת הדרך עם הפלסטינים לא היה כל סיכוי לפריצת־דרך עם הירדנים. והימין, למפלגותיו, למנהיגיו ולח"כיו מתנגד, כידוע, לתהליך השלום עם הפלסטינים.

ההתקרבות הישראלית־ירדנית תשליך על הערוץ הישראלי־פלסטיני ולהיפך. כך למשל, סימון הגבול בבקעה ייעשה בוודאי על־ידי ישראל וירדן, מבלי לשתף את הפלסטינים, אף שהנושא קריטי גם לגביהם. והם בוודאי לא יעברו על כך לסדר היום. וזה יקרה גם בשורה של נושאים אחרים. בעתיד נהיה בוודאי עדים לקואליציות משונות באיזור, ישראל עם מדינה ערבית, נגד מדינה או מדינות ערביות אחרות.

ונותרה כמובן השאלה הסורית. כריסטופר לא עזב עדיין את האיזור והיום צפויות לו עוד פגישות בדמשק. בינתיים לא שמענו כל בשורה חיובית במסלול הישראלי־סורי. העבר הקרוב מוכיח כי בשורות כאלו באות בהפתעה. קיפאון בערוץ הסורי ידחוק את חאפז אל אסד לפינה. ו"האריה" אינו אוהב להיות בפינה. האינטרס הישראלי, אין ספק, הוא פריצת־דרך גם במסלול הסורי. אם כי ייתכן שראש הממשלה, יצחק רבין, היה מעדיף כרגע להתמקד בערוצים הפלסטיני והירדני, לקצור את תהילת הרווב, לעקוב מקרוב אחרי ההתפתחויות, ורק בשלב מאוחר יותר להיכנס לעימות עם הסורים, ולהבדיל עם חלק מדעת הקהל בארץ, על עתיד רמת הגולן. ■

הנסיגה לגינות הפרטיות

יורם פרי

פתיחה ראשונה, קצרה. מה הקשר בין הוויכוח המסעיר את חוגי הספרות, על פסק דין־המוות שהוציא דן מירון כנגד דור הסופרים שאחרי דור תש"ח: הסערה בעולם האקדמי בנושא הפוסט־ציונות וההיסטוריוגרפיה החדשה: המפגש הירדני־ישראלי בעין עברונה: וכיסאו של חיים רמון להסתדרות הכללית?

ואפשר גם להתחיל בפתיחה שניה, ארוכה יותר. בשבוע שעבר התרחש באוניברסיטת תל־אביב אירוע, שלא זכה לכיסוי במדורי החדשות של כלי התקשורת, אף כי הדיון עורר ריגושים בקרב "המעמד הקורא" בארץ. מאות אנשים באו לדיון על הסוציולוגיה וההיסטוריוגרפיה הישראלית החדשה, ומארגני הדיון נאלצו להעבירו לאודיטוריום רב־ממדים, שאף הוא לא הצליח לאכלס את כל הבאים. נושא הערב היה הנושא שמעסיק את הקהילה האינטלקטואלית הישראלית זה זמן רב, ושהתנהל בחודשים האחרונים גם מעל דפי "דבר", "דבר השבוע", ואחר־כך "הארץ".

הוויכוח הזה החל לפני עשור עם "ההיסטוריונים החדשים", אילן פפה, אבי שלים, בני מוריס. הם טענו, שההיסטוריה הישראלית שירתה את האידיאולוגיה הציונית, וכי גילויים חדשים וקריאה אחרת מחייבים כתיבת נראטיב אחר של תולדות הישוב והמדינה, כזה המשקף בעיקרו את העמדה הפוליטית של התנועה הלאומית הפלסטינית.

בשלב השני הצטרפה אל ההיסטוריונים קבוצה לא מגובשת של "סוציולוגים ביקורתיים", והיא העלתה טענה משותפת כלפי הדור הקודם: אתם נקטתם גישה פוזיטיביסטית והצדקתם את המציאות. טענתם לאובייקטיביות מדעית, אבל למעשה שירתם את האידיאולוגיה הציונית, קרי המפא"יית־אשכנזית־גברית, הרשמית.

לכאורה, מדובר בוויכוח שצריך לעניין אקדמאים בלבד, ויכוח בין פוזיטיביזם לבין ביקורתיות, בין גישות ותיאוריות שונות במדעי החברה והרוח. כמובן שמקופלים בו גם מאבקי כוח באקדמיה. אילו זה היה הכל – לא צריך היה הוויכוח לעניין את הציבור הרחב. אבל הוא חורג הרבה מעבר לזה, מכיוון שבמסקנותיו הוא קשור לפוליטיקה, בעצם להתלבטות וההתחבטות הישראלית בשאלת הזהות העצמית שלנו.

מה שאומרים ההיסטוריונים החדשים והסוציולוגים הביקורתיים הוא בעצם, כי האידיאולוגיה הישראלית ההגמונית מתבססת על חטא קדום – חטא הפגיעה בעם הפלסטיני, וחטא זה יוכל לבוא על תיקונו עם ורק אם נכיר בו ונסיק את המסקנות הפוליטיות הנובעות ממנו. הביקורתיים אינם מסתפקים בכך שהאינתיפאדה גרמה להרבה ישראלים תחושת אשם כלפי העם הפלסטיני, שהושגה סוף־סוף הכרה הדדית בין שני העמים ושממשלת רבין נכנסת במרץ לעידן השלום. בנוסף להכאה על חטא מבקש חלק מהם תיקון רטרואקטיבי של האידיאולוגיה הציונית, וטוען כי צריך להתחיל בעידן הפוסט־ציוני. הוויכוח עימם עוד יימשך.

הסערה שחולל דן מירון נסובה לכאורה על עניין אחר לגמרי, השייך לעולם ביקורת הספרות. מירון טען, כי אלה המקובלים כטובי הסופרים שלנו, ובדרך מקרה פירסם כל אחד מהם באחרונה ספר חדש, מאיר שלו, א.ב. יהושע, עמוס עוז, דויד גרוסמן ובתיה גור הגיעו בעצם לסוף דרכם הספרותית. הסיבה לכך – הם פסקו לבטא את רוח הכלל, חדלו לשמש פה לקולקטיב. "הם נסוגו", בלשונו הציורית, "לגינותיהם הפרטיות". הספרות הגדולה שלנו, טען מירון, היתה כזו מכיוון ששיקפה את מצוקת הקולקטיב, חלומותיו, מאווייו, תקוותיו. עתה פנו כל החמישה "לעבר מה שנראה כתחום הפרטיות והאינטימיות", במקום שיעסקו "בבעיות הפרט על רקע הבעיות הקולקטיביות". בכך איבדו את חשיבותם. והו "דור ספרותי" שמיצה את עצמו.

בין אם צריך או לא צריך להתחיל העידן הפוסט־ציוני, ושמא כבר החל, כבר עתה ברור, ששינוי עמוק מתרחש בחברה הישראלית: הקיץ הקץ על עידן הקולקטיביזם

ההנחה המובלעת בתיזה זו, מה עושה ספרות לחשובה, מעניינת כשלעצמה, אבל לא היא נושא התייחסותנו כאן. העיקר הוא שמירון החמיץ את לב העניין, את ההגדרה מהו המאפיין היום את הקולקטיב הישראלי. ומה שמעניין אותו אינו הקולקטיב עצמו אלא דווקא טיפוח הגינות הפרטיות. הפרט התייצב בראש סולם הערכים. זה השינוי הגדול שמתחולל בישראל בהתקרבה לסוף המילניום. ספריהם של שלו וגרוסמן, עוז ויהושע הם חשובים, או לא חשובים, אבל כמה מרתק שכולם, כן כולם, מבטאים את המהפכה הרוחנית שמתחוללת בישראל: תם עידן הקולקטיב. החל עידן האינדיבידואל.

ישראל היתה אחת החברות היחידות מחוץ לעולם הסובייטי שהיתה בעלת הדגש קולקטיביסטי כה עז. הדמוקרטיה שלה, התרבות הפוליטית שלה, בעצם התרבות כולה, שעבדו לקולקטיב הלאומי. ה"אנחנו" הקדים את ה"אני". ה"יחד" היה חשוב לאין ערוך מאשר ה"פרט". יותר משהתבסס הסוציאליזם הישראלי על ערך השוויון, הוא נשען על ערך הקולקטיביזם. ברוח זו קמו תנועות פוליטיות התיישבותיות, נבנתה הכלכלה הלאומית, ברוח זו שלחו הורים את ילדיהם לעקידה בשירות המדינה בצבא.

בעשור האחרון של האלף החל להתמוטט מבנה תרבותי זה. ישראל של שנות ה־90 עוברת למיליה התרבותי של הדמוקרטיות שנבנו על אוריינטציה אינדיבידואליסטית. התנועה לזכויות הפרט נעשתה מפלגה פרלמנטרית חזקה, קמה האגודה לזכויות האדם, חוקק חוק זכויות האדם, קבוצות מיעוט מדברות בשם הזכות להיות שונה. תנועות קולקטיביסטיות כמו המושב הקיבוץ קרסו או עוברות שינויים עמוקים, את מקום "צו התנועה" תפס המושג "לעשות לביתי".

בישראל יש כמובן עדיין תאים חברתיים המדברים בשם הערך הקולקטיביסטי הישן. הבולט שבהם הוא גוש אמונים. אבל גם אם יש הערכה לנכונות של חבריו להקרבה עצמית, למסירות למען הכלל ולחברותא, יש גם מידה מסויימת של לגלוג כלפיהם. זה נראה, איך לומר זאת, קצת ילדותי. מיושן. עיר אוהלים ביום וריקודים עד אור הבוקר, בסדר, אבל זה מתאים לתנועת נוער, לא לאנשים מבוגרים.

לשינוי הכיוון התרבותי הזה יש גם משמעות פוליטית. העייפות מן המלחמה, הנכונות לסיים את הסכסוך, יש להודות, נבעו לא רק משינויי מדיניות בצד השני, אלא גם משינוי מערכת הערכים אצלנו. יותר ישראלים מוכנים לוותר היום על שטחים, לא מכיוון שהם חושבים שהשטחים שייכים לפלסטינים, אלא מכיוון שלא כדאי להעביר את כל החיים בסכסוך נצחי. מה טעם לחיות גם אנו, גם בנינו, גם בני בנינו, צודקים – אבל במלחמה. מוטב לוותר קצת ולהנות ממה שאפשר להנות בחיים. "אתם מוכרים את העתיד", אומרת האמונה שמנגד. "לא, אנחנו קונים את החיים", באה התשובה.

במערכת הבחירות האחרונה ניצחה מפלגת העבודה, מכיוון שקראה נכון את השינוי התרבותי הזה, קראו לכך "שינוי בסדר היום הלאומי". והכוונה היתה: עדיף להעלות את רמת החיים, לשפר את איכות החיים, כאן ועכשיו, מאשר להילחם לנצח על עקרונות מוטלים בספק. החיים קדושים, לא האדמה. הבוחר מוכן היה לאמץ מדיניות יונית של מפלגת העבודה על פני המדיניות הניצית של הליכוד, לא מכיוון ששינה את עמדותיו הפוליטיות, אלא מכיוון שרצה הישגים בחיי היום־יום והיה מוכן לשלם במטבע הנדיר. אגב, כך בדיוק נהגו המצרים בשעתם והירדנים עתה. המחיר נראה מאוד משתלם.

זו בדיוק הסיבה לחולשתו של הליכוד. לא במקרה האופוזיציה למהלכי השלום של הממשלה באה מהחוגים הדתיים, אלה שקועים עדיין באמונה דתית ובמסגרת קולקטיביסטית, בעוד שהבורגנות הישראלית מחד והשכבות המצוקה מאידך, בני הברית שהקימו את הליכוד, הולכים גם הם שבי אחר האידיאולוגיה החדשה.

כאן מגיע לתמונה חיים רמון, וליתר דיוק יוסי ביילין. במפלגת העבודה קבוצות רבות המכונות חוגים רעיוניים. רובן הן התארגנויות פוליטיות למטרות כהונות. חוג "משוב" לעומת זה עוסק במשך שנים רבות על גיבוש רעיוני של מצע סוציאל או ליברל־דמוקרטי מעודכן. בבית יוצר זה של בני ה־40 צמחו רעיונות לרפורמה מרחיקת לכת במדינה, שביטוייה הם בין השאר עמדות רמון כלפי ההסתדרות וביילין כלפי הסוכנות היהודית.

יש מי שיגדיר אותם נסיגה מהערכים הסוציאליסטיים הישנים לניאו־ליברליות. הם יגידו שזו אינה נסיגה אלא ביטוי להעברת הדגש מהקולקטביזם לאינדיבידואליזם. שאת הישועה צריך למצוא לא במסגרות גדולות, שיש בהן גם כפייה, אלא בחיי הפרט. הכלל צריך לספק לאנשים את המצע שעליו יוכלו לפרוח. לכן הדגש על חופש בחירה, על זכויות הפרט. האם אין סכנה שבהתכנסות הזו אל הפרט תעלם הסולידריות החברתית? מוקדם עדיין להעריך זאת. מכל מקום, מי שטס היום בשמי ישראל רואה באופן מוחשי כיצד מתממש החלום הישראלי החדש, לגור בבית קטן עם גינה. כן, דן מירון, הישראלים מבקשים לחיות, לא בהכרח לסגת, בגינותיהם הפרטיות. האם צריך לבכות על כך? ■

תעשייה מחפשת דרך

הצלחת התעשייה הפלסטינית מותנית בשני גורמים: ביכולתה של מועצת הרשות הפלסטינית להתארגן במהירות במסגרות כלכליות מודרניות וביכולת של ישראל להתגבר על מנטליות הכיבוש שלה ולהסיר את כל המגבלות שהיא מטילה על העסקים הפלסטיניים

מיכל סלע

התעשיינים הפלסטינים נמצאים במרחק רב לפני העומדים בראש השדרה המדינית. הכוונות שלהם להשקיע, לפתח ולהעלות את הכלכלה הפלסטינית על דרך המלך רבה יותר ממה שמאפשרות הנסיבות. כך היה בעבר, כשישראל לבדה שלטה בשטח בעזרת מערכת ממשל צבאי ולחצים מגבילים של תעשיינים ישראלים. כך זה היום, כאשר חלק מהאיזור הועבר לידי רשות פלסטינית.

"הבעיה היא שאנחנו מתחרים בשוק בתנאים נחותים ביותר בהשוואה לתעשיינים הישראלים", אומר מחמוד מסרוג'י, בעל מפעל לתרופות "אל־קודס" ושותף בהנהלת חברת השקעות פלסטינית. "לנו אין מערכת תמיכה ממשלתית כמו לתעשיינים בישראל". נצאר נצאר, בעל מפעל גדול לחיתוך אבן ושיש בבית־לחם, מדגיש גם את העידוד שנותנת ממשלת ירדן לתעשייה הירדנית, שאינו ניתן עוד לפלסטינים.

המצוקות של התעשייה הפלסטינית הדרכים להפיכתה לגורם כלכלי במערכת הפלסטינית השואפת לעצמאות נדונו ביומיים האחרונים בכנס של תעשיינים פלסטינים בירושלים.

ארגון הכנס הוא סימן להתחלה טובה. הארגון כולו הוא על בסיס פרטי, של חברה לתקשורת ויחסי ציבור "אמוואג" (גלים), ובחסות שישה מפעלים מצליחים. כ־500 איש הוזמנו לכינוס והופיעו, לדברי המארגנים, יותר מ־300. כולם לבושים בחליפות מהודרות, כמקובל בכנסים של אנשי עסקים, מצוידים בתג זיהוי על דש הבגד ובתיק שבו חומר הסברה, דפי פרסומת של מפעלים ודפי כתיבה. את הדפים האלה תרמה חברת סאמקו, חברה לתקשורת ומחשבים. עיצוב הדפים ראוי לתשומת לב: דף חשבון במסגרת שחורה, עיטור של מהדק נייר בראשו, סמל החברה במרכז ובשוליים כתובת באנגלית: משאלתך היא לנו פקודה. כרטיס הביקור של החברה מציג רק מספר טלפון בתוספת הערה שהחיוג על חשבון החברה.

באולם אפוף עשן הסיגריות ריחף צלצול תמידי של טלפון. מעת לעת שולף מישהו את הקופסה הקטנה השחורה, טלפון אלחוטי של מנהלים שאפשר לקפלו ולהכניסו לכיס המקטורן. על רקע דברי המתעניינים נשמעות שיחות עסקיות והוראות לעובד במפעל.

בשטחים הפלסטיניים רשומים כ־400 מפעלים שבהם 15 עובדים ויותר. מפעלים בודדים מעסיקים יותר מ־100 עובדים. מאות מפעלים מעסיקים פחות מ־15 עובדים. מסגרת כזאת של תעשייה אינה מתאימה לחברה המבקשת לעמוד ככל האפשר על רגליה הכלכליות. ולא במקרה.

לפחות במשך 27 השנים האחרונות מתקיימת התעשייה הפלסטינית בצד התעשייה הישראלית. היא פועלת על־פי תקנות ותקנים דומים, מסתמכת בעיקר על חומרי גלם מישראל ומופעלת באמצעות מערכת הכספים הישראלית ועל־ידי פקידים ישראלים. רק תנאי התמיכה שונים.

"לנו אין מערכת תמיכה וסיוע כמו זו שיש לתעשיינים בישראל, על־אף שהמוצרים שלנו אינם נופלים בערכם ובטיבם ממוצריהם", אומר מסרוג'י. מענקים, הלוואות נוחות, תשתית ארגונית ותעשייתית, מוסדות ממלכתיים לפתיחת שווקים בעולם ומערכת חוקים להגנת המוצר המקומי – כל אלה אינם קיימים לגבי התעשייה הפלסטינית.

התעשיין בשטחים פועל על־פי דרישות ישראליות, בתנאים של בנקים ישראלים, במחירים של חומרי גלם ישראלים, אך אינו יכול ליהנות מתנאי מכירה ושיווק דומים.

חמור מזה, ממשלת ישראל קיימה ומקיימת כל השנים מדיניות מכוונת של הגבלת התפתחות התעשייה הפלסטינית כדי להגן על התעשייה בישראל. במישור הכלכלי נוהגת ישראל כלפי השטחים "כמדינה זרה", ומדברת במונחים של יבוא ויצוא מהשטחים, שעה שבמישור המדיני היא נוהגת כאילו השטח סופח לישראל. התוצאה היא שבעוד שישראל אינה יכולה להתערב בענפי הכלכלה, במדיניות המטבע ובמדיניות השיווק של מדינה זרה, היא מקיימת פיקוח הדוק ומטילה הגבלות על כלכלת השטחים, בהתאם לצרכיה. הגישה הזאת שורה גם על ההסכם הכלכלי הישראלי־פלסטיני בעניין עזה, אומרים כלכלנים פלסטינים.

ברצועת עזה לא הוקם עד היום איזור תעשייה המתאים לתעשייה מודרנית, למרות בקשות והמלצות, בין היתר של הכלכלן פרופ' עזרא סדן. בשולי הערים בגדה המערבית יש שטחים המוקצים למפעלי תעשייה, אך הם קטנים ובעלי תשתית מוגבלת.

ההיתר שנתנה ישראל בשנים האחרונות לפלסטינים מחוץ לשטחים להשקיע בתוך השטחים, לא היה ניתן למימוש. "כל עוד המצב המדיני אינו משתנה, כל עוד אין למשקיע ביטחון מדיני, לא ישקיעו בעלי הון במפעלים פלסטיניים", אמר אבו אל־עלא ל"דבר" בשיחה שהתקיימה לפני יותר משנתיים במהלך הכינוס הראשון של הוועידה הרב־צדדית לפיתוח כלכלי.

היום פועלת באיזור רצועת עזה ובעיר יריחו רשות פלסטינית, אך כמערכת ממוסדת של ארגון־על ממלכתי היא עדיין ממש בראשית הדרך. משרד האוצר ומשרד התעשייה והמסחר עדיין בשלבי התארגנות ראשונים וטרם גובשו מסגרות הפעולה, שלא לדבר על מנגנוני עידוד לתעשיינים המצריכים תקציב מדינה מסודר.

אך הרשות הפלסטינית רחוקה מלהיות עצמאית. הביטוי הראשון לכך היה בפתיחת כנס התעשיינים הפלסטינים ביום רביעי: ממשלת ישראל אסרה על שר התעשייה והמסחר הפלסטיני, אבו אל־עלא, לבוא לכינוס ולשאת את נאום הפתיחה. התירוץ היה: הכינוס התקיים בירושלים וישראל אוסרת על הפלסטינים לקיים בירושלים כל פעילות הקשורה ברשות הפלסטינית העצמאית. מעבר לכעס שעורר איסור זה בקרב אבו אל־עלא והתעשיינים הפלסטינים, עומדת ההתנהגות של ישראל בסתירה להצהרות חוזרות ונשנות של גורמים ישראליים רשמיים, שלפיהן ללא פיתוח כלכלי לא יצליח הסדר הביניים עם הפלסטינים. מעבר לדיון הקשה הצפוי על מעמד הקבע של ירושלים, ממשלת ישראל יודעת שירושלים היא המקום הנוח ביותר לכינוסים ופעילויות מעין אלה, הן מבחינת מיקומה והן מבחינת התנאים השוררים בה.

מן הדיונים בכנס התעשיינים עולה, כי כל גורמי הכלכלה הפלסטינית מקיימים קשרים הדוקים עם הכלכלה הישראלית, איש איש בתחומו: כלכלנים עם כלכלנים, תעשיינים עם תעשיינים, אנשי כספים עם אנשי כספים. יתרה מזאת. הנחת היסוד היא כי קשרי הכלכלה צריכים להמשיך ולהתקיים, אם כי יש להעמידם על בסיס של שוויון ביחס ובתנאים.

הקשר מתחיל כבר מן הדיעות למחקרים כלכליים. "התאחדות התעשיינים בישראל עשתה מחקר על השלכות תהליך השלום על הכלכלה הישראלית", אמר בכנס הכלכלן סמיר חזבון מאוניברסיטת ביר זית. "חשבנו שגם אנחנו צריכים לעשות מחקר דומה לגבי הכלכלה הפלסטינית".

הסקר שעשה סמיר חזבון אינו מלא וניתוחו טרם הושלם, אך הממצאים הראשונים ומידע קודם שהיה מונח לפני החוקרים מעלה, כי כ־52 אחוז מהמפעלים הפלסטיניים המעסיקים יותר מ־15 עובדים הם פרטיים, 31 אחוז מהם בשותפות ו־17 אחוז מהמפעלים האלה הם חברות מניות. שלושה רבעים מהמפעלים פועלים בעזרת ציוד אוטומטי מלא ורק שני אחוזים מבוססים על עבודה ידנית.

מרבית חומר הגלם למפעלים מקורו בישראל או מיובא דרך ישראל, מרבית המכירות היא בישראל ובשטחים. היצוא לארצות־ערב ולארצות אחרות הוא מועט מאוד בכל ענפי התעשייה. אין תעשייה גדולה במלוא מובן המלה. אין עדיין תעשיות עתירות ידע ותעשיות מדע, להוציא התחלה של חברות מחשבים, המוכרות ומפתחות תוכנות לפי צרכי השוק. הן פועלות במידה רבה בסיוע חברות ישראליות או חברות זרות. באחרונה החלה לפעול בשוק חברה של נביל שעת', העוסקת במחשבים וייעוץ כלכלי.

הקשרים עם ישראל הם כל־כך בסיסיים, עד כי מפעלים רבים אינם אלא שלוחות של מפעלים ישראליים. 53 אחוז מהמפעלים שנסקרו מבוססים על חוזי משנה עם מפעלים

(המשך בעמוד הבא)

במוצאי יום טוב

השבוע נפרד תא"ל יום־טוב סמיה מרצועת עזה, לאחר שלוש שנים ששירת בה. בנאום הפרידה אמר: "הדרך עוד ארוכה והסבלנות היא הנשק הרציני ביותר שיש לנו בידיים. רק סבלנות תאפשר לתת לחיים לפרוח ולשלום לעשות את שלו. מעולם לא היו מלחמות טובות ומעולם לא היה שלום רע, ולכן מה שנשאר לנו זה להמשיך לבנות שלום עם אמון הדדי"

און לוי

בשבוע שבו נהרג הנהלאי סגן גיא עובדיה בהיתקלות מהמארב עם מחבלי החמאס ושבו השתוללו אלפי פלסטינים במחסום ארז שבצפון הרצועה, בשבוע שבו גם התקיימה הפגישה בין משלחות ירדן וישראל – סיים תת־אלוף יום־טוב סמיה את תפקידו כראש ועדת התיאום והקישור הביטחונית.

מאז צורף כחבר בוועדת המשא־ומתן הביטחונית, וביחוד מאז מונה לעמוד בראש ועדת התיאום, יצר סמיה יחסי אמון וקירבה מיוחדים עם עמיתיו הפלסטינים. לכן, לא פלא שלמרות השבוע הקשה, הזמינו הפלסטינים את סמיה ואשתו מיקי לארוחת פרידה וסיכום, כיאה לחברים ותיקים.

בשבת בשבוע שעבר הגיעו לידי צה"ל התראות על כוונת אנשי החמאס לבצע פרובוקציה ביום ראשון בבוקר במחסום ארז. החמאס, שעמד על כך שתורי היוצאים לעבודה הם "הבטן הרכה" של הישראלים והפלסטינים, לא איבד זמן וניצל זאת להפרת הסדר הגדולה ביותר מאז כוננה האוטונומיה.

ביום שלישי בצהריים התכנסה ועדת התיאום והקישור במחסום ארז שבכניסה לרצועת עזה. לצידו של סמיה התיישב תת־אלוף דובי גזית, מחליפו. כשהתכנסה הישיבה, כשבוע ימים קודם לכן, התכוונו הצדדים לקיים פרידה חגיגית מסמיה. אבל האווירה היתה קשה. שני הצדדים היו נבוכים, לא כך תיכננו את השבוע. "זה פשוט לא ייתכן", פתח סמיה את דבריו, "אנחנו מסכמים דברים, אתם מתחייבים ושום דבר לא קורה בשטח". עוד בסוף השבוע שעבר סיכמו הצדדים, על בסיס התראות על אפשרות שהחמאס מתכנן הפרות סדר המוניות, שיש להיערך בצורה מתוגברת לקראת יציאת הפועלים לעבודה בישראל. הסיכום היה ששני הצדדים משגרים כוחות מתוגברים, בראשם קצינים בכירים, למחסום. הקצינים הישראלים התייצבו כמתוכנן, אבל עמיתיהם הפלסטינים הגיעו לשטח רק בשעות הבוקר המאוחרות. עם הפלסטינים סוכם גם שיציבו כוחות לאורך הצירים ונקודות החיכוך, כדי לסכל מארבים. הידיעות שגרמו למותו של סגן עובדיה מראות שגם זה לא קויים.

יותר משלוש שנים שירת תת־אלוף סמיה ברצועה, תחילה כמפקד כוחות צה"ל ברצועה ואחר־כך כחבר צוות המשא־ומתן וראש יחידת התיאום והקישור העליונה. בשלושת החודשים האחרונים יצר סמיה קשרי עבודה, אמון וחברות עם ראשי המשטרה הפלסטינית: "מעבר לכל מה שכתוב בהסכם הזה ומעבר לכל התפקידים שהוטלו עלינו כוועדת ביטחון משותפת, נדמה לי שהצד החזק, שבלט לאורך כל הדרך, זה הקשר החזק שנוצר בין האנשים", אומר סמיה. "כשמדובר בשלום בין מדינות ובין עמים, בסוף זה מגיע לפרטים. במפגש כל־כך בלתי אמצעי נוצרת מחויבות. העברנו ביחד כמה חודשים, עם רגעים קשים וקלים, עם דקות מרגשות. לילות ארוכים עסקנו יותר בהכנסה של המשטרה הפלסטינית לשטח, העברת המיתקנים, התגברות על מכשולים. נפגשנו אחרי פגיעה בנו ואחרי פגיעה בפלסטינים. כל הרגעים האלה יוצרים קשר בין אנשים". הקשרים שנוצרו בין סמיה לבין הפלסטינים היו יותר מסתם קשרים. לדוגמה, כששמעו שאביה של מיקי אישתו אושפז בבית־חולים ועבר ניתוח, הם הזדרזו לשלוח זר פרחים גדול לבית החולים.

ביום רביעי השבוע הזמין הגנרל נאצר יוסף, מפקד המשטרה הפלסטינית, את סמיה לארוחת פרידה. בשיחת הטלפון התעקש הגנרל כי סמיה יביא עימו למפגש את מיקי. "אני משוכנע שהמסגרת תיבנה כולה על הפרטים האלה, של המחוייבויות האישיות בין קבוצות העבודה שעושות את המלאכה בשטח. הבסיס הזה יסייע בהתגברות על כל מכשול שנוצר".

באותו יום, בשעות אחר הצהריים המאוחרות, המה חוף הים של עזה המוני אדם. הסגר שהוטל על הרצועה על־פי בקשת הפלסטינים לצורך התארגנות איפשר למשפחות העותיות לבלות קצת. מחלון מכונית המשטרה שבה נסענו נראתה הרצועה שונה מבעבר. רגועה ונקיה יותר. מלוויו הפלסטינים דיברו על הריביירה שבכוונתם להקים במקום ותא"ל גזית, מי שהיה ראש המינהל האזרחי ברצועה בשלוש השנים האחרונות, אמר כי אין לו ספק שהפלסטינים עוד יקימו באיזור ריביירה שתתחרה בזו של תונים. בעיר גם מורגשת תנופת הבנייה.

במשך יותר משנתיים נמנעה מיקי מלבקר את בעלה, כששימש מפקד כוחות צה"ל ברצועה. הפעם לא ויתרה והצטרפה לאירוע החגיגי. "יש באירוע הזה משהו היסטורי, זה יותר מעוד ארוחה", היא אומרת. "זה שמיקי מצטרפת

סמיה, אל אטרש. "עזב אותנו היום חבר". צילום: דובר צה"ל

אלינו, זה לא מקרי", אומר סמיה, "נוצרו קשרי חברות בין הצדדים. היה לנו בבית קו טלפון פתוח ולטלפון עונים כולם". בקומה העליונה של מפקדת המשטרה הפלסטינית המתין הגנרל יוסף, לבוש גאלאביה לבנה קיבל את פנינו.

ראשון המוזמנים היה הגנרל זיד אל אטרש, שהודח על־ידי ערפאת בשל קשריו הטובים עם הישראלים והוחזר לתפקידו בראשית השבוע – מאותה סיבה. "הגנרל יום־טוב, שנדע ימים טובים", אמר בעברית. "עברנו ביחד תקופה קשה ומסובכת. אמרו לנו שתהיה שפיכות דמים, ולא היתה. הפחידו אותנו שהשלום לא יילך, אבל למרות הקשיים, אנחנו כל הזמן מתקדמים, הרבה מזה בזכותו של יום־טוב ובזכות הקצינים שעבדו תחת פיקודו. עזב אותנו היום חבר". עיניו של זיאד היו לחות. "זיאד בחור רגיש", אמר אחר־כך סמיה. בתום דבריו, העניק זיאד מתנה לעמיתו הישראלי. אחד מקציני המשטרה הפלסטינית אמר, מתנה ששווה יותר מ־50 ש"ח יש להעביר לרשות הצבא. "מכבדים את הפקודות של החבר'ה האלה", מפטיר סמיה. כרטיס הברכה שהוצמד למתנה נכתב בעברית ובערבית, "שיהיה במזל טוב בתפקיד החדש".

סמיה אומר: "אני מאד מתרגש. בשבילי זה יותר מסמל שאני מסיים את התקופה הזו כאורח. מערכת היחסים שנוצרה בין הצדדים בחודשים האחרונים יש בה מספיק כדי להתגבר על מכשולים שבוודאי עוד נכונו לנו בהמשך. הדרך עוד ארוכה והסבלנות היא הנשק הרציני ביותר שיש לנו בידיים. רק סבלנות תאפשר לתת לחיים לפרוח ולשלום לעשות את שלו. מעולם לא היו מלחמות טובות ומעולם לא היה שלום רע, ולכן מה שנשאר לנו זה להמשיך לבנות שלום עם אמון הדדי". עשינו צעד קטן במסע של אלפי צעדים. אני עוזב את התפקיד אך לא עוזב חברים ואני משוכנע שהקשר שקשרנו פה בין שני הצדדים ימשיך ללוות אותנו לדורי דורות".

הגנרל יוסף אמר: "בזכות יום־טוב נפתרו הרבה בעיות והוסרו הרבה מחסומים היסטוריים. מחסומים שהיו צבועים בצבע הדם. אנו בטוחים שאנחנו צודקים בכיוון שבו אנחנו הולכים ובמאמצים משותפים נמשיך לבצע את מה שהתחלנו בו ונבסס את השלום בין שני העמים". גם לגנרל הוותיק היתה מתנה לתא"ל סמיה, על הפתק שהוצמד למתנה כתב בעברית ובערבית "אנחנו נשארים חברים".

באמצע הנאומים התקשרה אל סמיה בתו רלית בת ה־14 מפסטיבל ערד. הבריגדיר גנרל אבו חמים, עוזרו של ערפאת וחבר ועדת התיאום והקישור, ביקש את הטלפון ושוחח ארוכות עם רלית. בתום הנאומים אמר אבו חמים, מהאנשים החזקים במשטרה הפלסטינית: "אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולהודות לחייל הישראלי שקיבל אותנו ברפיח ושמסר לנו את הנשק בידינו. צריך לרשום את אומץ לבו בספר הזהב. חייל אלמוני זה הבין בדיוק מה המשמעות של מסירת הנשק. הוא עשה זאת ללא פחד ומורא ועל כך יבורך.

אני רוצה להזכיר את אל"מ חבצבי שידע לנהוג באיפוק בהמוני האדם שבאו להביע שמחתם עם הגעת ערפאת לרצועה. אני רוצה לציין את האיפוק של אל"מ שאול מפקד החטיבה הצפונית שהיה מעורב בהתפרעות ההמונים במחסום ארז ולאלוף מתן וילנאי שנתן לנו חסות כמו אבא. אני רוצה לציין את אשתו של יום־טוב שתמכה בנו לאורך כל הדרך דרך שיחות הטלפון. אני רוצה להודות לכולכם. חייבים להמשיך בדרך ולא לעצור". ■

כרטיס טיסה לעבדות

חברת "מאגרי אנוש", שייבאה פועלים רומנים שעובדים בבניין בשכר רעב ומתגוררים בתנאים משפילים, טוענת ללא בושה שמדובר ב"וילה בת ארבעה וחצי חדרים". ומשרד העבודה ניצב מנגד חסר אונים: אין תקנות מפורשות בכל הנוגע לתנאי המחיה של הפועלים

8־9 פועלים מתגוררים בצפיפות בחדר אחד. הכל גלוי, אין פרטיות. צילום: יעל פישביין

יעל פישביין

מי שרוצה לדעת עד כמה התדרדרה החברה הישראלית, שילך לראות באלו תנאים חיים פה הפועלים הזרים. רחוב הירקונים 10 בפתח־תקווה יכול לשמש דוגמה טובה.

את הבאים מקדמת חצר פרוצה ומזוהמת ובה ביוב העולה על גדותיו, שסירחונו דבק בבגדים ואינו מרפה שעות אחרי שעוזבים את המקום. בחצר מבנה עלוב עם גג אזבסט להחם מזום, שתנאי המגורים בו ממחישים דלות משפילה מהי. קודם כל הצפיפות: גברים ישנים איש על רעהו במיטות קומותיים מברזל, לפעמים שמונה או תשעה בחדר, לפעמים פחות, אבל תמיד צפוף. כשיש פחות, המיטות העליונות משמשות כארון. הכל גלוי לעין, אין פרטיות – כמו בבתי כלא במשטרים החשוכים ביותר.

דיירי המבנה העלוב הזה הם פועלים זרים, יבוא מרומניה, רובם בעלי משפחות שהתפתו לבוא לישראל לעבוד בבניין, במקום פועלי עזה, תמורת 500 דולר לחודש, טיסה, מגורים ומחיה על חשבון המעביד.

הם הגיעו לארץ בעקבות הסגר על השטחים. הקבלנים הפחידו את הציבור שענף הבניין מתמוטט, הממשלה נבהלה ובתוך זמן קצר ביותר התירה לייבא מה שנקרא בלשון הרשמית "מומחים זרים לענף הבנייה" בלי שנתנה דעתה עד הסוף על המהלך. בהיתרים לא פורטו התנאים להבאת הפועלים. כתוב שם בלשון מעורפלת שיבואני האדם צריכים "להסדיר לינה נאותה והולמת למומחים הזרים".

חברת "מאגרי אנוש", שהביאה את הרומנים למבנה הלא־אנושי ברחוב הירקונים 10, טוענת ללא בושה שמדובר ב"וילה בת ארבעה וחצי חדרים" ושתנאי המגורים הם נפלאים – "ארבעה מטבחים, ארבעה בתי־שימוש, ארבע אמבטיות". כששמעתי את התיאור הזה מפיו של מיקי שיפר, אחד ממנהלי החברה, כמעט התעלפתי. "זו וילה? אתה בטוח שזה מה שאתה אומר?" שאלתי. "מה את רוצה", השיב לי בחיוך מתקתק, "לפני הרומנים גרו שם עולים חדשים. זה מקום ראוי למגורי אדם".

דובר משרד העבודה אמר לי בכאב אמיתי שמשרדו חסר אונים. השרה אורה נמיר התנגדה למתן היתרים חפוזים. היא ביקשה לבדוק קודם את התנאים, אך לא הצליחה לעצור בעדם. התוצאה היא שאין תקנות מפורשות לגבי תנאי המחיה של הפועלים. אין חקיקה, אין סמכות בדיקה ואין תקנים מוגדרים. הכל פרוץ והמרוויחים העיקריים, כרגיל אצלנו, הם המתווכים, כלומר, חברות כוח האדם המייבאות את הפועלים הזרים וכדי לצמצם את הוצאותיהן הן משכנות אותם בתנאים לא תנאים.

משרד העבודה מחפש דרך להיפרע מחברות גרועות במיוחד – זה בטיפול, סבלנות, לומדים את הנושא. לפני כשלושה שבועות נערכה במקום בדיקה של איגוד הקבלנים. הבודק כתב בלשון יבשה שהוא מצא במקום "שני פרוזדורים. 17 איש. הצפיפות הינה גדולה. הבית מתניק. אין אפשרות בחום ובמצב הדירה להלין שמונה אנשים בחדר. בחצר האנשים ממורמרים. השכר של שני דולר לשעה הינו ברוטו. מצורפים בזה תלושי שכר". מאז הבדיקה לא שופר שם דבר. הביוב מוסיף לזרום, המועק והסירחון נשארו והשכר העלוב עומד בעינו.

דיירי הירקונים 10 לא שמעו על פועלה של השרה אורה נמיר. הם מיוגעים, עגומים, מתגעגעים לרגע שבו יוכלו לברוח מכאן. אין הם דוברים שפה אחרת מלבד רומנית. כדי להרגיש לנו מה שבלבו פרש אחד מהם את זרועותיו, נפנף בהן כמו ציפור ואמר "רומניה, רומניה".

מה שכן שייך לתחום אחריותו של משרד העבודה הוא השכר. בתלוש של הפועלים כתוב שהשכר ברוטו הוא כ־450 דולר לחודש, תמורת 208 שעות עבודה. כלומר, פחות משכר המינימום, שהוא שמונה שקלים לשעה. השכר נטו הוא 1.25 דולר לשעה, כלומר, 3.75 שקלים לשעה ביום עבודה שמתחיל בשעה שש ומסתיים בשבע, כולל נסיעות.

יורם רצון ממועצת פועלי פתח־תקווה, האחראי על עובדי הבניין באיזור, נשבע שאפילו הפועלים מעזה לא היו מסכימים לעבוד תמורת שכר כזה. "זה שכר עבדים", הוא אומר בכעס, "הקבלנים לא מוכנים להעסיק פועלים ישראלים בבניין רק מפני שיש להם אלטרנטיבה של פועלים זרים, עבדים שאפשר לדפוק אותם ולהעסיק אותם כמעט בחינם". הקבלנים טוענים שהישראלים אינם רוצים לעבוד בבניין. רצון מחייך: "אף ישראלי לא יעמוד בתחרות על שכר העבדים הזה, אפילו ימות ברעב".

בן לווייתו של העושק הוא הפחד. פועלי הבית ברחוב הירקונים פוחדים לדבר ולהצטלם. אחד מהם, נועז במיוחד, הסביר בגרמנית רצוצה איך הגיע לכאן. נציג של "מאגרי אנוש" הסתובב ברומניה ופיתה פועלי בניין לבוא לעבוד בישראל. הבטיחו להם 500 דולר לחודש, כרטיס טיסה חינם, מגורים וכלכלה על חשבון המעסיק. זה נראה להם טוב. טוב מאד. ברומניה 500 דולר זה הרבה כסף וגם אין עבודה. הם הסכימו וחתמו על נייר. אם הם חוזרים לפני תום תקופת החוזה עליהם לשלם 1,000 דולר קנס. כל חודש מורידה החברה מהשכר העלוב שלהם כ־140 דולר כפיקדון. הובטח להם שהכסף ישולם בתום החוזה. הם אינם יכולים להפסיד סכום כזה. כשהגיעו לארץ לקח מהם נציג החברה את הדרכונים כביטחון נוסף שלא יברחו לו באמצע החוזה. כנראה צפה מראש שהתנאים והשכר לא יהיו בדיוק מה שהבטיח. היו שניים שנשברו וביקשו לחזור הביתה. החברה מרטה אותם ולבסוף נכנעה, קנתה להם כרטיס טיסה וקנסה אותם.

הם עובדים עבודה מפרכת בבניין 10 שעות ביום. יוצאים בשעה שש וחצי בבוקר וחוזרים בשבע בערב. "מאגרי אנוש" נותנת להם 100 שקל לשבוע לאוכל. לא מתים ברעב ולא אוכלים הרבה. מנסים לחסוך כדי שיהיה מה לשלוח הביתה.

השכנים מלאים טענות על הפועלים ועל חברת "מאגרי אנוש". פנינה קרני מציצה בעד החלון ואומרת: "הבית הזה הוא מפגע. הם קמים בבוקר ומעירים את כולם עם הרעש שלהם. בלילות הם רבים ואי־אפשר לישון. כל הזמן בחוץ עם מוזיקה בקולי קולות. החברה הבטיחה להעביר אותם למקום אחר ולא קיימה. אני מרחמת עליהם. הם ממורמרים ומוציאים את העצבים על השכנים. הם שותים הרבה ורבים הרבה. למי לא פנינו לסלק אותם מפה ובכלום לא עזר. אין מה לעשות, ככה זה המדינה שלנו".

דובר משרד העבודה דווקא מבטיח לעשות משהו. הוא ישלח פקחים. הוא יבדוק את התלושים ואם יימצא שהשכר הוא מתחת לשכר המינימום, אולי אפשר יהיה לשלול מחברת "מאגרי אנוש" את הרשיון לייבא בני אנוש מחו"ל.

מיקי שיפר מ"מאגרי אנוש" לא נראה מודאג במיוחד במשרדו הממוזג בדרך השלום. הוא בטוח שהוא בסדר, שהמבנה התת־אנושי הוא וילה ושהשכר הרעב הוא שכר הוגן. הוא גם אינו מתבייש כשהוא מביט על עצמו במראה. לא הוא אשם שהמצב כך, אשמה המדינה שהתירה לייבא פועלים זרים בלי לדאוג למקום בשבילם. הרעיון שלו לפתור את הבעיה הוא להקים מחנות עבודה לפועלים זרים. זה נראה לו אנושי. אחרי הכל הוא בחברת "מאגרי אנוש". ■

נורמליזציה תחילה

(המשך מעמוד 13)

סולידריות עם סוריה והפלסטינים. שלושת הצדדים האלה התחייבו להגיע לשלב חתימת הסכמי שלום עם ישראל ביחד, ולא לחתום כל צד על חוזה שלום נפרד במועדים שונים.

מכיוון שירדן איננה מוכנה לחתום על חוזה שלום נפרד עם ישראל, עיתונותיה בידיה. היא גם מעלה, לפיכך, תביעות מקסימליות מישראל במסגרת המשא־ומתן המדיני המתקיים בין שני הצדדים. בעין עברונה הפיצו הירדנים חוברת המלמדת שהם דורשים שישראל תחזיר לריבונותם כ־380 קמ"ר באיזור הערבה, אילת ונהריים. ראש המשלחת הירדנית למשא־ומתן, השגריר פאיז טראוונה, הודיע שירדן לא תסכים לחילופי שטחים במסגרת יישוב מחלוקת הגבול בין הצדדים. יו"ר ועדת המים הירדנית, מנדיר חדאדין, במעט נטש את הדיונים בעין עברונה, לאחר שישראל דחתה את הנוסח שהוא הציע להודעת הסיכום בדבר חלוקת המים מנהרות הירמוך והירדן. תביעות מקסימליות אלה משרתות את המלך חוסיין גם כלפי דעת הקהל הירדנית וגם כלפי דעת הקהל הפלסטינית בשטחים, כי באמצעותן הוא מופיע בתדמית של לאומני ערבי גאה שאיננו מוותר לישראל כהוא־זה. אין להתפלא לפיכך שהעיתונאים הירדנים שכיסו את השיחות בעין עברונה ואת פגישת פרס־מג'אלי־כריסטופר בים המלח לא הלכו להטריד את אליקים רובינשטיין והשר פרס בשאלות בדבר מחויבותה של ישראל להחזיר לירדן מים "גזולים" ושטחים שנלקחו ממנה באופן שרירותי ובמרמה.

אולם למרות הנימות הלאומניות שהופיעו מצד הירדנים פה ושם במהלך הפגישות שהתקיימו בעין עברונה ובחוף ים המלח הירדני, שררה בפגישות אלה אווירה טובה וידידותית. חברי הוועדות למשא־ומתן משני הצדדים דיווחו לעיתונאים, כי דיוניהם התנהלו מתוך כבוד הדדי וכפגישות בין מכרים ותיקים. לכך גם היתה השלכה ליחסים של הירדנים לכתבים הישראלים. עמיתינו הירדנים קיבלו אותנו בדרך־כלל ברוח טובה והחליפו עמנו השקפות, חוויות וכרטיסי־ביקור, גם אם חלקם היססו ברגעים הראשונים. אפילו קציני צבא ירדנים בכירים, שבתחילה היפנו לנו גב בצורה מנומסת, הסכימו במרוצת השבוע לנהל עמנו שיחות קצרות על חוף ים המלח הירדני על הרגשתם נוכח התקרבות בין שתי המדינות. דובר המשלחת הירדנית, מרוואן אל־מועשיר, אפילו טרח להזמין אותנו לכסות את פגישתם של ראש הממשלה רבין והמלך חוסיין בוושינגטון ולראיין שם, לראשונה באופן ישיר, את המלך הירדני.

לפיכך יש מקום להיות אופטימי ביחס לעתיד, ולהניח כי אכן נפתחה הדרך לנורמליזציה ביחסים בין ישראל לירדן, ובבוא העת לחתימת חוזה שלום ביניהן. ■

תעשייה מחפשת

(המשך מעמוד קודם)

החברות בישראל. מאחר שרק כמחצית מ־400 המפעלים בעלי 15 פועלים ויותר השתתפו בסקר, ייתכן שהשיעור המלא נמוך יותר, אך גם אז יש בממצא זה "נושא למחשבה" למתכנני הכלכלה הפלסטינית. רובם מעדיפים להינתק מן הקשרים האלה ולקיים מפעלים עצמאיים, או גם בשותפות, אך על בסיס של שוויון. ממצא חשוב ומעניין נוסף העולה מן המחקר הוא שרק כ־12 אחוז מהמפעלים פועלים במלוא כושר הייצור שלהם.

האם יש נכונות לשיתוף פעולה עם חברות ישראליות? מתברר שכן. 75 אחוז מבעלי המפעלים מוכנים לשיתוף פעולה. מעניין שבסקר של התאחדות התעשיינים בישראל הביעו 85 אחוז מבעלי המפעלים שנסקרו נכונות לשיתוף פעולה עם הפלסטינים. בעזה הנכונות לכך רבה יותר מאשר בגדה. הנכונות לשיתוף פעולה מוסברת בכך שאנשי עסקים פועלים בעיקר על־פי שיקולים כלכליים. אנשי העסקים הפלסטינים מכירים את השוק הישראלי, מעורבים בחיי הכלכלה של ישראל ומכירים את יתרונותיה של הכלכלית הישראלית. הנכונות שלהם לשתף פעולה עדיין נמוכה יותר מזו של אנשי עסקים ישראלים, בשל הקשר הכללי שבו פועלים שני העמים. הפלסטינים נמצאים עכשיו בשלב שבו הם מבקשים קודם כל להתארגן באורח עצמאי ורק אחר־כך, על בסיס של שוויון, להתקשר עם ישראלים.

בראש רשימת הציפיות של אנשי עסקים פלסטינים עומדים פיתוח מהיר של מערכות תשתית לתעשייה, הכנסת אמצעי ייצור מודרניים ויצירת מערכות מסודרות לתמיכה ועידוד התעשייה לענפיה השונים. כך עולה מן הסקר ומדברי המשתתפים בכינוס. תוכניות ממלכתיות לעידוד משקיעים ויצרנים, כדוגמת אלה המצויות בישראל ובירדן, הן מכלי המפתח לתעשייה, הדגיש בעל מחצבות האבן, נצאר נצאר. עידוד היצוא ובמקביל יצירת תקנות להגנה על המוצר הפלסטיני הם גורמים חיוניים לא פחות, לדברי אחד התעשיינים. אבו אל־עלא הדגיש את העניין הזה בדבריו לבאי הוועידה. הוא הפנה את תשומת־לב המשתתפים לחברה הלבנית המסייעת לפלסטינים ביצוא. יחד עם זאת, חברה פרטית הפועלת ביוזמה של הקהילה האירופית אינה פתרון לטווח ארוך לחברה המנסה לעמוד על רגליה כיחידה מדינית עצמאית.

פרסום ופרסומת הם עניין נוסף שיש לפלסטינים הרבה מה לעשות בו, העיד תעשיין מבית־לחם. לדבריו, אין מספיק פרסומת למוצרים המעטים המיוצרים על־ידי פלסטינים ולצרכן אין מספיק מידע על הקיים בשוק.

איכות המוצר גם היא גורם חשוב בתחרות, נאמר בכינוס. מן הדין לפעול לא רק לשיפור המוצרים עצמם, אלא גם לשיפור האריזה ודרכי השיווק, כדי לעמוד בתחרות עם מוצרים ישראליים.

האווירה בכנס התעשיינים היתה אופטימית. מהרצאות הדיונים עלתה מטרה אחת: לאחד שורות ולגבש המלצות לפיתוח. בין המשתתפים היו מי שדרשו לערוך סקרים כלכליים ישומיים שישמשו בסיס להבנת תחומי הפעילות הבריאים לכלכלה הפלסטינית.

אנשי העסקים צמאים לעבודה נוספת. הצלחתם מותנית בשני גורמים. הגורם האחד הוא היכולת של מועצת הרשות הפלסטינית להתארגן במהירות בהסכמיות כלכליות מודרניות. כל הפעילות הקשורה בתכנון־על, במשא־ומתן לפתיחת שווקים בעולם וביצירת קרנות לעידוד השקעות חייבת להתארגן במהירות, על־פי נורמות בינלאומיות מקובלות, כדי להחליף במהירות האפשרית את הסיוע הניתן היום באמצעות ארגונים בינלאומיים הפועלים בשטחים, ובראשם הנציגות הדיפלומטית לפלסטינים של האיחוד האירופי.

הגורם האחר הוא ישראל. הצלחתם של התעשיינים הפלסטינים תלויה במידה רבה ביכולת של ישראל להתגבר על מגבלות הכיבוש שלה ובנכונות להסיר את כל המגבלות שהיא מטילה על העסקים הפלסטיניים. האיסור שהטילה הממשלה על אבו אל־עלא להשתתף בכינוס אינו מבשר טובות. ירושלים לא היתה נופלת בידי האויב אילו היה אבו אל־עלא בא לכנס ומקשיב מכלי ראשון לכל הבעיות הצורבות. ■

חד משמעית: כן ולא

האופציה האלבנית של נאט"ו היא המפתח לתפיסת הביטחון החדשה בבלקן, אשר עשויה להבטיח את היציבות המיוחלת ביוגוסלאוויה

פזית רבינא

אם וכאשר יבואו ההיסטוריונים של העתיד להגדיר באיזה שלב בדיוק הפכה המלחמה בבוסניה ממלחמה פנימית לתסבוכת טראנס־יבשתית, יש סיכוי טוב, שיצביעו על אירועי השבוע האחרון.

תשומת הלב השבוע הורכזה בציפייה המתוחה לתשובתם של הסרבים לתוכנית החלוקה של בוסניה. התשובה, כמאמר השיר הידוע, היתה אמורה להיות – כן או לא. אלו היו כללי המשחק, כפי שהוצבו על־ידי קבוצת הקשר בה חברות ארה"ב, רוסיה, בריטניה, גרמניה וצרפת.

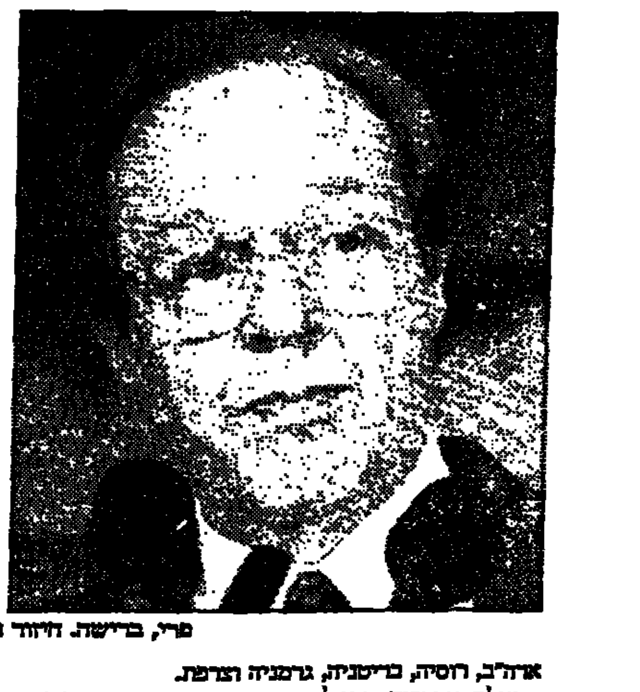
פרי, ברישה. חיזור גורלי. צילום: אי.פי

אולם הסרבים התעלמו במפגיע מן השורה הראשונה ובחרו להתרכז בשורה הבאה – אלף שירים אשיר לך. את בייד התשובה המסתורי שלהם ארזו במעטפה ורודה שאותה שיגרו השבוע לז'נווה. כצפוי, כאשר נפתחה המעטפה התברר למתווכים שיחד עם ה"כן" הבלתי נמנע שורבבו הסרבים עוד שורה ארוכה של דרישות לתיקונים בתוכנית, תוך התעלמות מופגנת מכללי המשחק.

באופן טבעי למדי, הזעם והאכזבה מן התרגיל הסרבי, הם שיכבו השבוע בכותרות. וזו אולי הסיבה, שביקורו השבוע של שר ההגנה האמריקאי, ויליאם פרי במדינות הבלקן, על משמעויותיו מרחיקות הלכת, נדחק לקרן זווית. אבל בחינה מדוקדקת של הדברים שאמר השבוע יכולה להתפרש בעתיד כאמירה המסמנת אולי את ראשיתה של ההסתבכות האמריקאית בבלקן. הזהירים יותר יבחרו כמובן מלים פחות מחייבות. משהו בנוסח: תחילת המעורבות האמריקאית בדרום אירופה.

פרי ערך השבוע ביקור בכל מדינות הבלקן אבל הביקור המשמעותי ביותר היה באלבניה, המדינה העניה ביותר באירופה.

האלבנים ובראשם הנשיא, סאלי ברישה יצאו מגידרם השבוע כדי לקבל את פרי ופמלייתו. מבחינתם היה זה שיאו של תהליך מתוכנן היטב. בשנה האחרונה ביקרו באלבניה כמה פעמים פקידים בכירים ביותר בפנטגון. בחודש שעבר אף ערך שר ההגנה האלבני, סאפט ג'ולאלי, ביקור הכנה בוושינגטון שבו נוסחו הפרטים האחרונים לקראת ביקורו ההיסטורי של פרי בטיראנה.

האלבנים הבהירו במהלך השנה לאמריקאים חזור והבהר, שמבחינתם, לכל דרישה שתעלה וושינגטון, יש רק תשובה אחת: כן. המסר היה ששיתוף הפעולה האלבני מובטח מראש ללא שום הסתייגויות. לאוזני פקידי הפנטגון בוושינגטון, אין צורך לומר, ערבו הצלילים האלה עד למאוד.

בתנאים אלה היה ביקורו של שר ההגנה פרי מסע נצחון אמריקאי שבו ניתנה לאלבנים שורה ארוכה של הבטחות לעזרה. החל מהעברה מיידית של פריטי ציוד צבאי כגון גרביים ואטמי אוזניים לחיילי צבא אלבניה הנמקים בעוניים וכלה ברמזים עבים על צירופה האפשרי של אלבניה לפעילויות בנאט"ו, באופן החורג ממעמדה כמדינה בסטטוס נלווה לברית הצפון־אטלנטית, במסגרת השותפות למען השלום.

הסימפטיה האמריקאית לדמוקרטיה האלבנית הצעירה היא כמובן עניין חדש לגמרי, הנובע ממעמדה המרכזי של אלבניה כמדינת מפתח בסכסוך היוגוסלאווי. מדינה, שמצבה הכלכלי הנואש הופך אותה לבעלת ברית גמישה וצייתנית. הצירוף הזה, בין החשיבות האסטרטגית לחולשה הכלכלית, הוא שהופך את אלבניה, החולקת גבול משותף עם יוגוסלאוויה ומקדוניה, לציר מרכזי בתפיסה העכשווית של דרום אירופה כאיזור הביטחון החדש. אלבניה יכולה לתפקד היום לחילופין כאי של יציבות בים הסכסוכים הבלקני, או כמקור לגלישת המלחמה אל מעבר לגבולות יוגוסלאוויה.

מעמדה האסטרטגי של אלבניה נובע קודם כל ממיקומה ומהעניין הישיר והמיידי במלחמה ביוגוסלאוויה. אלבניה מגלה עניין פוליטי פעיל ויום־יומי בקוסובו, המובלעת האלבנית ביוגוסלאוויה, שאוכלוסייתה מורכבת ב־90 אחוז מאלבנים אתנים ומבמיעוט סרבי. מבחינות רבות, הדרך המהירה ביותר והקצרה ביותר לערעור־יציבות השלטון בבלגראד היא באמצעות פעילות תתרנית בקוסובו. עובדה זו לא נעלמה מעיני פקידי הממשל במחלקת המדינה

תור למזון בטירנה. רעבים וצייתנים. צילום: אי.פי

האמריקאית, ששלחו בשנה האחרונה יותר ממשלחת אחת "לבדיקת העובדות" בקוסובו. זאת, תוך שינון בלתי נלאה באוזני הממשלה האלבנית, לבל תיגרר למימוש פנטזיות בנוסח אלבניה הגדולה.

בתנאים אלו, קל לראות את הפוטנציאל המרכזי של אלבניה מבחינתו של הצבא האמריקאי כבסיס הפעילות החדש של נאט"ו באירופה, במסגרת תפיסת הביטחון החדשה. אלבניה היום עשויה להיות מה שהיו גרמניה ובסיס מיידיין לנאט"ו לאחר מלחמת העולם השניה ובמהלכה של כל תקופת המלחמה הקרה. חופה הארוך, המפורץ והישה של אלבניה המשקיף על חצי האי הבלקני הוא נכס בלתי יסולא בפז לצי השישי האמריקאי ולנאט"ו של העידן החדש. האלבנים כבר מזמן קלטו את הפוטנציאל הזה וחיזרו בהתלהבות אחרי נאט"ו והאמריקאים סימולטנית. אילו היתה נאט"ו שועה לחיזורים אלה לפני, כשנתיים ואולי אפילו לפני כשנה, ייתכן שכל המצב בבלקן היה נראה היום אחרת, יציב ונורמלי הרבה יותר. אבל הזמן שנשטף בדרך לנוסחה הידועה של שותפות למען השלום היה בעוכרי הכל.

העובדות האלה כולן, בצירוף עם הדברים שאמר השבוע פרי על בסיס ההתפתחויות האחרונות ביוגוסלאוויה, הן הבסיס לשינוי היסודי שעשוי או עלול לעבור על המלחמה הנוכחית בבוסניה. כך או אחרת, אמר השבוע פרי, ארה"ב עומדת על פרשת דרכים. קיימות שתי אפשרויות ובשתיהן נדרשת נוכחות מסיבית של כוחות אמריקאים על פני הקרקע בבוסניה. האפשרות הראשונה לה התכוון פרי היא האפשרות של שלום, שבמסגרתה התחייב מימשל קלינטון לתרומה מאסיבית של כוח שיטור שלום בבוסניה. האופציה הזו נראית כרגע רחוקה מתמיד, עקב ההתפתחויות האחרונות. האופציה השניה הנובעת מאמירת הלאו הסרבית לתוכנית החלוקה ומשמעה הרפה כללית של מצב המלחמה. מדינות קבוצת הקשר ובראשן ארה"ב כבר התחייבו כי במקרה של אמירת לאו יוסר אמברגו הנשק מעל בוסניה. אבל אפשרות זו מעבירה צמרמורת בגבן של מדינות אירופה שיש להן חיילי או"ם בבוסניה ומעמידה את ארה"ב במצב מוזר כלפי רוסיה, בת הברית המסורתית של סרביה ועוד יותר משונה כלפי איראן, המוכנה לספק נשק למוסלמים בבוסניה.

בתנאים אלו, הדרך הכמעט־יחידה הפתוחה בפני ארה"ב להימנע ממצבים אלה היא לממש את הבטחתה להפעיל לפחות חמישים אחוז מנפח הכוחות והפעילות של נאט"ו בזירה הבלקנית. במבט לטווח ארוך, לא יעיל ולא כלכלי יהיה להמשיך לפעול מבסיסים באיטליה, כשלנגד־עין כל ניצבת האופציה האלבנית. ההבדל העקרוני בין מה שהיתה גרמניה לנאט"ו לבין מה שיכולה להיות אלבניה, הוא שבחלק הזה של העולם שום דבר אינו מובן מאליו. ■

אני בעד דבר־אחר

● **פרופ' יהושע אגוז קל:**
אני בעד "דבר־אחר" כי אבא שלי קרא את "דבר אחר" וסבא שלי קרא את "דבר־אחר" ואחרי שנה לא עוזבים משהו שרגילים אליו. הנה תראו מה קרה בעזה.

● **ד"ר ברכה הולנד צירון, יו"ר זוט"א:**
היום אומרים ש"דבר־אחר" הוא עיתון נהדר ואני עצמי גרה בבית שגר בו זקן אחד שאבא שלו התנוב על "דבר־אחר" ולפעמים בבוקר, כשהם הולכים לקופת חולים, אני מנסה לגנוב להם את "דבר־אחר", אבל מישהו כבר לקח אותו קודם כדי להגיד שזה עיתון נהדר. אני חוששת שאם יסגרו את "דבר־אחר" השכן הזקן שלי ימות.

● **פרופ' דן מירון:**
אנחנו רואים תהליך מסוכן בספרות העברית, שהסופרים נגשו את בעיות העם והציבור ומתרכזים ב"אני" שלהם. אסור לגרוע מן הגוף העיתונאי עיתון שעדיין מתעניין בבעיות חברה וכל השטויות האלה, מה גם ששמעתי שמנחם פרי שונא את "דבר־אחר" ולא גונב אותו יותר מתיבת הדואר של הזקן שגר קומה מתחתיו.

● **אריה נשור, רס"ן מיל.:**
אני פונה ישירות אל חיים רמון. חיים האם "דבר־אחר" כתב פעם עליך משהו רע? "דבר־אחר" הוא עיתון שעוזר שפניך גם לעודה, כמאמר הולה "אחתה בחיי שהיא פילגאה". אני פונה אליך, חיים, כמו מטאטא חדש הפונה למטאטא עוד יותר חדש: "הלנצח תאכל חרב?"
(הכותב עוסק בשנים האחרונות בעריכת המוסף המאסרי של ההסתדרות, "דבר־אחר")

● **משה דאוזם:**
אסור בשום אופן שעיתון כמו "דבר־אחר" ייסגר לפני שתהיה לי ולשכמותי הזדמנות לראות פעם מה זה "דבר־אחר".

● **ליאורה ברוטוס**, יועצת לשונית של הטלוויזיה הכללית:
עיתון אין סוגרים. דלת אפשר לסגור. בלשון העם אפשר אפילו לסגור עניין (ראה: "העניין סגור"). גן אפשר לסגור (ראה: "אתמול עברתי בגן־העצמאות וראיתי שהגן סגור"). אשה אפשר לסגור (ראה: "...ואז סגרתי את הזונה בבית שתרע מה זה להשתמש בוויזה שלי" [מתוך "דבר־אחר"]). אפילו כסף אפשר לסגור ("בעלי משה סגר 50,000 דולאר בבנק בדאוס). עיתון אסור בשום אופן לסגור.

● **רבקה סוקולוב:**
אני עד היום פותחת ביום שישי את "דבר", ודבר ראשון אני מחפשת את "דבר לילדים". אני אפילו לא מצליחה לחשוב מה היה קורה אם היו סוגרים את "דבר לילדים".

● **חיים ספישי:**
כלשעצמו "דבר־אחר" הוא חרא של עיתון, אבל לא זה העניין. העניין הוא הפרינציפ והפרינציפ הוא שהיום לא סוגרים חרא של עיתונים.

● **מלכה גל**, זמרת:
אני זמרת, וככזו אינני קוראת את "דבר־אחר" או עיתונים בכלל. אבל כשסוגרים עיתון או אפילו כשפותחים אותו בזמן הופעה, זה עושה גורא רעש וגם מעליב. ואני מבקשת לא לסגור את העיתון.

● **יצחק גבעיוגב**, מיגאפוליס אוקלהומה:
אני אין לי עניין ב"דבר־אחר". מאז שנכתב שם שהיורדים הם "הריקבון של העֲרָה" הפסקתי לבקש מהורי שישלחו לי את העיתון. וקודם שביקשתי, זה עוד ליז אבל בכל זאת אני עדיין חושב שהורים בארץ, שרוצים לשלוח לבנים היורדים שלהם כסף, שיעטפו את זה ב"דבר־אחר" ואז אין סיכוי שמישהו יפתח.

● **אלדד גוב:**
חיים רמון, אני פונה אליך ישירות: מי שלא פתח אף פעם "דבר־אחר" אין לו זכות לסגור אותו.

תיקון טעות:
במדורנו אני נגר "דבר־אחר" מאתמול נפלה טעות. במקום **חיים זית**, צריך להיות: **שאולה אלוף**. במקום: **שגריר ישראל בעטולה** צ"ל: **תעשיין ואיש רוח** ובמקום: **אני נגר סגירת "דבר־אחר"** צ"ל: **"מעניין את התחת שלי"**.

ברגע האחרון: ישראל תספק אוטובוסים לרעבים בבוסניה

מרצ תדרוש לספק לאוכלוסיה בעזה צמיגים, לאחר שחקירה שנעשתה העלתה שההמון רצה בסך הכל לשרוף צמיגים, אלא שלצמיגים היו מחוברים אוטובוסים

קונצנזוס
יפה שעה אחת קודם

מה הערבים מעוה מתלוננים שקשה להם לקום מוקדם בבוקר לעבודה? מדוע במקום בשתיים בבוקר, לא יקומו באחת בלילה, ויפה שעה אחת קודם.

צווק

באוצר החליטו לצפות למדד גבוה בחודש הבא

לאחר שכמה חודשים מצפים באוצר בכל חודש למדד נמוך הוחלט באוצר לצפות למדד גבוה, וזאת על מנת לתת למדד אפשרות להיות עוד יותר גבוה.

פסיכו כלכלנים: הציבור כבר לא מסוגל לעמוד ברגיעה התוקפת אותו לאור העובדה שהבטחות האוצר ובנק ישראל שלא יהיה פיחות הועברו לכותרות קטנות בתחתית העמודים הפנימיים

שר האוצר: מדד יוני היה גבוה בגלל סעיף ההנעלה

מדד יוני היה בעצם מדד נמוך מאוד, אבל בגלל שנעל נעלי פלטפורמה אופנתיות הוא נראה לכולם גבוה מכפי גובהו.

דעת יחיד

חשבנו ראינו שאפשר לחיפטר מכל צי האוטובוסים חושך של אגד על ידי הרעבת האוכלוסיה בעזה. הצרה היא, שאחרי שיגמרו לנו כל האוטובוסים החשנים נצטרך להביא להם, לעזה, אוטובוסים חדשים וממוזגים. מצד שני, יכול להיות שאם נסיע באוטובוסים חדשים וממוזגים הם לא ישרפו יותר אוטובוסים.
תקנו אותי אם אני צודק.

ד. יחיד

עוללות סופרדוס — הסיכון האלוקי

פרשת השבוע (ל"ב): סופרדוס חוזר מחו"ל לתוך מציאות שונה מזו שעזב
תקציר הפרקים הקודמים: בלה שהיה מת

מסקנות ועדת החקירה מפרשת מחסום ארז: השוטרים הפלסטינים ירו על חיילי צה"ל משום שלא היו מצויידים בסכינים

אלף בית

א: תגיד, המונדיאל כבר נגמר?
ב: לפעמים נדמה לי שכן ולפעמים נדמה לי שלא.
א: תגיד, ראית את משחק הגמר?
ב: לרגעים נדמה לי שכן ולרגעים נדמה לי שלא.
א: אתה יודע שברזיל ניצחה?!
ב: לעיתים אני יודע ולעיתים אני שוכח.
א: תגיד, ישנת מספיק אחרי המונדיאל?
ב: יכול להיות שכן ויכול להיות שלא.
א: אתה בסדר?!
ב: לא.

●

א: תגיד, שמעת שרטול אמר על ח"כ אסתר סלמוביץ שהיא תרנגולת שמקרקרת על ערימת הזבל?
ב: שמעתי.
א: ושמעת שהוא קרא לה: "שובי הביתה"?
ב: שמעתי.
א: ואיך אתה מסביר את זה?
ב: מה יש כאן להסביר? אם היא תסכים לחזור הביתה אז שם כבר תחכה לה ערימת הזבל.

●

א: תגיד, הבורסה היא עדיין בועה?
ב: כן, היא עדיין בועה, אבל עכשיו הבועה נמצאת בזווית כזו לָאור, שנוצרים צבעים נורא יפים.

●

א: תגיד, מה הבן שלך רוצה להיות כשהוא יהיה גדול?
ב: הוא רוצה להיות אלוף פיקוד המרכז.
א: ומה הוא עושה עכשיו?
ב: הוא בקורס נאצים.

פרס: "היה לנו מועמד נפלא לתפקיד השגריר ברוסיה. הצרה איתו היתה שמצאנו שהוא שקרן"

במסיבת עיתונאים לקראת מינוי השגרירה החדשה ברוסיה אמר השר פרס: "אני לא אוהב דברים מאחורי הגב. זהו סוד גלוי וידוע וכל אדם אינטליגנטי שקורא עיתונים ושומע חדשות יודע, ואמרנו את זה בפירוש, שאנחנו במשרד החוץ מחפשים כל הזמן, למשרת השגריר ברוסיה, לא רק אדם שאין לו כל קשר לנושאי רוסיה וחבר העמים, אלא שגם לא תהיה לו כל ידיעה בלשון הרוסית. המועמד ז.ג., שמועמדותו נפסלה, נראה לנו לכאורה יותר ממתאים, וכולם הסכימו שאין איש יותר טוב ממנו לתפקיד השגריר ברוסיה. הצרה היא שהוא שיקר את הוועדה ואמר שהוא אינו יודע רוסית, ואחר כך התברר שלא רק שהוא מדבר רוסית שוטפת, אלא הוא ממש מתעניין ובקיא בנעשה ברוסיה."

שבוע שני ברציפות:

לאור הצלחת קביעתה של מבקרת המדינה כי השר שחל דובר אמת:

השר שחל דובר אמת כבר שבוע שני ברציפות

דעת יחיד
היושר והתפצלות היושר

פעם, כשהיינו ילדים, חשבנו שאם פורטים עשרה שקלים, למשל, למטבעות, מקבלים הרבה יותר כסף. חברי מפלגת צומת, שנשארו ילדים ושידועים ביושרם הקיצוני, חושבים, כנראה, שאם מחלקים יושר אז יש הרבה יותר יושר, ואם המפלגה תתפצל יהיו עוד מפלגות ישרות. אבל אנחנו, שאיננו ילדים וגם לא חס וחלילה חברי צומת, יודעים, שמה שיש להם לחלק זה דווקא חוסר יושר. ובמקרה זה חובה לדעת: חוסר יושר, כאשר מחלקים אותו ופורטים אותו, יוצר הרבה יותר חוסר יושר.
ולכן צודקים אנשי צומת לגרורותיה בכך שהם מכנים אחד את השני בתואר: שקרן.
פעם, כשהיינו ילדים, כאשר ח"כ היה פורש ממפא"י, היה טוען על עצמו שהוא מפא"י האמיתית; היום כל מי שפורש, או, בעזרת השם, יפרוש מצומת, חייב לטעון שהוא הוא השקרן האמיתי. ואם הוא לא יטען – אנחנו נטען.

ד. יחיד

טורישי

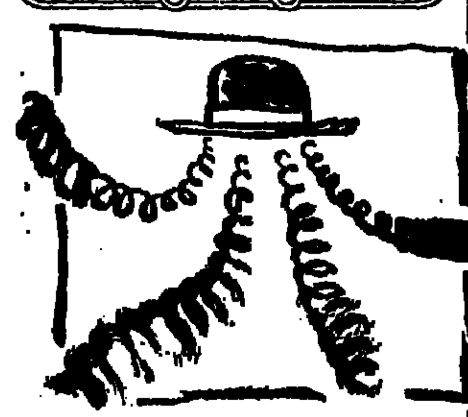

שיר חסידי

ופרצת ופרצת ופרצת ופרצת
ימה וקדמה, צפונה ונגבה.
ואהבת ואהבת ואהבת ואהבת
לרעך כמוך.
אהה, אהה, אהה, אה, אה, אה,
ופרצת ואהבת ואהבת ופרצת
קדמה וימה ונגבה לרעך,
ופרצת ופרצת ופרצת ופרצת
לרעך כמוך.
אהה, אהה, אהה, אה, אה, אה,
אהההההההה.

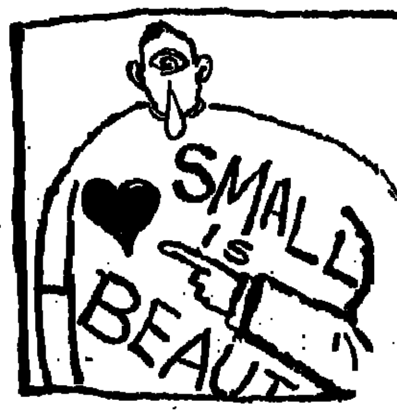

שיר מתחסר

אני מהשמאל אני מהשמאל,
אני יודע יותר טוב הכל,
אצלי מוסר הוא מוסר וכאב הוא כאב,
כי רק הכאב השמאלי כואב.
הו, אמא, אני שונא את המלחמה,
הגידי לי, אמא, אני משוגע?

אני הוא השמאל, השמאל הוא אני,
ההגיון הצרוף ניצב לימיני,
אצלי צדק הוא צדק, מוסר הוא מוסר,
מה לעשות, יצאתי יצור מוזר.
הו, אמא, אני שונא את המלחמה,
הגידי לי, אמא, אני משוגע?

לא בני, אתה לא משוגע,
אתה לא שוטה, אתה לא הולהרוח,
אתה לא מטורף, אתה לא אידיוט,
אבל זה שאתה נודניק זה בטוח.

שיר הסירה

חורפת בארץ, מקיצת בחו"ל,
כבר מתרסקת מרוב בלבול,
אבל אצלכם, לתמיד, לא הייתי נשארת,
אני הסירה שוטה, לא מסגרת.

אליהו שרייבר החולי

מסביב לעולם בקונקה

שלום קולגות "כמה נשאר שרביה בולגריה?" (ברצל ענמה)

מונדיאל ב':

חוסין מוסר לקלינטון קלינטון מוסר לרבין רבין מוסר לפרס
פרס מוסר לחוסין חוסין מוסר לקלינטון קלינטון מוסר לרבין רבין
מוסר לפרס פרס מוסר לחוסין חוסין מוסר לקלינטון קלינטון
מוסר לרבין רבין מוסר לפרס פרס מוסר לחוסין חוסין
מוסר לקלינטון קלינטון מוסר לרבין רבין מוסר לפרס פרס מוסר
לחוסין ו-גוווווווללללללללללל - אללה אכ.

*(ראה למעלה *מימין) שבת א', שאריות ישראל.

صكانا من الاصل

המערכת: שלמה נתן, יאיר גרבוז, דני קרמן, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (תהולו), טל לזר, תרצה איזנברג ואבנר כץ – אלא מה.
סדר-צילום: שמעון צוברי

דבר אחורי

הרגע הראשון
המו"מ בין ישראל לבין ירדן הגיע למבוי פרוץ

פרשנים: גם השיחות בעין-עברונה וגם פגישת רבין-חוסיין לא יצליחו לחלץ את שתי המדינות ממצב השלום שבו הן לכודות כבר 20 שנה

לאחר 20 שעות של חילוקי דעות קשים בין ישראל וירדן בשאלה האם השיחות יימשכו 24 שעות כדרישת ישראל או שהשיחות יימשכו רק 4 שעות כפי דרישת הירדנים, הושגה הסכמה שהשיחות יימשכו 24 שעות, אבל 20 השעות של חילוקי הדעות בשאלה כמה שעות יימשכו השיחות, 4 שעות או 24 שעות, יהיו על חשבון ה-"24" שעות.

שלום תמורת דילים

53 מטוסי ג'מבו עמוסים לעייפה בישראלים זריזים ממתינים על המסלול בנתב"ג זה היום השלישי, לאישור השמועה שבקרוב מאד יהיו דילים פיצוץ לישראלים בעקבה

פרס: היום, כדי לחתום על חוזה שלום עם ירדן, כבר לא צריך עט, אלא רק עניבה

השיחות עם ירדן עלו על שרטון בשאלת המים

הנציגים הישראלים בשיחות השלום עם ירדן מתעקשים על מי-עדן ואילו הנציגים הירדנים רוצים פרייה בבקשה.

יצרני הפיאות הנוכריות, השפמים ומשקפי השמש הביעו חשש כבד מהאפשרות שהסכם השלום עם ירדן ימנע בעתיד מפגשים חשאיים עם המלך חוסיין

ברגע האחרון

טורקיה ואילת מתנגדות להסכם שלום בין ישראל וירדן

קונצנזוס

עניי עירך קודמים

כולנו שמענו וקראנו וראינו במו עינינו, איך מדינת ישראל עשתה את חבלני יאומן, ותקימה בעין-עברונה, תוך שלושה שבועות, עיר קטנה, עם טלפונים, וחשמל ומיזוג אויר ושרותי אויר וצלחות ואנטנות, וכביש-גישה ומגרשי-חניה ושדה-תעופה ועצים ופרחים. עבודה שהיתה לוקחת מינימום שנה, הסתיימה בשלושה שבועות.

ונשאלת השאלה: למה, קיבינימאט, לא קיימו את השיחות בין ישראל וירדן, במקום בעין-עברונה בצומת כפר שמריהו. ויפה שעה אחת קודם.

העורך

הוצאת הסלע האדום

ספריית השלום שלך לא תהיה מושלמת בלי:

ירדן 300 שנה של שלום חם

– מאת מ. (מוניה) בר-גור –

במשך 200 שנה נפגש המחבר יום יום עם אלף ירדנים, ומחליף איתם מים מיגדלים מכל גווני הקשת הפוליטית.

62 שנה שגריר בירדן

– מאת צבי (איתן) אלגום –

המחבר היה שגריר בירדן עוד בימים של טרום המדינה, והמשיך בתפקידו העלום במשך כל השנים העלומות של השלום הפורח.

כך בנינו את ירדן

– מאת יצחק (סימה) דולביץ-דולב –

המחבר, שנשוי לאשתו של חוסיין, תכנן ובנה את רבת עמון לפי המתכונת של נהלל, והפך את פטרה למרכז בינלאומי של פרוזן יוגורט.

כך הצלנו את ירדן מציפורני סדאם חוסיין

– מאת זאב (לובה) לביא –

המחבר שימש ראש המודיעין המשותף ישראל-ירדן בימי מלחמת מפרץ הגולף, והיה אחראי לכך שהסקאדים שכוונו לרמת-עמון, נחתו ברבת-גן.

דבר אחר

פועלי כל העולם: במקום למצוא האם יש חיים בצדק שיבדקו האם יש צדק בחיים.

המוסף הסאטירי של "דבר" • גליון 547 • 22 ביולי 1994 • י"ד באב תשנ"ד • מוקדש לוועדת החקירה שתחקור את האירועים במחסום ארז ותזכה שוב את שרון מהטבח בסברה ושאתילה.

מאות אסטרונומים מצדק נאספו כדי לצפות במפגש בין חוסיין ורבין

האסטרונומים תושבי כוכב צדק טוענים כי למרות שהמפגש יתרחש בצד האפל של כדור הארץ, בכל זאת יהיה פיצוץ

[redacted]

סוד המדינה השמור ביותר

ישראל וירדן חתמו על הסכם שלום לפני 20 שנה

אולם, במשך 20 שנה אסור היה להוציא את הדבר לאור כדי לא לתקוע טריז בגלגלי תהליך השלום בין ישראל וירדן. הדבר נשמר בסוד כמוס על אף שהיה זה שלום חם על כל היבטיו: קשרי מסחר ותיירות, פרויקטים משותפים, שיתוף פעולה צבאי ויחסים דיפלומטיים מלאים.

[redacted]

אנאטליה זה בירדן

[redacted]

אלפי היצורים הקטנים והוורודים עם הלאק הירוק על האוזניים, שיצאו מהצלחת המעופפת שנחתה על כיכר דיזנגוף ב-31.2.86, היו צליינים ירדנים בתחפושת

סובארו ואדידאס הן חברות ירדניות

שאיש ממנו חי עוד לא חזר (1)

בתמונה: שני כתבים ירדנים נרגשים מצולמים כשהם עומדים על רקע אתר הקקוואנים חצרות יסף שבעמק חפר. האתר בחצרות יסף-יהנה מוקד משיכה להרפתקנים ירדנים שסיכנו את חייהם רק כדי להגיע אליו ולראות אותו. פעמים רבות אף התחפשו הירדנים לאתיופים כדי שיוכלו להגיע לאתר ללא חשש, אלא שאז הסתבר להם שאין להם שום דרך לצאת ממנו.

שאיש ממנו חי עוד לא חזר (2)

בתמונה: שני כתבים ירדנים נרגשים מצולמים כשהם שוכבים על רקע כביש הערבה. הכביש הפתלתל הפך מוקד משיכה להרפתקנים ירדנים, והיה למיתוס רב משמעות בתרבות הירדנית. צעירים ירדנים עזי רוח נהגו להגיע בסתר לכביש הערבה ולנהוג בו כמנהג המקומיים, אבל בשלב מסויים אזלו אותם צעירים ירדנים.

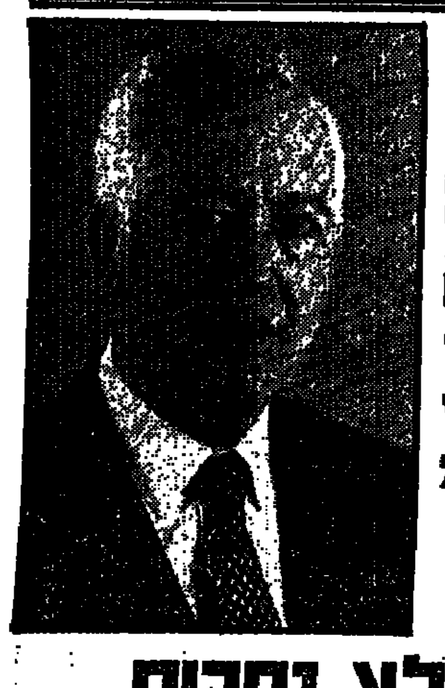

זה חמש שנים שלירדן ולישראל יש שגריר משותף באו"מ

פרס: לא נסכים למדינה פלסטינית

לא נסכים לכל חיץ שהוא בינינו לבין ירדן, ידידתנו הגדולה ממזרח.

צדק צדק תרדוף

אמנון שמי

את השבוע הזה מסיים צדק חבוט, מוכה ופצוע. 21 גרעיני שביט התנגשו בו, כשבכל התנגשות משתחררת אנרגיה השווה לזו של מאות אלפי פצצות אטום. גרעיני שביט אלה התגלו במארס שנה שעברה על-ידי הצמד יוג'ין וקרולין שומאכר ודייויד לוי, באמצעות טלסקופ קטן יחסית, במהלך סקר שעניינו גיאולוגי דווקא. חוקרים אלה חיפשו עצמים חלליים שיכולים להסביר היווצרות מכתשים על פני כדור הארץ ובירחים במערכת השמש. להפתעתם, הם זיהו כתם זיהור ובלתי מוכר, צר וארוך, עם זנבות רבים. שבוע לאחר מכן, על סמך תצפית בטלסקופ גדול יותר, הובהר כי הכתם הוא למעשה שורה של שביטים, שלא היו מוכרים עד כה. חישובים שנעשו הראו במהרה כי אלה הם שברי שביט גדול שהתפורר לפני כשנתיים, כשחלף במרחק של 21 אלף קילומטר מפני צדק. בטווח כה קצר במונחים אסטרונומיים (כמרחק בין ישראל לאמריקה) גרמו כוחות הגאות שמשרה הכבידה של צדק לקריעת השביט, שנודע היום בסימונו שומאכר-לוי 9.

המונדיאל החללי נפתח בליל מוצאי-שבת שעברה, שעה לפני חצות, ומסתיים היום, ב-11 בבוקר. היו בו כל הסממנים של אירוע מפתיע ויחודי. ברוח הריחות המאפיין היום את פרשני הכדורגל, נייחד קודם-כל כמה מלים לצופים.

בעשרות מצפי כוכבים על פני כדור-הארץ כוננו אסטרונומים טלסקופים משוכללים אל עבר הגדול מבין כוכבי הלכת – צדק. במעקב אחר צדק משתתפים, בין השאר, טלסקופ המוצב בקוטב הדרומי, טלסקופים הצופים בתחום הקרינה האינפרא-אדום בהוואי ובספרד, מצפים באיי להפלמה ועל הרים גבוהים בצ'ילה. במצפה הכוכבים על-שם ווייז של אוניברסיטת תל-אביב במצפה רמון התנהלו התצפיות על-ידי האסטרונום האורח הד"ר ג'ים סקוטי, פרופ' אליה לייבוביץ' והד"ר נוח ברוש. צדק עושה צדק לכל – ניתן לראותו גם מחצי כדור הארץ הצפוני וגם מהדרומי – הזדמנות לא מקובלת בתצפיות אסטרונומיות. למדענים ניתן גם זמן רב לתכנן את התצפיות, לבחור מכשירים מתאימים וזמני חשיפה וללמוד את "לוחות הזמנים של צדק": מתי מופיע הכתם האדום המפורסם ומתי מופיעים ירחיו בקירבתו. גם לחובבי האסטרונומיה היתה עדנה, מכיוון שאורו של צדק חזק מספיק כדי להבחין בפרטים על פניו, גם על-ידי טלסקופ חובבים ואפילו משקפת משוכללת.

המונדיאל החללי שנפתח בליל מוצאי-שבת שעברה, מסתיים היום. היו בו כל הסממנים של אירוע מפתיע ויחודי. בעשרות מצפי כוכבים על פני כדור-הארץ ובחלל כוננו אסטרונומים טלסקופים משוכללים אל עבר הגדול מבין כוכבי הלכת – צדק. תוצאות המאמץ התצפיתי הבינלאומי הזה עולות על התחזיות

מדעני טלסקופ החלל "האבל", שסובב סביב הארץ במסלול נמוך, מקדישים לפחות מאה הקפות לצורך המשימה. חלליות אחרות, "וויג'ר-2", "יוליסס" ו"גלילאו", העושות דרכן במרחבי מערכת השמש, הופנו אף הן כלפי צדק. כל אחת מבין שלושת אלה נושאת עמה סיפור מיוחד. "וויג'ר-2", למשל, היא הוותיקה ביותר, כבר 15 שנה בחלל, ועדיין משדרת מידע איכותי. צדק מוכר לה "אישית", לאחר שחלפה בקירבתו ביולי 1979 וסיפקה צילומים ברורים של מערבולות העננים המתגוללות באטמוספירת כוכב הלכת, (כסטודנט לפיזיקה בתחילת הדרך, עמדתי אז משתאה מתמונות אלה, נסחף במערבולת היופי והעניין המדעי שהן אוצרות בתוכן). "גלילאו", חללית משוכללת יותר, ששוגרה לפני כשנתיים, נמצאת היום בנקודה הטובה ביותר לתצפית על צדק, מהווה מקור מיוחד למידע. מ"גלילאו", שלא כמו מהארץ, ניתן לראות את הצד המרוחק של צדק וכך לצלם את איזור ההתנגשות. עם זאת, מכיוון שאנטנת השידור הראשית של חללית זו אינה תקינה, נדרשים ימים כדי לשדר תמונה בודדת אל הארץ, ולכן ניצול החללית מוגבל מאוד.

תוצאות המאמץ התצפיתי הבינלאומי הזה עולות על התחזיות: כדורי-אש ענקיים, המתנשאים עשרות אלפי קילומטרים מעל שפת האטמוספירה של צדק, ניראו היטב בתמונות, הן בתחום האופטי והן בתחום האינפרא אדום. לעתים נראה איזור הפגיעה בוהק יותר מירחו הגדול הקרוב של צדק, איו. לצורך השוואה, את איו לא ניתן לראות אמנם ללא ציוד אופטי, אבל די במשקפת טובה כדי להבחין בו. כמה אירועים זוהו היטב על-ידי חובבים. פגיעתו של גרעין השביט G ביום שני, בעשר וחצי בבוקר בישראל, היתה אירוע מרגש במיוחד, שבו זהר כתם ענק, בגובה 30 אלף קילומטר, במשך עשרות דקות לאחר ההתנגשות. בכל 21 האירועים אמנם נמצאת נקודת הפגיעה בצד המרוחק של צדק, אבל היא קרובה מאוד לשפה. מכיוון שצדק סובב במהירות רבה סביב צירו (משלים הקפה בכל עשר שעות), התגלה איזור הפגיעה כבר דקות ספורות לאחר ההתנגשות. כתמים כהים ענקיים, גדולים פי-עשר מפני כדור הארץ, המעידים ככל הניראה על מערבולות חזקות ושינויים בהרכב הכימי, לא נעלמו עוד שעות רבות לאחר הפגיעה.

בין התחזיות שצפתה כי גרעיני השביט יישמרו זמן רב עד שיחדרו לעומק האטמוספירה, ובין הגירסה שטענה כי תומר רב יתפזר כבר בגובה רב, בסטרטוספירה, יש היום עדות תצפיתית המתוקפת את התחזית השניה. מוקדם מדי לקבוע מסקנות, אבל יש בכך כדי לעזור בחישוב מדויק יותר של מבנה מעטפת שביטים וגם להעיד על שפת כוכב הלכת. ההתנגשויות תורמות מידע רב גם לענף מדעי אחר, לסיסמוגרפיה של צדק. שיחרור האנרגיה המהיר באיזור ההתנגשות גורם לגלי לחץ וצפיפות חזקים. מכיוון שהשביט חודר במהירות של כ-60 ק"מ לשניה, פי 70 ממהירות הקול האופיינית לשפת צדק, ההתנגשות מהווה בום על-קולי אדיר. לא בכל יום מתאפשר ל"גיאולוגים" של צדק לדגום אותו כך, על-ידי עירור תנודות, כפי שנהוג לבצע על-פני כדור הארץ. התקווה היא לגלות, בין השאר, עדויות להימצאות ליבה קשה במרכזו של צדק.

בתצפיות שביצענו במצפה הכוכבים בגבעתיים הופתענו לגלות כתמים כהים חדשים גם בצד הצפוני של צדק, בדיוק במקום ההפוך לאיזור הפגיעה, שהופיעו כיממה לאחריה. תצפית זו, שלה שותפים יגאל פתאל, מנהל המצפה, ערן אופק וחובבים נוספים, זכתה לאימות ממקור לא צפוי. תצפיתנים במצפה הכוכבים אמוס של חיל האוויר האמריקאי, הנמצא באי מאווי שבהוואי, מיהרו לדווח לנו כי זיהו תופעה דומה בתצפיות בתחום האינפרא-אדום. מצפה אמוס נמצא בשלושה קילומטר מעל פני הים, והוא מיועד למעקב אחר לוויינים. מובן מאליו שתצפית זו, כראוי לכל מימצא מדעי, חייבת להיבדק היטב לפני שתוכרז כמהימנה. אם אכן כך, נשמח לגלות שצדק הציג בפנינו "אנטיפוד", כלומר: תופעה על-פני כדור שבה אירוע במקום מסוים משפיע על המקום ההפוך לו על פני הכדור, המרוחק ממנו ביותר. השפעה כזו יכולה להיגרם על-ידי גלי צפיפות הנעים בתוך כוכב הלכת, או על-ידי גלי שטח המתפשטים על פני השפה. ■

ד"ר אמנון שמי הוא מדען פרוייקט TAUVEX (טלסקופ חלל בעל-טבול של אוניב' ת"א).

קרח ואבק

שביט הוא גוף שמימי קטן, כ-10 ק"מ אורכו, המורכב מליבת קרח ואבק. הוא נע במסלול היקפי סביב עצם שמימי גדול, על-פי רוב זהו השמש, אך במקרה של השביט שומאכר-לוי 9 זהו כוכב הלכת צדק. כאשר שפת השביט מתחממת, מתנדפים ממנה גזים ורסיסי אבק שיוצרים הילה וזנב אדירים במרחק של מיליוני ק"מ, ואלה מאפשרים את התצפית בו ממרחקים.

מקובל להסביר את השמדת הדינוזאורים, לפני כ-65 מיליון שנה, כתוצאה מפגיעת שביט בכדור הארץ.

צילום טלסקופ, סידינג ספרינג, אוסטרליה. בצילום רואים בבהירות את ההתנגשות של כוכב השביט שומאכר-לוי 9 עם צדק. (צילום: אי.פי. באדיבות נאס"א)

הגדול מכולם

את צדק הכירו אסטרונומים עוד בימי-קדם, והוא זכה לכינויו, יופיטר, על-שם אבי האלים הרומי. זהו כוכב הלכת הגדול במערכת השמש, מסתו גדולה פי 318 ממסת כדור הארץ, ומכלל המסה הנמצאת בכל מערכת השמש, פרט לשמש עצמה, מהווה מסת צדק 70 אחוז. צדק מקיף את השמש במשך כ-12 שנות ארץ. הוא מרוחק כ-750 מיליון קילומטר מהשמש, פי 5 מהמרחק שלנו לשמש, ולכן הטמפרטורה על פניו נמוכה מאוד. בגובה שבו נמצאים ענני האמוניה הלבנים, הטמפרטורה היא כ-150 מעלות צלסיוס מתחת לאפס. מתחת לשכבת עננים זו עולה הטמפרטורה למינוס 50 מעלות, ושם מופיעים העננים החומים והאדומים. השכבה העמוקה והחמה יותר נוטה לכחול כהה. רוחות אימתניות ומערבולות ציקלוניות מאפיינות את שפת כוכב הלכת הזה. בתצפיות הראשונות בהיסטוריה שנעשו בעזרת טלסקופ גילה גלילאו גליליי, בשנת 1609, את ארבעת ירחיו הגדולים של צדק ואת הכתם האדום הענק שעל פניו.

צעד גדול לאדם קטן מדי

אדווין אולדרין, בצילום של ניל ארמסטרונג, 1969. (דמותו של ארמסטרונג משתקפת במסיכת החלל של אולדרין. תמונת ארכיון, של אי.פי)

האבולוציה האנושית דחפה את האדם ליציאתו לחלל, אבל הוא עדיין אינו בשל מנטלית להתמודד עם פשר הפריצה וההגעה לגרמי השמיים, שלמרביתנו הם עדיין יסודות מיסטיים ודתיים ולא מציאות פיזיקלית טבעית

דן המיצר

בחדשות הטלוויזיה של ה-20 ביולי – בדיוק 25 שנה לאחר הנחיתה הדרמטית של "אפולו" על אדמת השכן – הוקדשו רק 36 שניות, בסוף המהדורה, לאיזכור שולי של היובל לאירוע הגדול והחשוב ביותר בתולדות התרבות האנושית.

מוזר, אבל לא מפתיע. במהלך השנים תהיתי מדוע ילד יודע מי היה נפוליאון ו/או קנדי ורק לבודדים השם ניל ארמסטרונג אומר משהו.

הפריצה לחלל בכלל והנחיתה על הירח בפרט – משאת נפש האדם מאז עמידתו על רגליו ותודעתו – היא למרביתנו סיפור חדשותי מרתק, אבל ודאי לא זעזוע וטלטלה קולקטיביים, דוגמת גילוי אמריקה, צליבת ישו, חורבן הבית וכיו"ב סימני-דרך שהוטמעו והוכנסו בנפשנו.

למה?

ההסבר הפרטי שלי קשור לעניין את הפער ההולך בין הטכנולוגיה האוונגרדית שיוצר האדם לבין העכבות הנפשיות של תודעתו. האבולוציה האנושית דחפה את האדם ליציאתו לחלל, אבל הוא עדיין אינו בשל מנטלית להתמודד עם פשר הפריצה וההגעה לגרמי השמיים, שלמרביתנו הם עדיין יסודות מיסטיים ודתיים ולא מציאות פיזיקלית טבעית.

יידרשו לנו עשרות, ואולי מאות שנים, להתגבר ולהטמיע את הרגע ההוא, "הגדול לאנושות", רגע שדורנו זכה לחזות במו-עיניו אבל הפנה אליו את הגב בבהלה, בבדיחה ואולי בפחד.

ואולי אני סתם חולה ירח... ■

התיתכן טיסה לכוכבים?

הדור הצעיר כבר מדבר בבטחה על הטיסה למרחב. באמריקה יכולים הילדים לקנות כמעט בכל חנות לצעצועים את לבוש הטייס, הממריא למזל אחר, תותח וראקיטות, המפליגות אל מחוץ למרחב כדור הארץ. הנסיעה במרחב העולם הפכה לנושא הנפוץ ביותר בספרי מדע דמיוני.

אבל לא כל המדברים על הנסיעה במרחב הם מספרי סיפורים, הוזי חלומות או ילדים. גם כמה אנשי מדע רציניים מאמינים, כי אכן עתיד האדם להפליג למרחב, ואולי אף בעתיד הקרוב: אלא שהוזהרים הם להפריד בין העובדות ובין הדמיון.

עיקרי היסוד של הטיסה למרחב היו ידועים כבר זמן לפני מלחמת-העולם הראשונה, אבל להיטות הציבור אחרי רעיון זה נולדה ודאי מתוך שני הישגים סכניים גדולים של מלחמת-העולם השניה: פיצוץ האטום שיכנע את האנשים, כי "המדע יכול לעשות הכל"; והראקיטה הגרמנית "וי-2" הוכיחה שכלי-רכב עשוי בידי אדם מסוגל להמריא במהירות למרחב. ראשם של החוקרים הגרמנים, שטיפלו בראקיטות אלה, ד"ר ורנר פון בראון, אינו אלא בן 40 כיום. עוד בהיותו ילד השתוקק ד"ר פון בראון לטוס לירח, וחלומו זה לא הרפה עד היום. הוא הוא המופיע כנביאה של הנסיעה במרחב – אף כי כמה חוקרים טוענים, כי יש לראות בו תועמלן חסר אחריות.

המלחמה הקרה הטילה איפול על כל המחקר בראקיטות, והמומחים העובדים בפגזים מכוונים מרחוק אסורים בגילוי סודות עבודתם. אנשים היודעים על ההתפתחות האחרונה בתחום זה שותקים איפוא מאונס, ולכן אינם יכולים גם לסתור את דברי הסופרים, המשליכים כל רסן מפני דמיונם.

תחנה במזל מלאכותי

המומחים סבורים, כי את הקפיצה מן האדמה למרחב יש לבצע בשני שלבים, עם תחנת-ביניים בתוך מערכל כוחות-המשיכה של הארץ, תחנה שתשמש למנוחה ולמילוי בדלק חדש. אם יורים את הראקיטה במהירות קטנה קצת מזו הנדרשת כדי להימלט למרחב, האם תבנה פניה נכונה בעזבה את האטמוספירה, תיהפך הראקיטה לגוף שינוע בגובה מסוים מסביב לכדור הארץ. אבל כדי להגיע לגובה כזה יש צורך בפחות אנרגיה, מאשר על מנת להימלט משדה המשיכה של כדור הארץ, ולכן סבורים המומחים, כי ראקיטה של שלושה שלבים – ואפילו של שני שלבים בלבד – תהיה מסוגלה לעבור מרחק זה עם מטען גדול, ואת המטען הזה, דלק נבר, תוכל לפרוק במזל המלאכותי, שנוצר בידי האדם. לאחר שיצטבר בו דלק די הצורך, תוכל ראקיטה חדשה להצטייד בו ולהמריא מן המזל המלאכותי הזה.

אם יבוצע שלב זה, כי אז לא יהיה קושי בטיסה במרחב. טיסה לירח, למשל, תהיה פשוטה ביותר. אמנם, הניסויים שנערכו עד עכשיו רחוקים עוד מאוד מהפלגות בספינות-מרחב, אבל ד"ר פון בראון הנ"ל טוען, כי תוך 10 עד 15 השנה הבאות יתכן לבנות וליצור את המזל המלאכותי הראשון, שיחוג מסביב לארמה וישמש צעדו הראשון שלה אדם במרחב.

הישגי התעופה בימינו עברו את כל המשוער, ובעיית הטיסה אל מחוץ לכדור-הארץ הפכה לנושא לדיון אקטואלי. האומנם קרוב היום, שבו נוכל להמריא לעולמות אחרים? דיון בשאלה זו ושאלות נוספות, כמו האפשרות של בני האדם להתיישב במזלות אחרים", במאמר מחוברת "יורקלין", ספטמבר 1953

חסידי הנסיעה במרחב אינם נרתעים מפני קשיים אלה. המתיישבים על הירח יוכלו – כך הם טוענים – לבנות להם בתים מזכוכית בלתי חדירה לאוויר ולמלאותם בכל אטמוספירה שתהיה רצויה. הם יוכלו לקבל יבולי שיא באור השמש התמידי ולהפיק מתכות והחמצן מן הסלעים. אחרים מרחיקים לכת עוד יותר: באמצעות האנרגיה האטומית, אומר התכן פריץ צוויקי, יוכל האדם לשנות את התנאים על המזלות, לשפר את האטמוספירה שלהם, ואפילו להעתיקם ממקומם למקום אחר, רצוי יותר.

תיבת נוח מודרנית

יתכן שלכוכבים אחרים יש מזלות מתאימים יותר לחיי אדם, אבל כאן על האדם להתגבר לא רק על המרחב, כי אם גם על הזמן. גם הכוכבים הקרובים ביותר נמצאים במרחק שנות-אור מאתנו, וכל שנת-אור היא 6 טריליונים מיל. ספינת מרחב שתטוס במהירות של 50,000 מיל לשעה תהיה זקוקה לאלפי שנים, עד שתגיע לכוכב הקרוב ביותר, וכל הצוות ימות מזקנה עוד בראשית הנסיעה.

יש המייעצים להתגבר על בעיית הזמן "בדרך הטבע": על-ידי ההתרבות הטבעית. הפרטים מתים, אבל לא המין. ספינת מרחב בעלת צוות של גברים ונשים תוכל להגיע בדרך זו בדור ה-140,000 לפליאדים ולהתיישב שם. אלא שלשם כך יהיה עליה להקפיד על ביקורת של הילודה, על "החזרת החומר הביאולוגי למחזור" (כלומר: אכילת בשר המתים) ועל קיום אוניברסיטה בתוכה, כדי לשמור על רמתם התרבותית של האנשים

יש המייעצים להתגבר על בעיית הזמן "בדרך הטבע": על-ידי ההתרבות הטבעית. הפרטים מתים, אבל לא המין. ספינת מרחב בעלת צוות מעורב – של גברים ונשים – תוכל להגיע בדרך זו – אם הכל ילך למישרין – בדור ה-140,000 לפליאדים ולהתיישב שם. אלא שלשם כך יהיה עליה להקפיד על ביקורת של הילודה, על "החזרת החומר הביאולוגי למחזור" (כלומר: אכילת בשר המתים) ועל קיום אוניברסיטה בתוכה, כדי לשמור על רמתם התרבותית של האנשים.

חוקרים אחרים מציעים פתרון אחר, שונה מפתרונו זה של תיבת-נוח. אם תנוע ספינת המרחב במהירות האור, יואט הזמן בתוכה. היא תוכל להפליג כקרן אור קוסמית מכוכב לכוכב, ולגבי הצוות שלה יחלפו רק כמה שבועות. אולם, אם יחזרו האנשים ארצה, יהיו כחוני המעגל: כל בני משפחתם וידידיהם יהיו מתים כבר לפני מאות רבות בשנים.

היעמוד הגוף במבחן?

וכי כיצד יוכלו גוף האדם ומוחו לפעול במרחב? מומחי בית-הספר של חיל-האוויר לרפואת המרחב נכונים להאמין, שיכולים לבנות ראקיטות, שתהיינה מסוגלות להפליג במרחב; אבל מפקפקים הם בכך, אם יהיו מסוגלים לכך אנשי הצוות. בגובה 50,000 רגל, שבו יכול לטוס מטוס סילון, אין הטייס יכול להשתמש באוויר. אם לא יהיה מוגן על-ידי תאו, השומר על הלחץ הנדרש, ימות תוך 15 שניות, כאילו בחלל ריק. בגובה רב קצת יותר (63,000 רגל) ירתח דם האדם, וכל בשרו יתבסס כדויות, כאילו קלו לוהו זה.

כדי למנוע אסונות מסוג זה, משתמשים בחיל-התעופה ב"בגד של לחץ חלקי", הנמתח בהדוק על גופו של הטייס, ולו גם כובע אטום בפני האוויר. כאשר לחץ האוויר בתא נופל יותר מדי, מזרים שסתום אבטומטי חמצן לתוך הכובע, וכן מנפח מעין כדורי גומי מסביב לגופו בהדקו את הבגד לגוף עוד יותר. על ידי כך יכול הטייס לנשום, ואין נוצרות שלפוחיות בו בתוך דמו. הוא יכול לשמור זמן רב יותר על הכרתו ולהוריד את מטוסו הניזוק שלם על האדמה. אדם יכול לחיות בבגד כזה עד 10 דקות בתוך חלל ריק – אולם הוא נושם בקושי. ידיו צבות בדם כחול. ועל הכל, גרוע סובל: הרופאים לא למדו עדיין להדק את הבגד לצוואר בלי לחנוק את האדם. לכן סבורים החוקרים, כי בספינת מרחב יצטרכו הטייסים לוותר על שיטה זו. אם ירצו לצאת החוצה מן הספינה, יהיה עליהם להישאר בתוך גלילים אטומים בפני לחץ ולפעול באמצעות מכונה מבחוץ, שתופעל מתוך הספינה.

השפעת הזעזוע

בדבר אחד מסכימים כל החוקרים: גוף האדם ומערכת העצבים שלו סובלים מן השינויים בכוח הכבידה. אבל מתעוררת בעיה אחרת: בטיסות בין כוכבים אנשי ספינת-המרחב יצטרכו לעמוד בהינתקותם מן האדמה בכוחות העולים פי תשעה על כוח-המשיכה הרגיל. אמנם, אולי יוכלו להישאר בחיים, אם בזמן הזה ישארו שכובים ורתוקים אל ספותיהם, אבל ודאי לא ייהנו ברגעים אלה.

כאשר יצאו אל מחוץ לתחום שדה משיכתו של כדור הארץ, לא ירגישו אנשי הצוות כל כוח כובד. ב"שדה משיכת אפס" לא יוכלו לעמוד ולא לשבת, אלא אם כן יהיו קבועים בחוזקה במקומם. כוח נשיפה של נשימה קלה יספיק כדי להעיפם אל קיר התא. חמורה הרבה יותר תהיה השפעה על מערכת העצבים. בזמן ההינתקות ישארו שכובים כמעט מחוסרי הכרה, המטוס יופעל באופן אבטומטי. אבל לאחר שיכנסו ל"שדה משיכת אפס" יאלצו האנשים לקום ולבצע פעולות טיסה, הדורשות ידיעה ומומחיות של פרופיסור. האמנם נוכל לצפות לכך שיעמדו במבחן זה?

חסידי הטיסה במרחב, ובראשם ד"ר פון בראון, יודעים להשיב תשובה לכל ההערות הבקורתיות הללו. אבל אין ספק, כי בראש וראשונה יש לחקור את כל בעיית הטיסה במרחב חקירה מדויקת וקפדנית יותר, ורק אז אפשר יהיה להגיע למסקנות ודאיות, פחות או יותר. ■

(הטקסט הובא לדפוס באדיבות דן המיצר)

هكذا من الأجل

כה פשוט זה אני

עמוס מלך

לפסח מילין

אֵין לִי תֵּת יוֹתֵר מֵהַיֵּשׁ.
גַּם אֵין כִּי יֵשׁ שֶׁאֶחְסֹם מִתַּתּוֹ.
לֹא אוּכַל לְהַסְתִּיר יְשׁוּתִי הַכְּמֵהָה
כִּי תִּפְרֹץ בְּעָצְמָה בֵּין סִדְקֵי תּוֹכִי.
אֵין לְבוּשׁ מְסַכֵּי עַל גּוּפִי,
כֹּה פָּשׁוּט, זֶה אֲנִי.

לֹא בִּתְרוּעוֹת אֶפְתַּח שַׁעֲרִי,
כִּי סוֹד הַפְּתִיחָה רָחוֹק מִתְּרוּעוֹת.
אִי אֶפְשָׁר לִי לִפְתֹּר כָּל כְּמִיהוּת חֲלוֹמִי מִילְּדוּת.
מֻרְכֶּבֶת עֲמֻקָּה שֶׁל עָבָר עִם הֹוֶה.
אֵין לְבוּשׁ מְסַכֵּי עַל גּוּפִי.
כֹּה פָּשׁוּט, זֶה אֲנִי.

וריאציות על נושא חוזר

נועה ליבק־שגיא

הַיָּמִים עָוֹן וּמוֹרָא
כָּל שָׁעָה יֵשׁ לָהּ אָדָם
שֶׁאֵינוֹ נִמְלָט מִטֶּרֶף דָּם
פַּחַד אֱלֹהִים וּפַחַד יִצְחָק

וּבְרָחָה שֶׁבֵּין הָרוּחַ הַחַיָּה
לַנְּשִׁימָה הָאַחֲרוֹנָה
פָּנִים אֶל פָּנִים
כָּבָה הַנִּיצוֹץ כָּבוּ הַחַיִּים

אַל תִּטַּמָּא וְאַל תִּגַּע
אֶת יָדְךָ אֶל הַנַּעַר –
אַל נָא בְּאַפְּךָ
כִּי בְּנַפְשִׁי הוּא
כִּי פָּנַי לְמוּל פָּנָיו
מְבַקֶּשֶׁת עַל חַיָּיו

וּבְרָחָה שֶׁבֵּין אָז לְעַתָּה
שְׁנוֹת דּוֹר וּבְעָתָה
שָׁעָה שׂוֹרֶפֶת שָׁעָה
פָּנִים זוֹכְרוֹת פָּנִים
פַּחַד יִצְחָק וּפַחַד אֱלֹהִים

אַל תִּכְבֶּה בַּזִּכָּרוֹן
שֶׁיֵּשׁ לוֹ חַיִּים מִשֶּׁלּוֹ וָחֹם מִשֶּׁלּוֹ.
אִם רַק תַּבִּיט סְבִיבְךָ
תִּרְאֶה אֶת הַמֵּת הַזֶּה
הַהוֹלֵךְ לְפָנַי בְּכָל אֲשֶׁר אֶפְנֶה

אֲנִי – רוֹאָה – אוֹתוֹ –
נוֹשֵׂא – נָשׂוּא – מוּשָּׂא –

כִּי הָיְתָה לוֹ שָׁעָה וְהָיָה בּוֹ נִגּוּן
וְהָיוּ בּוֹ מִלִּים וְהָיָה לוֹ תִּקּוּן
וְעַכְשָׁיו חֵץ שָׁלוּחַ בְּלֵב הַמִּלִּים

הַמִּלִּים הַסְּרוּדוֹת
הַמְסָרְבוֹת לְהִפָּרֵד
הַנִּשְׁבָּרוֹת
הַמְּכַלּוֹת
וּמְהַלְּכוֹת עַל בְּהוֹנוֹת
וְנוֹגְעוֹת בִּקְצוֹת הָעֲצַבִּים

וְאִם כִּפַּת הַשָּׁמַיִם מְחֻפָּה מִמַּעַל
וְיֵשׁ אוֹר חוֹזֵר מֵאוֹרוֹ הָרִאשׁוֹן
וְיֵשׁ אוֹר חוֹזֵר מֵהַנִּיצוֹץ שֶׁכָּבָה

וַאֲנִי – רוֹאָה – אוֹתוֹ – שׁוּב
נוֹשֵׂא – נָשׂוּא – מוּשָּׂא – תֹּאַר זְמַן

כִּי אָז –
בְּרָחָה שֶׁנּוֹצַר בֵּין הָאוֹרוֹת
נוֹתַר רַק שֶׁבֶר זְמַן לַחֲרֹשׁוֹת
לָתֵת בּוֹ סִימָנִים מְיֻחָדִים –
מַעֲנֶה מְאֻחָר חָרוּט עַל אֲבָנִים

וּלְבַסּוֹף,
לְהַמְצִיא לוֹ מְנוּחָה נְכוֹנָה
שֶׁתְּהֵא בַּעֲבוּרוֹ כְּמִנְחַת הַשָּׁב לְבֵיתוֹ
מִדֶּרֶךְ אֶרֶץ רַבָּה

מיציר תפארת את פריו נדרוש

רפי וייכרט

סונטות שקספיר, תירגם והוסיף אחרית־דבר והערות אפרים ברוידא. שוקן, 1993, 442 עמ'.

"אך, כשאאוכל לאט באש הלהבה
הבו לי כנפי עוף חול חרשות לעוף לתוך התאווה".
'ביושבי לקרוא פעם נוספת את המלך ליר', ג'ון קיטס.

ההיסטוריה של תרגומי שקספיר לעברית היא ארוכה ומרתקת. גם לסונטות יש בעברית חיים לא־קצרים. הסונטות הראשונות תורגמו לעברית על־ידי ישראל יעקב שוורץ. 2 הראשונות, ה־18 וה־60, נדפסו ב־1916 בכתב־העת העברי 'תורן' שיצא בארה"ב. קבוצה נוספת של 10 סונטות נדפסה ב'התקופה' בשנת 1923. תרגומים אלה לא קובצו בספר. המעניין שבהם הוא שהשירים המופנים לגבר הפכו בחלקם, מטבע המוסכמות של התקופה, לשירים המופנים לאשה. ב־1929 תורגמה סונטה אחת בכתב העת 'כתובים'. התרגום הופיע ללא חתימת המתרגם ויש הסוברים, כי מדובר בשלונסקי עצמו, שהיה עורכו של כתב־העת. ש. שלום פירסם 16 סונטות ב'גזית' של טלפיר ואחר כך ספרון של הסונטות אל ה"גברת השחורה". מאוחר יותר פירסם ב'מאזניים' 17 סונטות אל העלם וב־1943 קיבץ בספר את מכלול הסונטות.

חלקן של הסונטות, כגון מס' 130, תורגם שוב ושוב על־ידי משוררים ומתרגמים וראה אור בבמות השונות לספרות.

הסונטות של שקספיר הם 154 שירים לידיים של אהבה ויסורים, של ספקנות ואירוניה, שנכתבו בדגם השירי הנוקשה שמוצאו באיטליה של תקופת דנטה ופטררקה. חלק מהטקסטים, שראו אור לראשונה בלונדון בשנת 1609, מתעד פרשת אהבה בין המשורר לידיד אהוב ואצילי (רוב השירים 1־126) וחלקם (כמעט כל הסונטות 127־154) מוקדש לגבירה נעלמה, המכונה בשם "הגברת השחורה". למרות שהשירים מדברים באהבה הרותחת ובזו הפיזית, בבגידה ובנאמנות, ביופי ובידידות ומעמידים במרכזם את המשולש האירוטי שנזכר לעיל, הרי שגיבוריהם האמיתיים הם שניים – הזמן והשירה ובעיקר יחסי־הגומלין שביניהם.

הידיד אליו פונים השירים יכול ל"הוריקן בשקט" בראש ובראשונה בגלל העובדה שבנו ממשיך את יופיו הנעורים, כפי שכותב המשורר בשיר השני: "אך שבח יפיך כמה יגדל,/ אם לענות תוכל: 'ילדי מחה/ את חובותי וזקנתי גאל', –/ וכך במורשתו יופיו שלך./ זה יתחדש לעת תהיה זקן,/ וחם תראה דמך שהצטנן". (עמ' 16, ההדגשה שלי ר.ו). טענה זו חוזרת בשירים נוספים, למשל בשיר ה־13: "...ואחרי מותך/ שוב עצמך תהיה בעת יכון/ זיו זרעך ללבוש את זיו דמותך... הן בן לאב היית, נאהב./ יאמר נא גם בנך: היה לי אב." (עמ' 38).

אולם לדבר סיבה נוספת. מול הזמן ההולפיות, היכחדותם של היופי ושל החיים מציב המשורר את השירה. זו בכוחה, יכולה להנציח את האהוב ולשמר את נעוריו לעד. במחזור שירים זה שקספיר משלב באופן מופתי את המימד הארס־פואטי עם שירת האהבה ויוצר שירים גדולים סביב שניים מהצירים הנושאים המרכזיים של השירה לתולדותיה: לא רק "non omnis moriar", 'לא כולי אמות' בנוסח הוראציוס, אלא גם פניה נרגשת לאהוב בנוסח 'לא כולך תמות, חלק ממך יוותר לחיות בשירי'. כך בשיר ה־65 חותם המשורר באומרו "לא איש, אם זה הנס לא יארע –/ כי אהובי יהל בדיו שחורה". (עמ' 142). הניסוח המפורסם ביותר של סוגיה זו מופיע, כמובן, בסונט ה־18: "אבל קיצך קיץ נצח לא יבול,/ ומהודך רסיס לא יורה,/ ומוות לא ירהב כי בך ימשול,/ עת עם טורי בנצח תתערה./ כל עוד אדם רואה ופה נושם,/ יחיו הללו, ואתה בהם". (עמ' 48).

בשנת 1977 ראה לראשונה אור תרגומו של אפרים ברוידא לכל הסונטות. הספר, שיצא בהוצאת 'דביר' היה מהדורה דו־לשונית שבה נדפס התרגום העברי בראש העמוד במרכזו ואילו המקור האנגלי נדפס באותיות קטנות מצידם הימני של אותם עמודים עצמם.

ויליאם שקספיר

לקראת סוף שנת 1993 ראתה אור מהדורה שניה של תרגום ברוידא. מדובר במהדורה מתוקנת ומורחבת. בכשליש מן השירים חלו שינויים מקטנים ועד למשמעותיים יותר. הספר הנרון רחב יותר בהיקפו שכן הפעם הוליטה הוצאת שוקן, ובתבונה, להעמיד את השירים, מקור ותרגום, זה מול זה בעמודים נפרדים ובגודל אות זהה. אולי נבעה ההחלטה להוציא את התרגום פעם נוספת, בצורה אסתטית יותר, מכיוון שאזלה המהדורה הראשונה ואולי רצו המו"לים להציב את האופציה התרגומית של ברוידא מול תרגום הסונטות של שמעון זנדבנק, שראה אור ב־1992 במסגרת סדרת השירה של 'הספריה החדשה'.

מכל מקום המתרגם עצמו, בפתח הדבר למהדורה החדשה, רומז על המלחמה שתרגומו, השואף לשגב, לעושר לשוני ופיוטי, צריך להילחם בתקופתנו שבה מעמד השירה מפוקפק הוא: "דק על רקע ירידת רמת ההשכלה הכללית, עם צניחת רמת החינוך בארצנו, יכלו להיוולד הנסיבות להדיר הסיבות משירות המופת לדרגה של שפת מהגרים אקראית, ומנית, חסרת־אחיזה, או שפת מפגרים בהשכלתם הלשונית, פליטי חינוך מקצץ; שפה שאין דם בעורקיה ואין לה סיכוי להגיע שירה ולקיים תרבות שיש עימה תקשורת בין בני הדור ובין הדורות בשירה" (עמ' 8־9).

לתרגומו של ברוידא מספר מעלות ניכרות לעין, ובעיקר ראוי להדגיש – לאוזן. ברוידא רואה בתרגום ניסיון של שיחזור מירב תכונותיו של המקור האנגלי בשפת היעד העברית. נסיונו שלא לוותר בתרגומו על הפנטמטר היאמבי של המקור ובכלל על האילוצים הפרוזודיים מרשים. כך, למשל, הוא מצליח לשחזר באופן מושלם ומשכנע את המיקצב בפתיחת השיר ה־77: "בראי תראה איך יפיך יועם,/ באורלוגין איך רגע פז יאבד,/ כל דף חלק לרוחך יחתם,/ ומן הספר לקח זה תלמד" (עמ' 166). לפעמים, כמו בשורה השניה בציטוט שלעיל, השיחזור אף סדיר יותר מן המקור שבו שקספיר "סוטה" מהסדירות הקבועה לצורך יצירת דגשים סמנטיים (כאן חילוף הזמן בשעון המדגיש את הרגעים היקרים האובדים –

"thy dial how thy precious minutes waste"

כאמור, ברוידא גם מנסה לשחזר עד כמה שניתן את המישור הצלילי. בקטע שצוטט ניתן לראות את החזרה המאסיבית על האותיות 'א' ו'ע' בשתי השורות הראשונות ואחר־כך על 'ח' במילים 'חלק', 'רוחך', 'חותם', 'לקח', חזרה המצביעה בבירור על ניסיון למצוא מקבילה צלילית לריקמה הלשונית המורכבת של המקור.

קרוב לוודאי, שכל קורא יבחין שיש בקטע זה של התרגום יותר מוסיקאליות ופיוט וגם קירבה למקור מאשר בתרגומו הפרוזאי, המנמיך והמפשט של שמעון זנדבנק, אם כי גם האחרון שומר על המשקל המקורי ועל החרוז: "בראי תראה קמטיך נמוקים,/ ובשעון – שעותיך הכלות;/ ובדפים האלה הריקים/ תתן את החותם של מחשבות" (זנ, עמ' 83). זנדבנק מציע ביודעין גירסה של הסונטות שאינה מנסה לדבוק בכל מאודה בצורות השיריות של המקור, אלא להימנע "מפוריזם צורני, כדי להשיג כוח שירי" ולהציג תרגום "המבקש להעמיד שירים (ולא סתם אקויוולנטים למקור)" (מתוך הדברים שעל גב הספר). לשם כך הוא נמנע לעיתים מלחקות את המשקל והחרוז של המקור. בסוף הדבר הוא מוסיף לכך סיבה באומרו: "...שכן המוסיקליות החלקה של החרוז המושלם והמישקל הסדיר, לא מתיישבת עם הציפיות של האוזן העכשווית, האמונה על דיסונאנס וקיטוע, אלא אף אינה משקפת כהלכה את האפקט של המקור האנגלי. כי החרוז האנגלי, ובעיקר המישקל האנגלי, יוצרים, חרף סדירותם, רושם חופשי וגמיש, הנעשה חדגוני ומוכני כשהוא מועתק לעברית כמות שהוא" (שם, 194).

נכון, שתרגומו של זנדבנק עונה "על ציפיות האוזן העכשווית, שאמונה על השירה העברית החדשה" (שם) יותר מזה של ברוידא. די שנציב זה מול זה את האורלוגין שבתרגום ברוידא מול השעון שבתרגום זנדבנק כדי להבין את ההבדל. כך, תרגומו של זנדבנק מובן יותר, קריא יותר ולא מעיק. הקורא לא ייתקל בו בשורות לא מובנות רבות כאלו שימצא אצל ברוידא; למשל, זו שפותחת את השיר ה־75.

האנלוגיה הפשוטה אצל שקספיר, המשווה את יחסי האוהב והאהוב ליחסים ההכרחיים שבין המזון לחיים: "So are you to my thoughts as food to life", הופכת אצל ברוידא למשפט מסורבל וכמעט חסר מובן בקריאה הראשונה: "כה לי אתה אשר לגוף מזון" (עמ' 162). בנקודות מעין אלה עדיף בוודאי תרגומו של זנדבנק המבכר את ההשוואה הפשוטה של המקור: "אתה לי כמזון לגוף החי" (שם, עמ' 81). אולי לא נשגב כמו המקור (שהוא לפעמים דיבורי להפליא) אך לפחות מובן. ואגב, בשניהם נשמר המשקל הפנטמטרי של האנגלית.

צריך לציין, כי תרגומו של ברוידא חושף נטיה לארכאיות במקומות לא מעטים. ארכאיות זו איפיינה אותו גם בתקופה שבה ראה אור לראשונה ואינה תוצר של שש עשרה השנים שחלפו בין שני הפרסומים. למה מתכוון הצימוד "סוד לך, משטיף על נפש אומן בה/הן שליטתך תמעט כרבות דיבה" (עמ' 262). קל יותר להבין את שקספיר בתרגום זנדבנק הגורס "לך, עד־שקר: נפש נבוהה –/ יותר תוכפש, יותר חופשית ממך" (שם, עמ' 131). או הסונט ה־138 המסתיים אצל ברוידא בצימוד "על כן תיסטה עימי,/ ואני עימה,/ וסטיותינו נופת למירמה" (עמ' 288) ואילו אצל זנדבנק "וכך שוכבים־כוזבים, כוזבים־שוכבים/ ואת מומינו הכזבים מסויים" (שם, עמ' 144). כאן "תופס" ומשחזר זנדבנק גם את דו־המשמעות של המילה האנגלית 'lie', בעוד שאצל ברוידא השורש 'ס.ט.ה' כולל את הכזב והמשכב רק באופן עקיף בניגוד שקשה להבינו, בלא השוואה עם השורות המקוריות.

ועם זאת, יש בתרגומיו של ברוידא גם לא מעט הישגים ראויים לכל שבח. אם הסונט ה־130 (My mistress' eyes are nothing like the sun) אולי המפורסם והידוע שבין הסונטים, תורגם בלא־מעט ארכאיזמים בנוסח "שדיה הם קנום", "אשה בריות משלי פלסתר" הרי שהסונט ה־18 תורגם באופן מושלם ממש. חובה עמוקה אני חש להביאו כאן בשלמותו כתנאו להישגו של המתרגם, שהלך לאחרונה לעולמו: "האם ליום של קיץ אמשילך?/ אתה ענוג יותר ורך ממנו./ פרחי סיון הרוח משליכה,/ ותור הקיץ בא וראה איננו./ יש עין רקיע רב־מרי תבער,/ ויש אשר עטם זהב דיוקנה,/ כל הוד הודו יפנה, עדיו יוסר/ ביד מקרים וחליפות עונה;/ אבל קיצך קיץ נצח לא יבול,/ ומהודך רסיס לא יורה,/ ומוות לא ירהב כי בך ימשול,/ עת עם טורי בנצח תתערה./ כל עוד אדם רואה ופה נושם,/ יחיו הללו/ ואתה בהם." (עמ' 48). כשברוידא מגיע למוסיקה הפנימית של הסונט השקספירי, לפעמים בשירים שלמים, לפעמים בבתים ולפעמים רק בפסוקים בודדים, העין רואה ונושמת שקספיר בעברית.

לסיכום, שני תרגומי שקספיר ראו אור במקומותינו זה אחר זה בהפרש של פחות משנתיים. יתכן, כי "שקספיר העברי" מתקיים לו איי־שם בין 2 הנוסחים. הוא זקוק למוסיקליות ולפיוט שמעניק לו ברוידא אך גם לאירוניה, לדו־משמעות ולבהירות שנותן לו זנדבנק. לנו לא נותר אלא לאחל לקורא העברי ללכת בעקבות ההצעה השקספירית המוסבת על דפי הספר: "מדי עינך אל אלה תחזיר,/ תוכה, וגם הספר יעשיר" (עמ' 166).

1. תודתי נתונה לפרופ' גדעון טורי על המידע בדבר התרגומים הראשונים של הסונטות.
2. סונטות שקספיר, תירגם והוסיף הערות וסוף־דבר שמעון זנדבנק. הספריה החדשה לשירה, 1992.

4 שירים על משה ומה שחלמתי את דבריו אלי לרגלי נבו

ר. חמדה

א.

כְּמַטְבְּעוֹת זָהָב
הִרְהוּרָיו נוֹפְלִים

מִכַּד הַחֶרֶס הֶהָדוּר וְהֶעָיֵף
שֶׁל גּוּפוֹ

ב.

הַנָּבִיא הַזָּקֵן
מְצַיֵּר שֶׁל [illegible]
אֶת לִבְנַת הַסַּפִּיר

עַכְשָׁו, עוּפִי הוּא אוֹמֵר
אֶל הַדּוֹר בּוֹ תָּלְדִי

מִמֶּנִּי וְאֵלַי תָּמִיד
בְּתוֹךְ הַבֹּקֶר הַנִּצְחִי

ג.

פָּנָיו מַטְבֵּעַ, אָמַר
וְרַק אַתְּ תִּקְבְּעִי
אֶת צִבְעוֹ

מָה אֲנִי קוֹרֵאת טְבִיעוֹת יָד אֵינְסוֹפִית
כְּפָנִים אֲשֶׁר רָצוֹת סְבִיבִי
כָּאן בַּכִּכָּר

אוֹ מִתְפַּסּוֹת לְאַט
בִּשְׁבִיל הָרִים
נִדָּה

ד.

מַטְבֵּעַ פָּנָיו, שֶׁכְּבָשָׂר יַבְהִיק הַפָּנִים

וַאֲנִי רוֹאָה אוֹתְךָ שָׁבָה
וְהַדּוֹרוֹת כְּמוֹ טְבוּעִים.
הַכֹּל נִשְׁטָף בְּבִכְיֵי הַדּוֹרוֹת
וּכִיסּוּרִים

וֵאלֹהִים מֵרִים אֵלָיו
וּמִשְׁתַּקֵּף

דיאזינון מגורען 2.5%

סיפור מאת יזהר אילון

לא ניתן היה לטעות בזיהוי הקול. אותו ערבוב קל בין ה"ה" ובין ה"ח", אותה "ר" מתגלגלת, אותה הרצאה של מלים ושל הברות, בשכל אחת מהן כמוה כהצלפת שוט. "אניטה, איפה הדמ־עדרי?"

עמדתי על שביל, בין שתי שורות של גדרות חיות, שהגבילו את שדה הראייה בירוק הצפוף של ענפי שיזיהן. מאחורי אחת הגדרות היה בעל הקול שלא־ניתן־לשכוח, אך דמותו היתה מוסתרת מעיני.

"אניטה, למה את לא מחזירה את הדברים למקום?" מהצד השני של השיחים נשמע רחש. מישהו התקרב לגדר החיה, התכופף, הרים משהו. צעדתי צעד במורד השביל ודרך הקרחת שבין השיחים הצצתי פנימה. בתוך הגינה עמד גבר בגופיה בצבע חאקי והחזיק בידו מעדר. מתחת לגופיה זוג ג'ינס דהוי הוליך את עיניי לעבר נעלי צבחנים שעל כפות רגליו. הרמתי את מבטי. צוארו של האיש היה קצר, שזוף וחרוץ בקמטים שהתמלאו בעפר מעורב בזיעה. על הראש נחו בערבוביה שערות שיבה דלילות שעוד ניכר בהן הצבע הבלונדיני המקורי.

למרות שקולו היה מוכר, לא הצלחתי למקם את האיש בזכרוני. דמותו לא היתה מוכרת לי ומראהו לא התקשר לאף אחת מחוויותי. האיש התחיל לנוע לעבר הבית שעמד במרכז הגינה. אחרי שני צעדים מעד והמעדר נשמט מידו. כאשר התכופף להרימו, נחשף הצד הפנימי של אמת שמאלו המושטת לעבר המעדר. אף שעמדתי במרחק מספר צעדים ממנו, יכולתי להבחין בצלקת ישנה על האמה.

בבת אחת, כאילו לחץ מישהו על כפתור ה"ריוויינד" של מכשיר הוידאו, חזרתי עשרות שנים לאחור.

עמדנו רועדים מקור על מגרש המסדרים, מחכים לרגע בו נתחיל לנוע אל תוך החשיכה, לעבר ואדיון בו נתרגל מארב־על־יבש ובו, קיוינו נוכל למצוא מעט מסתור מהרוח.

היציאה לאימוני לילה היתה שעתם של המ"כים וסמלי המחלקות. גיורא, המ"כ שלנו, הרגיש אז שהנה הוא המלך ובמסדר היציאה לאימונים היה מספר לנו את דעתו על הצבא, עלינו ועל החינוך שלנו בעבר. אך באותו ערב גיורא הסתפק במתן התדריך ההכרחי, כשמדי פעם הוא מפנה את הראש ימינה, לעבר שני האקליפטוסים שמאחוריהם השתרע המאהל.

פניו של גיורא היו מוארות בפנסי הקומנדקר והיה נדמה לי שראיתי עליהן סימנים של חשש. אחרי אחת מהפניות ראשו, סובבתי את ראשי שמאלה והסתכלתי לעבר שני העצים. צללית אדם לבוש שינל וחובש כובע גרב לראשו היתה צמודה אל אחד הגזעים.

התכופפתי לעבר אורי, אשר עמד לידי, נזהר שגיורא לא יבחין בתנועתי.

– מי זה שם על־יד העצים?
– שוסטר.
– מה יש לו כאן?
– גם את המ"כים הוא דופק.

חלפו מספר חודשים. מדי החורף הורדו לקיבוצים וכולם התחילו להפשיל את שרווליהם. כולם, חוץ משוסטר.

סוף הקורס הלך והתקרב ובטחוננו העצמי הלך וגבר. בשעות הצהריים בשבתות נהגנו לשבת על המיטות באוהל ולדבר. תחילה היו אלה קרבות מילוליים בין הקיבוצניקים והעירוניים. הסוציאליסטים הבטוחים בעצמם מול בני הסוחרים והפקידים שעדיין חיפשו כיוון ותכלית בחיים. אחרי שנגמרה התחמושת האידיאולוגית היינו עוברים לדון באנשי הבסיס, פעמים בלעג, פעמים בהתפעלות. כמעט תמיד הוליכו אותנו המחשבות לעבר שוסטר.

– הוא מגהץ את המדים שלו פעמיים ביום.
– הוא היה חניך מצטיין בקורס רס"פים.
– הוא לא מקפל את השרוולים, כי המטכ"ל עוד לא נתן פקודה לעבור למדי קיץ.

צל הופיע בכתם השמש שעל רצפת האוהל. סובבנו את ראשינו לעבר הפתח. אוהד, חניך גת העמקים ואחד מנותני הטון במחלקה, הביט בנו בהבעת לגלוג.

– מה אתם כל כך מתפעלים מהסכון הזה?
– ???
– למה שוסטר לא מקפל את השרוולים? כי הוא סכון ולא רוצה שידעו את זה. יש לו מספר מאיזה מחנה על היד והוא מסתיר אותו. האלס, נמאס כבר לשמוע עליו.

הקורס עמד להסתיים אחרי פסח ואני נבחרתי לוועדת המסיבה. הלכנו לדאוג להסעת האורחים. לא היה מנוס מפנייה לרס"פ.

– המפקד שוסטר, צריכים רכב להביא את הבנות.
– אל תדאג. בערב אביא לכם בדודג' שלושה טון קוס.

בערב הוכרזה כוננות ועל הדודג' הועמסו שלושה טון תחמושת. למחרת החזרנו את הציוד, קיבלנו את תעודות הסיום ואת צווי התנועה.

מאז פגשתי את שוסטר רק עוד פעם אחת, בכנס החטיבה שנערך באחד מימי ראשית החורף. כולנו כבר הפסקנו להפשיל את השרוולים, אך למרות הקור, שרוולי חולצתו המעומלנת של שוסטר היו מופשלים. על אמת שמאלו לא היה מספר, אלא רק צלקת סרייה.

האיש בגינה הרגיש במבטי הנעוץ בזרועו והיפנה את פניו אלי. החלטתי לנסות את מזלי.

– סליחה אדוני, אולי קוראים לך שוסטר?
– כן?
– היית רס"פ שלי בקורס מ"כים.

האיש הביט בי בתערובת של סקרנות וחשדנות, כאילו ניסה למצוא במגירות זיכרונו את הדיסקט עליו אוחסן המידע על אודותי.

התחלתי להזכיר לו תאריכים, שמות, חוויות, פרצופים, את נוסח קללותיו, את קשיחותו הבלתי־מתפשרת, את לילות השבת שתמיד היה מבלה בבסיס.

שוסטר החל לצחוק בהפתעה, נהנה שאחרי כל השנים האלה תמונתו עדיין חרוטה היטב בזיכרון חניכו לשעבר. אחר־כך הזמין אותי לחצרו ובגאווה התחיל להראות לי את גינתו. כשנעצרנו ליד האלמוגן, שאלתי על השנים שחלפו. בשני משפטים מסר לי שהתחתן, ילדיו גדלו ועזבו את הבית ואילו הוא פרש לפנסיה אחרי 38 שנים במדים. כמו אז, גם עתה הוא הביא את עברו בבספת שתקנותו, כאילו חשש פן ייחשף סודו ויתגלה לעין כל ששריון הדיקון שלו מסתיר פצע פנימי, אשר – בניגוד לצלקת שעל זרועו – אף פעם לא הגליד.

פנינו לעבר ערוגת הוורדים. נמלים התרוצצו בין השיחים. שוסטר עצר את דיבורו באמצע המשפט ועקב אחר תנועתן עד שגילה את הקן.

"חכה רגע, אני צריך לטפל בזה". הוא פנה לעבר המחסן ומיד חזר כשבידיו שקית נייר אפורה. בצעדים מהירים התקרב לקן ובתשומת־לב רבה התחיל לפזר ליד פתחו גרגירים לבנים שהוציא מהשקית בידו עטופת הכפפה.

"קשה להיפטר מהנמלים האלה. ניסיתי כל מיני דברים נגדן, עד שבסוף גיליתי את החומר הזה: דיאזינון מגורען 2.5%. אתה מפזר קצת על הקן וזה מחסל אותן במהירות".

תנועת הנמלים על הקרקע הוחשה והפכה לעצבנית. הן ניסו להגיע לפתח הקן, תוך עקיפת הגרגירים, כשמדי פעם הן עוצרות לשבריר של שנייה, נוגעות זו בזו במחושיהן וחוזרות לתמרן בין רגבי האדמה והתלוליות הלבנות. מפתח הקן יצאו נמלים אחרות, אחדות מהן גררו גלמים בתנועות נואשות.

"בוא, אראה לך את הבוסתן שלי", אמר שוסטר. "יש לי כאן מגרש של כמעט דונם ותראה איזה עצי פרי יפים יש בבוסתן". פנינו לעבר המטע הקטן. "מה עושה הדיאזינון לנמלים?" שאלתי בדרך לשם.

"אני לא בטוח שאני מבין איך זה פועל". שוסטר הביט לעברי ופיו התעוות לרגע בהבעה שרמזה לחיוך, "כנראה שהחומר מפריש גז שהורג אותן. מכל מקום, זה עובד די מהר. עוד מעט תראה בעצמך".

בתום הסיור במטע נכנסנו לתוך הבית ואישתו של שוסטר הגישה לנו תה. ניסיתי לפתח איתו שיחה, אך שוסטר ענה רק במשפטים בודדים. ניכר היה שמשהו מטריד אותו. הוא הציץ בשעון והציע שנצא החוצה לראות כיצד הדיאזינון פתר את בעיית הנמלים.

אחרי הלגימה האחרונה יצאנו אל ערוגת הוורדים. האדמה היתה מכוסה בגוויות נמלים. ליד פתח הקן התלכדו מאות נמלים לגוש שחור, בעל צורה אליפטית, שפרפורי הגסיסה שלהן הניעו אותו לכאן ולכאן. על פניו של שוסטר הופיעה הבעת ריכוז. בהשעינו את [illegible] על עקביו הוא כרע והתבונן בנמלים המתעוותות. כשדעכה תנועתן לחלוטין, הזדקף והצריח לעבר הבית "אניטה" וצווח גדול, פרוע, צווח של שיחרור והתפרקות המתח שבאים אחרי התמודדות מוצלחת והתגברות על מכשול פרץ ממעמקי חזהו. "אניטה, תביאי את הוונדרקומבניר".

אמנות / טליה רפפורט

בגוף ראשון

ביל ויולה – דימויים לא נראים. 7 מיצבי וידיאו. במוזיאון תל־אביב. ביתן הלנה רובינשטיין. אוצרת: עדנה מושנזון.

חויה להיכנס בימים אלו לביתן הלנה רובינשטיין. חוויה גופנית, חושית, רגשית, מחשבתית – חוויה עמוקה מן הסוג שהזרם המרכזי של האמנות מתכחש לו כבר שנים. ההדמיה והניכור הפוסט־מודרניסטים יצרו מצב פוסט־אנושי, שגילגל, מיחזר ושיחק בדימויים ובתרמיות, בצפנים שתוקים ובקליפות ריקות ולא הותיר מקום לביטויי רגש. לאחרונה, מסתמנת אמנם שוב פניה אל הגוף והרגש, הסובייקט והאישיות האינדיבידואלית, אך יש מספר אמנים שגם קודם לא נהו אחר המגמות האופנתיות והמשיכו לעסוק בשלהם. ביל ויולה הוא אחד מהם ומיצבי הוידיאו שלו עוסקים בחוויות האנושיות הבסיסיות ביותר, כמו לידה ומוות – שני הקטבים של הקיום האנושי.

"חשתי כי האמנות בת־זמננו, כמו הפילוסופיה, זנחה את האנרגיות הבסיסיות של הוויתנו" הוא אמר בראיון (המתורגם בחוברת סטודיו מס' 54) והוסיף: "בחוגים אינטלקטואליים עדיין רווח מאד אי־אמון כלפי מה שמדבר אל השכל באמצעות הגוף. דומה, כי לדעתם יוביל כיוון זה, בסופו של דבר, לפתיחת שערי הגן האסור של האנרגיות הריגושיות העמוקות. לדעתי, הרגשות הם בדיוק הכפתת, אשר העדרו עירער את שיווי המשקל".

ביל ויולה אינו מציע לצופה התבוננות פסיבית באובייקטים דוממים, אלא נוכחות אקטיבית בהתרחשות חיה, משתנה ומתפתחת. הדוגמא למעורבות מקסימלית של הצופה היא העבודה הנקראת "נאראטיב תג לאיטר". אתה נכנס לתוך חלל אפלולי ומוקף מיד באורות וצללים, תמונות ודימויים, קולות ותנועה. מסך ענקי (275x360 ס"מ) מסתובב על ציר במרכז. צידו האחד הוא מראה והשני משטח הקרנה.

בקצה אחד של החדר מקרנת וידיאו המקרינה קלוז־אפ ענקי של פני גבר בשחור־לבן ומן הקצה השני מוקרנות תמונות צבע מתחלפות: לונה־פארק, קרנבל, שריפה, זיקוקי די־נור. דמויות הצופים משתקפות אף הן לתוך הרצף המרצד ומתבונן מן המראה על הקירות ועל הנוכחים בשטח. כדי לעבור מצד אחד של האולם למשנהו צריך להיצמד לקירות כדי לא להיתקל בלוח המסתובב וכך נוצרת לא רק מעורבות פיזית אלא גם הצפה של הצופה מכל עבר־ר בשטף של תמונות וצלילים. בנוסף לרעשי ההתרחשויות המצולמות נשמע גם קול מונוטוני של גבר, המדבר על האדם ש"נע", מדבר, מרגיש, נזכר, חושב, משתוקק, מאמין, משחק, מבין, מדמיין וכו' וכו' – עשרות פעלויות ומצבים היוצרים תמונה מקיפה ומלאה של החיים האנושיים.

עבודה נוספת של ויולה המזמינה את הצופה להיכנס לתוכה, בגוף ובתודעתו, נקראת "הסף". הצופה ניצב מול קיר עם שלט אלקטרוני שעל פס האור שלו רצות החדשות המשודרות מסוכנות רויטר בזמן אמת. במרכזו השולט פתח צר ושחור. כשהצופה נכנס לתוך הפירצה שבזרם החדשות, הוא עובר מספירה הרצונית שטופת אירועים פוליטיים, כלכליים וחברתיים דרך שאון המידע הזורם לתוך מציאות פנימית, סובייקטיבית ומנותקת. הוא מוצא עצמו בתוך חדר אפל, שעל קירותיו מוקרנים צילומי ענק של פני אנשים ישנים. רחש נשימתם המוגבר ממלא את החלל והצופה חש כאילו נכנס לתוך התת־הכרה של הישנים.

ביל ויולה נמשך לאזורי צמצומים, למצבים שבין מודע לתת־מודע והשינה מרבה להעסיקו. הוא מוקסם בין הפוטנציאל העצום הטמון בה: מאגר בלתי־נדלה של יצרים, תחושות, דימויים, דמיונות, סמלים, אסוציאציות וקשרים. עבודה מרשימה אחת שלו שמוצגת בתערוכה נקראת "הישנים". הצופה נכנס לתוך חלל מואר באור עמום־כחלחל, היוצר אווירה הזויה ומיסתורית ומסתובב בין 7 חביות לבנות מלאות מים, שבכל אחת מהן מקובע צג וידיאו עליו מוקרנים פניו של אדם ישן: גבר, אשה או ילדה. ההתבוננות פנימה אל הדמויות המנותקות מן המציאות החיצונית ומבודדות במים, בעולם הדממה ובתוך חלומותיהן, יוצרת חוויה מיוחדת במינה, שקשה לתארה במלים. בכלל, העבודות של ויולה דורשות "להיות שם" ולהתנסות בגוף ראשון.

אחת החוויות הדרמטיות והטעונות ביותר בתערוכה היא "טריפטיך נאנט", הוא מתפרס על קיר ארוך ובתיכלו על חלל הביתן כולו, כי קולותיו נשמעים בכל הביתן. השילוב של דימוי וצליל יוצר חוויה מוחשית ומלאה יותר ויולה מקרבה עוד יותר להתנסויות חיים על־ידי כך שבמיצב הוידיאו כולל גם את גורם הזמן.

"טריפטיך נאנט" מבוסס על תבנית תמונת־מזבח (אלטאר) כנסייתית, המורכבת משלושה חלקים. הוא בוחר במתכונת מסורתית זו, לא רק משום שהיא טבועה בתודעתנו, אלא גם משום שזהו "ייצוג הוותי, תוך מהלך בזמן, של עימות וקשר גומלין". בצד אחד של הטריפטיך מצולמת אשה זקנה בשעותיה האחרונות לפני מותה (אמו של האמן). בצד השני מצולמת אשה צעירה ברגע לידתה (ויולה מספר שבנו נולד בדיוק 9 חודשים אחרי מות אמו). שתי ההתרחשויות הן תיעוד אמיתי. על המסך המרכזי מצולם גבר שצולל לתוך מים. לעיתים הוא בתנועה ולעיתים צף כגוויה. אפשר לראות כאן אנלוגיה לעובר הצף במי השפיר ואפשר גם לפרש זאת כייצוג סמלי לחיי האדם – הנע, נאבק וצף, מלידתו ועד למותו.

העבודה הזו לא תותיר אף אחד אדיש, ואף כי יש להודות שויולה עושה כאן מניפולציה רגשית מכוונת ומתוחכמת, אי־אפשר שלא להתפעל מהיכולת שלו ליצור חוויה טוטלית ואוניברסלית, חוויה שהיא פיזית וקונקרטית מחד, מופלאה ומיתית, מאידך.

התערוכה הזו עוברת בין שישה מוזיאונים. הזדמן לי לראותה, בהרכב מעט שונה, במדריד בקיץ שעבר, ויש לציין שאצלנו היא הרבה יותר מרשימה מבחינת התאורה וההעמדה בחלל.

ביל ויולה: מתוך "טריפטיך נאנט", 1992

ביל ויולה: מתוך "הסף", 1992

צבי עצמון

קינת המזמרה, איך שאון החול לוחך את הצמיגים במשאית הזמן מזמזמים מברשת הריצפה, סדין נוקשה מעמילן (על מה, על מה,)

לגום שני פיקוסים לשער מסגנן מלכי צרפת
(העדף שנוטף הישר מן האויר מציף כבר מקומת בכירי המשרתים,
מזון גורמה בערמות עתק, מפריט מלבוש יחיד יכול להתקים הכפר כלו שלוש שנים,
החשיבות של כל מלה, ניד ראש מוליך אל הגרדום, בדור הוא משימת שר החצר
והאמה כלה, ההוצאה להרג של הזמן היא טקס ממשה, גדוש באצילות,
מסע הציד לא עוצר בשורות האכרים
רוכבים כל שעות האור, חושקים שפה,
"אני" בגדיל ממלכה שלמה)
ודוקא בשכונה לוחכת חול, עם בית משגעים ושמי
עמוס בניצולי שואה, ובית חרשת לדגים
מגיר זרזיף מתמיד של צחנה.
הרי אתה שיך לאצלה – נהג של משאית
(לא מכלה זמנך בשני בתי קפה – אחד בכל מעברה –
בששבש, הרדיו בערבית, בקבוק של ערק על דלפק,
או בא לבכות – לבכות ממש – בהסתדרות
ליום אחד של עבודה),

או לקרצף כל יום ששי (שבוע שדוהס בארגזי הירקות,
שקי תפוח אדמה, מאזנים שתי כפות עם משקולות ברזל, הכעס
שלוחץ ברצועת החזיה, שעות מפצלות של צרכניה) בלטות אפורות משנות הארבעים
במי סבון, מברשת קשת דיפים, המלחמה האבודה,
בגב כפוף, באלימות,
על בהק הרצפה, מריק העלבונות ואין מוצא –
חיים נכפים,
או להכין כעין דיסה של עמילן מקשה את הסדינים (על מה, על מה)
המתיחה, ולגהץ שעות, בחם, בשהכפות צבות,

ולעסוף את מחברות התרגילים, יום יום שלושים ו' המכסה
שלוש שנים תמימות,
לשיר מתוך דבקות של הקרבה את ההימנון מגן
על האמה עומדת על נפשה,
ואסף הפעלים ומשחקים לפי כללים, להתגנב
מאחורי הזמן הוא העומד,
וארגזי הקופסאות, ורסיסי האבנים – גרניט, כורכר, בזלת השדה,
ורשימות צמחי הבר חשוב נורא, ומבחנות זכוכית
שחלק במשיכה – תשוקה שאין להכניעה
הנשים, בשגעון, אחוז בלמוס

לכתב כותרות

שירים

עד יעבר כל
ועם החיים.

חוקיות פנימית מוחלטת

דליס

מרים גודאל־כהן, רעות איומה, הוצאת עקד (47 עמ').

ש,/ ואני מכשפת כשפים,/ בוחשת סודות –/ דבש בחלב –/ טוחנת מלים/ לרוח/ והלחם עודנו/ מלוח..." בשיר זה בשם "טוחנת מלים" אני יכולה להשתמש כהגדרה מסווגת לקטגוריות את שירתה של מרים גודאל. המחברת יוצקת מספר מוטרלטיבים בתוך מתבנן לטחינת מילים, אלה מתחלקים בשתי תבניות שיריות שונות זו מזו. ה"דבש בחלב" זאת הגירסה האוטבית של המחברת. זאת ההסתכלות הפשוטה, אפילו פשטנית, באספקטים מתרחשים. מצד גיסא, יכולה ההתבוננות הזאת להימדד על־פי אמות־מידה של אמינות, אותנטיות, יושר פואטי, ולהיחשב כמעלה מבורכת בכתיבה הלירית האמוציונאלית. אבל, מאידך גיסא, היא הופכת אבדגנת, כי היא מכתיבה אלמנטים צפויים מדי, ובכך מחסירה את הפן האומנותי המסתורבל, המסקרן, העוטה אירושים צעיפים ערפיליים לפיתוח מחשבתי אסוציאטיבי. האמת הקונקרטית הבלתי־אמצעית מוגשת גלוי מדי, מוכנה כמאכל אינסטנט לבלוע ונגמר. רציתי לקבל מן השירים דחף להמשיך ולגשש ולחפש ולנבור בקוים נוספים חבויים. אבל, ההצגה היתה ישירה מדי ולא במובן ה"טוהר", ה"נקי", ה"עד" של המילה, אלא, מן ההיבט של טרם גיבוש. נוצר בעיני הרושם שהמחברת נבלמה על־ידי עצמה, נסגרה וכמו נבהלה מפני נעוות והגבהה סיפורית. "נופת עלי שתיקה/ דוחה כמיהתי/ המשוסת/ כובלת ידי/ בתוכי,/ וזועקת אלי מדממת /הקבר אשר חופתי / לעצמי/ ..../ אני יכולה רק להיקבר/... אני יכולה רק לשתוק/ .../ אני יכולה להישרף..." וכו'. ובשיר "לדעת": "כשגיליתי אותך/ חיפשתי עצמי / לדעת./ כשידעתי אותך/ איבדתי עצמי/ לדעת.// לו מצאתי אותך / תמיד / הייתי שוכחת / שנית".

ולסיכום, נדבך אחד שמצאתי בשירה הוא הדבש והחלב, זאת האמירה המתקתקה מדי, הפותרת מהריגה מגורמת התמורות, הדבש הוא האובר־מתוק, הסופר־מתוק והחלב הוא אנמי ודהגוני. גם הציור על גבי העטיפה משקף, לפי האינטרפרטאציה שלי, את שתי הקטגוריות הפואטיות בקובץ זה. ציור הנערה הוא מבחינת החלב והדבש, פני הנערה ילדותיות, שמימיות, תמימות להפליא, אבל, נמצא שם גם הנחש, הערמומי, המסתורי, והוא מבחינתי הדובר השני בשירה, ובלשון השיר שהבאתי בפתיח: "ואני מכשפת כשפים", "מלים לרוח", "והלחם עודנו מלוח", הכשפים הרוח, זאת התעסקות שמעבר ליומיומי שיגרתי סטנדרטי, זאת ראיה מטפיסית, ראיה הזוה, בודה, הלחם – אם הוא

מרים גודאל

מתוקף בתבלין מלוח, זה אומר, שבבנאלי נוצרת קריצה, קטליזטור להתרחבות אופקים, לצפיה אופטית רב צדדית. "... הצעיף הסגול על/ צוארך/ בכל סגולותיו –/ החונק, החושק, /מתחמק/ מכל אחריות –/ נחש סגלגל, מפתל/ שלאחר נקישה קשה/ מתנער, כמו כלום/.../ הצעיף הזה הכרוך/ כמו ילד/ עוטף. מלטף." וכו'. קטע זה ממחיש את הפן המעו, הבורה, האירוטי והוא כבחינת הנחש המתכרבל המסתורי.

"על פרשת דרכים/ בין תכלת לחול –/עומדת ילדה/ תמיהה/ בין שבט לחסד/ במדבר הקרח,/ ודוקת קבית גורלה / כמו על דם / המנבת. "הקונפליקט מתקיים, לוקח וחלק, תרתי משמע, אצל המשוררת. מורגשת עמידה בהצטלבות, שם תיתכן התנגשות בין תום ובין תיחכום. זה הפך לגורם פעיל שמטריד את מנוחתה ואת מחשבותיה. "בין חלות ילדותה/ סימני שאלה/ ממיינת/ לא מבקשת לא ארץ/ מקוטב עד קוטב,/ לא מסיר הבשר/ הרוטב –/ רק כנרת ממן אהבה / .../ של אשה הנוטעת/ שמים." בסוף הדרך מסומנת אפשרות בחירה. המשוררת מגיעה להחלטה לבחור בהכי פריוריאלי, אלה הם האהבה וראיית השמים הכחולים.

הבחירה השפויה מרחיקה את המשוררת מן המיוחדות, מן הנעוות, מן ההרפקתנות. אותה אפשר לקנות במעט אהבה כורת ובחלון ממנו משתקפים שמיים. החוקיות הפנימית של המשוררת מוחלטת. היא מבינה והיא דבקה ברציו הקיומי שמתגלה מול עיניה בהסתכלות במראה. ראיית השמיים תהיה תמיד רק דרך החלון, היינו, ראיה אשלייתית. הרצון להפליג לעולם שהוא לא בר מציאות הוא זמני והוא מוגבל, כי הוא לא מעוגן בהסכמה פנימית, בקוד התנהגותי פרטי. ההפלגות ל"אש אשליות בריבה" הן חריגה ספונטאנית ומיד באה החזרה לריאליה. החלק האשלייתי פורח באוויר לא נארז עם הזכרונות ועם המתקיים העכשווי, הרואט הזה יוצר הרכבה שהיא חזקה כסלע. "באוויקי זכרונות,/ על סלע עבר/ מתגרה –/ מפקירה לילותי."

הויכוחים המתמשכים סביב הקביעה אם ניתן לשייך ולתחום שירה בקוים טיפוסיים של שירה נשית, שירת גברים וכו' לא מרתיעה אותי מלקבוע שלפי עניות דעתי שירתה של מרים גודאל היא שירה נשית. רוח הדברים, ריחות החללים הפעורים, הרצונות, הכמיהות, המחשבות, ההחלטות, הם נשיים מובהקים.

"אשה,/ בינה לבינה,/ ביום מן הימים/ עצמה מעצמה לא/ נסתרת./.../ כל מה שנסתר וסותר/ וסטר./.../ הטביע חותם, מן/ הסתם." ובשיר "אשה במראה": "ראיתי אשה במראה –/ יהלום מרטש של/ הזמן./ רציתי אשה. אבן־חן/ להיות,/ יופי נודר במראה –/ ראיתי אשה/ בוכה על / כלימה."

אספקט אחר בשירה הוא האהבה, ההתחברות עם אנשים. "היום שואלים:/ "מה זאת אהבה?"/ רקפת מיובשת בין סלעי הפכחון./.../ כל עוד היינו שניים/ שהם אחד –/ היום, כל אחד מכפיל / את עצמו,/ מסתגר בקונכית/ הזהב,/ אוכל את בשרו עד/ זוב". האנשים, אמנם, חיים בזוגיות, במסגרות משפחתיות, בחברותא, בתבניות חברתיות מוסכמות. ובכל זאת, אדם נשאר אינדיבידואל. ישנן מחשבות וכמיהות שתיתכנה רק בקונכיה הסוליטארית, בהתכנסות אחד לאחד.

שיר נוסף שראוי להתעכב עליו הוא "קריעה" (עמ' 18): "כשפגשתי לראשונה/ באור הזוהר,/ הייתי עדיין ילדה/ אבודה –/ ...// אבי ואמי כמו נולדו / מחדש לאמץ אותי לך / כבבת. /.../ ויתמות חרה כתער/ מפלחת כליות ולב/ וקולה/ כקריאת העורב."

אהבתי את ההתלבטויות הנשיות בתוך מערכת היחסים, תחת האפוטרופסות ההורית ובמעורבות הבקרוגית. איך מתמרנת אותה "עדיין ילדה" את התפתחותה שלה בצל הורים מ"האור הזוהר" ועד "ערב סתו/ באפור", איך תצא, היא, אשה עצמאית. "החרות היא לה דגל –/ לעולם לא ישליכו לה/ עוגן...".

صكنا من الاحل

صكنا من الاجل

חידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן

משימה מס' 165

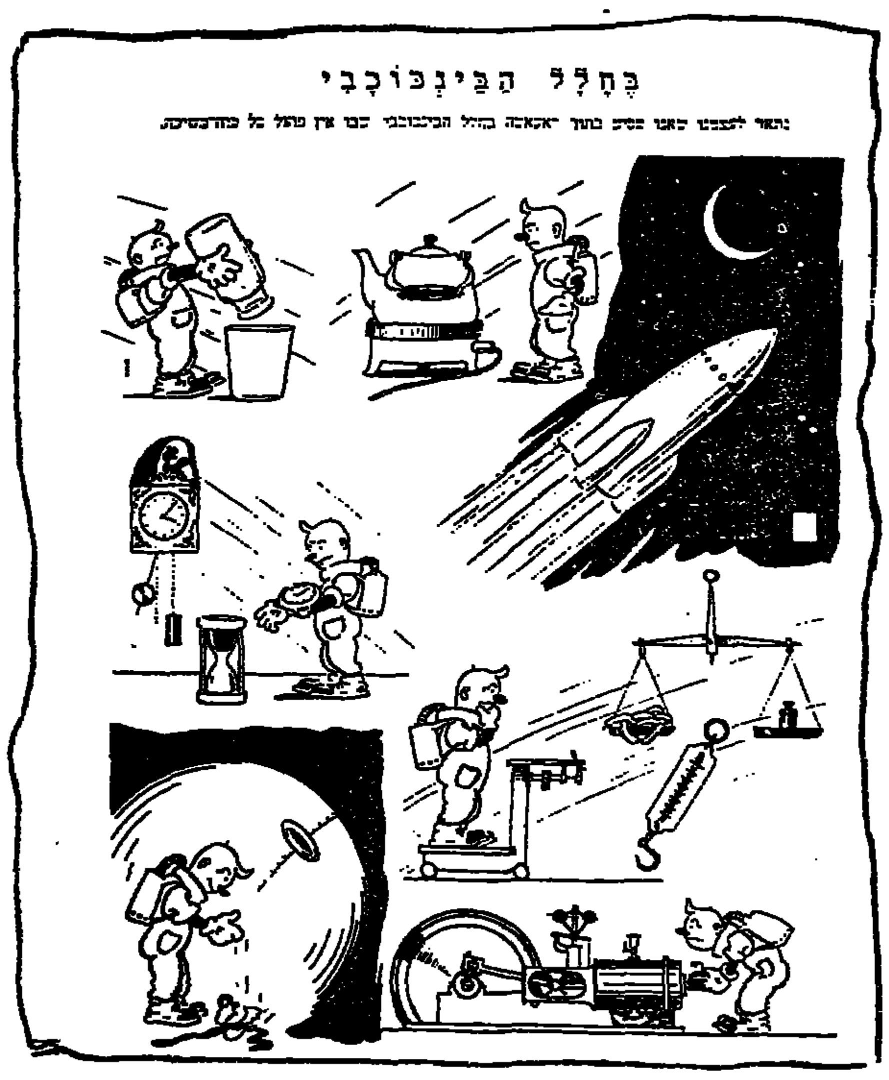

יד, חול, או ציפור?

הוראות לפיצוח: *לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.*

פתרון משימה 163: *סוף הסרט הוא FIN, וזהו גם סוג הדולפין בחידה. פתר את החידה בשלמות חיים בן טל מקיבוץ משאבי שדה. הפרס יישלח לכתובתו.*

המען למשלוח תשובות: מוכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233. נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

חידושים, תהפוכות וטלטלות

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

השבוע הזה היה אחרון לשיעבוד וראשון לגאולה. נגמר המונדיאל, והחיים הטלוויזיוניים שבו למסלולם. על־פי השמחה שבה התקבלו כמה תוכניות שחזרו אל המסך אחרי היעדרות מחמת המונדיאל, אפשר לחשוד שטורניר הכדורגל המשעמם והארוך ההוא לא היה אלא טריק מלוכלך של עושי התוכניות הללו, לגרום לנו להתגעגע. מכל מקום, האתנחתא הספורטיבית ההיא זימנה לנו עוד הזדמנות להוכיח שהכל יחסי. יחסית למונדיאל הטורדני, השיגרה המשעממת של מישודרי הטלוויזיה כבר נראית מתוקה ואהודה. אלא שלוח המישודרים השבוע עדיין לא ניתן באותה שיגרה מתוקה, ונראה יותר כמו תחנת רכבת, תחנת מעבר. יצאו ובאו, נפרדו והתאחדו, נפלו וקמו. לצופה המבקש לעקוב אחרי לוח מישודרים מוכר, ולחזור אל השוקת שלו באופן אוטומטי שאיננו מחייב מחשבה בתום המעייף, לא היה קל השבוע ויידרש עוד זמן לא מבוטל עד שהדברים ישובו למסלולם. יקח עד סוף הקיץ, עד אחרי החגים. בינתיים אנחנו נרתים להרבה חידושים, תהפוכות וטלטלות.

לא רק יפה

למשל, הערוץ החורף השני פרץ עם שורה של תוכביות חדשות. יעל אבוקסיס, דוגמנית השבה אל מקום הפשע, מצלמת מוסיקה מזרחית באותו איזור שבו צולמה במעיל של קסטרו, בדרום תל־אביב, אם אינני טועה. המעיל ומה שהיה או לא היה מתחתיו היקנו לה תהילה, והאיזור המצטלם היטב ל"קסטרו" הולם גם את נושא הזמר המזרחי כמו מעיל ליד. אבוקסיס יפה, יפה מאוד אפילו, ומאוד־מאוד מודעת ליופיה שאותו היא נושאת בחן ובקלילות. זה עוד לא עושה אותה באופן אוטומטי מגישה מוכשרת שאמורה לשדר אמינות והבנה בתחום הספציפי שבו מתעסקת התוכנית, תחום המוסיקה המזרחית. אבל, זה גם לא עושה אותה בלתי מוכשרת, חרף הדעות הקדומות בעניין החיבור הבלתי־אפשרי בין יופי לשכל. בסך־הכל, אם לשפוט על־פי תוכנית אחת, ההופעה החיצונית של אבוקסיס לא עומדת בניגוד ליכולתה כמגישה של תוכנית לא יומרנית אבל רצינית. יעל אבוקסיס מראיינת סבירה ומנחה קורקטית, ו"דוח מזרחית" היא תוכנית טובה. טובה בעצם הרעיון שלה לטפל בזמר המזרחי, וטובה בביצוע.

אוסף קומוניקטים

"אקסטרה", עוד תוכנית חדשה שזכתה להרבה "פרומו", היא מגזין המנסה להיות אסופה של פינות מידע מהסוג שמציעות רשתות כמו אם.טי.וי וסי.אן.אן אבל בלי המקצוענות שעיקרה קצב מהיר, הגשה שוטפת ומידע מעניין. אז מה בכל זאת נשאר? מגישה – תומי יואל־פינקוביץ' – שנראית כמו בובה־ברבי עם שפתיים מצויירות היטב וארשת קפואה המדקלמת טקסטים באינטונציה של חגיגת מתן תורה, כתבה אחת לא רעה – בעיקר בזכות התוכן שנסב סביב פסטיבל ערד – והרבה כלום. "טלער", הזכיין השינקינאי מבין השלושה, הולך על תרבותניקיות מרפרפת, הפיפניקית, על גבול הפראחיות, כשהוא מציע תוכנית מעוצבת כמו בחוץ־לארץ, ותכנים דלים. "אקסטרה" גובלת במגזין פרסומי עשוי אוסף של קומוניקטים והודעות לעיתונות של יצרנים שונים, ובמסגרת הזאת, בין היתר, אוכל אייל גפן במסעדה המקבלת פרסומת לא חינם, מפיצי הסרטים מקבלים חצי דקת שידור לסרט בסקירה שהיא ממש גוזרי־קומוניקטים של המפיצים, פסטיבל ערד מקבל זמן שידור וזה בסדר אבל הפורמט איננו רציני, וגולת הכותרת היא כתבת־דכש על מתקו. נו, באמת.

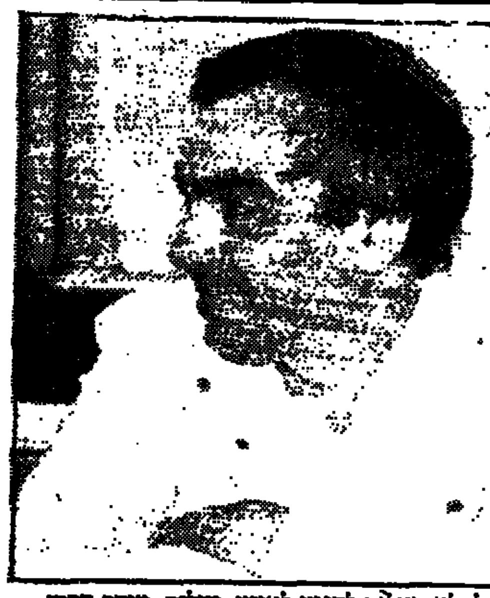

משעל. לא הצליח להגיע לאיזון. צילום: יצחק הררי

עשירים ומשעממים

אבל בעניין של מתקו אין לי מה להלין על "אקסטרה" כשאצל דן מרגלית הנושא המרכזי אחרי דיון לא מגובש בנושאי צבא ושלום, הוא "עשירים ומפורסמים". לאולפנו זימן מרגלית ארבעה עשירים מפורסמים מתוך רשימת עשירים חדשים שהופיעה כנראה כבר לפני שנה בעיתונות, ואלה משתפכים בהגיגיהם הפילוסופים באופן המביך והמשמים ביותר. ההנחה שאנשים שיגרתיים אוהבים לראות אנשים עשירים ועוד יותר לשמוע את סיפורי הצלחותיהם, היא הנחה מבוססת, יש לשער, אבל הדיון באולפן של דן מרגלית לא נראה מעורר עניין גם בקרב מצבור האנשים השיגרתיים שעיטר את המקום. אפילו דן מרגלית לא הצליח לעשות הצגה של נוהג או מתעניין במיוחד בשיחה המייגעת עם ארבעה אנשים לחלוטין בלתי מרשימים, גם אם מפוצצים בכספי וחופשיים עליכן כמו להקה של פרפרים.

דן מרגלית. אפילו הוא לא נהנה

דניס פוטר. טלוויזיה במיטבה. צילום: יו.פי.פי

דיונים מיובשים בצל האירועים

גם "פופוליטיקה" שלחה אותי לתרדמה מוקדמת. השבוע הטלוויזיוני הזה היה השבוע של נסים משעל אשר קץ המונדיאל החזיר אותו אל מסכינו בגדול. גם "פופוליטיקה" – אולי כסידור של קבע ואולי רק לתקופת מעבר או ניסיון, וגם "שיחת העירה". משעל, כבר נאמר לא פעם, הוא מנחה אינטליגנטי, בקי, יודע לשאול שאלות, יודע לנהל דיון, יודע איך לתקוף. אבל סגולותיו אלה לא עמדו לו בתוכנית הראשונה שלו ב"פופוליטיקה", שם הוא לא הצליח למצוא את האיזון בין האופי התוקפני והבלתי־מרוסן של התוכנית הצוות הקבוע דנקנר־לפיד, לבין הגישה התרבותית שלו. אולי היה זה הטיפול בנושאים שהולך עלי נמנמת. הזול מהפיגוע בבית הקהילה היהודית בארגנטינה שפוטפט לגמרי כשלאולפן הוזמנו כמעט לשווא את אליסיה בך רפאל, דרך דיון על השלום בהשתתפות צוות מרוסן ומאופק עד כדי פיהוק, ועד הליבון הנרגש של סוגיית ההתנגדות של הימין הדתי־לאומי לתוכניות משרד החינוך ללימוד תהליך השלום. נושא חשוב ופרובלמטי שמהווה סימפטום לבעיה נרחבת בהרבה בקרבנו.

יתכן כי מאגר ההתרגשות של הצופים היה מרוקן ולחלוטין בלתי פנוי להתעכב בעניין על דיוני אולפן מיובשים. כשהאירועים עצמם השבוע הילכו עלינו שפע ריגושים, מזעזע עמוק ועד קסם, מהזוועות הממסות במחוסום ארז, דרך הפיגוע הנורא בארגנטינה ועד דיוני עיד־עברונה ומיפגש שרי החוץ בעבר הירדן, מי יכול לעסוק בכובד ראש בתיאוריות המוצגות תחת פלורסנט באולפנים רווסים במשתתפים ובקהל אוויל?

תחרות צמודה בחדשות

השבוע המרגש הזה שייך למחלקת החדשות, ושם עשו שני הערוצים עבודה מצויינת. בכל פעם שהיה נדמה לי כי הערוץ החורף מנצח את הערוץ הישיש בנקודות, מצאתי – תוך כדי זיפזוף בין שני המישודרים המיוחדים – כי הערוץ הממלכתי מדביק את הפער ומביא מענה משלו. כך בשידורים המיוחדים הנרחבים ממחסום ארז, כך בעידכונים מארגנטינה וכך בכל שלבי השיחות עם הירדנים שהרביקו את כולם בהתרגשות גדולה. יום השידורים המורכב מכולם היה אולי זה בוועידת שרי החוץ, ושם נתן כל ערוץ את המיטב המירב, כששני הערוצים חושבים על אותם המרכיבים, ולא מוותרים על שום פריט, בשם הרגע ההיסטורי ובשם התחרות. יופי שיש תחרות. יעקב איילון היה מצויין, חיים יבין היה יבין הטוב והנצחי, אהוד יערי היה נרגש ורהוט ומקצועי, ואהרון ברנע היה נרגש ומקצועי ורהוט לא פחות. עמנואל רוזן הכתב המדיני של הערוץ השני היה רהוט ונינוח ובקי, וגדי סוקניק הכתב המדיני של הערוץ הראשון היה מיוזע ורהוט ובקי. מיקי חיימוביץ' היתה אולי מעט מדי נרגשת ולא מספיק משופשפת כדי לנהל דיון על שפת הבריכה ולשאול את רוזן שאלות שיעבירו את הזמן ויוסיפו עוד מידע, אבל אני נותנת לה את כל הקרדיט שהיא עוד תשתפשף וטוב שהם נותנים לה צ'אנס. ובסך־הכל היה זה שבוע של עבודה מאומצת ופוריה, ומיוזעת מאוד מחום והתרגשות, של כל הכתבים בשני הערוצים.

ראיון שהוא חוויה

כמו ביקור של יצור מכוכב אחר, היתה השבוע ההקרנה בערוץ הראשון של הראיון האחרון שנתן הסופר והתסריטאי הבריטי דניס פוטר, שבועיים לפני מותו הצפוי, למלווין בראג. המון עצב, המון הוד צער, הבנה רקה של מצבו הפרטי ושל מצבים כלליים, תבונה וכאב פיסי ששוכך מעת לעת אל מול המצלמות בלגימה מורפיום מבקבוק פתוח, עיצבו ראיון נדיר מסוגו שזכינו לראות כאן באיחור של חודשים אחדים, אבל לא מאוחר מדי ללמוד מכנו על האיש, לקראת הקרנת סידרה שלו, וללמוד ממנו על טלוויזיה במיטבה. בלי דרמה מיותרת, באנדרסטייטמנט המאפיין האופייני לבריטים ולעבודה הטלוויזיונית שלהם, במקצוענות עיתונאית שיודעת לשאול הכל בלי להיראות חודרני ופולש ומעיק, ללא אקרובטיקה של מצלמות או תפאורה מתוחכמת, העמיד ערוץ 4 הבריטי מישדר מכובד, מרגש ומעניין מאין־כמוהו שהיה מצבה הולמת ליוצר המוכשר הזה אשר הלך בשקט ובצער אל מותו האשר היה גם צוואה הקוראת תגר בזעם מתון אבל עמוק כנגד העיתונות הממוסחרת המקיבה עצמה למולך הרייטינג על חשבון יושר האיכות. הוויה. ■

אברהם יסקי מספיד את אלדר שרון

אנחנו ניצבים ליד הקבר הטרי ומסרבים להאמין שאלדר איננו.

חברנו הנחמד, השובב, אוהב החיים, העלם הנצחי, ארמוני ויפה עיניים איננו.

ידענו עד כמה בריאותו מעורערת, ידענו עד כמה סבלו גדול. ועם זאת, כמוהו, קיווינו שיקרה נס ואלדר אהובנו יחזור לחיים נורמליים, בריאים.

רק לפני שבועות אחדים חרדנו מה יקרה בעת הופעתו בכנס הבאוהאוס. והנה הוא קם ממיטת חוליו, התייצב בפני קהל רב ונשא הרצאה מבריקה, אולי החשובה ביותר בכנס בין־לאומי זה – הרצאה גדושה בנות ואומץ בלתי רגילים.

התמלאנו תקווה סמויה, שהנס יתמשך, שאלדר יבריא.

אבל הדבר לא קרה. אלדר הלך לעולמו מהר מדי, צעיר מדי, במלוא יכולתו האינטלקטואלית. הדאב הלב ויש רק נחמה פורתא בידיעה, שהוא השתחרר מסבל נורא.

אלדר היה בעל אישיות מורכבת. מצד אחד אינטלקטואל, איש רציני, איש שאיכפת לו, איש חושב, אמן וארכיטקט בעל שיעור קומה, מהחשובים ביותר שפעלו בתוכנו, ועל כך עוד ידברו ויכתבו רבות בעתיד.

מצד שני קיננה בתוכו נשמה של נער צעיר, שמח ואוהב חיים. אוהב אכילה, אוהב שתיה, אוהב נשים, אוהב הרפתקות. בכל רגע מוכן לעזוב הכול ולהתעופף לפאריס, לניו־יורק, ללונדון.

ועל הניגוד הזה בין הרצינות של איש הרוח לשובבות של הילד הסקרן ניסה אלדר לגשר בהעמדות פנים של כאילו אי־איכפתיות, של נון־שלנטיות, של אנדרסטייטמנט ושל הרבה הומור, אבל אנחנו ידענו מה ערכו האמיתי.

הצירוף המורכב הזה של העלם הנצחי, ארמוני ויפה עיניים, אך גם רציני ומוכשר בצורה בלתי רגילה יצר את הדמות היצירתית, המחייכת, טובת הלב, שכולנו כל־כך אהבנו.

אלדר, כל־כך קשה לנו להיפרד ממך, אבל אנחנו יודעים שזכרונך יהיה שמור בלבנו לנצח.

(דברים שאמר בבית הקברות, ט' באב תשנ"ד, 17 ביולי 1994) ■

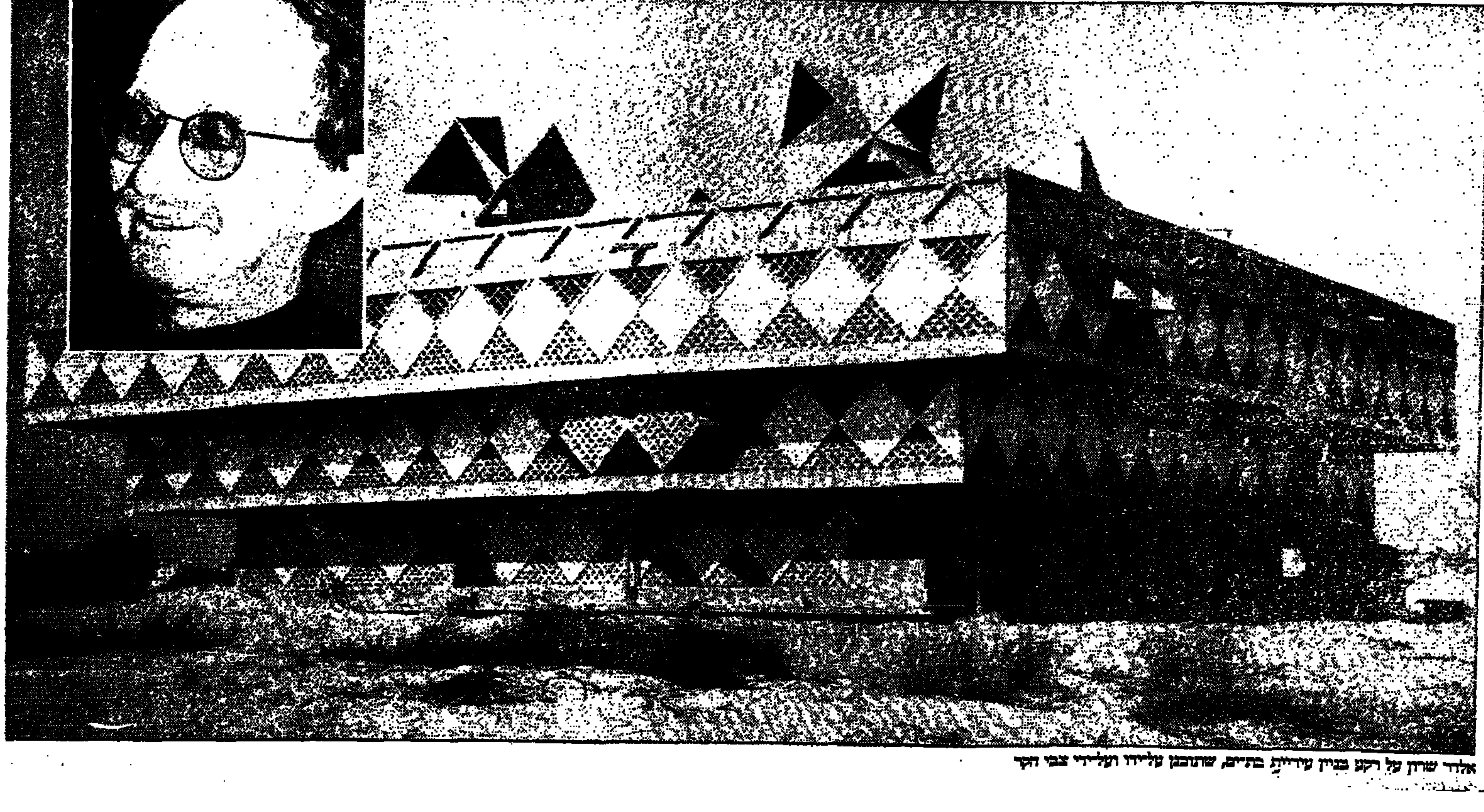

אלדר שרון על רקע בניין עיריית בת־ים, שתוכנן על־ידו ועל־ידי צבי הקר